

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özge ÇETİNER

AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARININ GÜVENLİK BOYUTU VE AVRUPA
YEŞİL MUTABAKATI

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özge ÇETİNER

AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARININ GÜVENLİK BOYUTU VE AVRUPA
YEŞİL MUTABAKATI

Danışman

Doç. Dr. Senem ATVUR

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Doktora Tezi

Antalya, 2025

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özge Çetiner'in bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Doç. Dr. Sevgi Balkan Şahin	(İmza)
Üye (Danışman)	: Doç. Dr. Senem Atvur	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Ramazan İzol	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Ahmet Yazar	(İmza)
Üye	: Doç. Dr. Serkan Doru	(İmza)

Tez Başlığı: AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARININ GÜVENLİK BOYUTU VE
AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 20/06/2025

Mezuniyet Tarihi : 24/07/2025

AKADEMİK BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Avrupa Birliği İklim Politikalarının Güvenlik Boyutu ve Avrupa Yeşil Mutabakatı” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Özge ÇETİNER

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

10/07/2025

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Özge Çetiner
Öğrenci Numarası	20195239003
Anabilim Dalı	Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Programı	Uluslararası İlişkiler
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Senem Atvur
Doktora Tez/Yüksek Lisans Tez/Dönem Projesi Başlığı	Avrupa Birliği İklim Politikalarının Güvenlik Boyutu ve Avrupa Yeşil Mutabakatı
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2712825741
Rapor Tarihi	10.07.2025
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %4 Alıntılar dahil: %4
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 161 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Doç. Dr. Senem ATVUR İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
TEŞEKKÜR	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİK VE ÇEVRE

1.1. Sosyal İnşacılık.....	9
1.1.1. Bir Düşünsel Unsur Olarak Normlar.....	11
1.1.2. Sosyal İnşacılıkta Söylemin Rolü	14
1.2. Güvenliğin Yeniden İnşası: Geleneksel Yaklaşımın Eleştirel Güvenlik Çalışmalarına Dönüşümü.....	15
1.2.1. Kavramsal Boyutuyla Güvenlik.....	16
1.2.2. Tarihsel Süreç ve Kuramsal Tartışmalar Işığında Güvenlik Çalışmalarının Gelişimi	18
1.2.2.1. Soğuk Savaş Döneminde Güvenlik: Realist Kuramın Hakimiyeti.....	18
1.2.2.2. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Güvenlik: Yeni Güvenlik Anlayışının Doğuşu	24
1.2.3. Eleştirel Güvenlik Çalışmaları	27
1.3. Eleştirel Güvenlik Kuramları	31
1.3.1. Kopenhag Okulu Kuramı	31
1.3.1.1. Güvenlikleştirme.....	32
1.3.1.2. Güvenlik-dışılaştırma	39
1.3.2. Adil Güvenlikleştirme Teorisi	41
1.3.3. Galler Okulu.....	43
1.3.4. Paris Okulu.....	45
1.4. Çevre ve Güvenlik İlişkisi	47
1.4.1. Bir Referans Nesnesi ve Güvenlik Sektörü Olarak Çevre-Güvenlik İlişkisi	47
1.4.2. Çevresel Güvenliğin Sınıflandırılması	51
1.4.3. Çevrenin ve İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirilmesi	57

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ KİMLİĞİNDE İKLİM-GÜVENLİK İLİŞKİSİ

2.1. Avrupa Birliği'nin Uluslararası Sistemdeki Kimliği.....	61
2.1.1. Sivil Güç Olarak Avrupa Birliği	61
2.1.2. Askeri Güç Olarak Avrupa Birliği	63
2.1.2.1. Soğuk Savaş Dönemi Avrupa Birliği Güvenlik Politikasının Oluşturulması.....	64
2.1.2.2. Soğuk Savaş Sonrası Avrupa Birliği Güvenlik Politikasının Gelişimi	67
2.1.3. Normatif Güç Olarak Avrupa Birliği	71
2.2. Uluslararası Sistemde İklim Normunun Gelişimi	74
2.3. Avrupa Birliği İklim Politikasının Tarihsel Gelişimi.....	84
2.3.1. Avrupa Birliği İklim Politikaları Kapsamında Çevre Eylem Programları.....	85
2.3.2. Avrupa Birliği'nin Maastricht Antlaşması Sonrasında İklim Rejimi Arayışı.....	88
2.3.3. Paris İklim Anlaşması Sürecinde Avrupa Birliği İklim Politikaları	93
2.3.4. Avrupa Yeşil Mutabakatı	94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NORM ALICIDAN NORM YAPICIYA: AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARININ GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

3.1. Yöntem: Nitel İçerik Analizi	99
3.2. Avrupa Birliği'nde İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirilmesi	103
3.2.1. Güvenlikleştirici Aktör Olarak Avrupa Komisyonu	104
3.2.2. Avrupa Komisyonu'nun İklim Değişikliğini Güvenliklestirmesi.....	106
3.2.2.1. Güvenlikleştirme Süreci için İncelenen Veri Seti	106
3.2.2.2. Güvenlikleştirmenin Kolaylaştırıcı Koşulları.....	110
3.2.2.3. Güvenlikleştirme Sürecinde Aciliyet ve Tehdit İnşası	115
3.2.2.4. Güvenlikleştirme Sektörleri.....	119
3.2.2.4.1. Askeri Güvenlik	119
3.2.2.4.2. Siyasi Güvenlik	120
3.2.2.4.3. İnsani Güvenlik	121
3.2.2.4.4. Ekonomik Güvenlik	125
3.2.2.4.5. Enerji Güvenliği	126
3.2.2.4.6. Gıda Güvenliği	128
3.2.2.3.7. Çevresel Güvenlik.....	129
3.2.2.4.8. Sektörel İnceleme Bulguları.....	130

3.3. Güvenlikleştirmenin Hedef Kitlesi	132
3.3.1. Avrupa Birliği Konseyi'nin ve Avrupa Parlamentosu'nun Güvenlikleştirmeyi Kabulü	133
3.3.2. Avrupa Toplumunun Güvenlikleştirmeyi Kabulü	136
3.4. Bir Güvenlikleştirme Çıktısı Olarak Avrupa Birliği'nin İklim Politikalarında Normatif Kimliği Doğrultusundaki Norm Yapıcı Rolü	142
3.5. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Sürdürülebilirliği	149
SONUÇ	154
KAYNAKÇA	158
EK 1 ÇALIŞMANIN VERİ SETİ	187
ÖZGEÇMİŞ	242

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Güvenlikleştirme Süreci	35
Şekil 3.1 Sözcük Frekansı Analizi Kelime Bulutu	108
Şekil 3.2 Kelime Kombinasyonları Bulutu	109
Şekil 3.3 Güvenlikleştirmenin İç ve Dış Alanları	114
Şekil 3.4 Aciliyet Söylemine İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli	116
Şekil 3.5 Tehlike Söylemine İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli	118
Şekil 3.6 Güvenlikleştirme Sektörlerine Yönelik Kod Modeli	131
Şekil 3.7 AB Toplumu Tarafından İklim Değişikliğinin Sorun Olarak Kabul Edilişi	138
Şekil 3.8 AB Toplumu Tarafından Kabul Edilen En Ciddi Küresel Sorunlar	139
Şekil 3.9 AB Toplumunun Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Farklı Boyutlarına Bakışı	140
Şekil 3.10 AB Toplumunun İklim Değişikliği ile Mücadeleyle Sorumlu Aktörlere Bakış Açıları (2021 yılı)	141
Şekil 3.11 AB'de Norm Yaşam Döngüsü	148

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Çevresel Güvenliğin Sınıflandırılması	56
Tablo 2.1 Taraflar Konferansı Süreci	77
Tablo 2.2 AB Çevre Eylem Programları	85
Tablo 3.1 Kod Tanım Tablosu.....	103
Tablo 3.2 İncelenen Avrupa Komisyonu Belgelerine İlişkin Yapılan Filtrelemeler.....	107
Tablo 3.3 İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirici Aktörleri.....	111
Tablo 3.4 İklim Normları Doğrultusunda Atılan Adımlar	135
Tablo 3.5 AB Sera Gazı Emisyon Azaltım Hedeflerine Tarihsel Genel Bakış.....	152

KISALTMALAR LİSTESİ

°C	: Santigrat Derece
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AÇA	: Avrupa Çevre Ajansı
AFET	: Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler
AGSP	: Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası
AKTÇ	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
ASİ	: Avrupa Siyasi İşbirliği
BM	: Birleşmiş Milletler
BMİDÇS	: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
COP	: Taraflar Konferansı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
ECON	: Ekonomik ve Parasal İşler
ENVI	: Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği
EUPM	: Avrupa Polis Misyonu
EUROCORPS	: Avrupa Kolordusu
EUROGENDFOR	: Avrupa Jandarma Kuvveti
EUROMARFOR	: Avrupa Deniz Kuvvetleri
GSYİH	: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
IPCC	: Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli
ITRE	: Sanayi, Araştırma ve Enerji
JURI	: Hukuk İşleri
NATO	: Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü
NDC	: Niyet Edilmiş Ulusal Katkı Beyanı
ODGP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
REGI	: Bölgesel Kalkınma
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
t.y.	: Tarih Yok
TRAN	: Ulaştırma ve Turizm
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
WMO	: Dünya Meteoroloji Örgütü

ÖZET

Bu tez çalışması, sosyal inşacılığın kimlik odaklı yorumsamacı anlayışını Kopenhag Okulu'nun çıkar temelli tehdit inşası perspektifiyle birleştirerek, güvenlikleştirmenin yalnızca tehdit algısı üretmek değil, aynı zamanda aktörlerin kimlik inşası/meşrulaştırma stratejisinin bir parçası olarak araçsallaştırıldığını Avrupa Komisyonu örneği üzerinden göstermektedir. Çalışma, Avrupa Komisyonu'nun, Avrupa Birliği'nin (AB) “normatif güce” dayanan örgütsel kimliğini ve uluslararası rolünü iklim politikaları alanında da işler hale getirmek için iklim değişikliğini güvenlikleştirdiğini öne sürmektedir. “Nasıl” ve “neden” sorularını sorarak güvenlikleştirmeyi inceleyen çalışma, 11 Aralık 2019'da Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın duyurulmasından 30 Haziran 2021'de Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesine kadar geçen süreci güvenlikleştirme dönemi olarak ele almaktadır. Çalışmada, Avrupa Komisyonu'nun resmi internet sitesinde yer alan 764 belge, güvenlikleştirme söylemleri kapsamında nitel içerik analizi kullanılarak sistematik şekilde analiz edilmektedir. Yapılan inceleme, Avrupa Komisyonu'nun, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve “karbonsuzlaşma” normu aracılığıyla, AB'nin normatif güç kimliğini iklim politikaları alanında etkin kılmak için çıkarlarını ve davranışlarını yeniden şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışma, Avrupa Komisyonu'nun AB'nin normatif güç kimliği doğrultusunda, uluslararası sistemdeki rolünü “norm-alıcıdan” “norm-yapıcıya” dönüştürerek örgütün çıkarlarını yeniden şekillendirdiğini ve böylece iklim politikalarının Birlik içinden geliştirilmesini sağladığını göstermektedir. Çalışma, bu dönüşüm sürecinin Avrupa Komisyonu'nun davranışlarında ise güvenlikleştirme eğilimine neden olduğunu ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Komisyonu, iklim değişikliği, güvenlikleştirme, sosyal inşacılık

ABSTRACT

**THE SECURITY DIMENSION OF EUROPEAN UNION CLIMATE POLICIES AND
THE EUROPEAN GREEN DEAL**

Combining the identity-focused interpretative understanding of social constructivism with the interest-based threat construction perspective of the Copenhagen School, this thesis examines the European Commission as a case study to show that securitization is used not only to create a threat perception, but also as a part of a broader strategy to construct and legitimize actors' identity. The study posits that the European Commission has securitized climate change in order to operationalize European Union's (EU) organizational identity and international role in climate policy as "normative power". Asking the questions "how" and "why", the study considers the period from the announcement of the European Green Deal on 11 December 2019 to the adoption of the European Climate Law on 30 June 2021 as a securitization period. By using qualitative content analysis, the study systematically examines securitization efforts in 764 documents, retrieved from the European Commission's official website. The study indicates that the European Commission has strategically adapted its interests and behaviors to ensure the efficacy of the EU's normative power identity in the realm of climate policies, through the European Green Deal and the "decarbonization" norm. Within this framework, the study reveals that the European Commission has re-shaped the Union's interests by transforming its role in the international system from "norm taker" to "norm maker" in line with the EU's normative power identity, thus ensuring that climate policies are developed from within the Union. The study argues that this transformation process has also led to a securitization tendency in the European Commission's behavior.

Keywords: European Commission, climate change, securitization, social constructivism

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın oluşmasında bana her zaman destek olan tez danışmanım Doç. Dr. Senem Atvur'a ve bu uzun süreçte beni değerli görüşleriyle yönlendiren tez izleme komitesi üyelerim ve tez savunma jürilerime öncelikle çok teşekkür ederim. Lisans, yüksek lisans ve doktora dönemi boyunca bende çok kıymetli yerleri olan birbirinden değerli tüm hocalarıma, akademik gelişimime sağladıkları tüm katkılardan dolayı en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte manevi destekçilerim olan çok sevdiğim ailem ve arkadaşlarıma da yanımda oldukları için teşekkür ederim.

GİRİŞ

İklim değışikliği, yalnızca bir çevresel sorun olmanın ötesinde, potansiyel etkileri ve çok boyutlu sonuçları çerçevesinde giderek derinleşen küresel bir meydan okuma haline gelmiştir. Son yıllarda toplumsal, ekonomik ve politik yapıları derinden etkileyen bu olgu, bir güvenlik sorunu olarak Yirmiler Grubu (G20), Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü (NATO) gibi pek çok uluslararası aktörün dikkatini çekmiş ve böylece uluslararası ilişkilerin gündemindeki başlıca tartışma alanlarından biri olmaya başlamıştır (Dupont, 2019: 369). Bu aktörler iklim değışikliğini, jeopolitik rekabet, göç, yerel çatışmalar, ekonomik refahın azalması benzeri çeşitli sorun alanlarını tetiklemesi nedeniyle “tehdit ve/veya çatışma çarpanı” olarak tanımlamışlardır (CNA, 2007: 44; Goodman ve Baudu, 2023: 6-13; Causevic ve Al-Marashi, 2020: 98; Hardt, 2021: 8; NATO, 14 Haziran 2021). 2007 yılında dönemin BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, örneğin, bu tehdit çarpanını Darfur’daki gibi çatışmalar üzerindeki etkisi kapsamında incelerken (BM, 16 Haziran 2007), 2023 yılında Genel Sekreter António Guterres insani güvenlik bağlantısı ile değerlendirmiştir (BM, 14 Şubat 2023).

İklim-güvenlik bağlantısını ele alan çeşitli aktörlerden biri de AB’dir. AB, Kyoto Protokolü, Kopenhag Anlaşması, Paris İklim Anlaşması ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında ortaya koyduğu iddialı hedefleriyle iklim değışikliği alanında lider aktör konumundadır (Zwolski ve Kaunert, 2011). Sürdürülebilir bir topluma geçiş için bir dizi strateji ve yasal düzenlemeden oluşan ve Avrupa’yı iklim-nötr kıta yapmayı hedefleyen Avrupa Yeşil Mutabakatı ise bu liderliğin en güncel adımıdır. Ancak bu Avrupa Yeşil Mutabakatı sürecinde Avrupa Komisyonu, liderlik konumunu desteklemek amacıyla, iklim değışikliğinin güvenlik boyutunu öne çıkaran bir yaklaşım benimsemiştir. Bu noktada çalışma, Avrupa Komisyonu’nun iklim değışikliğini güvenlikleştirmesini ele alarak, bu konuyu “nasıl” ve “neden” güvenlikleştirdiğini cevaplandırmak amacındadır. Çalışma, yapılan güvenlikleştirmenin en önemli çıktısının Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın desteklenmesi olduğunu, Mutabakat’ın iklim normlarının AB içerisinden geliştirilmesine fırsat sağladığını ve dolayısıyla AB’nin “normatif güç” kimliği doğrultusunda uluslararası sistemdeki rolünü “norm alıcıdan” (norm taker) “norm yapıcıya” (norm maker) dönüştürmesinde etkili olduğunu değerlendirmektedir.¹

¹Sosyal inşacı bakış açısı kapsamında bu argüman, “çıkarları ve davranışları etkileyen kimlikler” yaklaşımının AB bağlamında incelenmesini temsil etmektedir. Bu kapsamda AB’nin normatif güç kimliği, çıkarlarını iklim

İklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi konusunu Hollanda, Amerika, Yunanistan, Nijerya, Çin, Hindistan, Birleşik Krallık gibi devlet ve BM, AB, NATO gibi uluslararası örgüt seviyesinde ele alan iyi yapılanmış bir literatür mevcuttur (Kurtz, 2012; Scott, 2012; Herbeck vd., 2010; Bo, 2016; Peters ve Mayhew, 2016; Thomas, 2017; Dupont, 2019; Warner ve Boas, 2019; Trombetta, 2019; Sahu, 2019; Maertens, 2019; Dewi, 2020; Oramah vd., 2021; Arias, 2021; Albert, 2022; Buzan ve Falkner, 2022; Cusato, 2022; Mees ve Surian, 2023). Örneğin McDonald (2012), Avustralya’da Rudd hükümetinin iklim değişikliğinin güvenlikleştirmesine yönelik söylemleri olmasına rağmen politika alanında yeterli adımlar atmadığını ve buradaki söylem-eylem uyumsuzluğunun başarısız güvenlikleştirmeye neden olduğuna dikkat çekmiştir. Diez vd. (2016) ve Conca (2019) BM üzerinden güvenlikleştirme incelemesi yürüterek, güvenlikleştirmenin iklim anlaşmalarına uyulmasını sağlama veya yaptırımların önünü açma gibi olumlu ve olumsuz etkilerini değerlendirmişlerdir. Güvenlikleştirici aktörün motivasyonlarını inceleyen Arias (2021) ise BM Genel Kurulu üzerine yaptığı araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Rusya, Çin, Fransa ve İngiltere gibi güvenlikleştirmeden gündem kontrolü elde edecek devletlerin güvenlikleştirici hamleler yapma eğiliminin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışma, Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri gibi gündemi yönlendiremeyecek devletlerin ise güvenlikleştirici hamleler yapma olasılığının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Literatürde ayrıca güvenlikleştirmenin başarısı, güvenlikleştirici aktörün rolü, toplumun kabulü ve kolaylaştırıcı koşullar arasındaki bağlantılara ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır. Günay vd. (2018), Türkiye’de ana akım ve alternatif medyanın iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesindeki rolünü inceleyerek, kamusal alanda dile getirilemeyenleri ele almasıyla alternatif medyanın “alternatif kamusal alan” olarak hizmet etme potansiyeli olduğunu tespit etmiştir. Günay ve Arıkan (2022), iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesini kolaylaştırıcı koşulları kapsamında incelemiş ve anket verilerinden faydalanarak eğitim düzeyi, cinsiyet, yaş gibi faktörlerin tehdidi algılama biçimlerini nasıl şekillendirdiğini değerlendirmiştir. Floyd (2016) ise güvenlikleştirmenin başarılı sayılmasının acil durum önlemlerine bağlanmasını eleştirdiği makalesinde, güvenlik uygulayıcılarının davranışlarına ve toplumsal kabule öncelik verilmesi gerektiğini dikkat çekmiştir.

Mevcut literatür, AB’deki güvenlikleştirme süreçlerini de iklim değişikliği, göç, enerji ve terörizm gibi çeşitli konular üzerinden değerlendirmektedir (Iov ve Bogdan, 2017; Judge ve Maltby, 2017; Engelen ve Glasmacher, 2018; Hyttinen ve Heinikoski, 2019; Sperling ve Webber, 2020; Dupont, 2020; Kaunert ve Léonard, 2021; Léonard ve Kaunert, 2022; Furtun,

normlarının AB içerisinde geliştirilmesi ve davranışlarını ise bu hedefe ulaşmak için güvenlikleştirmenin kullanılması şeklinde etkilemiştir.

2024; Ceccorulli, 2025; Sarkin ve Morais, 2025). Göç alanındaki çalışmalar, güvenlikleştirmenin AB'nin göç politikalarındaki belirleyiciliği, sınır güvenliği üzerindeki rolü, insan haklarına yansımaları ve aşırı sağın yükselmesindeki etkisi benzeri konular üzerine odaklanmıştır (Léonard, 2014; Altunbaş, 2024; Akgül, 2024; Düzgel, 2024; Saygı, 2023; Palancı, 2023; Turan, 2021). Enerji alanındaki çalışmalar, bu konudaki güvenlikleştirmenin ekonomik, toplumsal, askeri, politik ve çevresel olmak üzere pek çok alanı etkilediğini ve güvenlikleştirme bağlamının uluslararası sistemdeki gelişmelerle değişebildiğini ele almıştır (Natorski ve Surrallés, 2008; Skoczek-Wojciechowska, 2023). İklim değişikliği konusunda ise Dupont (2019) AB'nin iklim değişikliğini güvenlikleştirilmesini "iklim değişikliği", "küresel ısınma", "tehdit", "risk", "zorluk", "güvenlik sorunu" ve "çatışma kaynağı" kelimeleri üzerinden içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Von Lucke vd. (2021) ise 2009 Kopenhag Anlaşması sonrası dönemde AB'nin herhangi bir tehdit, tehlike ve hatta riske açıkça atıfta bulunmadığını, iklim değişikliğinin bir "zorluk" olarak tanımlandığını ve güvenlik söyleminden uzaklaşan bu yaklaşımın Paris Anlaşması öncesinde ise tersine döndüğünü tespit etmiştir. Çalışma, Kopenhag sonrası dönemde güvenlikleştirme söyleminden uzaklaşılmasında 2008 ekonomik krizi ve bu aynı yılda meydana gelen Gürcistan-Rusya savaşı sonrasında Rusya ile artan gerilimlerin etkili olduğunu; bu gelişmelerin ekonomik güvenlik ve enerji güvenliği konularının AB gündeminde öncelik kazanmasına yol açtığını ortaya koymuştur. Bunların yanı sıra literatürdeki çalışmalar, AB'nin Hamas'ın demokratik seçimle kazanmasını fırsat olarak değil de tehdit olarak çerçevelemesinin alternatif davranışı engellediğini (Charrett, 2019), AB'nin otoriter rejimlerin muhaliflerini başka ülkede takip etmesi sonucu yaşanan ulusötesi baskıyı güvenlikleştirmesindeki söylem-eylem uyumsuzluğunu (Furstenberg, 2025) ve sağlık konusunu insan hakları, yardımlaşma, dayanışma ve kalkınma odaklı gören AB'nin COVID-19 ile birlikte güvenlik diline kayışı (Fernández, 2024) gibi çeşitli konuları da incelemiştir.

Kuramsal alandaki yenilikçi çalışmalar yatay güvenlikleştirme (horizontal securitization/peer-to-peer securitization), aşağıdan yukarıya güvenlikleştirme (bottom-up securitization) ve kolektif güvenlikleştirme (collective securitization) kavramlarını da geliştirmiştir. Yatay güvenlikleştirme, Kopenhag Okulu'nda hedef kitle olarak kabul edilen medya, sivil toplum, sosyal medya kullanıcıları gibi aktörlerin alternatif güvenlikleştirme söylemleri geliştirerek veya ana akım aktörlere (devletlere/siyasi elitlere) fazla baskı yaparak güvenlikleştirmeyi destekleyebileceğine ve ana akım aktörü güvenlikleştirici eylemler geliştirmeye zorlayabildiğine dikkat çekmektedir. Bu güvenlikleştirme türünde aktörlerin geniş bir etkiye sahip olması beklenmemekle birlikte iş arkadaşları, aileleri ve

arkadaşları gibi yakın çevrelerini etkileyebileceği, bu nedenle zamanla büyüyen bir etkiye sahip olabilecekleri ve mikro-güvenlikleştirme ile ana akıma önemli bir destek sağlayabileceği belirtilmektedir (Adamides, 2020: 71). Ancak burada amaç, herhangi bir önleme erişmek değil, akranlarına varoluşsal bir tehdidin olduğunu hatırlatmak ve onları beklenen uygun davranışa uymaya ikna etmektir. Diğer bir kavram olan aşağıdan yukarıya güvenlikleştirme, toplumun veya yerel aktörlerin devletlerin davranışlarını etkileyecek güvenlikleştirme yürütebilmesini ele almaktadır. Aşağıdan yukarıya doğru baskının etkisinde yatay güvenlikleştirme sürecinin güçlü olması önemli olduğu için güvenlikleştirmenin bu iki biçimi iç içe geçmiş durumdadır (Adamides, 2020: 73). Dolayısıyla bu iki sürecin etkili yürütülmesi, “istemsiz” bir güvenlikleştirmeye yol açılabilecek potansiyele sahiptir (Adamides, 2020: x). Güvenlikleştirme kuramının devlet dışı aktörlerin ve uluslararası örgütlerin bu süreçteki rollerine sınırlı bir biçimde odaklanmasından doğan kolektif güvenlikleştirme ise bir devlet dışı aktörün veya uluslararası örgütün üyeleri adına güvenlikleştirme sürecini üstlenmesini ifade etmektedir. Örneğin bir uluslararası örgüt, devletlerin ortak güvenlik kaygılarını bir araya getirir ve resmî bir çerçevede kamuoyuna/topluma sunar (Sperling ve Webber, 2019: 236). İnce/zayıf kolektif güvenlikleştirme (thin collective securitization) uluslararası örgütlerin yalnızca üyeleri arasında pazarlık için bir platform görevi gördüğünü belirtirken, kalın/yoğun kolektif güvenlikleştirme (thick collective securization) uluslararası örgütün üye devletlerde ayrı güvenlikleştirme tercihlerine sahip olabileceğine dikkat çekmektedir (Sperling ve Webber, 2019: 237).

Bu çalışma ise iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinde hangi söylemsel stratejiler kullanıldığını ve bu güvenlikleştirmenin neye aracılık ettiğini incelemek için sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu kuramlarını birlikte kullanarak bir sentez ortaya koymaktadır. Çalışmada, Kopenhag Okulu aracılığıyla Avrupa Komisyonu’nun söylemlerindeki güvenlikleştirme hamleleri incelenmekte ve bu güvenlikleştirmenin Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın kabulüne etkisi değerlendirilmektedir. Güvenlikleştirmenin AB’ye katkısı ise sosyal inşacılık üzerinden açıklanmakta ve AB’nin iklim politikalarını normatif güç kimliği üzerinden ele almasına hizmet ettiği gösterilmektedir. Başka bir ifadeyle çalışmada, Avrupa Komisyonu’nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesinin Mutabakat’ın benimsenmesinin önünü açtığı, Mutabakat’ın benimsenmesinin ise AB’nin iklim alanında normatif güç kimliği kapsamında hareket etmesine imkan sağladığı belirtilmektedir.²

² Bu yaklaşım, sosyal inşacı kuramda belirtilen “aktörler kimlikleri kapsamında hareket eder ve kimlikler davranışları etkiler” anlayışı doğrultusunda, Avrupa Komisyonu’nun normatif güç kimliği kapsamında hareket etmek için güvenlikleştirmeden faydalanması olarak da değerlendirilebilir. Dolayısıyla Mutabakat’ın

Literatün güçlü temelleri üzerine inşa edilen bu çalışma, mevcut araştırmalara iki açıdan katkı sağlamayı amaçlamaktadır. AB literatürüne katkı olarak çalışma, Avrupa Komisyonu’nun kurucu rolüne odaklanmakta ve yeni güvenlik alanlarından biri olan iklim değişikliğinde bu kurumun hem problemi tanımlayıcı hem de çözüm geliştirici olarak hareket etmesini ortaya koymaktadır. Bu noktada çalışma, Avrupa Komisyonu’nun AB’nin normatif güç kimliği doğrultusunda hareket etmesini sağlamak amacıyla güvenlikleştirmeye dayanan politika yönetimiyle gündem belirlediğini öne çıkarmaktadır. Dolayısıyla çalışmada, Avrupa Komisyonu’nun sahip olduğu politik gücün kendisine “güvenlikleştirici aktör” ve “norm girişimcisi” olma nitelikleri kazandırdığı öne çıkarılmakta ve bu argüman iklim değişikliği politikaları üzerinden desteklenmektedir. Çalışmanın kuramsal alana katkısı ise kimlik inşasında güvenlikleştirmenin rol oynamasına yaptığı vurgudur. Sosyal inşacılığın, kimliği söylemler, pratikler, güç ilişkileri ve sosyal etkileşimler yoluyla inşa edilen ve sabit olmayan bir olgu olarak ele alan yaklaşımından faydalanan bu çalışma, güvenlikleştirmenin de kimlik inşasında rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda çalışma, Avrupa Komisyonu’nun güvenlikleştirme söylemleri aracılığıyla kimliğini iklim politikası alanında yeniden ürettiğine ve mevcut normatif güç kimliğini bu alanda işlevsel kılarak uluslararası rolünü dönüştürdüğüne odaklanmaktadır. Dolayısıyla çalışma, AB’nin normatif güç kimliğini yalnızca önceden var olan bir kimlik olarak ele almak yerine, bu kimliğin güvenlikleştirme pratikleri aracılığıyla iklim politikaları alanında yeniden üretildiğini ve meşrulaştırıldığını ortaya koyarak, sosyal inşacı literatüre kimlik-güvenlikleştirme ilişkisinin çift yönlü işleyişine dair katkı sunmaktadır.

Çalışmada kullanılan iki kuramın temel kavramsal çerçeveleri açısından birbiriyle uyumlu olması çalışmanın kuramsal bütünlüğünü güçlendirmektedir. Sosyal inşacılık düşünsel faktörlerin (ideational factors) ve öznelerarası anlamların gerçekliği şekillendirme kapasitesi olduğuna dikkat çekerken, Kopenhag Okulu güvenliğin doğrudan sosyal inşasına odaklanmaktadır. Kopenhag Okulu bu inşa sürecinin söz-edim aracılığıyla yapıldığını belirtirken, sosyal inşacılık da gerçekliğin oluşturulmasında bir düşünsel faktör olan söylemlerin önem taşıdığını kabul etmektedir. Ayrıca, sosyal inşacılık yapı-yapan arasında çift yönlü etkileşim olduğunu vurgularken, Kopenhag Okulu güvenlikleştirici aktörün güvenlikleştirme söylemleriyle normal politik süreç dışına çıkılmasını mümkün kılarak yapıyı şekillendirdiğine ve aynı zamanda bu yapının aktörün davranışlarını etkilediğine dikkat çekmektedir.

benimsenmesi hem Kopenhag Okulu’ndaki acil durum önlemlerini oluşturmuş hem de iklim normlarının AB içerisinden gelişmesine imkan sağlamıştır.

Güvenlikleştirici aktör olarak Avrupa Komisyonu'na odaklanan bu çalışma, AB içerisinde başlatılan iklim normlarının, norm yaşam döngüsü kapsamında yayılması ve içselleştirilmesi açısından hedef kitlenin önemini de kabul etmektedir. Güvenlikleştirmenin başarısı noktasında kritik role sahip olan hedef kitle konusunda bu çalışma, yapılan güvenlikleştirmenin iki gruba yönelik olduğunu ortaya koymaktadır. İlk grup olan AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosu, AB karar alma mekanizmasındaki konumları nedeniyle güvenlikleştirmenin benimsetilmesi gereken hedef kitlelerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu grubun güvenlikleştirme kabulü, karar alma süreçleri ve aldıkları kararlar üzerinden değerlendirilmektedir. Çalışmada ele alınan ikinci hedef kitle grubu ise AB toplumu olup, bu grubun güvenlikleştirmeyi kabul etmesi Eurobarometre anket verileri üzerinden incelenmektedir. Bu ikili yapıda AB Konseyi ile Parlamento iklim normlarının yasal dayanağının oluşturulmasında ve AB toplumu da bu normların Birlik içerisinde yaygınlaştırılmasında ve içselleştirilmesinde kritik rol oynamaktadır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi uygulanacak metodolojik yaklaşımın şekillendirilmesinde de etkili olmuştur. Çalışma, güvenlikleştirme kuramında belirtilen söylemin eylemi (edimi) gerçekleştirme gücünden faydalanarak, Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğine yönelik söylemlerini nitel içerik analizi yöntemiyle incelemektedir. İçerik analizinin sistematik uygulanması amacıyla güvenlikleştirmenin kod cetveli MAXQDA programı aracılığıyla oluşturulmuş, kodlar arasındaki ilişki nitel yöntemle analiz edilmiş ve bu analizler kod frekansı üzerinden elde edilen nicel verilerle desteklenmiştir. Başka bir ifadeyle çalışma, Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirip güvenlikleştirmediklerini ve bu güvenlikleştirmenin “nasıl” yapıldığını nicel verilerle desteklenen nitel bir incelemeyle ortaya koymuştur.

Çalışmada, Avrupa Komisyonu'nun resmî web sitesinde yer alan kararlar, haberler, basın bültenleri, soru-cevaplar, metinler, konuşmalar ve açıklamalar gibi çeşitli içeriklerden oluşan 764 belge, birincil veri kaynağı olarak kullanılmıştır.³ Belgeler, Kopenhag Okulu'nun yaklaşımı doğrultusunda üç aşamalı olarak kodlanmıştır. İlk olarak, konunun aciliyeti ile bir tehdit veya tehlike unsuru taşıdığına ilişkin kullanımlar belirlenmiştir. Bu çerçevede, “acil”, “hızlı”, “hemen”, “tehdit”, “tehlike”, “risk” ve “sorun” benzeri ifadelerle sıkça yer verildiği tespit edilmiştir. Ardından, güvenlikleştirme söylemlerinin bağlamları incelenmiş ve bu söylemlerin askerî, siyasî, ekonomik, toplumsal, çevresel, enerji ve gıda güvenliği boyutlarında şekillendiği görülmüştür. Son olarak kolaylaştırıcı koşullar değerlendirilmiş, bu

³ Birincil kaynakların yanı sıra, kitap, kitap bölümü, makale, tez, haber, kamuoyu yoklaması ve politika belgesi gibi pek çok materyal ikincil kaynak olarak çalışmada literatür taraması ve iklim politikalarının değerlendirilmesi için yol gösterici olarak kullanılmıştır.

bağlamda öne çıkan aktörler, söylemin gerçekleştirildiği mekânlar ile vurgulanan çevresel güvenlik temaları tespit edilmiştir.

Çalışmayı mevcut verilere odaklanmaya yönelten zorluklar ve geniş bir konuyu daha doğru değerlendirme amacı, çalışmanın sınırlarının belirlenmesine de katkı sağlamıştır. İlk olarak çalışmada, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın ilk kez duyurulduğu 11 Aralık 2019 ile Avrupa İklim Yasası'nın kabul edildiği 30 Haziran 2021 dönemini kapsayacak şekilde bir tarih kısıtlaması yapılmıştır. Bu tarihler çalışmanın amacı ile uyumlu seçilmiştir. Diez vd. (2016), Floyd (2016) ve Dupont'un (2019) politika değişikliklerinin/önlemlerinin güvenlikleştirmeden elde edilen çıktının göstergesi olduğu yaklaşımına da dayanarak çalışma, Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesini güvenlikleştirmenin somut başarısı olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle çalışma 11 Aralık 2019 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasını güvenlikleştirme dönemi olarak ele almıştır.

Çalışmadaki ikinci kısıtlılık, güvenlikleştirici aktör olarak Avrupa Komisyonu'nun seçilmesine ilişkindir. Bu seçimin üç nedeni mevcuttur. İlk olarak Avrupa Komisyonu, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı doğrudan başlatan ve 2019-2024 dönemi için öncelikli alan olarak değerlendiren aktördür. İkinci ve daha da önemli olan neden Avrupa Komisyonu'nun AB'nin işleyişindeki siyasi gücünden kaynaklanmaktadır. Komisyon'un, yasama başlatma ve yürütme gücüne sahip olması, bütçe taslağını hazırlaması ve üye olmayan ülkelerle ilişkileri düzenleme görevleri güvenlikleştirici aktör konumunu sağlamlaştırmaktadır. Nitekim bu görevler iklim normlarının oluşturulması, desteklenmesi ve yayılmasının sağlanması açısından Komisyon'a güç katmaktadır. Üçüncü ve son neden, Avrupa Komisyonu'nun uluslararası (supranasyonal) niteliği ile bir "AB Hükümeti" gibi Birlik çıkarları için çalışmasının, aslında AB kimliğini şekillendirmede de etkili olduğunu göstermesidir. Tarihsel bağlamda Komisyon'un Tek Pazar'ın oluşturulması ve ortak politikalar geliştirilmesi çabaları, bu aktörün AB'nin davranışını ve kimliğini şekillendirmedeki başarısını örneklemiştir. Tüm bu çerçevede Avrupa Komisyonu, güvenlikleştirme için gereken yüksek yetkilere ve AB'nin davranışını/ kimliğini şekillendirme kapsamında gereken niteliklere sahip yapıdadır.

Çalışmadaki üçüncü kısıtlılık ise hedef kitle olarak kabul edilen gruplardan biri olan AB toplumu konusundadır. Çalışma, AB toplumunun görüşlerinin Eurobarometre üzerinden takip etmekte ve ancak burada yer alan sorular üzerinden bu alandaki görüşlerini temel almaktadır. Ancak bu anketler AB toplumunu meslekleri veya işsizlik durumları kapsamında ayırmamakta ve dolayısıyla AB toplumu içerisindeki farklılıkların tespit edilmesine olanak sağlamamaktadır.

Çalışmanın kısıtlılıkları, kapsamının şekillendirilmesinde ve inceleme dışında tutulan alanların belirlenmesinde de faydalı olmuştur. Çalışma incelemesini sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu üzerinden yürütmektedir. İklim değişikliğinin AB tarafından nasıl güvenlikleştirildiğini ekonomik çıkar, hegemonya, güç ilişkileri gibi alternatif açıklamalarla ele almak da mümkündür; fakat bu çalışma merkezine kimlik kavramını alarak, alternatif yaklaşımları kapsam dışı tutmaktadır. Bu bağlamda çalışma, AB içerisinde farklı ülkelerin yeşil dönüşüme farklı yaklaşımları olabildiği veya yeşil dönüşümün bu alandaki sektörün çıkarına hizmet ettiği (bu sektörün AB politikalarını şekillendiren baskı unsuru oluşturduğu) tartışmalarını kabul etmekle birlikte kimlik kavramına odaklanmaktadır. Bu odak ile birlikte çalışma, güvenlikleştirmenin normatif güç kimliği kapsamında AB'nin iklim liderliğini güçlendirdiğini ve özellikle Avrupa Yeşil Mutabakatı aracılığıyla Birliğin küresel politik ve ekonomik çıkarına hizmet ettiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, ele aldığı araştırma sorusunu kapsamlı bir şekilde cevaplandırmak için birbiriyle bağlantılı üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini içermektedir. Burada öncelikle çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu açıklanmaktadır. Ardından, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın gelişmesine imkan sağlayan çevre-güvenlik bağlantısı kavramsal çerçeve olarak ele alınmaktadır. İkinci bölüm çalışmaya tarihsel bir arka plan sunmaktadır. Burada AB'nin gücünün uluslararası sistemde nasıl kavramsallaştırıldığı, uluslararası sistemde iklim normlarının nasıl geliştiği ve bu gelişen iklim politikalarında AB'nin nasıl konumlandığı ele alınmaktadır. Yöntem ve analizi içeren üçüncü bölüm ise nitel içerik analizi yöntemi detaylandırmakta ve Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini, güvenlikleştirme söylemleri, hedef kitlenin kabulü ve güvenlikleştirme çıktıları kapsamında değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini “nasıl” ve “neden” sorularıyla incelemeyi, kavramsal ve kuramsal çerçeve, uluslararası iklim normlarının oluşturulma süreci ile bu girişimlere AB'nin katkısı ve Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini içeren toplam üç bölümden oluşmaktadır. Devlet-üstü aktörlerin güvenlikleştirme sürecine Avrupa Komisyonu üzerinden bir örnek sunan çalışma, AB'nin bu politika alanında güvenlikleştirmeyi, kimlik krizi yönetimini sağlamak ve iklim normlarının Birlik içerisinde geliştirilmesini sağlamak amacıyla politika aracı olarak kullandığını göstermeyi amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİK VE ÇEVRE

Bu bölüm, tez çalışmasının temelini oluşturan içerik analizinin kuramsal ve kavramsal tartışmaları temellerinin daha açık bir şekilde anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Kavramsal ve kuramsal çerçeve dört alt başlık altında sunulmaktadır. İlk alt başlıkta, güvenlikleştirmenin “neden” yapıldığını açıklamak için kullanılan sosyal inşacı kuram tanıtılmaktadır. İkinci alt başlık, güvenlik kavramındaki dönüşümü ele almakta ve bu kavramı genişleyen ve derinleşen boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Ardından, güvenlik kavramındaki dönüşümün kuramsal alana yansımalarıyla gelişen eleştirel güvenlik kuramları açıklanmakta ve çalışmanın temel kuramlarından bir diğeri olan Kopenhag Okulu ele alınmaktadır. Son olarak, kavramsal tartışmalar çevre-güvenlik bağlantısı üzerinden yürütülmekte ve çevresel güvenlik anlayışının uluslararası politikada yükselişi değerlendirilmektedir.

1.1. Sosyal İnşacılık

Soğuk Savaş döneminde Uluslararası İlişkiler disiplinine hakim olan geleneksel kuramların dünya siyasetinin yürütülmesinde fikirlerin, değerlerin ve normların açıklayıcı gücünü göz ardı etmesi, Sovyetler Birliği’nin çöküşünün öngörülememesine neden olmuştur. Rasyonel aktörlerin (bireylerin veya devletlerin) çıkarları doğrultusunda davrandıklarına odaklanan geleneksel kuramların kısıtlılığı karşısında sosyal inşacılık, küresel meselelere yeni bir bakış açısı geliştirmek amacıyla 1980’lerin sonlarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Siyasi ve sosyal dünyaya doğa yasaları uygulanamayacağı için uluslararası ilişkilerde nesnellik olmayacağını belirten sosyal inşacılık, bu alanda yorumsamacı bir yaklaşım geliştirmiştir (Jackson ve Sorensen, 2013: 209). Pozitivist yaklaşımın uluslararası siyasi ortamı bilimsel yöntemlerle açıklama çabasının aksine post-pozitivist araştırmaya dayanan sosyal inşacılık, gerçekliğin “sosyal” ve “özneler arası” doğasına dikkat çekmiştir (Guzzini, 2000: 149). Kuram tüm bu post-pozitivist yaklaşımını ise kimlik, yapı-yapan, ortak bilgi, söylemsel inşa, normlar ve kurallar benzeri kavramlar üzerinden geliştirdiği argümanlar üzerinden açıklamıştır.

Sosyal inşacı kuramın ortaya koyduğu kavramlardan biri yapı-yapan ilişkisidir. Sosyal inşacılık, temel analiz birimi olarak devletleri kabul etmekle birlikte, devletleri de sınırlayan/etkileyen üst faktörün uluslararası yapı olduğunu belirtmektedir. Bu kurama göre yapılar, maddi unsurlar (kaynaklar) ve düşünsel unsurların (kurallar, normlar) birleşimidir

(Ruggie, 1998: 879). Dolayısıyla sosyal inşacılık, askeri güç gibi maddi kapasitelerin varlığını tamamen reddetmemekle birlikte, özneler arası paylaşılan fikirler, değerler, inançlar, normlar, söylemler gibi düşünsel faktörlerin gelişmeleri anlamlandırmada etkili olduğunu savunmaktadır (Barnett, 2014: 157; Reus-Smit, 2005: 196).

Düşünsel faktörlere atfedilen bu önemde, sahip oldukları “öznelerarası anlam” boyutu önem taşımaktadır. Kuram, düşünsel faktörlerinin öznelerarası boyutunun toplumsal gerçekliğin oluşturulmasında kurucu etkiye sahip olduğunu savunmaktadır. Bu doğrultuda Wendt (1995: 73) maddi kaynakların içinde yer aldıkları “paylaşılan bilgi” aracılığıyla anlam kazandığını belirtmektedir. Birden fazla kişinin bir olguyu kabul etmesine dayanan “öznelerarasılık” anlayışı uyarınca, anarşi, güç dengesi, güç benzeri kavramlar devletler arasındaki ortak anlayış aracılığıyla şekillenmektedir. Wendt’in “Anarşi Devletler Ne Anlıyorsa Odur: Güç Politikalarının Sosyal İnşası” (Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics) çalışmasıyla dikkat çektiği bir nokta da budur. Wendt, yapının devletler tarafından şekillendirilebileceğini ve oluşturulan yapıdan yine devletlerin etkileneceğini belirtmektedir. Dolayısıyla aktör (yapan) ile yapı arasında karşılıklı bir etkileşim ve kuruculuk mevcuttur (Wendt, 1987: 337-338). Tüm bu çerçevede sosyal inşacılık, devletlerin bilgi, norm ve sembollerle beslenen kolektif bir fikir hafızasına sahip olduğunu (Wendt, 1994: 385), ancak bu fikirlerin etkileşimler yoluyla değişebildiğini ve bu değişimin de yapıyı etkileyebileceğini belirtmektedir. Nitekim bunun bir örneği Amerikan ve Sovyet liderlerin farklı bir etkileşim içine girmesiyle Soğuk Savaş yapısının dönüşümünde görülmüştür (Wendt, 1999: 24-26).

Sosyal inşacılık, ikinci yaklaşım olarak, çıkarların nasıl oluştuğuna odaklanmaktadır (Reus-Smith, 2005: 197). Wendt (1992: 406), devletlerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunda sahip oldukları algılarının ve kimliklerinin, çıkarlarını şekillendirdiğini belirtmektedir. Sosyal inşacılık devletlerin sahip oldukları çıkarlarının davranışlarını yönlendirdiğini ve değişen şartlar (yapı) karşısında kimliklerin, çıkarların ve dolayısıyla davranışların değişebileceğini vurgulamaktadır (Reus-Smith, 2005: 197).

Sosyal inşacılığın bir diğer önemli kavramı kimliktir. Kurama göre kimlikler, çeşitli normlar, değerler ve uluslararası kurallardan oluşan ve aktörlerin “kim veya ne” olduklarını açıklayan özellikler bütünüdür (Wendt, 1992: 419). Sahip olunan özellikler doğrultusunda kendini tanımlamak aslında öteki ile ayrımını ortaya koymaktır (Wendt, 1992: 397-399; Wendt, 1994: 385). Bu nedenle kimlikler aslında “ben ve öteki” ayrımını da ortaya çıkarmaktadır. Ancak aynı zamanda sosyal inşacılığa göre bu kimlikler sabit veya kalıcı bir nitelikte değildir. Aksine toplumsal inşa ürünü olarak değişebilmektedir. Kuram ayrıca sahip

olunan bu kimliklerin, çıkarları ve davranışları belirlemesi açısından kritik öneme sahip olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla devletlerin davranışları anlamak için kimliklerin analiz edilmesi gerekli bir noktadır (Wendt, 1992: 398). Kimlik oluşumu yalnızca bireysel veya öznel bir deneyim değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimler, tarihsel bağlamlar ve güç ilişkileri çerçevesinde dinamik bir süreç olduğu için kimliklerin bu inşa sürecinde normlar ve söylemler etkili faktörler arasında yer almaktadır.

1.1.1. Bir Düşünsel Unsur Olarak Normlar

Düşünsel yapıların parçası olması yönüyle sosyal inşacılığın temel kavramlarından biri olan normlar, literatürde çeşitli tanımlamalara sahiptir. Krasner (1982: 186) bu kavramı haklar ve ödevler çerçevesindeki davranış standartları şeklinde açıklarken, Gurowitz (1999: 147) devletlerin ortak pratikleri olarak değerlendirmektedir. Ayrıca Finnemore ve Sikkink (1998: 891) normları, “belirli bir kimliğe sahip aktörler için uygun davranış standardı” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu farklı tanımlamaların üç ortak noktası ise normların “davranış standardı oluşturmaları”, “kural koyması” ve “paylaşılan beklentileri içermesi”dir (Balcı, 2022: 22).

Sosyal inşacılık bu uygun davranış standardı olan normların, süreç içerisindeki değişimleriyle aktörlerin çıkarlarını, davranışlarını ve kimliklerini nasıl şekillendirdiğiyle ilgilenmektedir (Finnemore ve Sikkink, 1998: 888). Normların çıkarları, davranışları ve dolayısıyla kimlikleri etkilemesi yapı-yapan ilişkisi temeline dayanmaktadır (Flynn ve Farrell, 1999: 510). Sosyal inşacılara göre aktörler birbirleriyle ilişkilerine bir bağlam sağlamak için normları geliştirmekte ve bu normlar ise uygun davranış standartları yaratarak devletlerin kimliklerini, çıkarlarını ve davranışlarını şekillendirmektedir (Flynn ve Farrell, 1999: 510). Aktörlerin davranışlarını belirleme, etkileme ve kısıtlama gücüne sahip olan normlar (Kratowil, 1989: 31), devletler tarafından nasıl kullanıldığını da gösteren kısıtlayıcı/düzenleyici ve kurucu olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmaktadır (Flockhart, 2016: 86). Düzenleyici normlar, belirli bir davranışı düzenleyerek veya engelleyerek aktörlere uygun davranış standartlarının ne olduğunu göstermektedir (Krasner, 1982: 88). Bu yönüyle sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde de rol oynayan normlar, örneğin, belirli bir topluluğun parçası olmak isteyen aktörleri o topluluğun norm ve kurallarına uymak zorunda bırakmaktadır.

Kurucu normlar ise aktörün kimliğini tanımlayan ve sistemi şekillendiren etkiye sahiptir. Örneğin egemenlik normu, bir taraftan sistemde dönüşüm yaratan ve diğer taraftan devletlerin uluslararası sistemdeki davranışını şekillendiren uluslararası sistemin kurucu normlardan birini temsil etmektedir. Bu yönüyle aslında bazı normlar hem kurucu ve hem de

düzenleyici yapıda olabilmektedir (Balcı, 2022: 24). Normların kural koyucu niteliğinin bir sonucu, normu destekleyenlerin bakış açısından kötü normların olmamasıdır. Normun kabulü ya bir gereklilik olarak görülür ya da alternatif bir yol olmadığı düşünülür. Örneğin, kölelik sisteminde, yalnızca köle sahipleri değil, köle sahibi olmayan pek çok insan da köleliğin toplum için uygun bir davranış biçimi olduğuna inanmıştır. Bu ortak kabul, köleliğin uzun yıllar boyunca varlığını sürdürebilmesinin temel sebeplerinden biri olmuştur (Finnemore ve Sikkink, 1998: 891-892). Sonuç olarak kurucu ve düzenleyici normlar ortak olarak, aktörleri eyleme geçirme gücüne ve kolektif meşrulaştırma özelliğine sahiptir (Flynn ve Farrell, 1999: 511).

Sosyal inşacılar, normların küresel olarak nasıl geliştiğini aktörler arasındaki sosyalleşme süreçleri üzerinden açıklamaktadır. Normların gelişme sürecini ifade eden “norm yaşam döngüsü” üç aşamadan oluşmaktadır: normun ortaya konması, norm kabulü/katmanlaşması ve normun içselleştirilmesi (Finnemore ve Sikkink, 1998: 888). İlk aşama olan normun ortaya konması, mevcut normatif yapıdan memnun olmayan aktörlerin (norm girişimcilerin) yeni bir davranış şekli oluşturmasıyla başlamaktadır. Norm girişimciler, ortaya konan bu normu örgütsel platformlarda tanıtarak kritik sayıda devleti (critical mass of states) ikna etmeye ve böylece norm lideri haline gelmeye çalışmaktadır. Finnemore ve Sikkink (1998: 895-901) tarafından uluslararası sistemde yer alan toplam devlet sayısının üçte biri olarak tanımlanan bu kritik devlet sayısı, taşıma noktası olarak tanımlanmakta ve bu noktaya ulaşıldığında diğer aşamaya geçiş başlamaktadır. Başka bir ifadeyle, norm girişimleri aracılığıyla yeterli sayıda devletin yeni normu kabul etmesi sağlanmakta ve ardından bu norm diğer aktörlere yayılmaya devam etmektedir.

İkinci aşama, norm liderlerinin norm girişimleri ile birlikte çalışarak diğer devletleri ikna ettiği normun katmanlaşması sürecidir. Bu süreçte norma karşı kırıncıların ikna edilerek norm takipçisi haline gelmesi hedeflenmektedir. Normun fazla sayıda aktör tarafından içselleştirilmesi, normu kabul edenlerin ödüllendirildiği ve karşı çıkanların ise dışlandığı bir çevre baskı ortamının oluşmasını sağlamaktadır (Zwolski ve Kaunert, 2011: 25). Dolayısıyla iç ve dış baskılar ile itibar kaybı korkusu, devletlerin davranışlarını değiştirmesinde ve normun yaygınlaşmasında etkili olmaktadır (Joachim ve Schneiker, 2012: 532). Örneğin, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile insan hakları normunun ortaya çıkışının ardından kademeli olarak insan hakları anlaşmalarını onaylayan ülkelerin artması ve zamanla koruma sorumluluğu normunun gelişip iç işlerine müdahalenin önemli bir istisnası olması bu kapsamda değerlendirilebilmektedir (Tryggestad, 2010: 160).

Norm yaşam döngüsünün üçüncü aşaması ise normun içselleştirilmesidir. Bu süreçte aktörler, normları tartışmaksızın kabul etmekte ve normun kurallarını benimsemektedir. Bu noktada devletlerin bir normu yasal bir zemine oturtması, içselleştirilmesini kolaylaştıracak katkıyı sağlamaktadır. Ancak aynı zamanda normun yerleşik hale gelmesi onun ihlal edilmeyeceği anlamını da taşımamaktadır (Björkdahl, 2002: 55).

Norm literatüründeki diğer bir önemli nokta normun ortaya çıkışında, yayılmasında ve kurumsallaşmasında önemli olan norm girişimcilerinin rolüdür. Norm savunucusu veya norm yapıcı olarak da tanımlanan norm girişimciler, kolektif davranışı şekillendirme yeteneğine sahip temsilciler veya yeni fikirlerle uluslararası siyasetteki gündem belirleyicilerdir (Björkdahl, 2002: 45-46). Bir uluslararası örgütün temsilcileri, toplumsal hareketlerdeki bireyler, epistemik/bilgi toplulukları, özel sektör temsilcileri, devletlerin BM gibi uluslararası örgütlerdeki savunucuları veya devlet liderleri gibi farklı aktörler norm girişimci olabilmektedir (Björkdahl, 2002: 130-131). Ayrıca sosyal inşacılık, normu başlatan aktörün güçlü bir konumda olmasının veya normun büyük güçlerin çıkarı doğrultusunda şekillendirilmesinin normun yaygınlaşmasını kolaylaştırdığı belirtilmektedir. Bu noktada örneğin büyük devletlerin uluslararası örgütlerde temsil gücüne sahip olması, potansiyel norm takipçilerine ulaşmalarına imkan sağlamakta ve böylece normlar küçük devletlere kadar yayılabilmektedir (Balcı, 2022: 40-41).

Norm girişimcinin sahip olduğu güç dışında normun yaygınlaştırılmasında etkili olan başka faktörler de bulunmaktadır. De Nevers (2007: 54-58), norm girişimcisinin gücünün normun kabul edilip yaygınlaştırılmasındaki faktörlerden yalnızca biri olduğunu belirterek, norm alıcısı olacak hedef aktörün/kitlenin özelliklerinin de söz konusu bu yaygınlaşmada önem taşıdığına dikkat çekmiştir. Florini (1996: 375) ise devletlerin uluslararası sistem içerisinde itibar kazanmak için uluslararası normları kabul edebileceğini ve dolayısıyla bir norm girişimcisi olmadan da normun yayılabileceğini belirtmiştir.

Tüm bu çerçevede normlar, aktörlerin yalnızca çıkarlarına veya maddi faydalara dayalı değil, aynı zamanda kimliklerine, değerlerine ve toplumsal beklentilere uygun hareket etmelerini sağlama üzerine kuruludur. Bu doğrultuda da aslında normlar eylem odaklıdır. Normların sahip olduğu bu eylem odaklılığı “eylem mantığı” (logic of action) olarak adlandırılan ve dört gruptan oluşan bir sınıflandırmanın gelişmesini sağlamıştır. İlki olan *sonuççuluk mantığı* (logic of consequentialism), aktörlerin davranışlarını çıkar ve sonuç odaklı karar verme süreçlerine dayandıran bir yaklaşımdır (Tabak, 2014: 24). Bu yaklaşım, aktörlerin normları kabul etmeye veya reddetmeye fayda-zarar analiziyle karar verdiğini (Risse, 2000: 4) ve benimsendikten sonra norm dışı uygunsuz davranışların cezalandırılmasını

desteklediğini belirtmektedir (Axelrod, 1986: 1097). Kratochwil ve Ruggie (1986: 768) bu yaklaşımın normları düşünsel faktörler yerine materyal faktörler olarak değerlendirilmesine sebep olduğu için eleştirilmektedir.

İkinci olarak *uygunluk mantığı* (logic of appropriateness), aktörlerin yalnızca faydalarına veya sonuçlarına göre değil, değerlerine ve kimliklerine “uygun” olmasına göre karar verdiklerini öne sürmektedir. Uygunluk mantığı, aktörlerin, kural tabanlı sisteme sadık kalmak adına doğru adımı atma çabasını ifade etmektedir (Risse, 2000: 4).

Üçüncü olarak *iletişimsel mantık* (logic of arguing), aktörlerin eylemlerinden çok söylemlerini ele almaktadır. Bu yaklaşıma göre aktörler, ortak anlayış elde etmek amacıyla iletişimsel uzlaşma çabasına girmekte ve sabit çıkarlar yerine argümanlar yoluyla rasyonel ikna ve tartışma süreçlerine odaklanmaktadır. Örneğin, iklim değişikliği, insan hakları, eşitlik gibi konulardaki müzakerelerde, devletler kendi çıkarlarını savunmanın yanı sıra küresel sorumluluklar ve bilimsel veriler üzerinden bir uzlaşmaya varmaya çalışır.

Son olarak *ihtilafılık mantığı* (logic of contestedness) ise bilmenin sübjektifliğine odaklanarak, bilginin ihtilafılık ve yeniden kurulumla anlam kazandığına dikkat çekmektedir. Bu mantığa göre normların anlamları ve geçerlilikleri sabit, evrensel ve sürekli değildir. Aksine normlar müzakereler, yorumlamalar ve yeniden kurmalar ile şekillendirilmektedir. Bunun bir sonucu ise normların anlamının herkesçe aynı olmadığıdır (Wiener, 2007: 6).

1.1.2. Sosyal İnşacılıkta Söylemin Rolü

Sosyal inşacılığın yapının “düşünsel” boyutuna atfettiği önem, gücün söylemsel boyutuna odaklanılmasını sağlamıştır. Bu noktada sosyal inşacılık, “toplumsal gerçekler nasıl inşa edilir ve küresel siyaseti nasıl etkiler” sorusunu sorarak (Flockhart, 2016: 85) söylemin oynadığı kilit rolü öne çıkarmaktadır (Küçük, 2009: 787). Sosyal inşacılığa göre iletişimi tesis eden söylem, öznelarası anlaşmayı gerçekleştirmektedir ve bu kapsamda toplumsal inşa söylem aracılığıyla mümkün olmaktadır. Nitekim Onuf (1998: 59) “söylemek yapmaktır” ifadesiyle söylemin eylem kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal inşacılık, merkezi bir konum atfedilen söylemi (speech acts) iddialı (assertive), üstlenici-vaat edici (commissive) ve emir kipli (directive) şeklinde üç gruba ayırmıştır. Söz konusu bu üç tür söylem, bir amaca hizmet eden ve onu başarmaya çalışan işlevsel mekanizmalardır (Zehfuss, 2004: 20). Konuşma yoluyla iletilen ifadenin başarısı ise söylemin muhatabındaki yansımaya bağlıdır.

Sosyal inşacılık dilin önemini ikiye ayırmaktadır. İlk kategori olan *ince inşacılık*, dili sosyal inşacılığın merkezine koymamasına rağmen, bunun uluslararası siyaseti etkileyici bir

faktör olduğunu kabul etmektedir. Dolayısıyla bu grup bir taraftan normların önemine odaklanılırken, diğer taraftan söylemsel pratikler aracılığıyla anlam-yapı bağlantısının kurulup norm inşasının desteklenmesini kabul etmektedir. Onuf ve Kratochwil'in çalışmalarında öne çıkan *kalın söylemsel inşacılık* ise dilin öznelarası anlamları oluşturmadaki baskın etkisine odaklanmaktadır (Küçük, 2014: 353-355). Onuf (1989: 36), inşacılığın eylemle başladığını ancak sözlerin eylemi şekillendirdiğini ifade etmiştir. Başka bir ifadeyle kurucu role sahip olan söylemler aynı zamanda eylemleri meşrulaştırma aracıdır. Benzer şekilde Hopf (1998: 177-179) söylemin gücünün öznelarası anlam oluşturarak gerçekliği şekillendirmesinden kaynaklandığını vurgularken, Kratochwil (1989: 6) ise öznelarası anlamın şekillendirilmesinde söylemin oluşturulduğu zaman, mekan ve bağlamın etkili olduğuna dikkat çekmektedir.

Tüm bu çerçevede sosyal inşacılık, uluslararası normların nasıl geliştiğini, normların ve kimliklerin siyasi eylemi nasıl şekillendirdiğini ve söylemin kimliği ve eylemi nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır (Reus-Smit, 2005: 207). Çalışma, yapılan güvenlikleştirmenin neye hizmet ettiğini sosyal inşacılığın “kimlik”, “yapı-yapan ilişkisi”, “normlar” ve “söylemin rolü” gibi temel kavramları ve varsayımları üzerinden açıklamaktadır. Bu noktada çalışma, uluslararası sistemin değişen güvenlik yapısının (structure), AB'nin (aktör/agency) önceliklerini şekillendirdiği ve normatif güç kimliğinin alt (yardımcı- tamamlayıcı) normlarından biri olan sürdürülebilirliğin öne çıkmasında etkili olduğunu sosyal inşacılığın “yapı-yapan ilişkisi” üzerinden açıklamaktadır. Çalışmada, AB'nin yeni yapı ortamına uygun olarak şekillendirdiği “kimliğinin” çıkarlarını ve davranışlarını nasıl etkilediği gösterilmektedir. Bu doğrultuda, AB'nin sahip olduğu normatif güç kimliğinin, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve özellikle öne çıkardığı karbonsuzlaşma normu aracılığıyla, çıkarlarını iklim politikasının Birlik içerisinden geliştirilmesini sağlama ve davranışlarını ise Mutabakat'ın desteklenmesi için güvenlikleştirmeye yönelme şeklinde etkilediği ileri sürülmektedir. Çalışma, AB'nin normatif güç kimliğini, çevresel sorunlar ve iklim değişikliğine ilişkin “söylemlerle” sağlamlaştırdığını göstermektedir.

1.2. Güvenliğin Yeniden İnşası: Geleneksel Yaklaşımın Eleştirel Güvenlik Çalışmalarına Dönüşümü

Sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu kuramı kapsamındaki incelemeyle eleştirel güvenlik üzerine odaklanan tez çalışmasının bu bölümü, güvenlik çalışmalarının dönüşümüne yönelik bir literatür incelemesi sunarak çalışmaya teorik arka plan oluşturmaya amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, ilk olarak güvenlik kavramını ve bu

kavrama yönelik temel yaklaşımları incelemekte ve ardından geleneksel güvenlik anlayışının eleştirel güvenlik çalışmalarına dönüşümünü değerlendirmektedir. Başka bir ifadeyle bu bölüm, eleştirel güvenlik çalışmalarının doğuşuna tarihsel bağlamın ve kuramsal dönüşümün nasıl katkıda bulunduğunu açıklamaktadır.

1.2.1. Kavramsal Boyutuyla Güvenlik

Güvenlik kavramı, anlamı açısından *tartışmalı* ve *tanımlanması zor* bir yapıya sahiptir (McSweeney, 1999: 13; Baylis, 2008: 73; Buzan, 2016: 26-27, Baylis, 2017: 241). İçeriğinin farklı bağlamlarda değişkenlik gösterebilmesi, bu kavramın tüm zamanlara uygun, evrensel bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Bu kavram, farklı aktörler tarafından, çeşitli bileşenleri ve öncelikleri doğrultusunda ele alınmakta ve bu durum, kavramın tartışmalı niteliğini daha da pekiştirmektedir (Baysal, 2022a: 3-4; Baldwin, 1997: 10).

Güvenlik kavramı, genel anlamda, temel değerlere yönelik bir tehdit olmaması ve bu sayede güvende olma durumu şeklinde tanımlanmaktadır. Güvenliği tanımlama girişimlerine katkıda bulunmak amacıyla 1952 yılında ele aldığı makalesinde Wolfers bu kavramı, “önceden edinilmiş değerlerin mevcudiyetine yönelik bir tehdidin yokluğu” şeklinde açıklamıştır. Dolayısıyla Wolfers (1952: 484-485), güvende olma ve değerlerin korunmasının yolunun tehlike ve tehdit durumunun olmamasından geçtiğini savunmuştur. Bu tanımlama girişimleri, kavrama bir çerçeve sunmayı amaçlasa da aynı zamanda çeşitli eleştirilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle yapılan tanımlamalar, “temel değerler” ifadesinde belirsizlik bulundurması ve analiz biriminde bireysel, ulusal ya da uluslararası güvenlik düzeylerinde net bir ayrım içermemesi nedeniyle ortak bir çerçeve oluşturulmasını zorlaştırması yönüyle eleştirilmiştir (Baylis, 2008: 73; Baylis, 2017: 241). Bu eleştirilere katkı sağlayan Waever (1995: 56-57), “tehdit olmaması” ifadesinin güvenliğe duyulan ihtiyacı kaldıracağına dikkat çekerek, kavramın mevcut tehditlere karşı gerekli tedbirlerin alındığı bir durum olarak tanımlanması gerektiğini savunmuştur. Bu anlayış doğrultusunda tehditlerin ise bir devletin egemenliğini veya bağımsızlığını hızlı bir şekilde tehlikeye sokan ve onu kendi başına yönetme kapasitesinden yoksun bırakan gelişmeler şeklinde ele alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu tanımlamaları geliştirmeye çalışan Baylis ise “tehditlerden özgür olma” vurgusunu kullanmıştır (Baylis, 2008: 73).

Tanımlama sürecinde *tartışmalı* bir nitelik taşıdığı belirtilen güvenlik kavramını Baldwin, *kariştirilabilen ve yeteri şekilde açıklanmamış kavram* olarak değerlendirmektedir. Güvenliği kavramsal olarak tanımlama girişiminin 1952 yılında Wolfers’ın çalışmasıyla başladığına ve uzun bir süre Wolfers’ın girişimiyle sınırlı kaldığına dikkat çeken Baldwin

(1997: 8), bu alanın uzun yıllar ihmal edildiğini belirtmiştir (Baldwin, 1997: 8). Kavramın ihmal edilmesinin nedenlerini araştıran Buzan (2016: 29-32) ise bunların tanımlanmasının zor olmasından, güç-güvenlik kavramlarının karıştırılabilmesinden, idealizm gibi barış konularına odaklanmanın daha önemli görülmesinden ve politika yapıcılarının *ulusal güvenlik* kavramının belirsizliğini yararlı bulmalarından kaynaklandığı sonucuna ulaşmıştır. 1980'ler öncesi bu alandaki kavramsal literatürün eksikliğine dikkat çeken Buzan (2016: 26-37), güvenliği *tartışmalı ve az gelişmiş* bir kavram olarak ele almış ve güvenliği tehditlerden kurtulma arayışı olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama, uluslararası bağlamda, devletlerin ve toplumların, bütünlüklerini ve kimliklerini tehlikeye sokacak durumlardan koruma arayışını ifade etmektedir.

Güvenlik kavramı, farklı uluslararası ilişkiler kuramlarında da çeşitli perspektiflerden ele alınmaktadır. Realist kuramcılar, güvenliği genellikle savaşın ve çatışmanın bulunmadığı bir durum olarak tanımlarken, liberal kuramcılar ise güvenliği uluslararası düzeyde karşılıklı bağımlılık ve entegrasyon süreçlerinin bir sonucu olarak değerlendirmektedir (Bakan ve Şahin, 2018: 141-143). Bu bağlamda, realist yaklaşım güvenliğin devlet merkezli ve güç temelli bir anlayışını vurgularken, liberal yaklaşım daha çok iş birliği ve karşılıklı ilişkiler üzerinden güvenliğin inşa edilebileceğini savunmaktadır.

Kabul edilen tek ve ortak bir tanımı olmamasına karşın, güvenlik temel olarak herkesin ihtiyaç duyduğu bir gereksinimdir. Bu yönüyle de aslında güvenlik, bunların hepsi olarak değerlendirilebilmektedir. Ancak bu tanımlama çeşitliliği, birinin veya bir şeyin güvende olup olmadığının nasıl inceleneceği veya bir güvenlik sorunu varsa bunun nasıl çözülebileceği sorularına aranan cevapları zorlaştırmaktadır (Manunta, 1999: 58-59). Bu noktada Baldwin, kavramın açıklanmasını geliştirmek amacıyla yedi temel soru üzerinden değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir: (Baldwin, 1997: 12-18)

1. Kimin/Ne için güvenlik?
2. Hangi değerler için güvenlik?
3. Ne kadar güvenlik?
4. Hangi tehditlere karşı güvenlik?
5. Hangi araçlarla güvenlik?
6. Ne kadar süreyle güvenlik?
7. Ne pahasına güvenlik?

Baldwin'ın yedili çerçevesinin yanı sıra Baysal (2022a: 3), güvenliğin tanımlanmasına ve geleneksel ile eleştirel güvenlik olarak ayrılmasına imkan veren beş temel bileşene dikkat çekmiştir. Bunlar, tehdit, referans nesnesi, güvenlik sağlayıcısı, ne uğruna güvenliğin

sağlandığı (güvenliği sağlamak adına nelerin feda edildiği) ve güvenliği sağlamak için kullanılacak yöntemler olan meşru güvenlik pratikleridir.

Sonuç olarak güvenlik kavramı, ortak bir tanımlamaya sahip olmayan ve uzlaşmadan uzak bir alandır. Güvenlik kavramının tüm zamanlar ve mekanlar için geçerli olan bir tanımı yoktur. Bu alanın muğlaklığının ve tanımlama girişimlerindeki eksikliklerin nedeni güvenlik çalışmalarına yeterince çaba harcanmıyor olmasından ziyade güvenliğin *türetilmiş bir kavram* (*derivative concept*) olmasından kaynaklanmaktadır (Bilgin vd., 1998: 151). Bu durum, kavramın farklı unsurlara dikkat çekerek farklı biçimlerde tanımlanmasına ve ideolojik, siyasi gibi çeşitli bakış açılarına göre şekillendirilmesine neden olmaktadır (Bağbaşıoğlu, 2021: 4). Dolayısıyla kişilerin ve toplumların, siyasi bakış açılarından veya dünya görüşlerinden bağımsız bir güvenlik anlayışı yoktur. Nitekim Smith'e (2020: 29) göre bu alanda yalnızca tanımlama yapmak ve bir çerçeveye oturtmak da yeterli değildir. Toplumların mevcudiyetlerini sürdürebilmeleri için bu sorun alanının sürekli ve düzenli olarak yönetilmesi de gerekmektedir.

Tanımlanması zor bu kavram mevcut koşullar altında günümüze kadar nasıl şekillenmiştir? Çalışmanın bir sonraki bölümü, güvenlik kavramını ilgili dönemin şartları bağlamında değerlendirmekte ve kavramın tarihsel süreçteki dönüşümü ile bu dönüşümün kuramsal alana yansımalarının bir çerçevesini çizmektedir.

1.2.2. Tarihsel Süreç ve Kuramsal Tartışmalar Işığında Güvenlik Çalışmalarının Gelişimi

Güvenlik çalışmalarının gelişiminde belirli kilit olayların ve akademik tartışmaların itici güç (Buzan ve Hansen, 2009: 50-65)⁴ olduğu anlayışı doğrultusunda bu bölüm, gelenekselden eleştirel doğru dönüşümü tetikleyen gelişmeleri incelemektedir. Çalışmada, öncelikle geleneksel güvenlik anlayışını biçimlendiren önemli gelişmeler ve bu gelişmelerin kuramsal alana yansımaları ele alınmaktadır. Ardından, geleneksel güvenlik anlayışından eleştirel güvenlik yaklaşımlarına geçiş sürecine odaklanılarak, eleştirel güvenlik çalışmalarını “eleştirel” kılan temel unsurlar detaylı bir şekilde değerlendirilmektedir.

1.2.2.1. Soğuk Savaş Döneminde Güvenlik: Realist Kuramın Hakimiyeti

Güvenlik kavramı ve bu alandaki çalışmalar, her ne kadar askeri güvenlik anlamında çok eski dönemlerden beri kullanılsa da, Uluslararası İlişkiler disiplinin bir alt dalı olarak ortaya çıkması 1940'lı yıllara denk gelmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda

⁴ Buzan ve Hansen (2009: 50-65), bu alanın gelişmesinde büyük güç politikaları, kilit olaylar, teknolojiye gelişmeler, akademik tartışmalar ve kurumsallaşmanın etkili olduğunu belirtmektedir.

güvenlik çalışmaları, askeri sektöre odaklanması boyutuyla Stratejik Çalışmalar⁵ ile eşanlamlı olarak kullanılmıştır (Šulović, 2010: 1). İkinci Dünya Savaşı ardından iki süper güç olan ABD ve Sovyetler Birliği'nin karşı karşıya geldiği Soğuk Savaş dönemindeki güvenlik çalışmaları, çevreleme doktrini, nükleer caydırıcılık, sınırlı savaş ve silahlanma yarışı olmak üzere dört temel gelişme üzerinde şekillenmiştir. Çevreleme doktrini kapsamında ABD, Sovyetler Birliği'nden gelebilecek tehditlere vurgu yaparak ve korku ortamı yaratarak içerideki muhalefeti bastırmaya çalışmıştır (Günar, 2014: 64-67).⁶ Ayrıca bu doktrin, Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Doğu Avrupa ülkeleri ve Türkiye ile ilişkilerin güçlendirilmesine ve NATO'nun kurulmasına zemin hazırlamıştır (Günar, 2014: 71-72).

Bu dönemin ikinci önemli gelişmesi caydırıcılıktır.⁷ Caydırıcılığın temel noktası ise nükleer silahlara dayanmaktadır. Bu dönemde, önce ABD'nin ve ardından Sovyetler Birliği'nin nükleer silah elde etmesiyle (ve bunun daha sonra diğer ülkelere yayılmasıyla) birlikte, uluslararası sistemin temel dinamiği “dehşet dengesi” olmuştur. Bu silahları üretme ve kullanabilme tekeline sahip olma özelliği ise “devletleri” uluslararası sistemdeki temel aktör konumuna yerleştirmiştir.

Sistemdeki dehşet dengesinin doğal sonucu ise silahlanma yarışı olmuştur. Kapitalist ve sosyalist ideolojilerin çatışmasıyla şekillenen rekabet ortamında, bir tarafın ürettiği

⁵ Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan güvenlik çalışmaları “Ulusal Güvenlik Çalışmaları” şeklinde isimlendirilirken, İngiltere’de “Stratejik Çalışmalar” şeklinde adlandırılmıştır. Ayrıca Sovyetler Birliği, “ulusal güvenlik” yerine “devlet güvenliği” terimini tercih etmiştir. Farklı isimlendirmelere rağmen bu alanlar referans nesnesi olarak devleti merkeze alıp, devlete yönelen tehditleri askeri boyutlarıyla değerlendirmiştir (Bilgin vd., 1998: 134).

⁶ ABD’de McCarthy dönemi uygulamaları buna örnek gösterilebilir. 1946 yılında Senatör olarak seçilen McCarthy’nin uygulamaya başladığı politikalardan biri 1954 yılında başlatılan Komünist Kontrol Yasası olmuştur. Bu yasa, komünist tehdide karşı şüpheli tüm kurumları yasa dışı olarak kabul etmiştir. Aynı yıl kabul edilen zorunlu ifade verme yasasıyla, tüm şüpheli kişilerin ifade vermesi sağlanmış ve bunu kabul etmeyenlere ise suçlu olarak işlem yapılması kararlaştırılmıştır (Günar, 2014: 66).

⁷ Latince “deterre” olarak “korkutup kaçırma” anlamına gelen caydırıcılık, kavramsal olarak bir tehdidin korku yaratma kapasitesiyle birini eyleminden alıkoymayı ifade etmektedir. Uluslararası ilişkiler literatüründe kullanıldığı şekliyle caydırıcılık, bir politika aracı veya taktik olarak, güç kullanma tehdidiyle bir başka devletin istenilen yönde davranmasını sağlamaktır. Caydırıcılığın işlevselliği, gücün kapasitesine (muteber güç/dikkate alınan güç, gücün nasıl tanımlandığına bağlı olarak farklı unsurları içerebilir), sahip olunan gücün ve niyetin iletilmesini sağlayan (ülkelerin yayınladıkları güvenlik ve doktrin belgeleri gibi) iletişim araçlarına ve rasyonel aktöre bağlıdır (Mehmetcik, 2015: 36-38). Soğuk Savaş dönemindeki caydırıcılık kavramının gelişimi üç aşamada değerlendirilebilir. İlk aşamayı, sistematik olmayan bir caydırıcılık mekanizmasını, 1940’lı yılların başında ABD’nin geliştirmiş olduğu nükleer silahların etkisi üzerinden izleyen ilk çalışmalar oluşturmaktadır. Bu çalışmalar ABD’nin, kendi nükleer silahlarının Sovyet konvansiyonel silahları karşısındaki niteliksel üstünlüğünün sağladığı caydırıcılığa güvendiğini ele almaktadır. Böylece nükleer silahlar ABD’yi farklı ülkelerde yüksek bütçeli askeri üs kurmaktan ve Avrupa’yı ise maliyetli askeri harcamalardan uzak tutan bir güvenlik şemsiyesi sağlamıştır. İkinci aşama, Sovyetler Birliği’nin de 1949’da atom bombası denemesi ile başlayan caydırıcılık stratejisine artan ilgi dönemidir. Tarafların nükleer silah sahibi olduğu bu dönemde, bu silahların sağlamış olduğu ikinci vuruş kapasitesi bir denge imkanı sunmuştur. Dolayısıyla taraflardan birinin saldırması durumunda kendisine yönelecek bir nükleer karşılığın olabileceğinin bilinmesi bir dehşet dengesi yaratmıştır. Nükleer silahların olduğu bir sistemde ülkelerdeki askeri birliklerin görevi savaşmak yerine savaşı önlemek olmuştur (Jervis, 1979: 289-294). Üçüncü aşama ise 1970’li yıllarda ABD ve Sovyetlerin birbirlerini dengelemek yerine nükleer bir savaş ortamında Sovyetler Birliği’ne karşı üstün olabilme stratejisini içeren silahlanma yarışı dönemidir (Mehmetcik, 2015: 45-46).

silahlar, güvenlik ikilemini derinleştirerek diğer tarafı silahlanmaya yönlendiren bir dinamik oluşturmuştur. Bu durum, taraflar arasında karşılıklı güvensizliği artırmış ve askeri harcamaların sürekli tırmanışına zemin hazırlamıştır. Ancak, tarafların sahip olduğu nükleer silahlar, nükleer silahların sahip olduğu ikinci vuruş kapasitesi ve karşılıklı mutlak yıkımın (MAD) da etkisi, dönemin son gelişmesi olan sınırlı savaş durumunu beraberinde getirmiştir. Bu yaklaşım, devletlerin doğrudan ve geniş çaplı bir çatışmaya girmesini engellemiştir. Özellikle Kore Savaşı ve Vietnam Savaşı gibi örnekler, sosyalist ve kapitalist ideolojiler arasındaki rekabetin doğrudan karşılıklı bir çatışma yerine üçüncü ülkeler üzerinden sınırlı olarak yürütüldüğünü göstermektedir.

Devlet merkezli ve militarist bir karaktere sahip olan Soğuk Savaş döneminde ABD, kapitalist blok altında kurduğu ilişkiyi “önce güvenlik sonra demokrasi” anlayışıyla yürütmüştür. Sosyalist ve kapitalist ideolojiler altında yaşanan bu kutuplaşma, dost/düşman ayrımının kolayca yapıldığı askeri güvenlik odaklı bir sistemle oluşturulmuştur. Dolayısıyla güvenlik çalışmalarının ortaya çıktığı bu dönemde uluslararası sistem, güç politikası, korku ve anarşinin hakim olduğu ve devletlerin hayatta kalabilmek adına güvenliklerini maksimize etme temel hedefiyle hareket ettiği bir süreç ile başlamıştır (Kolasi, 2014: 122).

Rekabetin iş birliğini engellediği Soğuk Savaş dönemi, mevcut koşullar altında güvenlik anlayışını dar bir çerçevede şekillendirmiş ve bu anlayışı özellikle askeri güvenlik, hatta nükleer güvenlik alanlarıyla sınırlandırmıştır (Bilgin, 2010: 74). Dolayısıyla bu dönemde daha çok askeri güç üzerinden yaşanan gelişmeler ulusal güven endişelerine sebep olmuştur. Örneğin, ABD ve Sovyetler Birliği’nin doğrudan sıcak savaşa girmeden karşı karşıya geldiği ilk çatışma olan Kore Savaşı’nın (1950-1953) ardından ABD, NSC-68 (68 No’lu Ulusal Güvenlik Konseyi Raporu) raporunu yürürlüğe koymuştur. Bu durum ABD’nin, savaşın olmadığı zamanlarda dahi büyük askeri harcamalar yapmasına imkan tanımış ve Batı Avrupa’nın yeniden güçlenmesinin sağlanmasıyla hem Amerika hem de dünya için ekonominin canlandırılması; bu doğrultuda, müttefiklerin askeri teçhizatlar açısından güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu girişimle ABD, 1929 Büyük Buhranından alınan dersler ışığında ekonominin canlı tutulmasını ve Batı Avrupa’da kuvvetli bir altyapıya sahip olan sosyalist partilerin iktidara gelmemesini hedeflemiştir. Bu kapsamda yeni düzen, devlet merkezli güvenlik ve ekonomi (özellikle de güvenlik için gereken ekonomi) ilkeleri üzerinden ulusal güvenliği sağlama motivasyonu ile şekillenmiştir (Kolasi, 2014: 127-128).

1969 yılında başlayan yumuşama dönemi, petrol krizinin etkisiyle ekonomi ve insan hakları gibi alanlara yönelik ilginin artmasına neden olmuş, bu durum ise askeri güvenlik sahasının belirli ölçüde genişlemesine zemin hazırlamıştır. Ancak, bu dönüşüm, köklü bir

kırılma noktası olmaktan ziyade, Soğuk Savaş dinamiklerinde geçici bir duraklama niteliği taşımıştır. Nitekim 1980'lerde İkinci Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte, bu geçici süreç kesintiye uğramış ve uluslararası ilişkilerde yeniden askeri güvenlik anlayışı hakim olmuştur (Bilgin, vd., 1998: 134).

Yumuşama döneminde, belirli bireyler ve toplumsal hareketler, güvenliği algılama ve ona yönelik stratejiler geliştirme konusunda alternatif yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu yaklaşımların temel odağı, Soğuk Savaş sürecinde yaygınlaşan tek taraflı ve sıfır toplamı güvenlik anlayışlarının, aslında küresel istikrarı zayıflattığı ve uluslararası ilişkilerde temel bir güvensizlik unsuru oluşturduğu olmuştur. Bu bakış açısına göre gerçek barış ve güvenlik yalnızca savaşın yokluğu ile sınırlı değildir; aksine, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir güvenlik anlayışını gerektirmektedir (Bilgin vd., 1998: 136-137). Kapitalist ve sosyalist bloklar arasındaki rekabetin yumuşamaya başladığı bu dönem, güvenlik kavramına ilişkin yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu süreçte, güvenliğin kapsamı ve odak noktası dönüşüme uğramış, 1970'li yıllarla birlikte güvenlik anlayışına yönelik temel sorular yeniden şekillenmeye başlamıştır. Özellikle “Ne (veya kim) güvence altına alınıyor?”, “Hangi tehditlerden?”, “Hangi yollarla?” gibi sorular güvenlik çalışmalarında paradigmatic bir değişimin işaretlerini ortaya koymuştur (Krause ve Williams, 1996: 230).

Güvenlik tanımlamasındaki askeri konular anlayışındaki bu dönüşüm, kavramın ekonomik, toplumsal ve çevresel boyutları da içeren daha geniş bir çerçevede ele alınmasını mümkün kılmıştır. Bu dönüşüme destek veren Richard Ullman da, 1983 yılındaki “Güvenliği Yeniden Tanımlamak” başlıklı makalesinde güvenliğin, çevresel ve ekonomik tehditleri içerecek şekilde genişletilmesi çağrısında bulunmuştur. Benzer şekilde entelektüel bir temel olarak, 1980'lerde gelişen eleştirel düşünce biçimleri, eleştirel güvenlik çalışmalarının kavramsal çerçevesini şekillendiren önemli bir arka plan sunmuştur (C.a.s.e. Collective, 2006: 447).

1979 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali, uluslararası sistemde önemli bir kırılma noktası olmuş ve bu gelişme İkinci Soğuk Savaş döneminin başlangıcını simgelemiştir. Yumuşama döneminin bitişini temsil eden bu durum, dönem boyunca gelişen eleştirel düşünceleri ve alternatif güvenlik yaklaşımları kesintiye uğratmıştır. Reagan-Brejnev iktidarlarının başlamasıyla birlikte küresel siyaset yeniden sert güvenlik stratejisine yönelmiştir. Bu süreçte, askeri güç dengesi ve devlet merkezli güvenlik anlayışı uluslararası ilişkilerin belirleyici unsurları haline gelmiş ve süper güçlerin güvenlik gündemi nükleer konulara ve silahlanma yarışına geri dönmüştür.

Soğuk Savaş dönemi güvenlik anlayışında realist düşünce belirleyici olmuştur. Realizm, uluslararası sistemin doğasını anarşik bir yapı olarak tanımlamakta ve bu yapının, bireylerin egoist, kusurlu ve değişmez doğasıyla birleşerek uluslararası siyaseti güç mücadelesi ve çıkar çatışmalarının merkezi hâline getirdiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, realizm uluslararası ilişkileri sıfır toplamı bir oyun olarak değerlendirerek devletlerin güvenlik kaygılarını ve güç arayışlarını temel değişkenler olarak kabul etmektedir. Bu durum, toplumsal sözleşme öncesi dönemde Hobbes'un doğa durumunu temsil etmektedir. Yaşamın vahşi ve kısa olduğu Hobbes'un doğa durumunda insanlar güvensizlik içerisinde yaşamaktadır. Bu güvensizlik durumu, Hobbes'un *Leviathan* kavramı çerçevesinde, bir devletin oluşumunu zorunlu kılan toplumsal sözleşmeyi teşvik etmekte; böylece devlet, içeride siyasi ve hukuki birliği sağlarken, dışarıda (uluslararası alanda) ise savunma ve caydırıcılık kapasitesini inşa etmektedir. Uluslararası alanda güvenlik maksimizasyonun sağlanması için ise güç maksimizasyonu önem taşımaktadır. Ancak realist kurama göre güç maksimizasyonu aynı zamanda *güvenlik ikilemine* neden olmaktadır. Bu nedenle de devletler, bir güvensizlik sarmalına hapsolmuş durumdadır. Uluslararası politika bu sarmal etrafında değişmeden devam ederken, değişen unsur devletler arasındaki güç dağılımı olmaktadır. Sistemin anarşik yapısını değiştirmeyen bu güç dağılımı, tek kutuplu, iki kutuplu veya çok kutuplu yapıların çıkmasına neden olabilmektedir (Kolasi, 2014: 124).

Güvenlik alanında yapılan akademik çalışmaların temel dayanak noktalarından biri olan realizm, zaman içinde klasik realizm, neo-realizm ve neo-klasik realizm şeklinde evrimleşmiştir. Bu realist yaklaşımlar odak noktaları kapsamında farklılaşmasına rağmen üç ortak varsayıma sahiptir (Dunne ve Schmidt, 2020: 138-141). Bunlardan ilki, uluslararası sistemdeki temel aktörün devlet ve bu kapsamda korunması gereken en önemli değer devlet egemenliği olduğudur. Devleti temel bir aktör olarak konumlandıran iki ana sebep bulunmaktadır. İlk olarak devlet, bir güvenlik garantisi karşılığında özgürlüğün takas edilmesiyle oluşturulmuştur. Dolayısıyla devlet, oluşturulan birlik içerisinde anarşiye son verip vatandaşların güvenliğini sağlama meşruluğuna sahip bir aktördür. İkinci olarak, uluslararası sistemdeki güvenlik sorunu, devletin oluşturulmasıyla o devletin sınırları içerisinde çözülmüştür. Ancak bu kez tehlikeli olan dışarıdır. Güvenliğin içeride sağlanmasına karşın, anarşi ve tehlike bu sınırların dışında varlığını sürdürmektedir. Bu durum ise güvenlik sağlayıcısı devletleri aynı zamanda güvenliğinin sağlanması gereken aktör yapmakta ve onları güç ve güvenlik alanında bir rekabet ortamına bırakmaktadır. Bu noktada güvenliğini sağlamak adına devlet, aynı zamanda meşru güç kullanma tekeli elinde bulunduran bir aktör konumundadır.

Söz konusu bu rekabet ortamı, beraberinde ikinci varsayım olan hayatta kalma amacını getirmektedir. Realist anlayışa göre devletlerin güç ve güvenlik ekseninde çok çeşitli amaçları olabilir, ancak hayatta kalma, bu amaçları uygulama açısından temel bir gerekliliktir (Waltz, 1979: 91). Realist temelli kuramların son ortak varsayımı ise kendi kendine yardım etme (self-help) sistemidir. Devlet sınırları dışarısında saldırgan bir devleti durduracak üst bir otoritenin olmadığı anarşik bir ortamda devletler, hayatta kalmak için güvenliğini ancak kendi kendine yardım yoluyla elde edebilmektedir (Waltz, 1979: 111).

Realist kuramın bu varsayımlarında belirtildiği üzere, geleneksel güvenlikte devlet aslında üçlü role sahiptir. İlk olarak devlet, tehditlerin ana referans nesnesidir (Miller, 2001: 16-17). Tehditler, devletlerin bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliği gibi varoluşsal değerlerini hedef almaktadır. İkinci olarak devlet, aynı zamanda bir güvenlik sağlayıcısıdır. Nitekim doğa durumunda devlet bu mantık ile oluşturulmuştur. Devlet, dışarının anarşik ortamından yönelen tehditlere karşı içeride güvenliğini sağlamalıdır. Üçüncü ve son olarak ise devlet, yönelecek bir tehdidin tam olarak kendisini oluşturmaktadır. Anarşi ortamında bir devlete yönelen tehdit bir diğer devletten gelmektedir. Dolayısıyla bu varsayımlar, geleneksel güvenlik yaklaşımına uygun olarak, esas referans nesnesi olarak devleti görmekte ve korunması gereken faktörü yine devlet üzerinden değerlendirmektedir. Nitekim Soğuk Savaş dönemi dinamikleri de bu ekseninde şekillenmiştir. ABD öncülüğünde oluşturulan kapitalist bloğa gelebilecek tehdit sosyalist ülkelerden beklenmiş ve bu tehdide karşı devletin korunması ve güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Devletin üçlü rolüne yönelik tüm bu açıklamalar ise güvenliğin bu dönemde yalnızca “uluslararası güvenlik” olarak anlaşılmasını beraberinde getirmiştir. Söz konusu tehditlerin dışarıdan geldiği yaklaşımı, devlet içerisinde güvenli kabul edildiğinin anlaşılmasına neden olmuştur. Devlet içerisinde güvenli kabul edilmesi ise iç meselelerinin değerlendirmede göz ardı edilmesine neden olmuştur. Benzer şekilde, güvenliğin bireyler açısından sağlanmasının en temel yolu, bir devletin vatandaşlığı üzerinden bağlantılandırılmış ve diğer ülkenin vatandaşlarının güvensizlik potansiyeli taşıdığı yaklaşımı gelişmiştir (Krause ve Williams, 1997: 43). Bu doğrultuda Soğuk Savaş döneminde de, Kore Savaşı, Küba Füze Krizi, Vietnam Savaşı benzeri olaylarla devlet içinden ziyade devletler arasındaki güvenlik konularına odaklanıldığını desteklemiştir. Her ne kadar yumuşama dönemi liberal kurumsalcı tezleri öne çıkarmış olsa da, Soğuk Savaş’ta ikinci dönemin başlaması realist düzenin devam ettiğini göstermiştir.

Realist yaklaşıma göre tehditlere karşı güvenliğin sağlanmasının yolları yine askeri-politik araçlarla mümkündür. Devlete yönelik askeri tehditlere karşı verilecek cevap, saldırıya

uğrayan devletin yine askeri güçlerini sağlamasıyla olacaktır. Bu noktada, realist kuramcılardan Stephen Walt'a (1991: 212) göre güvenlik çalışmaları, askeri güç tehdidi, kullanımı ve kontrolüne yönelik konularını ve güç kullanımının etkileri benzeri alanları araştırmaktadır. Benzer şekilde Miller (2001: 16-17), ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin öncelikli olarak diğer devletler tarafından ortaya konulduğunu ve bu tehditlerin doğası gereği askeri müdahalelerle bertaraf edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı döneminde temelleri atılan güvenlik çalışmaları da büyük ölçüde "ulusal güvenlik" kavramı etrafında şekillenmiştir. Bu dönemde devletlerin, savaş yoluyla elde edilecek bir zaferin kendi değerlerini koruma aracı olarak gördüklerini vurgulamaları, güvenlik, ulusal güvenlik, devlet ve toplum kavramlarına benzer bir perspektiften yaklaştıklarını göstermektedir (Bilgin vd., 1998: 133).

Geleneksel güvenlik çalışmaları bağlamında realizm, nesnelci bir perspektif benimsemektedir. Bu nesnelci yaklaşıma göre güvenlik, doğrudan maddi unsurlarla ilişkili olan nesnel bir olgudur (Waeber, 1995: 46). Dolayısıyla tehditler, söylemler, toplumsal pratikler veya inşa süreçleri üzerinden inşa edilememektedir. Tehdit maddi bir olgudur. Gözlemleyen kişinin fikir ve değerlerinden bağımsız olarak pozitivist ve bilinebilir bir gerçektir (Mearsheimer, 1994/1995: 41). Aynı şekilde, geleneksel güvenlik yaklaşımlarına göre güvenlik, devletler tarafından elde edilmesi gereken, nesnel ve değişmez bir gerçeklik olarak kabul edilmektedir.

1.2.2.2. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Güvenlik: Yeni Güvenlik Anlayışının Doğuşu

Soğuk Savaş'ın sona ermesi yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmiş ve bu süreç eleştirel güvenlik çalışmalarının ortaya çıkışında belirleyici bir dönüm noktası olmuştur (C.a.s.e. Collective, 2006: 446; Bilgin, 2010: 70). Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemde yaşanan dönüşümler, geleneksel güvenlik paradigmalarının sorgulanmasını hızlandırmış ve alternatif güvenlik yaklaşımlarının gelişmesine zemin hazırlamıştır. 1986 yılı sonrasında Gorbaçov tarafından şekillendirilen yeni Sovyetler Birliği politikaları, "alternatif savunma" fikirlerinden doğrudan etkilenecek, Batılı ilkelerle dönüştürülmeye başlanmıştır. Sovyetler Birliği'nde meydana gelen bu "yeni" yaklaşım, tehdit algılamalarında ve siyasi ilişkilerde devrim yaratmıştır. Yıllardır yaşanan silahlanma yarışının ardından Gorbaçov, "ortak güvenlik" yaklaşımıyla Batı tehdidini kaldırıp, güvenlik ikilemini yumuşatmıştır (Bilgin vd, 1998: 138).

1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği'nin ve Yugoslavya'nın dağılması, toplumların kimlikleri kapsamında bağımsızlık arayışına girmesi ve Ruanda, Somali gibi ülkelerde

yaşanan iç savaşlar yeni güvenlik sorunlarını görünür kılmaya başlamıştır. Bu artan tehditler ve çatışmalar, devlet egemenliğinin birey güvenliğini sağlamak için yeterli olmadığını ortaya çıkarmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde devlet egemenliği yaklaşımının daha aktif tartışılmaya başlanması, özellikle insan hakları söyleminin yükselişine de katkı sağlamıştır. Örneğin, Soğuk Savaş döneminin barış koruma rolüne sahip temel örgütlerinden biri olan BM, 2/1 veya 2/7 gibi çeşitli maddelerde devlet egemenliğine odaklanmasına ve 2/4 ile güç kullanımını yasaklamasına karşın, yükselen insan hakları normu yeni güvenlik tartışmalarını bu örgüt içerisinde de hızlandırmıştır. 1999 yılında yapılan Kosova müdahalesi ardından insan hakları normunun bir çerçeveye oturtulup Koruma Sorumluluğu'na (R2P) evrilmesi ise yeni güvenlik çalışmaları alanında bir yasal zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla Soğuk Savaş dönemi güvenlik gündeminde yer alamayan sorunlar/güvensizlikler, bu yeni ortamda incelenmeye başlanmıştır. İnsan haklarının yanı sıra bu güvenlik alanına çevre sorunları, göç, iç çatışmalar/iç savaşlar, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti gibi pek çok yeni tehdit konuları da eklenmiştir. Dolayısıyla, daha önce realistler tarafından alçak politikanın (low politics) bir parçası olarak kabul edilen çevre, kültür, kimlik, etnisite, ekonomi ve sağlık benzeri konular giderek artan bir şekilde inceleme alanı olmaya başlamıştır.

Bu yeni dönem, askeri ve nükleer olmayan güvenlik alanlarının ön plana çıkmasına zemin hazırlamıştır. Soğuk Savaş döneminde, güvenlik kavramı büyük ölçüde askeri güç üzerinden şekillendirilmiş ve bu bağlamda Stalin'in "Papa'nın kaç tümeni var?" veya Mao'nun "Siyasî güç tüfeğin namlusundan doğar" şeklindeki ifadeleri, askeri kapasitenin belirleyici olduğu bir güvenlik anlayışını yansıtmıştır. Ancak bu yaklaşım, güvenliğini yalnızca askeri unsurlarla sınırlayarak birçok önemli faktörü ve tehdidi göz ardı etmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte, güvenlik anlayışındaki dönüşüm eleştirel güvenlik çalışmaları tarafından da vurgulanmış ve bu bağlamda sorulması gereken esas sorunun "Stalin'in kaç heykeli vardır?" olduğu ifade edilmiştir (Kolasi, 2014: 135). Ekonomi, kimlik gibi birçok faktörü göz ardı edip Soğuk Savaş'ın sonunu öngöremedikleri için realizm ve geleneksel yaklaşımların yetersizliğine dikkat çeken eleştirel güvenlik çalışmaları, geleneksel yaklaşımın Soğuk Savaş sonrası döneminin yeni güvensizliklerini açıklamakta eksik kaldığını belirtmiştir. Geleneksel güvenlik anlayışının sınırlarına dahil olamayan bu yeni tehditler, güvenlik gündeminde giderek daha öncelikli bir konuma yükselmeye başlamıştır.

Güvenliğin dönüşümünü şekillendiren tarihsel süreç nasıl evrilmiştir? Soğuk Savaş dönemi ardından uluslararası sistemde yeni güvenlik tehditlerini ön plana çıkaran çeşitli gelişmeler mevcuttur. 1980'lerde başlayan ve 1990'larda belirginleşen yeni güvenlik anlayışındaki kırılma noktalarından bir tanesi, 1945'li yıllardan beri oluşturulan kapitalist

birikim modelinde kar oranlarının azalması, ekonomide yapısal krizlerin (aşırı birikim) ortaya çıkması ve buna çözüm olarak neoliberal politikaların sunulmasıdır. Devlet-toplum ve emek-sermaye ilişkilerini yeniden şekillendiren neoliberal politikalar, devletin ekonomideki rolünün azaltılıp, özel teşebbüsün güçlendirilmesine dayanmaktadır (Kolasi, 2014: 137). Dolayısıyla bu süreçte etkili olan gelişmelerden biri, 1980'li yıllarda meydana gelen yeni uluslararası ekonomik düzen çağrılarının, devletlere Doğu-Batı çatışmasının yanı sıra Kuzey-Güney gerilimini de göstermiş olmasıdır.

Bir diğer gelişme ise İngiltere merkezli Avrupa'nın Nükleer Silahsızlanması (END) veya ABD merkezli Freeze gibi nükleer silahsızlanmaya yönelik toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasıyla güvenlik ilişkilerindeki dönüşüm çağrılarının yaşanmasıdır. Nükleer silahlar karşıtı hareketlerin yanı sıra, kadın hareketleriyle feminist kuramcıların kadınların karşılaştıkları orantısız zorluklara işaret etmesi veya içeriği güvenli ve dışarıyı güvensiz kılan Batı tarafından desteklenen yaklaşımları eleştiren Üçüncü Dünya güvenlik çalışmaları bu gelişmeler arasında yer almaktadır (Bilgin, 2010: 74-75).

Ayrıca, 2001 yılında gerçekleşen 11 Eylül saldırıları da eleştirel güvenlik araştırmaları için önemli bir kritik eşik olarak kabul edilmektedir. Nitekim 11 Eylül saldırıları, yeni güvenlik algılarında iki temel tartışmayı doğurmuştur. Bunlardan ilki, geleneksel güvenlik yaklaşımının devlet merkezli yapısının, küresel güvensizlik dinamiklerini algılamada ve analiz etmede ciddi eksiklikler barındırdığı konusundadır. Devletin güvenliğini merkeze alan bu yaklaşım, devlet dışı aktörlerin yarattığı tehditleri yeterince değerlendirememiş, dolayısıyla küresel güvenlik ortamındaki dönüşümlere ayak uydurmakta yetersiz kalmıştır. Diğer tartışma ise saldırıların önlenmesine yönelik yaklaşımlara ilişkindir. Söz konusu saldırılar, geleneksel güvenlik çalışmalarının tehditleri tespit etme ve önlemedeki yetersizliklerini gözler önüne sermiş ve böylece güvenlik çalışmalarının kapsamının genişlemesine zemin hazırlamıştır. Geleneksel güvenlik anlayışı, terör örgütleri gibi yeni tür tehditleri ele alamamış ve ABD ve küresel güvenlik mekanizmalarının istihbarat paylaşımı, tehdit analizi ve önleyici tedbirler konusunda eksikliklerini açığa çıkarmıştır. Bu gelişmelerden yola çıkarak eleştirel güvenlik çalışmalarının vurguladığı nokta, dünya politikasının savaş-barış, sert güç-yumuşak güç, devletler-devlet dışı aktörler ikiliklerinin birlikte değerlendirilmesi ihtiyacı olmuştur.

Yeni tehditler, geleneksel güvenlik çalışmalarının en önemli varsayımlarından biri olan iç-dış ikiliğine meydan okumuştur. Bu yeni ortam, yeni tehditlerin hem uluslararası hem de yerel sonuçları olduğunu ve bunlar arasında bir sınır çizmenin imkansız olduğunu göstermiştir. Söz konusu bu yeni güvenlik yaklaşımına göre güvenlik bir bütündür. Tehditlerle etkili bir mücadele yürütülebilmesi için yalnızca askeri kapasiteye dayanmak

yetersiz kalabilir ve hatta bütüncül bir yaklaşım takip edilmemesi yeni güvenlik sorunlarına neden olabilir (Bilgin, 2010: 75).

Soğuk Savaş sonrası döneminin bir diğer önemli gelişmesi ise devletler arasındaki karşılıklı bağımlılığı artırarak güvenlik kavramının anlamını dönüştüren küreselleşmenin ortaya çıkmasıdır. Emek ve sermayenin serbest dolaşımı, sermayenin iş gücünün ucuz olduğu bölgelere taşınması, özelleştirmelerin artışı gibi faktörler küreselleşmenin de etkisiyle kamusal alanın küçülmesini hızlandırmıştır. Artan karşılıklı bağımlılık, güvenliğin sağlanmasında devletlerin diyalogunu gerekli kılmıştır. Ancak küreselleşme, aynı zamanda göç, iç çatışmalar, ekonomik istikrarsızlık gibi yeni güvenlik tehditlerini de arttırmış ve sorunların ulus ötesi çok boyutlu bir yapıya sahip olmasına neden olmuştur. Bu durum, devletlerin ulusal güvenlik sağlama ve vatandaşlarını koruma ihtiyaçlarını arttırmış ve güvenliğin sağlanmasında küresel çabaları beraberinde getirip uluslararası güvenliği geliştirmiştir (Bağbaşıoğlu, 2021: 9).

1.2.3. Eleştirel Güvenlik Çalışmaları

Tarihsel süreçte yaşanan dönüşümü ele almanın yanı sıra eleştirel güvenlik çalışmalarını açıklamanın bir diğer yolu, geleneksel güvenlik kuramlarından farklılıklarına ve onu genişletme ve derinleştirme çabalarını incelemektir. Bu bölüm, geleneksel güvenlik kuramları üzerine yöneltilen “eleştiriler” üzerine odaklanmaktadır.

Geleneksel güvenlik yaklaşımına yöneltilen “eleştiriler” nelerdir? Yeni güvenlik çalışmalarını “eleştirel” yapan nedir? Bu soruların cevabına ulaşmak için bir yaklaşımın eleştirel olarak tanımlanmasını sağlayan faktörlerin ele alınması gereklidir. İlk olarak eleştirel yaklaşımlar, bilimsel olarak mutlak ve değişmez kabul edilen mevcut bilginin nesnelliğini sorgulamaktadır. Eleştirel yaklaşımlar, bilgiyi inceleyerek içerdikleri çelişkileri ve bilgi-iktidar ilişkisini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Modern anlamda eleştirel sosyal teorisinin kökleri Marksizm’e dayanmaktadır. Marksizm, toplumsal gerçekliğin insan doğasının değil de insanın bir ürünü olarak görmekte ve yapılması gerekenin dünyayı değiştirmek olduğunu belirtmektedir. Bu durum ise eleştirel yaklaşımların normatif yönünü ortaya koymaktadır (Kolasi, 2014: 138).

İkinci olarak yeni yaklaşımlar, Soğuk Savaş’ın dayatmış olduğu askeri ve devlet temelli dar güvenlik yorumunun eksikliklerinden doğmaya başlamıştır (Buzan vd., 1998: 2). Alternatif güvenlik yaklaşımları, “Soğuk Savaş’ın askeri ve nükleer takıntılarının dayattığı alanın darlığından duyulan memnuniyetsizliğin” bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Buzan vd., 1998: 2; Bilgin, 2010). Bu dönemde eleştirel yaklaşımlardan biri olarak ortaya çıkan

“Barış Çalışmaları”, askeri konular dışındaki kaygıların da “yüksek politika” (high politics) konuları arasında yer almaya başlamasını savunmuştur. Bu kapsamda, iktisadi ve çevresel konular bu alana eklenen başlıca iki yeni alan olmuştur (Baysal ve Lüleci, 2015: 67; Ullman, 1983: 129-153).

Yeni güvenlik çalışmaları, barış çalışmalarında da köklü bir dönüşüm sağlamış ve barış kavramının pozitif barış ve negatif barış olmak üzere iki temel kategoriye ayrılmasına zemin hazırlamıştır. Negatif barış, sıcak bir çatışmanın olmadığı ancak yapısal tehditlerin ve gerilimlerin sürdüğü durumları ifade etmektedir. Bu çerçevede, bir devletin doğrudan savaşa girmemesi tek başına barışın varlığını garanti etmemekte, aksine güvenlik çalışmalarında barışın daha geniş bir perspektifte ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Pozitif barış ise yalnızca çatışmasızlık durumuyla sınırlı kalmayıp, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapıların da güvenlik bağlamında bütüncül bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. Pozitif barış, sürdürülebilir ve kapsamlı bir barış ortamının oluşturulmasını ifade ederken, güvenliğin yalnızca askeri veya stratejik boyutlarla sınırlı olmadığını vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, Galtung’un (1969: 183) ortaya koyduğu bu kavramsal ayrım, doğrudan şiddetin bulunmamasının ötesinde, yapısal şiddet ve eşitsizliklerin de analiz edilmesini sağlayarak güvenlik çalışmalarının derinleşmesine önemli bir katkı sunmaktadır.

Üçüncü olarak eleştirel güvenlik çalışmaları, geleneksel güvenlik çalışmalarının kapsamını *genişletme* ve *derinleştirme* olmak üzere iki ekseninde geliştirmeye odaklanmaktadır. *Derinleştiriciler*, realist kuramın odaklandığı devlet odaklılık yerine, “Kimin/Neyin güvenliği önemlidir?” sorusu çerçevesinde mikro düzeyden makro düzeye tüm yeni referans nesnelerini tanıtmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda derinleşme, bireyden küresel güvenliğe uzanan çeşitli düzey ve ölçeklerde güvenlik analizlerinin yürütülmesini sağlamaktadır. Ancak, yeni güvenlik çalışmalarında devlet dışı aktörlerin de güvenliğin merkezine alınması, devletin ikinci plana itildiği anlamına gelmemektedir. Devlet güvenliğinin sağlanamaması, birey ve vatandaş güvenliği başta olmak üzere çeşitli güvenlik alanlarında kırılmalıkların artmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, yeni güvenlik yaklaşımlarının temel sorunsalı, devlet güvenliğinin tesis edilmesini takiben birey gibi farklı aktörlerin güvenliğinin kimin sorumluluğunda olacağı ve bu sürecin hangi mekanizmalarla yürütüleceğidir (Bilgin, 2010: 77).

Genişletmeciler ise geleneksel güvenlik anlayışının askeri güvenlik odaklı yapısını aşarak, askeri olmayan tehdit unsurlarını da güvenlik gündemine dahil etmektedir. Bu yaklaşıma göre, devletin güvenliğinin sağlanmasında sınırlara barikat kurulması yetmeyeceği gibi, her tehdit de bir düşmanın sınırdan içeri girmesi kadar görünür değildir (Bilgin, 2010: 78). Bu durum ise çevre, ekonomi, iç savaşlar, yolsuzluk, yoksulluk gibi pek çok sorunun ve

tehdidin gündeme alınmasına dikkat çekmiştir. Dolayısıyla eleştirel güvenlik çalışmaları realizmde belirtilen yüksek politika/ alçak politika (high politics/ low politics) ayrımını kabul etmemektedir. Bu noktada eleştirel güvenlik çalışmaları, kitle imha silahları gibi doğrudan binlerce insanı etkileyen askeri güvenlik meselelerini göz önüne alıp, ekonomik ve çevresel meseleleri “yumuşak güvenlik” sorunları olarak sınıflandırmaya karşı çıkmıştır. Bu yaklaşım, söz konusu sorunların Afrika gibi bölgelerdeki gıda veya içilebilir su bulamayan kişiler için doğrudan tehdit olduğunu dikkate alarak, “yumuşak” görülen tehditlerin bazı kişiler açısından sert hissedildiği vurgulamıştır (Bilgin, 2010: 79-80). Eleştirel olma yönleriyle ortak bir anlayışa sahip olmalarına rağmen, genişletmeciler ve derinleştiriciler arasında önemli bir ayrım da bulunmaktadır. Derinleştiriciler devlet dışındaki referans nesnelere de odaklanırken, genişleticiler devleti ana referans nesnesi olarak tutup yeni tehdit türlerinin devlet referans nesnesine etkisini analiz etmektedir. Ancak bu durum da, zaman içerisinde değişen bir nokta olmuş ve devlet dışı aktörlere yönelen yeni tehditler de değerlendirilmeye başlanmıştır. Tüm bu çerçevede Krause ve Williams (1996: 230) genişleme ve derinleşme konularını şu şekilde özetlemektedir:

“Güvenlik üzerine yeni düşünce” tartışmalarına yapılan çeşitli katkılar birkaç eksende sınıflandırılabilir. Biri... Yeni-Realist güvenlik anlayışını, ekonomik ve çevresel sorunlardan insan haklarına ve göçe kadar uzanan daha geniş bir potansiyel tehdit yelpazesini içerecek şekilde genişletmeye çalışır. Bu meydan okuma, bölgesel ve toplumsal güvenliğin olası ara noktalar olduğu, bireysel ya da insani güvenlik düzeyine inilerek ya da uluslararası ya da küresel güvenlik düzeyine çıkarılarak güvenlik çalışmalarının gündemini derinleştirmeye yönelik tartışmalara eşlik etmiştir...”

Güvenlik kavramındaki genişleme ve derinleşme, eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Ana akım kuramcılar, bu genişletme ve derinleştirme çabalarını “güvenlik çalışmalarını geleneksel odak ve yöntemlerinden uzaklaştırma ve alanı entelektüel olarak tutarsız ve pratik olarak alakasız hale getirme” olarak yorumlamıştır (Krause ve Williams, 1996: 230; Buzan vd., 1998: 2). Mearsheimer’a (1995: 92) göre alternatif yaklaşımlar, ne güvenliği analiz etmek için net bir açıklayıcı çerçeve sağlamış, ne de somut araştırmalardaki değerlerini göstermişlerdir. Ayrıca Walt (1991: 213), “alternatif kavramların benimsenmesinin yalnızca analitik olarak yanlış değil, aynı zamanda politik olarak sorumsuzca olduğunu” savunmuş ve güvenlik kavramını genişletmenin tehlikelerini şu sözlerle açıklamıştır:

“Askeri olmayan fenomenler devleti ve bireyleri de tehdit edebileceğinden, bazı yazarlar “güvenlik” kavramının yoksulluk, AIDS, çevresel tehlikeler, uyuşturucu kullanımı ve benzerleri gibi konuları içerecek şekilde genişletilmesini önerdiler [...] meseleler bilim adamlarının ve politika yapıcıların sürekli ilgisini hak ediyor ve bu

askeri güç refahı garanti etmiyor. Ancak bu reçete, “güvenlik çalışmalarını” aşırı derecede genişletme riskini taşır; Bu mantığa göre kirlilik, hastalık, çocuk istismarı veya ekonomik durgunluk gibi konuların tümü “güvenliğe” yönelik tehditler olarak görülebilir. Alanı bu şekilde tanımlamak, entelektüel tutarlılığını bozacak ve bu önemli sorunlardan herhangi birine çözüm bulmayı zorlaştıracaktır.”

Ana akım kuramcılar tarafından yöneltilen eleştirilerin yanı sıra, eleştirel güvenlik çalışmaları yürüten kişilerin de, genişleme-derinleşme tartışmalarında anlaşmazlıkları bulunmaktadır. Örneğin, Kopenhag Okulu kuramcılardan Ole Waever (1995: 2), her konunun güvenlik alanına dahil edilmesini şu sözlerle yanlış bulmuştur:

“...bireylerin güvenliği çeşitli şekillerde etkilenebilir; gerçekten de ekonomik refah, çevresel kaygılar, kültürel kimlik ve siyasi haklar bu açıdan askeri meselelerden daha önemlidir. Bu tür bir yaklaşımla ilgili en büyük sorun, nerede duracağına karar vermektir, çünkü güvenlik kavramı, aksi takdirde politik olarak iyi veya arzu edilen her şeyle eşanlamlı hale gelir.”

Tüm bu çerçevede, geleneksel güvenlik yaklaşımları ve yeni/eleştirel güvenlik çalışmalarını ayıran beş konu mevcuttur. İlk olarak, geleneksel olmayan güvenlik tehditlerinin gerçekleşmesi daha olası niteliktedir. Örneğin, günümüzde bir etnik çatışmanın çıkması, Soğuk Savaş döneminde nükleer bir savaşın çıkmasından daha olası bir durumdadır. İkinci olarak, yeni güvenlik tehditleri daha değişken bir yapıda ve yoğunluktadır. Üçüncü olarak, yeni güvenlik tehditleri devlet dışı nesnelerini hedef almaktadır. Dördüncü olarak, yeni güvenlik tehditleri belirsiz bir doğaya sahiptir; tehlikenin nereden veya kimden geleceği belirsizdir. Bu yönüyle yeni güvenlik tehditlerinin oluşturduğu düzen, aslında bir düzensizlik halidir. Sonuncu olarak ise tehditlere yönelik alınacak güvenlik politikaları devletler, uluslararası örgütler, devlet-dışı örgütler gibi çeşitli aktörler tarafından yürütülebilmektedir (Bağbaşıoğlu, 2021: 10).

Güvenlik alanındaki bu dönüşümün kuramsal alana yansımaları ise farklı sorulara ve cevaplara odaklanan eleştirel kuramların Uluslararası İlişkiler disiplinde yer edinmeye başlamasıyla olmuştur. 1990’larda Ken Booth öncülüğünde ortaya çıkan Eleştirel Güvenlik Çalışmaları (EGÇ), bilgi ve düşüncelerin, yalnızca tarihsel bir perspektif etrafında ve dönemin hakim sosyo-ekonomik ve siyasi yapısının değerlendirilmeden anlaşılmayacağını savunmaktadır. Dolayısıyla eleştirel çalışmalar her kavramın veya unsurun hangi bağlamda oluştuğunu, neden ortaya çıktığını ve kime/neye hizmet ettiğini anlamaya çalışmaktadır. Bu yeni çalışmalar, geleneksel güvenlik anlayışından kopuş sürecini başlatmış ve güvenlik kavramında kuramsal dönüşümü getirmiştir (Kolasi, 2014: 122-123).

1990’larda gelişen eleştirel güvenlik yaklaşımlarına göre “eleştirel” olmak, “kabul edilen varsayımlara ve toplumsal gerçekliğin sorgulanmayan kategorizasyonlarına karşı özel

bir duruş” benimsemeyi içermektedir (C.a.s.e. Collective, 2006: 476). Cox’un (1981: 129) “teori her zaman birileri ve bir amaç içindir” söylemine paralel olarak, eleştirel güvenlik çalışmaları verilen güvenlik tanımlarına şüpheyle yaklaşmaktadır. Bu çerçevede bir sonraki bölüm, eleştirel güvenlik çalışmaları kapsamında gelişen güvenlik kuramlarını ele almaktadır.

1.3. Eleştirel Güvenlik Kuramları

Genişleyen ve derinleşen güvenlik yaklaşımı, eleştirel güvenlik çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmuş ve kuramsal alanda yenilikçi fikirlerin ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Bu çerçevede, güvenlikleştirme anlayışına dayalı üç temel kuram geliştirilmiştir. Bu çalışma, Kopenhag Okulu’nun güvenlikleştirme yaklaşımını temel almakla birlikte, Galler Okulu ve Paris Okulu’na da değinerek, bu kuramsal seçimin gerekçelerini ortaya koymaktadır.

1.3.1. Kopenhag Okulu Kuramı

Güvenlik kavramının derinleşme ve genişleme sürecinin ardından Kopenhag Okulu, inşacı yaklaşım temelinde geleneksel güvenlik yaklaşımlarına bir eleştiri olarak doğmuştur (Buzan vd., 1998: 2). Güvenlik konusuna yeni sorular yönleldin Kopenhag Okulu kuramı, Kopenhag Üniversitesi’nde bulunan Barış ve Çatışma Araştırmaları Merkezi çatısı altında “Avrupa Güvenliğinin Askeri Olmayan Boyutları” üzerine çalışmalarını yürüten Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, Morten Kelstrup, Pierre Lemaitre and Elzbieta Tromer gibi bilim insanlarının güvenlik çalışmaları alanına sağladıkları katkılarla geliştirilmiştir. McSweeney’in (1996) bu çalışmaları eleştirmek için yazdığı çalışmasında bu yaklaşımı Kopenhag Okulu olarak adlandırması kuramın öncüleri tarafından da kabul edilmiş ve bu isimlendirme altında kuramsal yaklaşımın temel ilkeleri oluşturulmaya başlanmıştır (Buzan ve Waever, 1997: 242).

Kopenhag Okulu’nun eleştirel güvenlik çalışmaları alanına kazandırdığı üç temel yaklaşım mevcuttur. Bunlar, sektörel güvenlik analizi, bölgesel güvenlik kompleksi ve güvenlikleştirme teorisidir. Sektörel güvenlik analizi kapsamında Kopenhag Okulu, geleneksel güvenlik anlayışındaki askeri güvenlik odaklılığı eleştirmiş ve askeri güvenliği de incelemeye dahil ederek beş sektör altında güvenliği sınıflandırmaya çalışmıştır: *askeri güvenlik, ekonomik güvenlik, siyasi güvenlik, toplumsal güvenlik ve çevresel güvenlik*. Kopenhag Okuluna göre yapılan bu sektörel analiz, bütüncül olan güvenliği/gerçekliği farklı lenslerle incelemektir. Bu inceleme, güvenlik konusunun belirli bir bölümünü anlama ve açıklamaya fırsat sağlamaktadır. Yapılan bu sektörel analizle Kopenhag Okulu, askeri güvenliğin toplumdaki tek tehdit kaynağı olmadığına dikkat çekmektedir. Ayrıca Kopenhag

Okulu kuramcılarına göre bu analiz, tehditlerin etkileyeceği sektörleri ve bunlar arasındaki bağlantıları tespit etmeye de yardımcı olmaktadır (Miş, 2011: 347).

Sektörel sınıflandırma çerçevesinde *askeri güvenlik*, geleneksel yaklaşım doğrultusunda, devletlerin savunma ve saldırı kapasitesine dayalı güç ilişkilerini temel alarak incelenmektedir. *Ekonomik güvenlik*, finans, üretim ilişkileri ve ticarete yönelik konular gibi devletin refah ve gücünü arttıracak ilişkileri incelemektedir (Buzan, 2016: 112-114). Ekonomik güvenlik alanında referans nesnesi devletler, bireyler, sınıflar olabilmektedir (Baysal ve Lülecı, 2015: 73). *Siyasi güvenlik*, yönetime ilişkin konulara yöneliktir. Temel referans nesnesi olarak genellikle devlet kabul edilmekle birlikte, AB gibi ulus-üstü örgütlenmeler veya azınlıklar gibi devlet dışı örgütlenmeler de referans nesnesi olarak değerlendirilebilmektedir. *Toplumsal güvenlik*, referans nesnesi olarak “biz” aidiyetini taşıyan kolektif kimlik konularıyla bağlantılıdır (Buzan vd., 1998: 123). Son olarak *çevresel güvenlik* ise insan faaliyetleri ve biyosfer ile ilgili konuları kapsamaktadır (Buzan vd., 1998: 7). Burada esas referans nesnesi çevrenin kendisidir.

Kopenhag Okulu tarafından ele alınan bir diğer yaklaşım ise bölgesel güvenlik kompleksidir (Buzan ve Waever, 2004). Okul, tüm devletlerin güvenlik konusunda birbirleriyle bağlantılı olduğunu belirtmekte ve dolayısıyla bir devletin güvensizliğinin, doğrudan veya dolaylı olarak diğer devleti de etkileyebileceğine dikkat çekmektedir. Bu tehdit veya güvensizlik durumu, özellikle birbirine coğrafi olarak yakın olan devletlerde daha çok ortaktır. Başka bir ifadeyle coğrafi yakınlığın getirdiği güvenlik bağımlılığı, bölgesel güvenlik kompleksini oluşturmaktadır (Buzan ve Waever, 2004: 46). Bölgesel Güvenlik Kompleksi yaklaşımı, 1990’lı yılların başlarında ortaya konulmuş olmasına rağmen, 1995 yılında Kopenhag Okulu kuramcıları tarafından güvenlikleştirme teorisinin geliştirilmesiyle birlikte önemli revizyonlara uğramıştır. 1995 yılına kadar bölgesel güvenlik kompleksi “güvenlik algıları ve güvenlik kaygıları birbirinden bağımsız düşünülemeyen devletler grubu” şeklinde ifade edilirken (Buzan vd., 1998: 198), bu yıldan itibaren söz konusu bu yaklaşım “güvenlikleştirme ve güvenlik-dışılaştırma süreçleri birbirinden bağımsız olarak düşünülemeyen birimler” şeklinde tanımlanmıştır (Buzan vd., 1998: 201).

1.3.1.1. Güvenlikleştirme

Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen üçüncü yaklaşım ise güvenlikleştirme teorisidir. Güvenlikleştirme kavramı, ilk olarak 1995 yılında Ole Waever tarafından ortaya koyulmuş ve ardından 1998 yılında kuramın öncüleri tarafından derinlemesine tartışılmaya başlanmıştır. Güvenlikleştirme teorisi, iki soru üzerinden güvenlik konusuna farklı bir

perspektif sunmaktadır: “Bir şeyi güvenlik sorunu yapan nedir?” ve “Güvenlik ne anlama gelmektedir?” (Waever, 1995: 54). Güvenliği yalnızca materyal güçlerle ilgili olmayan ve değişken bir kavram olarak ele alan bu yaklaşım (Krause ve Williams, 1996: 242), savaş, barış, anarşi, güvenlik gibi uluslararası politika ile ilgili kavramları karşılıklı etkileşim yoluyla inşa edilen sosyal durumlar olarak ele almaktadır (Baysal ve Lüleci, 2015: 69).

Güvenliği “söz-edim aracılığı ile yeniden tanımlama” olarak değerlendiren Waever (1995), güvenlikleştirme teorisinde bir unsuru tehdit konumuna taşıyan sözel takdime odaklanmaktadır. Waever’a (1995: 55) göre söylemenin kendisi bir inşa sürecini başlatmaktadır. Dolayısıyla güvenlikleştirme teorisi, söz konusu tehdidin gerçek olup olmadığıyla ilgilenmeden, tehdidin öznelerarası anlamlarla bir inşa sonucu tamamlandığını belirtmektedir. Kopenhag Okulu bu durumu “güvenlik ne özneler, ne nesneler ile açıklanamaz; güvenlik daha ziyade özneler arasında sosyal olarak inşa edilir” şeklinde açıklamıştır (Buzan vd., 1998: 31).

Kuram, güvenlikleştirmenin sağlanmasında söz-edime özel bir önem atfetmektedir. Söylemin kendisinin bir eylemi içerdiğini ifade eden söz-edim, söylem ile birlikte bir şeylerin yapılmış olduğuna dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Kopenhag Okulu’na göre güvenlikleştirmenin anlaşılmasının yolu, siyasi göstergeler ve söylemi incelemekten geçmektedir. Kurama göre genel-geçer bir güvenlik tanımlamasının olmaması, güvenlik konularının söylemden bağısız gelişmemesinden ve özneler arası etkileşim süreciyle inşa edilmesinden kaynaklanmaktadır (Buzan vd., 1998: 25). Kopenhag Okulu kuramcıları söz-edim ve güvenlik ilişkisini şöyle değerlendirmektedir (Waever, 1995: 55):

“Güvenlik kendinden daha gerçek olan bir şeye ait bir gösterge (sign) değildir, telaffuz etmek eylemin kendisidir. Eylem söylemek yolu ile gerçekleşir (bahse girmek, söz vermek ya da bir gemiye isim vermek gibi). Devlet yetkilisi güvenlik kelimesini telaffuz ettiği anda belirli bir gelişmeyi özel bir alana kaydırır ve bu gelişmeyi engellemek için her yöntemi kullanma hakkını talep eder.”

Kopenhag Okulu’nda epistemolojik olarak söz-edime dayanan yaklaşım, Austin ve Derrida’nın görüşlerinin bir sentezidir. Austin’in yaklaşımına göre bir şey söylemek, olguları betimlemenin ötesinde bir edim gerçekleştirmektir. Bu kapsamda Austin cümleleri ikiye ayırmaktadır: olgu bildiren ve edim (*performative*) ortaya koyan. Olgu bildiren cümleler doğrulanabilir veya yanlışlanabilir önermeler olup, dilin yalnızca betimleyici işlevini öne çıkarmaktadır. Edim ortaya koyan cümleler ise ifadenin doğru veya yanlış oluşuyla ilgilenmek yerine yarattığı gerçekliğe odaklanmaktadır. Nitekim Waever (1995: 55) bu durumu, “bir şeyi söylemekle, bir şey olur” şeklinde ele almıştır. Derrida ise Austin tarafından ortaya konan söz-edim yaklaşımının söyleme verdiği önceliği eleştirmiş ve yazının/metnin ikincil plana atılmaması gerektiğini savunmuştur (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 60).

Söz-edimin uygulanması sürecinde belirli başarı ölçütleri mevcuttur. Bunlardan ilki belirli kişilerce belirli sözlerin söylendiği bir durumun mevcut olmasıdır. Bu durum, söz-edimi sürecini başlatan adımdır. İkincisi, söz-edim işleminin gerçekleştiği koşulların ve kişilerin uygun olmasıdır. Üçüncüsü, söz-edim sürecini başlatan kişilerin bunu doğru bir biçimde ve eksiksiz şekilde uygulamasıdır. Bu kişiler, söz-edimi gerçekleştirebilecek duygu, düşünce, bilgi ve niyete sahip olmalıdır. Dolayısıyla güvenlikleştirme teorisi, bir kavramın anlamının, onun nasıl ve kim tarafından kullanıldığıyla bağlantılı olduğunu savunmaktadır.

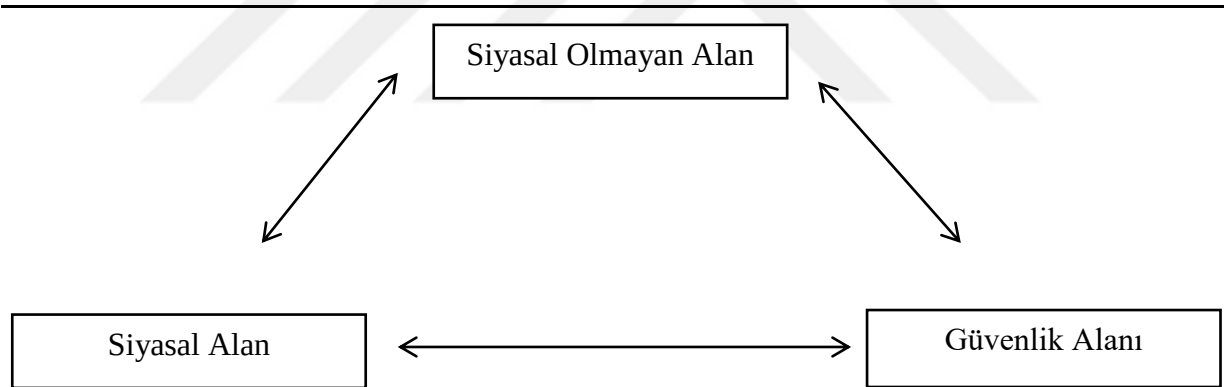
Güvenlikleştirme yaklaşımına göre belirli konular doğrudan güvenlik tehdidi teşkil etmez. Aksine, aktörler bu konuları güvenlikleştirmeyi seçerler. Dolayısıyla başarılı bir güvenlikleştirme için her ne kadar birçok faktör etkili olsa da, güvenlikleştirici aktörün tercihi önem taşıyan başlıca faktördür. Güvenlikleştirici aktör, konunun güvenlik alanına taşınıp taşınmayacağına kararını verici olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla bu, güvenlikleştirici aktörün tercihlerine dayanan politik bir seçimdir (Bilgin, 2010: 83; Buzan vd., 1998: 29).

Güvenlikleştirmenin başarısı, güvenlikleştirici aktörün söz-ediminin yanı sıra alımlayıcı kitleye de bağlıdır (Côté, 2016: 543). Bu süreci alımlayıcı kitlenin de kabul etmesiyle güvenlikleştirme oluşur. Bu durum ise güvenlikleştirme sürecindeki öznelarası etkileşimle yapılan inşaya dikkat çekmektedir (Buzan vd., 1998: 31). Dolayısıyla güvenlikleştirme, güvenlikleştirici aktörün, bir unsuru referans nesnesine yönelik söz-edim yoluyla tehdit olarak sunması ve bunun da alımlayıcı kitle/hedef kitle tarafından benimsenmesidir (Miş, 2011: 350). Güvenlikleştirici aktörün güvenlikleştirme kararına benzer şekilde, güvenlikleştirmenin hedef kitle tarafından kabul edilmesi de politik bir duruşu veya seçimi temsil etmektedir (Buzan vd., 1998: 29).

Kopenhag Okulu kuramcıları güvenlikleştirmeyi, belirli bir konunun özel politik bir duruma veya siyaset üstü konuma taşınması olarak tanımlamaktadır. Burada üç aşamalı bir süreç söz konusudur. İlk aşama, kamusal alan dışarısında kalan ve siyasi tartışmaların dahil edilmediği konuları içermektedir. Özel veya siyasallaştırılmamış alan olarak adlandırılan bu alandaki kararlar bireylerin kişisel kararları olup, toplumsal veya siyasal bir tartışmayı gerektirmemektedir. Siyasal/kamusal alan olan ikinci aşama, siyasi alana alınıp kamusal olarak tartışmaya açılan konuları içermektedir. Son aşama ise konuların güvenlik alanına taşınmasıdır (Baysal, 2022b: 108). Güvenlik alanı, istisnai özelliklere sahip özel bir alandır. Bu süreçte, bir devletin politika gündemine girmemiş ve karar almasını gerektirmeyen bir konu, hükümet tarafından karar alınması ve kaynak ayrılması gereken alana taşınmaktadır (Buzan vd., 1998: 23-24). Süreç, devletin sorunu “beka için tehdit” olarak algılayıp, bu konuya öncelik vermesiyle başlar. Öncelik verilen ve güvenlik sorunu olarak tanımlanan

sorunla mücadele adına *acil/öncelikli* olarak olağan *siyasetin akışını değiştirecek yöntemlerle* çözüm yolları geliştirilmektedir. Diğer bir deyişle güvenlikleştirme süreci, bir konunun mevcut bir tehdit olarak sunulmasıyla başlar. Böylece bu konu, diğer konular arasında öncelikli konuma taşınmış olur. Öncelikli alana taşınan bu konu hakkında, çözülmemesi durumunda diğer konularının hiçbirinin önemi olmayacağı algısı inşa edilir (Baysal ve Lüleci, 2015: 76). Bu algının inşası ise tehdit olarak sunulan konunun çözümü için gerekirse olağanüstü araçların kullanılması konusunda meşruiyet zeminini oluşturur (Buzan vd., 1998: 24).

Kopenhag Okulu'nun dayandığı inşacı ontolojiye göre siyasal olmayan alan, siyasal alan ve güvenlik alanı arasında bir geçişkenlik mevcuttur. Bu çerçevede siyasal olmayan bir konu siyasallaştırılabilmekte ve bu noktadan da güvenlik alanına taşınıp güvenlikleştirilebilmektedir. Aynı zamanda bu süreç tam tersi şekilde de işleyebilmekte ve güvenlikleştirilen konu önce siyasal alana ve daha sonra siyasallaştırma dışına taşınabilmektedir. Bu noktada Kopenhag Okulu'nun iddiası, tüm bu süreçlerin söz-edim yoluyla inşa edildiğidir (Baysal, 2022b: 108).

Şekil 1.1 Güvenlikleştirme Süreci

Kaynak: Baysal, 2020: 6.

Tüm bu çerçevede başarılı bir güvenlikleştirme üç temel unsura dayanmaktadır. Bunlar, mevcut bir tehdit, acil tedbir ve olağan siyasetin kurallarının değiştirilmesidir. Ancak, söz-edim aracılığıyla bu unsurları bir araya getirmek de tek başına güvenlikleştirmeyi sağlamak için yeterli değildir. Söz-edim yaklaşımı güvenlikleştirmeyi başlatan süreçtir. Başlayan bu süreçte güvenlikleştirmenin başarısı, hedef kitle olan dinleyicilerin konuyu güvenlik sorunu olarak kabul etmesiyle sağlanmaktadır (Buzan vd., 1998: 25-26). Güvenlikleştirici aktörün bir konuyu tehdit olarak sunması ve hedef kitlenin bu tehdidi kabul

etmesi, sorunun çözümü için gereken tüm tedbirleri (olağanüstü tedbirleri) almayı getirmektedir. Dolayısıyla hedef kitlenin kabulü, alınacak tedbirlerin meşrulaşmasını sağlayan bir rol oynamaktadır.

Güvenlikleştirme yaklaşımının incelenmesinde güvenlikleştirme öğelerinin anlaşılması da önemlidir. Kopenhag Okulu'nda üç temel güvenlikleştirme ögesi bulunmaktadır (Balzacq, 2005: 178; Buzan vd., 1998: 36). Bunlardan ilki *güvenlikleştirici aktördür*. Güvenlikleştirici aktör (securitizing actor), güvenlikleştirmeyi söz-edim yoluyla inşa edip, hedef kitleyi ikna etmeye çalışan gruptur. Bu grup genel olarak siyasi liderler, hükümetler, cumhurbaşkanları, başkanlar, parti başkanları, baskı grupları gibi aktörleri içermektedir (Buzan vd., 1998: 40). Dolayısıyla güvenlikleştirme veya siyasallaştırma süreçlerinde güvenlikleştirici aktör her zaman iktidar olmayabilir. Bir takım sosyal gruplar çeşitli konuları gündeme taşıyarak siyasallaştırma/güvenlikleştirme sürecini başlatabilir. Güvenlikleştirme eyleminde güvenlikleştirici toplulukta alt grupların bulunması, güvenlikleştirmeyi kimlerin yaptığının tespit edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu noktada, güvenlikleştirmenin devlet düzeyinde mi yoksa hükümet düzeyinde mi veya savunma bakanlığı tarafından mı yapıldığı, yapılacak çalışmalarla ortaya konabilmektedir. Ayrıca, Kopenhag Okulu birey düzeyinde yapılan güvenlikleştirmenin daha zor olduğunu savunmaktadır. Bu kapsamda Kopenhag Okulu'na göre hem topluluklar bireylerden daha fazla şey ifade etmekte hem de bireyler belirli bir politik parti veya baskı grubu gibi bir grubun parçası olup o ekseninde davranabilmektedir. Dolayısıyla, bireylerin oluşturduğu politik grupların/toplulukların ele alınmasının daha yararlı olacağı belirtilmektedir (Baysal, 2022b: 111). Ayrıca, güvenlikleştirici aktör aynı zamanda referans nesnesi olabilmekte veya kendisini de referans nesnesi olarak gösterebilmektedir. Örneğin, bir devletin temsilcileri hem güvenlikleştirici aktör olabilmekte hem de tehdit edilenin devlet olduğunu vurgulayarak referans nesnesinin kendisi olabilmektedir (Baysal ve Lüleci, 2015: 79-80).

Bir diğer güvenlikleştirme ögesi *referans nesnesidir*. Referans nesnesi, tehdit edilen ve mevcudiyetinin korunması gereken öğeyi ifade etmektedir (Buzan vd., 1998: 36). Kopenhag Okulu, referans nesnesinin büyüklüğü ve seviyesinin başarılı bir güvenlikleştirme için önem taşıdığını belirtmektedir. Bu kapsamda referans nesnesi mikro, makro ve orta düzey olmak üzere üç düzeyde olabilmektedir. Mikro düzey, birey veya küçük grupları temsil etmektedir. Makro düzey ise tüm insanlığı içeren, dünya barışı benzeri konuları kapsamaktadır. Örneğin, küresel ısınma veya nükleer konular bu düzeyi kapsamaktadır. Kopenhag Okulu kuramcılarına göre mikro ve makro düzeyde başarılı bir şekilde güvenlikleştirme inşası zordur. İdeal olan orta düzeydir. Orta düzey devletler, etnik gruplar veya milletler gibi sınırlı

toplulukları kapsamaktadır. Ancak aynı zamanda yapılan güvenlikleştirme, eş zamanlı olarak hem dünya barışına hem de dünya güvenliğine tehdit içerebilmektedir. Dolayısıyla güvenlikleştirme, aynı anda farklı düzeyleri etkileyebilmektedir (Baysal, 2022b: 112).

Son temel öge ise *işlevsel (fonksiyonel) aktörleri* kapsamaktadır. İşlevsel aktör, başarılı bir güvenlikleştirmeyi sağlayan kolaylaştırıcı unsurları içermekte ve güvenlikleştirmeyi destekleyen aktörleri kapsamaktadır. Bunlar ilgili güvenlik sektörüne göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin medya, güvenlikleştirmede etkin rol alabilmektedir. Ancak yine medya, her ne kadar güvenlikleştirmeyi desteklese de, bunu izlenme oranı için mi yaptığı sorusundaki belirsizlik nedeniyle doğrudan bir güvenlikleştirici aktör olarak ele alınmaması gerektiği tartışılmaktadır (O'Reilly, 2008: 68).

Güvenlikleştirme sürecinde önemli olan bir diğer öge *hedef kitledir*. Bu kuram, başarılı bir güvenlikleştirme için yalnızca söz edimin yeterli olmadığını ve sunulan tehdidin hedef kitle tarafından da kabul edilmesinin elzem olduğuna dikkat çekmektedir (Williams, 2003: 526; Buzan vd., 1998: 27). Ayrıca güvenlikleştirmenin başarısı, *kolaylaştırıcı koşullar* olarak adlandırılan konularla doğrudan ilişkilidir. Kolaylaştırıcı koşullar, güvenlikleştirmenin söz-edim yoluyla inşasının hedef kitle tarafından kabul edilmesini hızlandıran faktörleri içermektedir. Örneğin güvenlikleştirici aktörün toplumsal konumu veya tehdit olarak sunulan konunun tarihsel bağlantısı benzeri noktalar kolaylaştırıcı koşullar olarak güvenlikleştirmenin başarısını etkileyebilmektedir (Waeber, 2000: 252-253).

Güvenlikleştirme teorisi, sunulan konunun gerçekten bir güvenlik tehdidi olup olmadığına odaklanmamaktadır. Aksine, bu teori yalnızca tehdidin inşa edilme sürecinin ortaya konulması ile ilgilenmektedir. Kopenhag Okulu kuramcılarına göre güvenlikleştirme çalışmak, aslında söylem ve siyasi gruplar üzerine çalışmayı içermektedir. Dolayısıyla bu çalışma alanı, hedef kitlenin üzerinde nasıl ve ne zaman yeterli etki yapılarak bu kitlenin gerekli tedbirlerin alınmasını kabul ettiğine; kimin, hangi konuları, neden, kim veya ne için ve hangi şartlar altında güvenlikleştirdiğini cevaplandırmalıdır (Buzan vd., 1998: 32). Yapılan güvenlikleştirmeyi tespit etmek isteyen çalışmaların uygulayabileceği süreçler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Sula, 2021: 102-103):

1. Güvenlik sorunu olarak sunulduğu (güvenlikleştirilen) düşünülen konu tespit edilir.
2. Güvenlikleştirilen mesele belirlenir.
3. Güvenlikleştirmeyi yapan aktörler netleştirilir.
4. Güvenlikleştirme girişimi ve güvenlikleştirmeyi sağlayan kolaylaştırıcı koşullar tespit edilir. Bu aşamada konunun nasıl güvenlikleştirildiği, güvenlikleştirici aktörün pozisyonu, dönemin şartları gibi durumlar değerlendirilmektedir.

5. Güvenlikleştirmenin başarısı incelenmektedir. Bu noktada güvenlikleştirmenin başarılı olup olmadığı, hedef kitlenin görüşleri veya güvenlikleştirmenin doğurduğu sonuçlar incelenerek araştırılmaktadır.

Kopenhag Okulu'nun ortaya koyduğu bu yaklaşımlar beraberinde çeşitli eleştiri ve tartışmaları da getirmiştir (McSweeny, 1999; Williams, 2003; Balzacq, 2005, McDonald, 2008). Bu eleştiriler, bir taraftan Kopenhag Okulu'nun güvenlik anlayışına önemli ve yenilikçi katkı sağlamakta; ancak diğer taraftan güvenlikleştirme çerçevesinin sorunlu bir şekilde dar olduğunu savunmaktadır. Waever ise teorinin güçlü temellere dayandığı için eleştiri aldığını savunmaktadır. Ayrıca Waever (2003: 21), teorinin “oldukça iyi” bir şekilde çalışmalarda yer aldığını belirtmekte ve ampirik çalışmaların çok olmasının teorinin yeterli düzeyde kavramsallaşmaya sahip olup temel fikirlerinin güçlü olduğundan kaynaklandığını belirtmektedir.

Söz konusu eleştirilerden ilki, söz-edime yöneliktir. Bu noktada, Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme sürecinde özel önem atfettiği söz-edim, bazı araştırmacılar tarafından abartılı karşılanmaktadır (McDonald, 2008: 568). Bu eleştiriler, görsellerin de güvenlikleştirme sürecinde önem teşkil ettiğine dikkat çekmektedir. Bu noktada Möller (2007: 180), söylemin, anlamı iletme yollarından biri olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Williams da (2003: 524-527), görsel anlatımın güvenlikleştirme sürecinde etkili olduğunu belirtmekte ve Birinci Körfez Savaşı, 11 Eylül saldırıları, Bosna veya Kosova örnekleriyle medyanın oynayabileceği role dikkat çekmektedir.

Bir diğer eleştiri, güvenlikleştirme teorisinde hedef kitlenin analizinin eksik yapıldığına yöneliktir. Bu noktada yöneltilen eleştiri, hedef kitlenin tehdidi kabul etmesinin nasıl ölçüleceğine ve ne kadar ikna edilmeleri gerektiğine ilişkindir. O'Reilly (2008: 67), “kritik kitle” olarak adlandırdığı “doğru kişilerin yeteri kadar” ikna edilmesi gerektiğinin önem taşıdığını belirtmektedir. Burada meşruiyet için hedef kitlenin en azından yarısından fazlasının ikna edilmesi gereklidir. Balzacq (2005: 181-186), başarılı bir güvenlikleştirme için hedef kitlenin ikna edilmesi mutlak bir gereklilik olmasına karşın bu grubun duygularının, ihtiyaçlarının ve çıkarlarının yeterince analiz edilmediğini, ancak güvenlikleştirmenin başarısında bunların da rol oynadığına dikkat çekmektedir.

Güvenlikleştirme teorisinde eleştirilen bir diğer nokta güvenlikleştirmenin gerçekleştiği şartlardır. McDonald (2008: 571-573), söylemlerin oluşturulduğu sosyal, politik ve tarihi şartlara dikkat çekmekte ve neden bazı toplulukların daha fazla tehdit algıladığının Kopenhag Okulu tarafından göz ardı edildiğine dikkat çekmektedir. Bu noktada Kopenhag

Okulu'nun söz-edime aşırı odaklanarak kimlik, tarih, kültür gibi faktörlere dikkat etmediği savunulmaktadır.

1.3.1.2. Güvenlik-dışlaştırma

Kopenhag Okulu, güvenlik çalışmalarında kendisini devlet merkezli geleneksel güvenlik anlayışı ile post-yapısalcı perspektif arasında konumlandırmaktadır (Baysal ve Lüleci, 2015: 65). Bu bağlamda, devlet odaklı askerî güvenliğin güvenlik kavramını dar bir çerçevede ele aldığını savunurken, aynı zamanda her olgunun güvenlik tehdidi olarak sunulmasının da sorunlu bir yaklaşım olduğunu vurgulamaktadır (Akgül-Açıkmeşe, 2011: 66). Bir konunun güvenlik gündemine yerleştirilmesi, ona yönelik öncelikli önlemler alınmasını gerektirdiği için güvenlikleştirme ideal bir durum değildir ve anti demokratik sonuçlara yol açabilir.

Kopenhag Okulu'na göre güvenlikleştirme süreci, belirli meselelerin iç politik hedefler doğrultusunda “tehdit” olarak çerçevelenmesiyle, bu tehdit algısına dayalı olarak kısıtlama ve denetim mekanizmalarının artırılmasını zorunlu kılan bir süreçtir. Aslında güvenliğin artması güvensizliğin azalması sonucunu getirmesi beklenirken, güvenlikleştirme sürecinde güvenlik kavramı tehdide yönelik hızlı bir savunmanın olması anlamını taşımakta ve bu mevcut tehdit hali ise güvenlik kavramına olumsuz anlam yüklemektedir. Başka bir deyişle, söz konusu bir tehdidin varlığı aynı zamanda bir önlemi de gerektirdiği için güvenliğin sağlanmasında güç kullanımı meşrulaştırılmış olur. Dolayısıyla “daha çok güvenlik daha iyidir” yaklaşımı “daha çok güç kullanımı” anlamını içerdiği için doğru değildir (Miş, 2011: 348-353).

Kopenhag Okulu kuramcılarına göre amaç, sorunların tekrar siyasal alana aktarılması ve tehdit olarak sunulan konuların “aciliyet” durumundan çıkarılıp siyasi alanda çözülmesi olmalıdır (Waeber, 2000: 285). Bu durum ise “güvenlik-dışlaştırma” (güvenliksizleştirme-desecuritization) olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla bu kavram, güvenlikleştirme sürecinin tersine işleyerek, güvenlikleştirilen konuların tekrar normalleşmesi anlamına gelmektedir. Nitekim Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı ardından yaşadığı dönüşüm bir güvenlik-dışlaştırma örneğidir. Bu yaklaşıma göre Avrupa kıtası, yıllarca savaşlarla anılmasının ardından, oluşturdukları iş birliğiyle sorunları güvenlik alanı dışına çıkarmayı başarmıştır (Bilgin, 2010: 81-82).

Kopenhag Okulu kuramcıları, güvenlik-dışlaştırmayı uzun vadeli bir çözüm olarak öngörse de, bu sürecin siyasi bir karar niteliği taşıması ve sonucunun öngörülemezliği, güvenlik-dışlaştırma kavramının belirsizliğini sürdürmesine neden olmaktadır. Güvenlik-

dışlaştırma işlemi doğru veya yanlış değildir. Güvenlikleştirmenin kendisinde olduğu gibi bazıları doğru ve bazıları yanlıştır. Diğer bir deyişle, sorunlara daha çok kaynak ayrılabilmesi yönüyle güvenlikleştirme olumlu olabilirken, konulara askeri boyut kazandırma, dost-düşman ayırımına neden olma gibi noktalarda olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilmektedir. Bu durum güvenlik-dışlaştırma için de geçerlidir. Dolayısıyla güvenlikleştirme ve güvenlik-dışlaştırma süreçleri doğru-yanlış olmaktan ziyade politiktir (Baysal, 2022c: 120-121). Kopenhag Okulu'nun güvenlik-dışlaştırmayı tercih etmesinin nedeni, güvenlikleştirme sürecinde yönetici elitlerin “güvenliği konuşma” tekeline sahip olması ve bu alanı kontrol altında tutmak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada güvenlikdışlaştırma, demokratik açığın oluşmasını da engelleyecektir (Miş, 2011: 351).

Kopenhag Okulu kuramcıları tarafından güvenlikleştirme süreci aşamalı olarak açıklanmasına karşın, güvenlik-dışlaştırmının nasıl yapılacağı konusunda net bir yol çizilmemiştir. Ancak, bu kuramın ortaya atılmasının ardından farklı yaklaşımlar bu süreç için çeşitli alternatif yolları öne sürmeye başlamıştır. İlk olarak Waever (2000: 253), güvenlik-dışlaştırma için üç strateji sunmuştur. Bu stratejilerden ilki, meselelerin başından beri güvenlikleştirilmemesidir. İkincisi, güvenlikleştirmenin doğru yönetilmesi sayesinde güçlenmesinin önlenmesidir. Sonuncusu ise güvenlik alanından çıkarılmasıdır. Ancak Waever, bu stratejilerin nasıl uygulanması gerektiğine yönelik kapsamlı bir açıklamada bulunmamıştır.

Güvenlik-dışlaştırma süreci için önerilen yollardan bir diğeri ise yine söz-edim yönteminin kullanılmasıyla konuların güvenlik alanından uzaklaştırılmasıdır. Bu öneri, güvenlikleştirme sürecinin “inşa edilme” boyutuna dikkat çekerek, güvenlik-dışlaştırmadaki inşa sürecine odaklanmaktadır. İnşacı perspektif temelindeki bir diğer öneri ise şu ana kadar inşa olmuş anlamların/kimliklerin sorgulanarak değiştirilmesini sağlamaktır. Bu çözümlemeci/dönüştürmecî yaklaşım, güvenlikleştirilmiş olan konuların/kişilerin farkı boyutlarının/kimliklerinin öne çıkarılmasıyla dost-düşman algısının tersine döndürülebileceğini değerlendirmektedir (Baysal, 2022c: 123). Bir başka yaklaşım ise güvenlik-dışlaştırma için dört öneride bulunmuştur. Bunlar, tarafların birbirini kabul etmesiyle şiddetin sınırlandırılması, başka bir konunun güvenlikleştirilmesiyle güvenlik-dışlaştırma sürecinde doğacak boşluğun doldurulması, tarafların sorunu güvenlik tedbirleriyle çözemeyeceğini fark etmesiyle politik alanda çözmeyi desteklemesi ve güvenlikleştirme söylemlerine son verilmesi şeklindedir (Baysal, 2022c: 123- 124).

Güvenlikleştirmenin kendisinde olduğu gibi güvenlik-dışlaştırmının kendisi ve güvenlik-dışlaştırma için hangi yöntemin seçileceği de politik bir seçimi temsil etmektedir.

Dolayısıyla farklı konularda farklı faktörler öne çıkabilmektedir. Aynı zamanda güvenlik-dışılaştırılan konuların siyasal alana mı yoksa özel alana mı taşınacağı konusu tartışmalı kalmakta ve yine konulara göre farklılık gösterebileceği belirtilmektedir. Her ne kadar teorik düzeyde çeşitli yaklaşımlar tarafından farklı güvenlik-dışılaştırma yolları sunulsa da, güvenlik-dışılaştırma sürecinde ampirik incelemeler sınırlı kalmaktadır (Baysal, 2022c: 121-126).

1.3.2. Adil Güvenlikleştirme Teorisi

Rita Floyd tarafından geliştirilen adil güvenlikleştirme teorisi (just securitization theory), merkezine Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirme yaklaşımını ve adil savaş kavramını almaktadır. Bu teori, güvenlikleştirme sırasında neyin dikkate alınması gerektiğini ve yapılan güvenlikleştirmenin hangi koşullar altında ahlaki olarak adil olabileceğini belirlemek için bir çerçeve sunmaktadır.⁸ Bu bağlamda yaklaşım, güvenlikleştirmenin ahlaki olarak ne zaman izin verilebilir olduğunu üç soru üzerinden sorgulamaktadır (Floyd, 2019: 19).

1. Bir konu ne zaman güvenlikleştirilebilir?
2. Bir konu güvenlikleştirilirse, güvenlikleştirme nasıl yapılmalıdır?
3. Bir konu güvenlikleştirilirse, güvenlikleştirme nasıl ve ne zaman tersine çevrilmelidir?

Bu üç araştırma sorusu kapsamında adil güvenlikleştirme teorisi, adil savaş anlayışını güvenlikleştirme çalışmalarına entegre etmekte ve bu birleşimi üç bölüme dayandırmaktadır: güvenlikleştirmenin adil başlatılması, güvenlikleştirmede adil davranış ve güvenlikleştirmenin adil bir şekilde sonlandırılması. Teori söz konusu bu üç bölümü değerlendirmeyi de belirli kriterler üzerinden takip etmektedir (Floyd, 2022: 249).

İlk bölüm olarak “barış durumundan savaş durumuna geçişi” kapsayan jus ad bellum kriterleri⁹ doğrultusunda adil güvenlikleştirme teorisi, siyasallaştırmadan güvenlikleştirmeye geçen sürece odaklanmakta ve bu geçişteki ahlaki boyutu beş kriter üzerinden takip etmektedir.

1. Adil Sebep: Bir referans nesnesine yönelik nesnel bir varoluşsal tehdit olmalıdır.
2. Adil Referans Nesnesi: Referans nesneleri, ahlaki olarak haklıysa kendilerini savunma veya savunma desteği alma hakkına sahiptir. Burada temel olarak insan ihtiyaçlarının karşılanması, ahlaki olarak haklılık getirmektedir. Ekosistemler ve insan olmayan

⁸ <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8977756&fileId=8977759.pdf>

⁹ David Rodin, ‘Two emerging issues of jus post bellum: War termination and the liability of soldiers for crimes of aggression’, in Carsten Stahn and Jann K. Kleffner (eds), *Jus Post Bellum: Towards a Law of Transition from Conflict to Peace* (The Hague: Asser, 2008), pp. 53–75 (p. 54).

türler de, insan grubunun insan ihtiyaçlarına katkıda bulunmalıdır. Diğer tüm referans nesnelerinin, insanların ihtiyaçlarından türetilen araçsal bir değeri vardır.

3. Doğru Niyet: Güvenlikleştirici aktörler referans nesnesini koruma niyetlerinde samimi olmalıdır.
4. Orantılılık: Güvenlikleştirmeden “beklenen fayda” muhtemel zarardan daha büyük olmalıdır.
5. Başarı Şansı: Güvenlikleştirmeden bir başarı elde edilebilecek olmalıdır.

Adil güvenlikleştirme teorisi söz konusu bu beş kriterin, bir güvenlikleştirme gerektirmeyi veya zorunlu kılmayı ifade etmemekle birlikte, eğer kullanılıyorsa güvenlikleştirmeye başvurmayı haklı kıldığını savunmaktadır (Floyd, 2022: 250). Dolayısıyla bu kriterler, doğrudan bir güvenlikleştirme sürecinin mevcudiyetini değerlendirmekten ziyade, güvenlikleştirmenin meşru dayanaklarını belirlemeye yardımcı olmaktadır. Adil güvenlikleştirmenin bu sürecin uygulanıp uygulanmamasına dair nihai kararını, Kopenhag Okulu’nda olduğu gibi (Buzan vd., 1998: 33-35), aktörlere bırakması, güvenlikleştirmenin bir politik tercih olduğunu kabul ettiğini ortaya koymaktadır.

İkinci bölüm olan güvenlikleştirmede adil davranış, savaş durumundaki aktörlerin haklarını ve yükümlülüklerini belirten jus in bello ile benzeşmektedir. Güvenlikleştirme uygulayıcılarının yükümlülükleri ve alınan güvenlik önlemlerine dayanan bu bölüm, üç kriterden oluşmaktadır.

6. Orantılılık: Güvenlik önlemleri, yalnızca güvenlikleştirmeye yol açan nesnel varoluşsal tehdidi ele almaya uygun olmalıdır.
7. Gerekliklik: Güvenlik önlemleri tehdidi ele almada etkili bir araç olmalıdır.
8. Ayrımcılık: Güvenlikleştirmenin uygulayıcıları, güvenlikleştirmenin yürütülmesinde insan hakkına saygı göstermelidir.

Adil güvenlikleştirme aynı zamanda üçüncü bölüm olarak güvenlikleştirmenin adil bir şekilde sonlandırılmasını da ele almaktadır. Bu bölüm, güvenlikleştirmenin ne zaman ve nasıl geri alınması gerektiğini belirten üç kriteri içermektedir.

9. Zamanlama: Güvenlikdışılaştırma varoluşsal tehditler etkisiz hale getirildiğinde gerçekleşmelidir.
10. Eylem: Güvenlik dilinden uzaklaşma kamuya açık şekilde yapılmalıdır.
11. Uzun Vadeli Hedef: Güvenlikleştirmenin yenilenmemesi için bağlama özgü onarıcı önlemler alınmalıdır.

İklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi de karmaşık bir paradoksu ortaya çıkarmaktadır. Bu alanda yapılan güvenlikleştirme, konuyu aşırı teknikleştirmesi sebebiyle

tartışmayı uzmanlaşmış bilgiye sahip dar bir grupla sınırlama, daha geniş bir kitleyi yabancılaştırma, açık kamusal siyasi tartışmaları engelleme, özgürlükleri ihlal edebilme, iş birlikçi çözümler için fikir alışverişini sınırlama veya dost-düşman ikiliğini beslemeyerek militarize bir tepkiye sebep olabilir. Ancak diğer taraftan bu güvenlikleştirme, konuyu ele almak için ilgi, kaynak, koordineli çaba ve kamuoyu desteğini bir araya getirerek kapsamlı bir stratejinin oluşturulmasını sağlayabilmektedir. Bu ikilem karşısında Rita Floyd'un sunduğu adil güvenlikleştirme teorisi, güvenlikleştirmenin gerekliliğinin değerlendirilmesi ve sistematik yürütülmesinin ölçülmesi için aktörlere bir yol sunmaktadır. Bu teori, devlet güvenliğine odaklanmanın ters etki yaratabileceğini ve potansiyel olarak çatışmaya yol açabileceğini, eko-merkezci yaklaşımın ise insanlar açısından soyut kalıp yeterli desteği toplamada başarılı olamayabileceğine dikkat çekmektedir. İnsanları merkeze yerleştirmek, izleyici ve referans nesnesi olarak aynı grubu kullanmak açısından anlamlıdır. Ancak bu bakış açısı da iklim değişikliğinin karmaşık doğası karşısında sınırlı bir bağlamı değerlendirip tüm sorunların ele alınmasını engellemektedir. Ayrıca insanları homojen bir yapı olarak ele almak farklı bireyler ve grupların farklı önceliklerini göz ardı etmektedir. Her bireyi eşit şartlarda ele almak, kentsel ve kırsal nüfuslar, deniz seviyesinin yükselmesinden doğrudan etkilenecek toplumlar, farklı etkilere maruz kalan kuşaklar ve bunların bakış açısı farklılıklar gibi durumlar farklı insan gruplarının karşı karşıya kaldığı çeşitli durumların göz ardı edilmesine sebep olmaktadır (Baysal, 2024).

1.3.3. Galler Okulu

Soğuk Savaş sonrası dönemde gelişen eleştirel güvenlik kuramlarından bir diğeri ise Galler Okulu'dur. Post-pozitivist bir yaklaşım olan Galler Okulu, Birleşik Krallık'ta yer alan Aberyswyth Üniversitesi'nde geliştirilmiştir. Bu nedenle Aberyswyth Okulu olarak da adlandırılan bu kuram, Ken Booth, Andrew Linklater, Michael Williams, Richard Wyn Jones, Keith Krause gibi kuramcılar tarafından eleştirel güvenlik çalışmaları perspektifiyle tanınmaktadır.

Galler Okulu, Soğuk Savaş sonrası dönemde meydana gelen yeni tehditleri kimlik temelli ve ötekileştirme sonucu oluşan marjinalleşmeler olarak tanımlamaktadır (Krause ve Williams, 1997: 48). Bu tehditlerin sosyal ayrımcılık, otorite ve güç konularından kaynaklandığını savunan Okul, güvenlik sorunsalına özgürleşme (emancipation) kavramıyla yaklaşmaktadır. Bu kavram, ilk Frankfurt Okulu tarafından insan varlığı önündeki engellerin kaldırılarak mutluluğunun arttırılması şeklinde tanımlanmış ve ardından bu tanımlama Galler Okulu tarafından geliştirilmiştir (Jones, 1999: 23). Sınıfsal egemenliğin aslında toplum

içerisinde sosyal ayrımcılığa neden olduğuna ve böyle bir toplumda özgürleşmenin tam olarak uygulanamayacağına dikkat çeken Galler Okulu, özgürleşmeyi daha az dışlama, az otorite uygulama ve güvensizlik duygusundan uzaklaşma olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla özgürleşme, bireylerin serbest bir şekilde istediklerini yapması ve bunu engelleyen savaş, yoksulluk, siyasi baskı veya savaş tehdidi gibi herhangi bir kısıtlamanın bulunmaması halidir (Taşdelen ve Giray, 2020: 280). Booth (1997: 110) bu durumu, bireylerin kendi özgür iradeleriyle yapmayı tercih edecekleri şeyleri hayata geçirmelerini engelleyen fiziksel, sosyal, siyasi, ekonomik gibi tüm kısıtlamalardan kurtarmak olarak özetlemektedir. Söz konusu bu özgürleşmenin sağlanmasında ise toplum içerisinde iletişim ve etkileşimin arttırılması önemlidir (Birdişli, 2014: 244-245). Başka bir ifadeyle Galler Okulu'nun "özgürleştirici" bakış açısı, aslında kısıtlayıcı olan güvenlik algısını değiştirmeye çalışmaktadır. Bu anlamda güvenlik, aslında güvensizliği temsil etmektedir ve güvensizliğin üstesinden gelmek ise özgürleşme yoluyla olacaktır (Booth, 1991: 319).

Okul, güvenlik politikalarının ve söylemlerinin nasıl inşa edildiğini anlamak için ele aldığı ötekileştirme kavramını ise özne ve nesne ayrımı üzerinden açıklamaktadır. Galler Okulu'na göre gözleyen taraf gözlemlenen tarafı kendi perspektifine göre sınırlamaktadır. Dolayısıyla sonuç objektiflikten uzak olan tek taraflı bir gözlemdir. Nitekim Booth (1997: 87) "...güvenlik adına mikroskop altına alınan şey, dünyada dışarıda meydana gelen önemli değişikliklerin bir sonucu olmaktan ziyade, burada teorisyenin içindeki değişimlerin bir sonucu olabilir" ifadesiyle süreçteki öznelliğe dikkat çekmiştir. Örneğin, güvenlik sorunlarına çözüm bulunması bağlamında, günümüzde Batı'nın güvenlik sorunlarının merkeze alınması, diğer bölgelerin ötekileştirilmesine yol açmaktadır (Birdişli, 2014: 245-246). İnsanı (ve insanın özgürleşmesini) merkeze alan bu Okul, ötekileştirmenin, bir grubun şiddete maruz kalmasına veya sosyal dışlanmasına yol açabilmesi gibi sonuçlarıyla insanların temel haklarını ve özgürlüklerini tehdit edebileceğini savunmakta ve bu nedenle ötekileştirme süreçlerine karşı çıkmaktadır.

Özgürleştirme ve ötekileştirme kavramlarıyla güvenliğin sınırlarının devlet tarafından çizilmesine karşı çıkan Galler Okulu, mevcut sorunların, güvenlik dışına çıkarılması yerine güvenliğin siyasiliğinin ve inşa edilmiş karakterinin farkına varılmasını sağlamaya çalışmaktadır (Bilgin, 2010: 83-84). Okul, bu hedefini üç argümanla açıklamaktadır. Stratejik olan ilk argüman, bir sorunun güvenlik konusu olarak ele alınması, bu alanın siyasi elitin tekeline bırakılmasına neden olacağı ve bu durumda birey güvenliğinin ikinci plana itilebileceğini içermektedir. Güvenliğin siyasiliğinin ortaya konması ise güvenlik politikalarının sorgulanmasını beraberinde getirecektir. Etik-politik perspektifteki ikinci

argüman, geleneksel güvenlik anlayışının devlet kaygılarını içermesi durumunun, güvenlik kavramının birey güvenliğini içerecek şekilde genişletilmesi ile ilişkilidir. Kuram, bazı kesimlerin güvensizliklerini açıklamakta daha başarısız olabileceğinden yola çıkarak, farklı kesimlerin de sesleri duyulması çağrısında bulunmaktadır. Analitik olan üçüncü argüman ise bir konunun güvenlik sorunu olmaktan çıkarılmasının mı yoksa siyasiliğinin ortaya konmasının mı sorunların çözümünü kolaylaştıracağı ikileminin ampirik, tarihsel ve söylemsel olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Örneğin HIV/AIDS hastalığının güvenlik alanına taşınması Afrika'daki ölümcül boyuta varan etkilerine dikkat çekilmesine katkı sağlarken, göç konusunun güvenlik dili ile kullanılması "tehlikeli yabancı" algısının oluşmasına neden olmakta ve toplumsal ilişkileri zorlaştırmaktadır (Bilgin, 2010: 84-85).

1.3.4. Paris Okulu

Didier Bigo ve Balzacq gibi kuramcılar öncülüğünde geliştirilen ve tam adıyla "Uluslararası Sosyoloji için Siyasi Antropolojik Araştırma" (Political Anthropological Research for International Sociology) olan Paris Okulu, eleştirel güvenlik çalışmalarına katkı sağlayan bir diğer kuramdır. Kuram, Kopenhag Okulu'na benzer şekilde güvenlik kavramını derinleşen ve genişleyen boyutlarıyla ele alırken, güvenlikleştirme yaklaşımına kuramsal ve yöntemsel açıdan farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Okul, güvenlik profesyonelleri, güvensizlik, kurumlar-kontrol mekanizmaları-uygulamaları ve panopticon kavramlarıyla bu alanın gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Kopenhag Okulu tarafından geliştirilen güvenlikleştirme yaklaşımını yetersiz bulan Paris Okulu, iki önemli katkı ile eleştirel güvenlik çalışmaları alanını zenginleştirmiştir. Bunlardan ilki, yalnızca söyleme değil, aynı zamanda uygulamalara da odaklanması gerektiğidir. Bu bağlamda Paris Okulu, karar alıcıların güvenliği nasıl dile getirdiklerinin (speaking security) yanı sıra, pratikte nasıl eyleme geçtiklerinin (practising security) ve hangi politikaları hayata geçirdiklerinin de analiz edilmesi gerektiğini savunmuştur. Dolayısıyla Okul, yalnızca söyleme odaklanıp uygulamanın göz ardı edilmesinin, güvenlikleştirme incelemelerini eksik ve yetersiz bırakacağını savunmaktadır. (Sula, 2021: 97). Böylece Paris Okulu'na göre güvenlik profesyonelleri yürüttükleri uygulamaları da bir güvenlikleştirme aracı olarak kullanmaktadır (C.a.s.e. Collective, 2006: 448). Örneğin göçün güvenlikleştirilmesi noktasında sınırlara duvarların örülmesi ve sınır kontrollerinin sıklaştırılması bu uygulama örneklerini oluşturmaktadır. Tüm bu çerçevede kuram, güvenliği

incelerken söylem, politika ve uygulamaların birlikte ele alınması gereken unsurlar olduğunu savunmaktadır.

Kopenhag Okulu sınır kontrol teknolojilerinin geliştirilmesi gibi uygulamaları göçün güvenlikleştirilmesinin bir sonucu olarak ele alırken, Paris Okulu bu tür uygulamaları güvenlikleştirmenin nedeni veya aracı olarak değerlendirmektedir. Bu noktada Paris Okulu, güvenlikleştirme uygulamalarının aslında daha büyük bir tehlikeye sebep oluğuna dikkat çekmek adına “güveniksizlik” (in-security) kavramını kullanmaktadır. Güvenlik, güvende olmama durumunun karşıtı olarak olumlu bir anlama sahiptir. Güveniksizlik, hali hazırda mevcut olan veya inşa edilmiş bir tehditten kaynaklandığı için, güvenliği sağlama bu tehdit ile mücadele etmeyi ifade etmektedir. Ancak, Kopenhag Okulu’nda belirtilen başarılı bir güvenlikleştirmenin olağanüstü önlemlerin önünü açmayı içermesi, söz konusu tehdidin ortadan kaldırılması sonucunu doğurmamaktadır. Aksine, yapılan “başarılı bir güvenlikleştirme” aslında o meselenin güveniksizliğine daha çok dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu süreç ise güvenlikleştirme değil güveniksizlikleştirme olmaktadır. Ayrıca yapılan bu güvenlik uygulamaları bazıları için güvenlik sağlıyor olsa dahi, herkes için aynı zamanda ve mutlak bir biçimde güvenlik oluşturmaları mümkün değildir (Bigo, 2008: 124-126).

Paris Okulu’nun ikinci katkısı ise güvenlikleştirme konusunda yalnızca siyasilerin eylem ve söylemlerine bakmak yerine bürokratik alanlarda çalışanların, istihbarat görevlilerinin, ordunun/askerin veya akademisyenlerin de dikkate alınması gerektiğidir. Farklı sektörlerde yer alan bu güvenlik çalışanları, tehlikenin büyüklüğüne dikkat çekerek siyaset söylemine katkıda bulunabilmektedir. Dolayısıyla Paris Okulu’na göre güvenlikleştirici aktörlerin mutlaka siyasi elitler, yetkili veya güç pozisyona sahip kişiler olmaları gerekmemektedir (Stepka, 2022: 27). Başka bir deyişle, yalnızca üst düzey devlet elitlerinin söylemlerine odaklanılmamalı, daha alt kademelerdeki görevlilerin eylemleri de değerlendirilmelidir. Okul, tüm bu aktörleri “güvenlik profesyonelleri” olarak adlandırmaktadır. Ancak bu durum, Paris Okulu’nun siyasi elitin söylemlerini tamamen önemsizleştirdiği anlamına da gelmemektedir. Bigo’ya göre söz-eylem yaklaşımının merkezi bir rolü mevcuttur ancak bu merkezi rol yalnızca siyasi elitler tarafından kullanılan istisnai bir durum değildir (Bigo, 2008: 126-128).

Paris Okulu kuramcılarından Balzacq ise başarılı bir güvenlikleştirme için gerekli noktalara dikkat çekmektedir. Balzacq’a göre, güvenlikleştirmenin başarısı için üç temel unsur öne çıkmaktadır. İlk olarak, güvenlikleştiren aktörün kapasitesi ve güvenlikleştirme söylemini hangi çerçevede şekillendirdiği belirleyici bir rol oynamaktadır. İkinci olarak,

dinleyici kitlenin bu güvenlikleştirme söylemine ikna olması sürecin başarısı açısından kritik öneme sahiptir. Son olarak, güvenlikleştirmenin gerçekleştirildiği bağlamda mevcut güvenlik sorunlarının varlığı veya yokluğu, güvenlikleştirme sürecinin başarısını doğrudan etkilemektedir (Balzacq, 2005: 181-186).

1.4. Çevre ve Güvenlik İlişkisi

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesi, çevre ile güvenlik arasındaki giderek güçlenen ilişki üzerine inşa edilmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, söz konusu ilişkinin tarihsel süreç içerisinde nasıl geliştiği incelenmekte, ardından çevresel güvenliğin farklı gruplara/diğer güvenlik sektörlerine etkisi tartışılmakta ve son olarak çevrenin ve çevresel meselelerin güvenlikleştirilmesi analiz edilmektedir.

1.4.1. Bir Referans Nesnesi ve Güvenlik Sektörü Olarak Çevre-Güvenlik İlişkisi

Ekonomik büyüme odaklı uluslararası düzende yüksek fosil yakıt tüketimi ve kimyasal kullanımı çevresel sorunların hızla artmasına sebep olmuştur. Bu sorunlar, özellikle geri döndürülemez sonuçları ve toplumsal, ekonomik, ulusal vb. düzeyde geniş kapsamlı tehdit çarpanı etkileri kapsamında dikkate alınmasıyla son yıllarda uluslararası sistemde daha görünür hale gelmeye başlamıştır. Hava, su ve toprak kalitesinin zarar görmesi, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin hızlanması, buzulların erimesi, şiddetli fırtınalar, kuraklık veya ani yağışlar gibi aşırı hava olaylarının gerçekleşmesi yalnızca birer çevresel sorun olarak kalmamış, insani, toplumsal, askeri ve ekonomik anlamda farklı güvenlik sektörlerini de etkilemiştir. Bu kapsamda örneğin hava, su ve toprak kirliliği, çeşitli sağlık sorunları, üretimdeki problemler nedeniyle gıda fiyatlarında artış, temiz gıdaya ve suya erişim zorluğu veya tarıma dayalı alanlarda ekonomik refah sıkıntılarına neden olmuştur. 1993 yılındaki Darfur krizi, 2024'te yaşanan Los Angeles yangını ve Sahel bölgesinin çölleşmesi nedeniyle artan kaynak rekabeti çevre kaynaklı başlayan sorunların birer örneği olmuştur. İklim değişikliği ve çevresel sorunların bu geniş bağlantıları, bu alanda günümüzde önemli bir güvenlik sorunu olarak belirmesinde etkili olmuştur (Atvur ve Rüma, 2019: 1-2).

Çevre-güvenlik bağlantısının ortaya çıkışı 1960'lı ve 1970'li yıllara denk gelmektedir. Soğuk Savaş'ın yumuşama döneminde ortaya çıkan bu çevresel güvenlik anlayışı, düzenlenen konferanslar, raporlar veya programlar ile birlikte uluslararası gündemde yerini almış ve Buzan'ın (2016) güvenliğin beş sektöründen biri olarak ele alınmasıyla da 1990'lı yıllarda kuramsal alanda bir zemin kazanmıştır. Ancak çevresel güvenlik, realist kuramın hakim olduğu Soğuk Savaş şartları altında yalnızca devletlere yönelen tehlikeli etkileriyle değerlendirilmiştir. Bu durum, askeri güvenlik konularının öncelikli ele alınması anlayışını

genişletmekle birlikte, devlet referans nesnesine yönelen tehlikeler üzerinden çevresel sorunlar arasında da bir hiyerarşi yapılmasına neden olmuştur. Bu hiyerarşi ekseninde ekonomik ve stratejik değeri yüksek olan doğal kaynaklara yönelik çevresel sorunlar devletler açısından önem taşır konuma gelmiştir.

Soğuk Savaş'ın ardından yüksek sanayileşme ve kentleşme sonucu artan çevresel sorunlar, uluslararası politikada tüm devletleri etkileyen küresel boyutunun öne çıkarıldığı bir söylemle ele alınmaya başlanmıştır (Kaypak, 2013: 22-23). Böylece çevre politikaları, öncelikli olarak kaliteli bir çevre koşullarına ulaşma anlayışına dayandırılmış (Yiğittepe, 2022: 140) ve çevre-güvenlik ilişkisi “biyosfer” referans nesnesi üzerinden değerlendirilmiştir. Dolayısıyla yalnızca güvenlik kavramının anlamı değil, çevresel sorunlar arasındaki hiyerarşik anlayış da dönemin şartları ve literatürdeki çalışmalarla değişime uğramıştır.

Çevresel güvenlik literatürü, Sanayi Devrimi'nden bu yana katlanarak devam eden çevre zararlarının, birey, toplum ve biyosfer üzerindeki tehdit edici çeşitli etkilerini bütüncül şekilde açıklamaktadır. Bu alandaki çalışmalar, çevresel bozulmaları ve bu bozulmaların etkilerini incelemekte ve çevre-güvenlik bağlantısına yönelik incelemelerin artmasını sağlamaktadır. Örneğin Rachel Carson, 1962 yılında tarımda zararlı böcekleri öldürmek amacıyla kullanılan DDT benzeri ilaçların toprağa, havaya, suya karışmasıyla çevre üzerinde olumsuz etkilere sebep olduğunu ortaya koymuştur (Carson, 1962).

Çevre-güvenlik bağlantısına dikkat çeken çalışmalardan bir diğeri Richard Falk'a aittir. Falk, 1971 yılında ele aldığı “Tehlike Altındaki Gezegen” başlıklı çalışmasında çevresel sorunların hem ulusal hem de uluslararası alanda önemli bir tehdit olduğunu vurgulamış ve bu noktada kolektif güvenliğin sağlanmasının önemine dikkat çekmiştir. Ardından, 1972 yılında Meadows vd. tarafından hazırlanan “Büyümenin Sınırları” raporu, nüfus artışı, kirlilik, gıda üretimi, yenilenebilir doğal kaynakların tüketimi ve sanayileşme faktörlerindeki artışın ekonomik istikrara ve çevresel sorunlara zarar verip, doğal kaynaklarda kıtlığa sebep olduğunu ele almıştır. Dolayısıyla Meadows vd., başka bir perspektiften değerlendirildiğinde devletlerin büyümesinin de sınırları olduğunu belirtmiştir (Meadows vd., 1972: 25-30).

Çevre sorunlarını ele alan literatür, bu konulara farkındalığın artmasını sağlamış ve toplumsal hareketlerin gelişmesinde de etkili olmuştur (Atvur ve Rüma, 2019: 2). Bu noktada farkındalığı daha çok arttırmak amacıyla Greenpeace ve World Wide Fund for Nature (WWF) benzeri sivil toplum kuruluşları oluşturulmuştur. Çevreci hareketlerin de etkisiyle uluslararası sistemdeki en önemli gelişme, bu konunun uluslararası bir platform olan BM düzeyine taşınması olmuştur (Kaya, 2019: 43). 1972 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Stockholm

İnsan Çevresi Konferansı çevresel konularda uluslararası iş birliğinin önemine dikkat eden bir girişim olmuştur. Konferans sonucunda hazırlanan Deklarasyon, çevresel güvenliğin ilk tanımlamalarından birini yapmaya çalışmıştır. Söz konusu tanımlama, nükleer silahlar ve diğer toplu imha araçlarına karşı bireylerin ve çevrenin korunması gerektiğine yer vermekte ve bu noktada devletlerin bu silahların imhası için iş birliği içerisinde çalışması gerektiğine dikkat çekmektedir. Silahsızlanma çağrısı niteliğindeki bu açıklama, bir anlamda Soğuk Savaş döneminin geleneksel güvenlik anlayışının aşılması gerektiğine işaret etmiştir (Kaya, 2019: 43).

1980’li yıllar, güvenlik kavramının derinleşmeye ve genişlemeye başlamasıyla birlikte, kavramsal olarak çevresel güvenliğin temellendirildiği bir dönem olmuştur. Bu konuda yapılan farklı tanımlamalar, kaynak kıtlığının neden olduğu istikrarsızlıklar, çevresel bozulmanın ulusal güvenliği veya birey güvenliğini tehdit etmesi, savaşın çevre üzerindeki hasarı, çevre konularının egemenlik ilkesinin ötesinde tartışılması gerektiği, insan faaliyetlerinin biyosferde neden olduğu tehditler gibi çeşitli noktaları ele almıştır. Dolayısıyla, değişen koşullar karşısında dinamik bir yapıya sahip olması nedeniyle tanımlanması zor olan güvenlik kavramına benzer şekilde, çevresel güvenlik de ortak bir tanımlama yapılması zor bir alan olarak öne çıkmaya başlamıştır (Kirchner, 2015). Örneğin, bir taraftan çevresel güvenliği ulusal ve bölgesel güvenliğin bir unsuru olarak kabul eden yaklaşımlar bulunurken; diğer taraftan birey ve toplum düzeyine (Zurlini ve Müller, 2008: 1352) indirgeyen çalışmalar da mevcuttur.

Çevre-güvenlik ilişkisini tanımlamaya yönelik bu çalışmalar, geleneksel güvenlik anlayışının yeniden yorumlanması sürecini de başlatmıştır. Ullman (1983: 129-153), ulusal güvenliğin sağlanması için savaşların ve askeri tehditlerin önlenmesinin veya ülke içi çatışmaların çözülmesinin yeterli olmayacağını ve kıtlık, kuraklık, doğal afetler, salgın hastalıklar gibi durumların da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda Ullman, ulusal güvenlik kavramının bu tehditleri de içerecek şekilde genişletilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Myers (1989) ise gelişmiş ülkelerin ulusal güvenliklerinin üçüncü dünyanın tehditlerinden bağımsız olmadığını, buralarda oluşacak çevresel sorunların sınır aşan etkileri olduğunu ve bu nedenle ulusal güvenlik tanımlamasında bu tehditlerin sınır aşan etkilerinin de göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Myers’e (1989: 24-25) göre gelişmiş ülkelerin Üçüncü Dünya ülkelerinin çevresel ihtiyaçlarına yardım etmesi bir anlamda kendine yardım etmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca Myers (1986: 252-253; 1989, 26-27), çevresel sorunların devletler arasında ortaya çıkabilecek çatışmaların doğrudan nedeni veya büyük göçlerin temel sebebi olarak ulusal güvenliğe önemli bir tehdit yaratabileceğini vurgulamıştır.

Ulusal güvenliğe ilişkin bu tartışmaları destekleyen Brown da 1986 yılında ulusal güvenliği korumaya yönelik politikaların, küreselleşen dünyada iklim değişikliği, toprak erozyonu, ormansızlaşma benzeri çevre sorunlarını çözmek için yeterli olmadığını ele almıştır (Brown, 1986: 25). Ayrıca sorunun küresel boyutuna dikkat çeken Brown, küresel sorunların çözümünde ulusal hükümetlerin hala önemli bir aktör olduğunu, ancak aynı zamanda bu sorunların çözümünün daha gelişmiş silahlar üretmekten ziyade küresel iş birliklerinin sağlanmasından geçtiğini vurgulamıştır (Brown, 1986: 32). Kaplan ise Batı Afrika'daki yoksulluk, şiddet, hastalık ve istikrarsızlık gibi sorunların tüm dünyanın gelecekteki güvenliğini etkileyeceğine işaret etmiştir. Ayrıca Kaplan, çevresel sorunları 21. yüzyılın ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlamıştır. Ona göre bu düşman güç, su kıtlığı, hava sorunları, deniz seviyesinin yükselmesi sorunlarını beraberinde getirerek göçü tetikleyecektir (Kaplan, 1994).

Çevresel güvenliğe yönelik değerlendirmelerde bulunan bu ilk yaklaşımların bir başka boyutu, su ve petrol gibi kritik öneme sahip kaynaklara yönelik talebin artmasına rağmen arzın azalmasına dikkat çekerek, bu durumun devletleri rekabet ortamına sokabileceğine vurgu yapmaktadır. Homer-Dixon (1991: 88), çevresel sorunların hangi koşullarda ve nasıl çatışmalara sebep olduğunu incelediği makalesinde, gelişmekte olan ülkelerin maddi ve finansal kaynaklardan yoksun olmaları nedeniyle daha kırılgan olduklarını, bu ülkelerin çevresel sebepli çatışmalara daha eğilimli olduğunu ve bunun da dünya güvenliğine yansıtacak etkileri olabileceğini tespit etmiştir.

Kaynak kıtlığı ve çatışma arasındaki ilişkiyi ele alan literatürün yanı sıra, kaynak bolluğunun da güvenlik sorunu olabileceğini ele alan çalışmalar mevcuttur (De Soysa ve Neumayer, 2007). Bu çalışmalar, finansal olarak değerli, maddi olarak bol ve yenilenemeyen kaynakların, daha fazla kazanç sağlama uğruna büyük güçlerin hedefinde olduğuna dikkat çekmektedir. Bu noktada, daha fazla kar elde etme arzusuyla yapılan daha hızlı kaynak çıkarma faaliyetleri sırasında çevresel sorumluluklar göz ardı edilmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşım, çevresel risklerin ulusal güvenlik alanına dahil edilmediği sürece insanlığın büyük bir tehdit altında kalacağına işaret etmektedir.

Çatışmaların sebebi veya sonucu olarak ele alınan çevresel güvenlik, ilk kez resmi bir zeminde Birleşmiş Milletler tarafından “Ortak Geleceğimiz” başlığıyla hazırlanan Brundtland Raporu’nda kavramsal olarak (doğrudan “çevresel güvenlik” şeklinde) kullanılmıştır. Bu kapsamda Rapor, çevresel sorunların çatışmaları arttırdığına ve artan çatışmalardan da yine çevrenin olumsuz etkilendiğini öne çıkararak konuya bütüncül bir yaklaşım geliştirmiştir (Brundtland Raporu, 1987).

Bu konudaki akademik ve siyasi çalışmaların yanı sıra çevre-güvenlik bağlantısının Uluslararası İlişkiler alanına yansımada Kopenhag Okulu'nun da katkısı bulunmaktadır. 1990'lı yıllarda Buzan öncülüğündeki Kopenhag Okulu, Soğuk Savaş döneminin askeri güvenlik temelli dar güvenlik yorumunu eleştirerek sektörel güvenlik analizini geliştirmiştir. Okul, çevresel güvenliği ise bu beş güvenlik sektöründen biri olarak yer vermiştir. Bütüncül yapıdaki güvenliğin lenslerle incelenmesi gerektiğini savunan Buzan vd. (1998: 167; Buzan, 2016: 5), bu sektörlerin birbirlerini etkileme boyutları olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla çevresel güvenlik alanındaki önlenemeyen bir sorunun ekonomik güvenlik, toplumsal güvenlik veya ulusal güvenlik gibi farklı alanları etkileyebileceğini belirtmiştir.

Tüm bu çerçevede çevresel güvenlik perspektifi, çeşitli çalışmalar ve BM/ NATO gibi örgütler tarafından çevresel bozulmaların neden olacağı güvenlik tehditlerini ele almaktadır. Ancak bu tehditlerin kapsamlı analiz edilmesi ve kime/neye yönelik olduğunun tespit edilmesi için sınıflandırılması gerekmektedir. Çalışmanın sonraki bölümü, çevresel güvenliğin sınıflandırılmasını ele almaktadır.

1.4.2. Çevresel Güvenliğin Sınıflandırılması

Çevresel sorunların Uluslararası İlişkiler disiplinde görünür hale gelmesi, devlete yönelik güvenlik tehdidi olmalarıyla ilişkili olmuştur. Ancak iklim değişikliği, kuraklık, şiddetli yağışlar gibi çevresel sorunların ekonomik, toplumsal veya insani güvenlik gibi çeşitli alanları da tehdit etmesi sorunun tehdit çarpanı boyutunu ortaya çıkarmış ve devlet-ötesi bir değerlendirme gerekliliği görülmeye başlanmıştır. Bu durum, çevresel güvenliğin bütüncül şekilde ele alınabilmesi için sınıflandırılmasını gerektirmiştir. Bu noktada çalışmanın bu bölümü, çevresel güvenliği devlet, birey ve biyosfer olmak üzere üç referans nesnesi (güvenliği tehdit altında olan aktör) seviyesinde incelemektedir.

Çevre-güvenlik ikilemindeki ilk tartışmalar, çevresel sorunların neden olduğu çatışmaları ele alan *ulusal güvenlik* yaklaşımına dayanmaktadır. Ulusal güvenlik yaklaşımına göre asıl önemli olan konu devletlerarası savaştır. Çevresel konular ise devletlerarası savaşa sebep olmasıyla güvenlik perspektifine dahil edilmektedir. Diğer bir deyişle bu yaklaşım kapsamında, çevresel tehditlerin neden olabileceği çatışma, göç veya kaynak kıtlığı benzeri konuların devletlere karşı oluşturacağı riskler ele alınmaktadır. Dolayısıyla çevresel güvenlik, asıl amaç olan ulusal güvenliğin sağlanmasında bir araç konumundadır (Atvur ve Vural, 2022: 314). Bu anlamda örneğin, 2011 yılında Arap Baharı olarak adlandırılan siyasi istikrarsızlık sürecinin Suriye'ye yansımaları, iklim değişikliğiyle ele alan ve kuraklık sorununun ülkedeki işsizlik, kötü yönetim benzeri sorunlarla birleşerek toplumsal çatışmaların çıkmasına sebep

olduğunu ve nihai olarak bunların ulusal güvenliği tehdit ettiğini ele alan çalışmalar mevcuttur (Gleick, 2014).

Çevresel güvenliğin ulusal güvenlik üzerindeki etkisini belirginleştirmek amacıyla Detraz ve Betsill (2009: 305), “çevresel çatışma” ve “çevre güvenliği” arasındaki ayrımı dikkat çekmiştir. Çevresel çatışmaya ilişkin söylem, çevresel bozulmaya maruz kalan insanların şiddetli çatışmalara gireceğini savunmaktadır. Barnett (2003: 7), kaynak kıtlığının bir sonucu olarak çevresel kaynaklı çatışmaların arttığını iddia etmekte ve bu söylemle devletin bekasına zarar gelme durumuna odaklanan devlet güvenliğine (ulusal güvenliğe) atıfta bulunmaktadır (Detraz ve Betsill, 2009: 305). Bu yaklaşım, iklim değişikliğinin yeni başarısız devletler yaratma potansiyeline işaret etmektedir (Genç-Yılmaz, 2022: 380).

Ulusal güvenlik perspektifi, doğrudan devleti tehdit etmeyen tüm çevresel sorunların güvenlik alanına dahil edilmesinin güvenliğin öneminin kaybolmasına sebep olacağını değerlendirmektedir. Bu nedenle bu yaklaşım tehditlerin ancak devlet çıkarına veya mevcudiyetine bir tehdit oluşturduğu sürece ele alınabileceğini değerlendirmektedir. Çevresel güvenliğin realist yorumuna dayanan bu ulusal güvenlik yaklaşımına göre çevre, ancak güç ve güvenliğe katkı sağladığı sürece önemlidir. Karar vericiler tarafından alınan kararlar devletin güvenliğini esas alacak şekilde oluşturulmalıdır. Tüm bu anlayış kapsamında devlet, korunması gereken referans nesnesi ve güvenliği sağlayan aktör olmak üzere ikili bir role sahiptir (Bingöl, 2016: 17-22).

Devleti referans nesnesi alan ulusal güvenlik yaklaşımı, tehditlerin neler olduğu ve nasıl önlem alınabileceği konularında farklı açıklamalar sunan *üç yorum* içermektedir. Bunlardan *ilki*, çevresel sebeplerden doğabilecek çatışma veya savaşa karşı devletin korunmasıdır. Geleneksel ulusal güvenlik anlayışına dayanan bu yorum, devlet güvenliğinin sağlanması için askeri güç kullanılmasının önünü açmaktadır (Kaya, 2019: 56-60).

İkinci yorum, savaşların çevreye ve nihai olarak devlet güvenliğine sorun oluşturacağı için devletlerin savaşın sebeplerine odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, savaş ve çatışmaların, çevresel değişimlerin asıl sebepleri olduğunu kabul etmektedir. Bu etkiler, savaş/çatışma öncesi, sırası ve sonrası şeklinde üç aşamada değerlendirilebilmektedir. Savaş/çatışma öncesi dönemde yapılan hazırlıklar, enerji tüketimi, tehlikeli atıklar, hava, su ve toprak kalitesindeki düşüşler, savaş sanayisinin temel elementleri olan demir, çelik gibi kaynakların aşırı tüketimi veya silahların test edilmesi benzeri gelişmeler, çevresel sorunları arttıran faktörlerdendir. Savaş/çatışma sırasında ise konvansiyonel-kitlesel imha silahlarının kullanılması veya düşmanların gizlenmesini engellemek için ormanların yok edilmesi, ekili arazilerin yakılmasıyla bu alanlarının kullanımının engellenmesi benzeri yollar ile çevresel

unsurların bir savaş aracı olarak kullanılması, çevresel güvenliği etkilemektedir. Bu noktada, çevrenin düşmana karşı kullanılacak bir araca dönüştürülmesi, yeni bir kavram olan ve tam netlik kazandırılmayan *eko-terörizm* olarak adlandırılmaktadır.¹⁰ Berkowicz ise bu durumu çevresel terörizm olarak isimlendirmektedir (Berkowicz, 2011: 64). Savaş/çatışma sonrası dönemde ise eskiyen veya kullanılmayacak olan teçhizatların yakılması ya da patlatılması sonucunda ağır metal ve zararlı maddelerin hava, su ve toprağa karışmasının veya savaş sırasında alt yapının büyük hasar görmesinin önemli çevresel sorunlara neden olduğu belirtilmektedir. Örneğin, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) bünyesindeki Savaş Sonrası Değerlendirme Birimi'nin bu konuda yaptığı bir araştırma, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Irak, Libya, Filistin, Afganistan ve Arnavutluk bölgelerinde savaşın çok büyük çevresel sorunlara neden olduğuna dikkat çekmiştir (Kaya, 2019: 66).

Ulusal güvenlik temelindeki *son yorum* ise çevresel bozulmanın neden olacağı tek tehdidin savaş olmadığını ele almaktadır. Bu durum ise ortak güvenlik tehdidi olan çevresel bozulmanın önlenmesi ve bunun ulusal güvenlik tehdidine dönüşmesinin engellenmesi için devletler arasında iş birliklerinin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Korunması gereken aktör (referans nesnesi) olarak devleti ele almasıyla bu yaklaşım, ulusal güvenlik perspektifinin bir yorumunu teşkil etmektedir. Ancak aynı zamanda bu yorum, farklı bir bakış sunarak çevresel güvensizlik sonucu yaşanacak tek durumun savaş olmadığına ve çözüm için barışçıl yöntemlere ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşım, realist perspektiften aşamalı olarak iş birliğine yönlendiren liberalizme kaymaktadır. Ayrıca çevresel güvensizlik, savaş dışında refahı, istihdamı, turizmi, toplum sağlığını ve askeri kapasiteyi etkileyerek ulusal güvenliği etkilemektedir. Tüm bu çerçevede, ulusal güvenliğin bu yorumu çevresel diplomasi ve uluslararası çevre düzenlemelerinin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır (Kaya, 2019: 66-69).

Çevresel güvenliğin üzerinde durduğu ikinci referans nesnesi *insani güvenlikle* ilişkilidir. Çevresel güvenlik söylemi, çevresel bozulmaya karşı insanın savunmasızlığını vurgular (Adger, 2006: 271). Bireyi merkeze alan bu yaklaşım, çevresel sorunların birey refahına ve yaşamına etkilerini değerlendirmektedir. Bu yaklaşıma göre çevresel sorunlar ve özellikle iklim değişikliği insani güvenlik risklerini hem doğrudan hem de dolaylı yollardan ağırlaştırmaktadır. Bu noktada, doğal kaynaklara erişim, sağlık sorunları, ekonomik refahın sağlanması, yaşanabilir çevre şartlarına ulaşılması konuları, çevresel sorunların bireyler üzerindeki etkileri arasındadır. Bu bakış açısına göre çevresel güvenlik, çevresel sorunların önlenmesi veya bireylerin uyum kabiliyetlerinin artırılmasını kapsamaktadır (Barnett, 2007:

¹⁰ Bu kavram, sivil toplum kuruluşlarının (STK) çevreye zarar veren durumları protesto etmesinde veya endüstriyel kuruluşların çevreye verdiği zararları ifade etmek için de kullanılmaktadır (Kaya, 2019: 64).

5). Bu yaklaşım toplumun kırılgan kesimlerine de dikkat çekmektedir. Örneğin, iklim değişikliğinin bir sonucu olarak yaşanabilecek bir kuraklıktan bu kırılgan kesimler daha çok etkilenebilmektedir. Benzer şekilde, yaşanan kuraklığın tarımsal üretime olumsuz şekilde yansıtacağı ve tarım koşullarının kötüleşmesinin de bazı toplumlar açısından ekonomik geliri ve gıdaya erişimi doğrudan etkileyeceği dikkate alındığında bu durum göç veya çatışma durumlarıyla da sonuçlanabilmektedir. Nitekim 1994 yılında hazırlanan BM İnsani Gelişme Raporu, insan güvenliğinin yedi bileşeninden biri olarak çevre güvenliğini de ele almıştır. Bu yaklaşım, insan güvenliğinin sağlanmasında sağlıklı çevresel koşulların önemine dikkat çekmektedir (Kaya, 2019: 70-71).

Çevresel güvenlik söylemi, çevresel çatışma söylemini de kapsamaktadır. Buna göre, iklim değişikliği çatışmaları artırma ve dolaylı olarak insan hayatını tehlikeye atarak zarar verme potansiyeline de sahiptir (Froese ve Schilling, 2019: 26). Örneğin artan sıcaklık, yükselen deniz seviyesi ve düzensiz yağış rejimleri gibi etkilerle yoğunlaşan kaynak kıtlığının savaşları tetiklemesi, gıda ve su güvenliğinin zayıflaması gibi dolaylı yollarla insan hayatını tehlikeye atma potansiyeline sahiptir.

Çevre-güvenlik ilişkisinde öne çıkan *üçüncü* referans nesnesi ise biyosfere odaklanılmasını kapsamaktadır. Biyosfer güvenliğine odaklanan çalışmalar, Uluslararası İlişkiler disiplinin ana akım çalışmalarından farklılaşmaktadır. Uluslararası İlişkilerin odaklandığı Vestfalyan sistem, sınırlar ve egemenlik anlayışının aksine bu yaklaşım devlet ve insan merkezliliği sorgulamaktadır. Bu yaklaşım, çevresel güvenliğin farklı bir yorumu olmanın aksine *ekolojik güvenlik* isimlendirilmesiyle yeni bir güvenlik alanına dikkat çekmektedir.

Gelişen bu yeni yaklaşım, “kimin/ne için güvenlik” ve “güvenliğin hangi araçlarla kimler tarafından sağlanması” sorularına geleneksel anlayıştan farklı cevaplar vermektedir. Ekolojik güvenlik, bu sorulara yeni bir referans nesnesinin eklenmesine imkan sağlamıştır. İnsan veya devletin yanı sıra sürdürülebilirliğinin sağlanması gereken aktör olarak ekosistemi kabul etmektedir. Ayrıca, görece daha yeni olan bu yaklaşım, güvenliği yalnızca bireylere veya devletlere yönelik sağlanması gereken bir değer olarak ele almanın aksine, ekosistemdeki tüm türleri eşit kabul edip, güvenliğin tüm bu türler için sağlanmasını kabul etmekte ve böylece ayırım yapmaksızın bütüncül bir yaklaşımı içermektedir (Kaya, 2019: 77-80). Dolayısıyla bu yeni anlayış, yalnızca belirli bir referans nesnesine odaklanmamakta ve çevresel sorunların neden olabileceği ekonomik zorluklar gibi belirli alanları ele almamaktadır. Bu noktada örneğin, askeri ve ekonomik tehdit algılamalarının birçok ülkeye göre daha az hissedildiği İsveç’te yaşayan Greta Thunberg iklim değişikliğinin biyosfer için

neden olacağı risklere dikkat çekerek iklim eylemciliği sözcülerinden biri olmuştur. Bu durum, konunun küresel boyutuna işaret etmektedir (Atvur ve Rüma, 2019: 2).

Bu yeni yaklaşım, insanlığın dünyayı bu hale getirene kadar yaptıklarıyla yüzleşmesini istemektedir. Dolayısıyla insanlığın ilerlemesi için ilk olarak insanlığın yetiştiği temel değerlerin değişmesine dikkat çekmektedir. Bireyin, ulusun veya toplumun güvenliğinin yeryüzü yaşamının güvenliğinin sağlanmasından geçtiğini vurgulamaktadır (Kaya, 2019: 81). Ancak çevresel sorunlar, küresel boyutu nedeniyle tüm devletleri etkilese de ekonomik olarak yoksul kesimler gibi bazı kırılgan ve dezavantajlı toplumlar üzerinde daha çok baskı yapmaktadır. Bu açıdan ekolojik güvenlik, aynı zamanda küresel adalet tartışmalarıyla da ilişkilidir (Atvur ve Rüma, 2019: 4).

Ekolojik güvenlik yaklaşımına göre bu küresel tehditlerin çözümü, devletleri bağlayacak uluslararası rejimler, bağlayıcı kurallar ve küresel iş birliklerinin oluşturulması ile sağlanabilecektir. Ayrıca McDonald, ekolojik güvenliğin sağlanmasının ötesinde ekosistemin direncinin artırılması gerektiğini belirtmektedir (McDonald, 2015). Ekosistemin direncinin artması ise değişime uyum sağlamak değil, değişimin şiddetini azaltacak önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Bu önlemler konusunda ekolojik güvenlik iki çözüm sunmaktadır: insan faaliyetlerinin biyosferdeki etkisini azaltmak ve biyosferin direncinin artırılması. İnsan faaliyetlerinin biyosfer üzerindeki etkisini azaltmada farkındalığı arttırma, aşırı üretim ve tüketime dayanan yaşam tarzının değiştirilmesi önemli adımları teşkil etmektedir. Nitekim yapılan bilimsel araştırmalar, mevcut tüketim odaklı anlayış ve fosil yakıta dayanan sanayi sisteminin devam etmesi durumunda “6. Büyük Yok Oluş” olarak adlandırılan sürecin başlayacağına dikkat çekmektedir (Barnosky vd., 2011). Dolayısıyla mevcut değişen ve dönüşen koşullar altında yeni bir düşünce yapısı ve planlama yapılması gereklidir (Dalby, 2013: 317).

Birey, devlet, ekosistem güvenliğinin yanı sıra çevresel güvenliğin sınır aşan etkileri *ortak güvenlik* anlayışının da gelişmesine katkı sağlamıştır. İklim değişikliği, artan kirlilik, ozon tabakasının incilmesi ve küresel ısınma gibi sorunların tüm devletlerin ortak çıkar alanı olması ve tek bir devletin çabalarıyla çözülemeyecek boyutu devletler arası kolektif çabayı gerektirmiştir (Atvur ve Vural, 2022: 316). Ortak güvenlik anlayışı da, uluslararası sistemin devamlılığı için korunması gereken referans nesnesi olarak devleti kabul etmektedir. Ancak sorunun çözümünde küresel yönetişimin ve bu çerçevede uluslararası kurumların, uluslararası rejimlerin ve çok taraflı anlaşmaların önemine vurgu yapmaktadır (Atvur ve Vural, 2022: 316).

Tablo 1.1 Çevresel Güvenliğin Sınıflandırılması

	Geleneksel Güvenlik	İnsani Güvenlik	Ekolojik Güvenlik	Ortak Güvenlik (Devlet Merkezli)
Güvenlik Nesnesi	Devlet	Birey	Biyosfer	Uluslararası Sistem (Devlet Odaklı)
Tehdit Tanımı	Ekolojik sorunların ulusal güvenliğe etkisi	Ekolojik sorunların birey güvenliğine etkisi	Ekolojik sorunların bir bütün olarak ekosistem güvenliğine ve sürdürülebilirliğine etkisi	Ekolojik sorunların uluslararası güvenliğe etkisi
Güvenliği Sağlayacak Aktörler	Devlet	Birey, toplum, devlet, uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri	Birey, toplum, devlet, uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri	Devlet, uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri

Kaynak: Atvur ve Vural, 2022: 317.

Tablo 1.1, çevresel güvenliğin farklı referans nesneleri üzerindeki etkisine dikkat çekerek, bu alandaki tehditlerin karmaşık doğasını ortaya koymaktadır. Tablo 1.1, biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemin korunmasından çok daha fazlasını ifade eden çevresel güvenliğin, kaynaklar üzerindeki çatışmaları arttırma, bireylerin refahı ve toplumların istikrarını etkileme ve göçü tetikleme benzeri durumlara neden olmasıyla devlet, insan ve uluslararası sistemin güvenliğini etkileyecek boyutlara sahip olduğunu göstermektedir. Tüm bu çerçevede çevresel güvenlik anlayışının ekolojik güvenliğe evrilmesi ve sorunların çözümü için yerelden küreselle farklı seviyelerde arayışların çıkması, çevre-güvenlik ilişkisini daha çok karmaşıklaştırmıştır. Güvenlik kavramının tanımlarında vurgulanan tehdit olmaması durumu dikkate alındığında geleneksel askeri güvenlik anlayışının ötesinde çevre sorunlarının da güvenlik tehdidi olabileceği görülmektedir. Ayrıca, çevresel güvenlikten ekolojik güvenliğe evrilme süreci, sorunların küresel boyutunu öne çıkarmakta ve çözümü için devlet-ötesi bir bakışı gerektirmektedir. Devletlerin ve ekosistemin karşılıklı bağımlılığı, bir devlette çıkan bir sorunun sınıraşan etkiler ile diğer devletler tarafından da hissedilmesine neden olmuştur. Örneğin, 1986 Çernobil nükleer kazası yalnızca Ukrayna bölgesini değil, tüm Avrupa ve Yakın Doğu'yu etkilemiştir. Sorunun küresel boyutu ise ortak çıkarı öne çıkaran ortak güvenlik anlayışının gelişmesini sağlamıştır. Nitekim ekolojik güvenlik odaklı değişim gerçekleşmezse, daha büyük tehlike ve tehditler ortaya çıkabilecektir.

1.4.3. Çevrenin ve İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirilmesi

Çevresel sorunların bireysel, toplumsal, ekonomik veya ulusal düzey gibi geniş kapsamlı etkilerle bir “tehdit çarpanı” olarak değerlendirilmesi, çevre ve güvenlik arasındaki bağlantının giderek daha fazla güçlenmesine sebep olmaktadır. Aşırı hava olayları, kuraklıklar ve deniz seviyesinin yükselmesi tarımı, balıkçılığı ve sanayiye olumsuz etkilerken, artan sıcaklıklar ve değişen yağış düzenleri gıda ve suya erişim sorunlarını daha da derinleştirmektedir. Değişen ekosistem dinamikleri askeri lojistik hatları, altyapılar ve operasyonel kabiliyetler üzerinde ciddi tehditler oluşturarak askeri hazırlıkları sekteye uğratmaktadır. Ayrıca, su kaynakları ve verimli tarım arazileri gibi doğal kaynakların azalması, ülkeler ve gruplar arasındaki kıt kaynaklara ilişkin rekabeti şiddetlendirmektedir. Söz konusu bu kırılganlıklar, gelir eşitsizliğinin ve işsizliğin artmasına, çatışma, yerinden edilme ve istikrarsızlık risklerinin yoğunlaşmasına sebep olarak mevcut ekonomik, sosyal ve politik dengeleri bozmaktadır. Bu durum, çevresel güvenliğin birey güvenliği, toplum güvenliği, ekonomik güvenlik, gıda güvenliği ve askeri güvenlik gibi diğer güvenlik türleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin insan güvenliği tanımının, hayatta kalmanın maddi koşullarından ziyade sosyal ve topluluk temelli savunmasızlık ve kırılganlık değişkenlerine odaklanmaya doğru kayması (McDonald, 2013: 44) çevresel sorunların birey güvenliğinde öne çıkmasını sağlamaktadır.

Çevresel sorunları güvenlik perspektifiyle (özellikle güvenlikleştirme yaklaşımıyla) incelemek üç açıdan uygundur. Öncelikle son yıllarda artan çevresel sorunlar, bu konuların hem devletlerin ulusal gündemlerinde hem de uluslararası alanda tartışılmasını gerektirmiştir. İkincisi küresel iklim yönetişimi çabaları ile küresel ortalama sıcaklığın sanayi öncesi düzeyin 2°C üzerine çıkmasını önleme hedefi arasında incelenmeyi gerektiren büyük bir boşluk bulunmaktadır. Üçüncü olarak ise bu konu üzerinde hem küresel hem de ulusal düzeylerde bazı güvenlikleştirici hamleler zaten mevcuttur (Bo, 2016: 96).

Çevresel sorunların ve özellikle iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinde önemli olan dört konu bulunmaktadır. Bunlar; referans nesnesi, güvenlikleştirmenin göstergeleri, güvenlikleştirme şartları ve güvenlikleştirmenin etkinliği şeklindedir (Bo, 2016: 96-99). Referans nesnesi konusunda güvenlikleştirme teorisi, birey, devlet, toplum, biyosfer gibi referans nesnesindeki çeşitliliği vurgulamaktadır. Bu noktada çevresel sorunların veya iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesini ele alan çalışmalar güvenlikleştirmenin referans nesnesini değerlendirmeye odaklanabilir. Ayrıca, egemen devlet günümüz uluslararası toplumunda hala temel birim ve aktördür. Bu noktada küresel çevre sorunlarına farklı tehdit kaynaklarıyla karşı karşıya olan devletlerin bakış açısından yaklaşılmaktadır (Bo, 2016: 96).

İkinci olarak güvenlikleştirmenin göstergeleri, belirli bir konunun güvenlikleştirilmesinin ne zaman gerçekleştiğini ortaya koymaya yardımcı olmaktadır. Güvenlikleştirme sürecini inceleme konusunda söylemlere, izleyici kabulüne ve istisnai önlemlere verilmesi gereken ağırlıkla ilgili çok sayıda tartışma bulunmaktadır (McDonald, 2008; Roe, 2008). Bazı çalışmalar, söylemlere odaklanmaktadır. Örneğin Dupont (2008), iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi konusunda BM Güvenlik Konseyi'nin 2007'deki tartışmasını ele alarak, iklim değişikliğinin bir tehdit olarak sunulmasını ele almaktadır. Bazı çalışmalar izleyiciye dikkat çekerken, Waever konunun acil durum olarak ele alınmasının ve böylece normal siyasetin dışına taşınmasının önemli olduğunu belirtmiştir (Bo, 2016: 97). Bu noktada örneğin, iklim değişikliği konusunun, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasından sorumlu aktör konumundaki BM Güvenlik Konseyi gündemine taşınması normal anlaşma sürecinin dışına çıkarılmasını temsil etmektedir (Scott, 2012).

Üçüncü önemli konu olan güvenlikleştirme şartları ise Kopenhag Okulu tarafından açıkça belirtilmeyen güvenlikleştirme koşullarını kapsamaktadır. Bu konu, neden bazı konuların güvenlikleştirilmesinin diğerlerinden daha zor olduğunu içermektedir. Bu sorunun cevabında ise dört nokta öne çıkmaktadır. İlk olarak sorunun niteliği önem taşımaktadır. İklim sorunu geleneksel olmayan güvenlik sorunları olarak tanımlanan diğer birçok sorundan farklı yapıdadır. Bu sorun, daha soyuttur. Ayrıca, etkilerinin ciddi boyuta ulaşması nispeten yavaş ilerlese de, su, gıda, göç gibi pek çok alanı etkileyecek özelliكتedir (Detraz ve Betsill, 2009). İkinci olarak, acil durum önlemlerini meşru kılmak için güvenlikleştirici aktörler, mevcut tehditlerin ne kadar inandırıcı olduğunu göstermelidir. İklim değişikliği alanında, birçok literatür veya uygulama, iklim değişikliği ile şiddetli çatışmaların patlak vermesi arasında bağlantı kurmuştur. Üçüncü olarak, güvenlikleştirmenin siyasi sonuçları hem güvenlikleştirme aktörleri hem de izleyiciler tarafından kabul edilebilir olmalıdır. Bir konunun güvenlikleştirilmesi, bazı hakim ilkelerle çatışırsa veya yeni tehditlere veya risklere (içişlerine müdahale ve egemenlik ihlali gibi) neden olursa, başarılı olmak imkansızdır. Örneğin, uluslararası iklim değişikliği tartışmasına çatışma endişelerinin girmesi ve Güvenlik Konseyi'ndeki güvenlikleştirme hamleleri bazı ülkelerin siyasi kaygılarına neden oluyorsa, bu durum ülkeler arasında iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesine siyasi engeller oluşturan gerilimler yaratabilir. Dördüncü nokta ise güvenlikleştirme sürecini etkileyecek farklı öncelikli gündemler ile ilişkilidir. Kopenhag Okulu, geleneksel olmayan güvenlik konularının tehdidini belirlemede Avrupa merkezlidir ve güvenlikleştirme teorisi esas olarak Avrupa tarihi ve kültürüne dayanmaktadır. Bununla birlikte, dünyanın diğer bölgelerindeki çoğu gelişmekte olan ülke, gündemlerinde kalkınma, yoksulluğun ortadan kaldırılması ve halkın

geçim kaynaklarının iyileştirilmesi gibi daha fazla öncelik ile karşı karşıyadır. İklim değişikliği konusunda Avrupa ülkeleriyle bazı endişeleri paylaşırsalar da, farklı ulusal koşullara sahip oldukları ve farklı gelişme aşamalarında kaldıkları için öncelikleri tamamen aynı değildir. Bu nedenle, farklı öncelikli gündemler, belirli konuları güvenlikleştirme motivasyonlarını etkileyecektir (Bo, 2016: 97-98).

Çevresel sorunların ve özellikle iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinde önemli olan dördüncü konu ise sorunun çözümü noktasındadır. Kopenhag Okulu güvenlikleştirmenin etkinliğinin değerlendirilmesine dikkat çekmemesine karşın, bir konunun güvenlikleştirilmesinin sorunun çözümüne ne ölçüde katkıda bulunduğunu da değerlendirmeye almaktadır. İklim değişikliği konusunda güvenlik dilinin kullanılması, konuya yönelik küresel ve ulusal gündemde ilginin ve çabanın artmasını sağlayacağı için anlaşılır bir seçimdir. Ancak aynı zamanda, iklim değişikliğini bir güvenlik sorunu olarak çerçevelendirmenin yararlı olup olmadığını sorgulayanlar da mevcuttur. Bu nedenle, iklim değişikliğini güvenlikleştirme hamlelerinin iklim değişikliğine yönelik uluslararası ve ulusal çabaları ilerletip ilerletmediği incelenebilir (Bo, 2016: 98-99).

Çevresel sorunlar ve küresel iklim değişikliği, son yıllarda çeşitli siyasi aktörler tarafından giderek daha fazla bir güvenlik tehdidi olarak ele alınmaktadır. BM Güvenlik Konseyi 2007 ve 2011 yıllarında iklim değişikliğinin uluslararası güvenlik üzerindeki etkilerine dikkat çekmiş, BM Genel Kurulu 2009 yılında bu konuda bir rapor hazırlamış, Avrupa Birliği veya Pasifik Adaları Forumu gibi çeşitli bölgesel kuruluşlar iklim değişikliğini mevcut ve büyüyen bir güvenlik tehdidi olarak tanımlamış ve bu konu ABD, İngiltere, Rusya, Finlandiya gibi pek çok ülkenin ulusal güvenlik beyanlarında ele alınmıştır (McDonald, 2013: 42). İklim değişikliğinin bir güvenlik sorunu olarak değerlendirilmesi alanı genişledikçe, iklim ve güvenlik arasındaki bu bağlantının kavramsallaştırılmasının çerçevesi de büyümektedir. İklim değişikliği ve güvenlik arasındaki ilişkiye yönelik farklı yaklaşımlar, ulusal, insani, uluslararası ve ekolojik güvenlik alanlarındaki etkilere dikkat çekmektedir.

Bu bölüm, güvenlik ve çevre genel temaları çerçevesinde çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini açıklayarak, ikinci ve üçüncü bölümlerdeki tartışmaları açıklığa kavuşturacak temel bilgiler sunmaktadır. Kavramsal tartışmalar ışığında, çevre sorunlarının ve iklim değişikliğinin devletler ve uluslararası örgütler tarafından giderek daha fazla tehdit çarpanları olarak tanınmasını vurgulamakta ve bu sorunlardan etkilenen güvenlik sektörleri değerlendirilmektedir. Kuramsal tartışmalar ışığında, çalışmada sentezlenerek kullanılan sosyal inşacılık ve Kopenhag Okulu kuramlarını tanıtmaktadır. Bu temel üzerine inşa edilen ikinci bölümde, “yapının aktörün kimliğini şekillendirdiği” ve “kimliğin davranışı etkilediği”

yönündeki inşacılık argümanları değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, önce AB'nin sivil, askeri ve normatif bağlamda kimliği tanımlanmakta, ardından uluslararası sistemde/yapıda çevre gündeminin ortaya çıkışı ve bunun AB kimliğine entegrasyonu analiz edilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ KİMLİĞİNDE İKLİM-GÜVENLİK İLİŞKİSİ

Bu bölüm, güvenlikleştirmenin “neden” yapıldığının anlaşılmasına tarihsel bir derinlik kazandırmak amacıyla üç alt başlıktan oluşmaktadır. İlk alt başlık, “güvenikleştirmenin AB’nin kimliğini iklim alanında etkin kılmasına katkı sağladığı” argümanına temel oluşturmak için öncelikle literatürdeki AB’nin kimliği konusundaki tartışmaları sunmaktadır. Normatif güç kimliği rolünün AB için hakim anlayış olduğunun belirtilmesinin ardından ikinci alt başlık, uluslararası sistemde iklim normlarının yayılma ve evrimleşme sürecini ele almaktadır. Son alt başlıkta ise söz konusu bu iklim normları inşa sürecinde AB’nin rolünün daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla AB iklim politikalarının tarihsel gelişimi incelenmektedir.

2.1. Avrupa Birliği’nin Uluslararası Sistemdeki Kimliği

AB’nin kimliği uluslararası gücü üzerinden nasıl kavramsallaştırılabilir? Uluslararası ilişkiler alanındaki kuramsal dönüşüm, bir taraftan realist kuramın sınırlarını aşarak güç kavramına ilişkin yeni tartışmaları başlatırken, diğer taraftan devlet-dışı veya devlet-üstü aktörlerin güç sınıflandırılmasında nasıl konumlandırılacağının değerlendirilmesinin önünü açmıştır. Bu devlet-üstü aktörlerden biri olan AB’nin kimliğini (ve dolayısıyla sosyal inşacı bağlamda kimliğinin şekillendirdiği çıkarları ile davranışlarını) anlamaya ve açıklamaya ilişkin akademik çabalar 1970’lere uzanmaktadır. Bu konudaki en yaygın görüşler sırasıyla François Duchêne’nin “sivil güç”, Hedley Bull’un “askeri güç” ve bu çalışmanın da esas olarak dayandığı Ian Manners’ın “normatif güç” yaklaşımlarına dayanmaktadır (Manners, 2002: 235).

2.1.1. Sivil Güç Olarak Avrupa Birliği

AB’nin uluslararası sistemde nasıl bir kimliğe sahip olduğunu cevaplandıran ilk kavram, 1972 yılında Duchêne tarafından geliştirilen “sivil güç”tür. Sivil güç, temel olarak bir aktörün kendi çıkarlarını askeri olmayan araçlar kullanarak sürdürmesini ifade etmektedir. AB’nin uluslararası politikadaki eylemlerini bu kavram üzerinden değerlendiren François Duchêne (1972), Birlik’in diğer ülkelerle ilişkilerinde iş birliği ve diplomasi kanallarını kullanarak uluslararası siyasette dönüştürücü etki yaratma potansiyeline sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Bu potansiyeliyle AB’yi sivil bir güç olarak tanımlayan Duchêne (1973), AB’nin, savaşı kabul edilemez bir araç haline getirerek uluslararası politikayı

“uygarlaştırmayı” amaçlayan bir aktör olduğunu belirtmiştir. AB’nin kuruluş amacının bu tanımlamaya dayandığını belirten Duchêne, Avrupa’da yüzyıllarca süren savaşların ardından bölgede istikrarın sağlanması hedefiyle Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nun (AKÇT) kurulmasının, diplomasi yoluyla savaşları önleyici bir sivil güç olma çabasını destekler nitelikte olduğunu vurgulamıştır. Nitekim AB de 9 Mayıs 2000 tarihindeki Avrupa Günü’nde AKÇT’nin kuruluşuyla başlatılan iş birliğinin devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve barışı sağlayan temel faktör olduğunu belirten ifadeleriyle bu durumu teyitlemiştir (Manners, 2002: 236). Ayrıca Duchêne (1973: 19), sivil güç tanımlamasının ekonomik gücü de içerdiğini ifade ederek, Avrupa Topluluğu’nu “ekonomik gücü yoğun ama askeri gücü sınırlı bir grup sivil ülkeler topluluğu” olarak tanımlamıştır.

AB’nin dış politika aktörlüğünün sivil güç üzerinden kavramsallaştırılması, uluslararası konjonktürdeki gelişmelerden bağımsız değildir. Soğuk Savaş dönemi güvenlik mimarisinin yapısını Batı bloğunda Amerika ve NATO’dan gelen sert güç oluştururken, AB yumuşak güç olarak sınıflandırılmıştır. Dolayısıyla yumuşak güce dayanan sivil güç tanımlaması, AB’nin o dönemdeki ekonomik gücünden ve askeri korunma şemsiyesini Amerika ve NATO’ya devretmesinden doğmaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönem ile birlikte Hans Maull sivil güç kavramının derinleştirilmesi gerektiğini belirterek daha kapsamlı bir tanımlama yapmıştır. Maull (1990: 92), sivil bir gücün askeri yeteneklere sahip olabileceğini, ancak askeri gücün “esasen uluslararası etkileşimin diğer araçlarını korumaya hizmet eden artık bir araç” olarak kabul edilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Maull (1999: 71-74) bu durumu, Almanya’nın Kosova Savaşı’na katılarak askeri güç kullanmasına rağmen temel amacının “insan haklarını korumak” olduğunu belirtmesi nedeniyle hala bir sivil güç olarak değerlendirilebileceği üzerinden örneklemiştir.

Tüm bu çerçevede sivil güç kavramı üç temel özelliğe sahiptir: uluslararası sorunları çözmek için diplomatik iş birliğine yönelmek, ulusal hedeflere ulaşmada ekonomik gücün merkeziliğinden faydalanmak ve uluslararası ilerlemeyi sağlamak için yasal olarak bağlayıcı uluslararası kurumları kullanmak (Maull, 1990: 92-93). Bu tanımlama doğrultusunda AB’nin, uluslararası sorunları çözmede diplomatik iş birliğini önceliklendirmesi, uluslararası sorunlarda ulus-üstü kurumları ve hukukun üstünlüğünü kullanmaya çalışması ve ulusal hedefleri gerçekleştirebilmek için ekonomik gücüne başvurması, bu aktörün sivil güç rolünün ana eksenlerini uyguladığını göstermektedir (Aydın-Düzgit, 7 Mayıs 2024).

AB, sahip olduğu bu sivil güç konumunu sürdürmek için aynı zamanda çeşitli araçlardan faydalanmaktadır. Bunlar arasından en etkili adaylık perspektifine ilişkindir. AB, Doğu ve Orta Avrupa’daki eski Sovyet ülkelerine uyguladığı gibi Kopenhag Kriterleri

çerçevesinde kurumsallaşmış genişleme politikası aracılığıyla AB-dışı ülkelere adaylık perspektifi sunarak bu bölgelerde bölgesel istikrarsızlıkların önlenmesinde ve çeşitli yapısal dönüşümlerin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Bretherton ve Vogler 2006; Aksoy ve Uğur, 2016: 216). Sahip olduğu bu etki yaratma potansiyeli, AB'nin “dönüştürücü gücü olan sivil bir güç” şeklinde tanımlamasını pekiştirmektedir (Aydın-Düzgüt, 7 Mayıs 2024).

Bir diğer güçlü araç ise üye olmayan ülkelerle kurulan ticari ve ekonomik ilişkiler, ortaklık ve iş birliği antlaşmaları veya insani yardımlar şeklinde değerlendirilebilen ekonomik bağlantılar konusundadır (Bretherton ve Vogler, 2006: 57; Krohn, 2009: 6-7). Bu anlayışa göre aktörler, örneğin siyasi elitlerin veya terörist grupların davranışlarında bir değişim yaratmak amacıyla ekonomik yaptırımları bir baskı aracı olarak kullanabilmektedir (Aksoy ve Uğur, 2016: 218). Bu noktada AB'nin küresel sistemde malların ve hizmetlerin beşte birinden fazlasını üretmesiyle sahip olduğu ekonomik gücü, diğer ülkelerle ve uluslararası örgütlerle ticaret antlaşmaları yapabilmesinde ve gerekirse bunları yaptırım aracı olarak kullanabilmesinde etkili olmaktadır (Bretherton ve Vogler, 2006: 71-75). Ancak üye ülkelerin ortak olarak değil de kendi ulusal çıkarları doğrultusunda hareket etme durumları gibi zorluklar dikkate alındığında, bu ekonomik ve diplomatik yaptırımların her zaman başarılı sonuçlar vereceği anlamına gelmediğini de açığa çıkarmaktadır.

2.1.2. Askeri Güç Olarak Avrupa Birliği

Uluslararası ilişkiler dinamiklerindeki değişimler doğrultusunda AB'nin uluslararası sistemdeki rolünü açıklayan diğer bir kavram askeri güç olmuştur. Bu kavram, Bull'un (1982: 157-162), Avrupa Topluluğu'nun askeri alandaki yetersizliğini ve etkisizliğini eleştirerek, nükleer caydırıcılığa sahip, güçlü konvansiyonel askeri kapasitesi olan ve Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki dengeleri gözetten bir askeri güç haline gelmesi gerektiğini belirtmesi üzerinden geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, Avrupa ülkelerinin askeri güvenliklerini sağlayacak yeterli araçlardan yoksun kaldıkları sürece kırılgan bir yapıya sahip olacağına dikkat çekmektedir. Hiçbir devletin güvenlik konusunda tam anlamıyla kendi kendine yeterli olamayacağını kabul eden Bull (1982: 151-152), Avrupa'nın uluslararası ilişkilerde etkili bir aktör olabilmesi için en azından kendi savunmasını sağlayabilecek bir öz yeterlilik geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Sivil güçten askeri güce doğru bu hareket, bir anlamda “devlet inşası” projesinin doruk noktasını ifade etmektedir (Smith, 2000: 27; Manners, 2002: 237).

Avrupa’da dış politika ve güvenlik alanlarındaki iş birliği düşünceleri II. Dünya Savaşı’na kadar fikir düzeyinde mevcut olmasına rağmen bu alanda eyleme geçme çabaları ancak Soğuk Savaş döneminde mümkün olmuştur. Fakat bu dönemde de bir askeri güç oluşturma projesi, Fransa’nın 1954 yılında Avrupa Savunma Topluluğu fikrini reddetmesiyle Avrupa entegrasyon tarihinin en çok tartışmalı konularından biri olarak kalmıştır. Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından yaşanan Körfez Krizi, Yugoslavya’nın dağılma süreci, Bosna-Hersek Savaşı gibi olaylar AB’nin sivil gücünün yanı sıra askeri gücünün de olması düşüncelerini arttırmıştır (Manners, 2011: 237). Bu süreçte özellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin AB’ye yönelmesiyle Birlik, büyüyen sınırlarında istikrar ile dengeyi korumaya odaklanmıştır. 1990’lı yıllarda AB’nin Bosna’daki ve Kosova’daki bölgesel krizleri çözmemesi ve istikrarın ABD ile NATO’nun müdahalesi sonucu sağlanabilmesi, ABD’ye olan bağımlılığın devam etmesi şeklinde yorumlanmış ve bu alandaki çalışmaları hızlandırmıştır. Birlik sınırları içerisindeki sorunların yanı sıra, iç savaş, terörizm, insan kaçakçılığı gibi sınır ötesi güvenlik tehditlerinin artması, AB’yi rolünü değiştirerek askeri güç geliştirmeye iten temel sorunlar olmuştur. Dolayısıyla Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkiler dinamiklerinde yaşanan gelişmeler, AB’nin uluslararası sistemdeki rolü üzerine farklı yaklaşımların geliştirmesinde etkili olmuştur.

2.1.2.1. Soğuk Savaş Dönemi Avrupa Birliği Güvenlik Politikasının Oluşturulması

AB güvenlik politikalarının temelini, Soğuk Savaş döneminde Avrupa’da siyasal birlik sağlama çabaları oluşturmaktadır. Bu anlamda başlatılan ilk girişim Avrupa Savunma Topluluğu’nun kurulmasıdır. 1950 yılında Fransa Başbakanı Rene Pleven tarafından, özellikle Kore Savaşı’nın ortaya çıkmasının ardından, ABD ve İngiltere’nin Sovyetler Birliği tehdidi karşısında Almanya’nın yeniden silahlanmasını desteklemesine ilişkin duyurulan “Pleven Planı”, uluslarüstü bir yapı çerçevesinde Avrupa ordusu kurma fikrini ortaya atmıştır. Dolayısıyla bu Plan, bir taraftan ABD’nin Sovyetlere karşı güçlü bir Avrupa sağlaması hedefine hizmet ederken, diğer taraftan Alman ordusunun yeniden güçlenmesi olası tehdidine karşı Almanya’nın Avrupa Savunma Topluluğu çatısı altında kontrol altına alınmasını sağlamayı amaçlamıştır (Gözkaman, 2014: 9-11). Planın NATO üye devletlerinin onayına sunulmasının ardından, 27 Mayıs 1952 tarihinde Avrupa Savunma Topluluğu’nu Kuran Antlaşma imzalanmıştır. Batı Avrupa’nın iş birliği içerisinde savunulması kararlığına dikkat çeken bu antlaşma, oluşturulan askeri bütünleşmenin NATO için bir sorun teşkil etmeyeceğine ve hatta Atlantik ilişkilerini uyum ve iş birliği ile güçlendireceğine dikkat çekmiştir.

Savunma alanındaki bu yenilikçi fikirler 1954 yılında Fransa Parlamentosu tarafından reddedilmiş ve dolayısıyla Avrupa Savunma Topluluğu Antlaşması yürürlüğe girememiştir (Uğur, 2019). Söz konusu bu ret kararında, uluslararası sistemde ve iç politikada yaşanan çeşitli gelişmeler etkili olmuştur. Fransa’da yapılan seçimlerin ardından Fransız Parlamentosu’nda değişen sandalye dağılımı ve Avrupa ordusu düşüncesine karşı olan partinin koalisyon ortağı olarak iktidara gelmesi iç politikadaki gelişmelerin temel ayağını oluşturmuştur. Ayrıca, Alman ordusunun yeniden inşası ile Fransa’nın Almanya karşısındaki siyasi üstünlüğünü kaybedeceği fikri, Lüksemburg benzeri küçük ülkelerle eşdeğer bir konuma geleceği düşüncesi ve kendi sömürgeleri ile ilişkilerine zarar geleceği yaklaşımı Fransa’yı tutum değişikliğine iten başlıca sebepler olmuştur. Uluslararası sistem seviyesinde ise Stalin’in 1953 yılında ölmesiyle başa gelen Kruşçev’in “barış içerisinde birlikte var olma” ilkesi uyarınca Batı ile ilişkileri daha yapıcı bir zemine oturtacağı ve bu nedenle Avrupa Savunma Topluluğu’na ihtiyaç duyulmayacağı görüşleri bu tutum değişikliğine yön veren unsurlar olarak öne çıkmıştır (Gözkaman, 2014: 13-15).

Bu alandaki ilk girişim başarısız olsa da, ortak güvenlik ve savunma politikasına yönelik çabalar sürdürülmüştür. Aynı yıl, 1954’te, İngiltere’nin girişimiyle düzenlenen Paris Konferansı’nda üç antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmalardan ilki Almanya’nın işgal statüsünün sona erdirilmesi ve egemenlik haklarının iade edilmesini ve ikincisi ise Almanya’nın NATO’ya katılımını içerirken, üçüncü antlaşma Batı Avrupa Birliği’nin (BAB)¹¹ kurulmasını öngörerek askeri güç umutlarını yeniden canlandırmıştır. Ancak, askeri bir ittifak olmasına rağmen BAB, uzun yıllar kendine özgü bağımsız bir silahlı güce sahip olamamıştır (Uğur, 2019). Söz konusu bu başarısız ve yetersiz girişimlerin ardından AKÇT, “yüksek politika” olarak da adlandırılan dış politika, savunma ve güvenlik alanlarında iş birliği sağlamanın zorluğunu görmüş ve entegrasyonu 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması’yla ekonomi ve ortak pazar alanına yönlendirilmiştir. Ancak her ne kadar Paris Antlaşması ve Roma Antlaşması’nda açık bir ortak dış politika oluşturma hedefi yer almamış olsa da, Roma Antlaşması’nda “daha sıkı bir Birlik” idealine olan kararlılık güçlü bir şekilde vurgulanmıştır (Efe, 2008: 67).

1960’lı yıllara gelindiğinde, siyasi birliğin sağlanması adına Fransa iki yeni plan önerisinde bulunmuştur. 1961 yılında sunulan Fouchet Planı, üye ülkeleri siyasi iş birliğine dahil etmeyi amaçlarken, ortak güvenlik ve savunma alanında egemenlik yetkilerinin devrini

¹¹ BAB, 1948 yılındaki Brüksel Antlaşması’nın genişletilmesiyle kabul edilen 1954 Paris Anlaşması ile kurulmuştur. Batı Avrupa’nın savunulması yoluyla güvenliğinin sağlanmasını hedefleyen bu girişim, AKTÇ’nin (sonrasında Avrupa Topluluğu ve AB’nin) bir parçası olmak yerine belirli Batı Avrupa ülkeleri arasında iş birliği ile yürütülmüştür. Ancak bu girişim AKTÇ ile güçlü bağlarını sürdürmüştür.

gerektirmeyecek şekilde tasarlanmıştır (Kocamaz, 2010: 954). Hükümetler arası düzenin olduğu ve gevşek bir yapılanma amacı taşıyan bu plan, oy birliği temelli karar alma mekanizmasına dayanan ve hükümet başkanları veya dışişleri bakanları düzeyinde oluşan bir kurul (Konsey) tarafından yönetilen “devletler birliği”nin kurulmasını önermiştir (Efe, 2008: 67). Ancak bu plan Almanya tarafından reddedilmiştir. 1962 yılında önerilen İkinci Fouchet Planı ise üye ülkeler arasında iş birliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Fakat ilk Plan gibi bu da, Fransa’nın diğer devletleri yönlendirme aracı olarak görülmesi ve Atlantik ittifakına zarar verebileceği endişeleriyle üye devletler tarafından kabul edilmemiştir (Efe, 2008: 68; Teasdale, 2016: 3). Bu bağlamda Fransa ve Almanya, dış politika ve güvenlik alanında daha yakın iş birliği sağlamak amacıyla 1963 yılında Elysee Antlaşması’nı imzalamaya karar vermiştir. Bu antlaşma, iki ülke arasındaki diplomatik ve savunma iş birliğini güçlendirmeyi hedeflemiş ve ayrıca düzenli istişare mekanizmaları oluşturarak Avrupa bütünleşme sürecine de katkı sağlamıştır (Gürkaynak, 2011: 809-810).

Siyasi alandaki iş birliği girişimleri, 1970 yılında Dışişleri Bakanları arasında düzenli bilgi paylaşımının yapılması, önemli uluslararası sorunlara ortak cevaplar verilmesi, dış politika konularında ortak tutum ve eylemler sergilenmesi ve dayanışmanın artırılmasını ele alan Davignon (Lüksemburg) Raporu’yla yeniden başlatılmıştır. Avrupa Siyasi İşbirliği (ASİ) sürecini de resmi olarak başlatan bu adım (Efe, 2008: 68) ile Topluluk üyeleri, bağlayıcı bir taahhütte bulunmadan dış politika alanında birbirlerine danışmaya karar vermiştir. Burada her üye devlette ASİ’nin işleyişinin gözlenmesi amacıyla Avrupa Temsilciler Grubu’nun (Avrupa Muhabirler Grubu veya Muhataplar Grubu/the Group of European Correspondents) kurulması kararlaştırılmıştır. Bu adım ASİ’nin kurumsal alt yapısı oluşturmada da aracı olmuştur. Bu süreçte ayrıca Kopenhag Raporu oluşturulmuş ve 1973 yılındaki bu rapor ile siyasi iş birliğinin ilk yıllardaki uygulamalar değerlendirilmiştir. Ortak dış politika koordinasyonunun güçlendirilmesini öngören rapor, Dışişleri Bakanlarının düzenli toplantılar yapmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu rapor, ASİ’nin sadece bir danışma mekanizması olmaktan çıkıp, daha sistemli bir dış politika platformuna dönüşmesinde etkili olmuştur. Ardından 1974 yılında düzenlenen Paris Zirvesi’nde, Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’nin adının “Avrupa Konseyi” olarak güncellenmesi ve Devlet ve Hükümet Başkanları’nın yılda en az üç defa ASİ kapsamında toplanarak dış politika sorunlarını ve Topluluk çıkarlarını tartışması kararlaştırılmıştır (Efe, 2010: 49).

Siyasi alanda hızlanan bu iş birliği adımlarını, 1975 yılında Belçika Başbakanı Leo Tindemans’ın güçlü bir dış politika bütünleşmesinin AT’nin uluslararası sistemde etkili bir küresel aktör olabilmesi için zorunlu olduğu yönündeki görüşü takip etmiştir. Bu yaklaşım,

güvenlik ve dış politika konularındaki iş birliğinin güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Bu anlayış doğrultusunda 1983 yılında kabul edilen Stuttgart (Solemn) Deklarasyonu, güvenliğin siyasi ve ekonomik yönlerini birlikte ele alan kapsamlı bir güvenlik anlayışı sunarak, Avrupa'nın tek sesliliğinin barışın korunmasına önemli bir katkı sağlayacağını güçlü bir şekilde vurgulamıştır (Efe, 2008: 69; 2010: 50-51).

1980'li yıllarda Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesiyle yumuşama döneminin sona ermesi, Topluluk'un dış politikada etkin olma arzusunu güçlendirmiştir. Bunun sonucunda 1986 yılında imzalanıp 1987 yılında yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile ASİ kurucu antlaşmalar içerisinde yer alarak hukuki bir temele oturmaya başlamıştır. ASİ ile birlikte üye ülkelerin BM gibi uluslararası kurumlarda ortak davranış sergilemesi ve gerekli durumlarda ortak ekonomik yaptırımlar uygulaması amaçlanmıştır. Ancak üye devletlerin bu alanda farklı bakış açılarına sahip olmaları (Kocamaz, 2010: 955), Topluluk'un dış politika alanındaki bütünleşmesinin, ekonomik bütünleşme girişimlerine kıyasla daha düşük seviyede kalmasına neden olmuştur.

2.1.2.2. Soğuk Savaş Sonrası Avrupa Birliği Güvenlik Politikasının Gelişimi

1990'lı yıllarda ortaya çıkan yeni güvenlik tehditleri, AB'nin güvenlik politikalarını geliştirmesi ihtiyacını daha çok ortaya çıkarmış ve bu gereklilik 1992'de imzalanıp 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması'na da yansımıştır (Kaya ve Kaya, 2017: 289). Avrupa Toplulukları, Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) ve Adalet ve İçişlerinde İş Birliği şeklindeki üç sütundan oluşan Maastricht Antlaşması'nın ikinci sütunu, güvenliğin yönünü belirleyen başlıca alan olmuştur. Maastricht Antlaşması'nın 5. Bölümü kapsamında ODGP'nin amaçları, Birliğin temel değerlerini, bağımsızlığını ve çıkarlarını korumak, hukuk kurallarına uyumu sağlamak ve güvenliği teminat altına almak şeklinde belirlenmiştir. Bu yapı ile üye ülkeler arasındaki iş birliği, ilk kez savunma alanını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Yiğittepe, 2017: 15). Bu sütunun oy birliğiyle karar alma mekanizmasına sahip olması dış politika ve güvenlik alanlarında ulusal egemenliğin hala baskın olduğunu göstermiştir. Ancak Antlaşma üye ülkelerin bu alanlarda bütünleşmesini teşvik etme ve AB'nin bir güvenlik aktörü olarak öne çıkmasını sağlayarak ortak savunma politikasının çerçevesini çizme açısından önemli bir gelişme olmuştur (Yiğittepe, 2017: 15). Diğer bir ifadeyle, Soğuk Savaş dönemi boyunca NATO'nun güvenlik şemsiyesi içerisinde kalıp savunma alanında önemli görevlere sahip olmamış AB, ODGP ile savunma iş birliğinde güçlenmeyi hedeflemiştir (Gürkaynak, 2011: 811).

ODGP kapsamında atılan ilk kurumsal adım 1992 yılında kurulan ve 1995 yılında faaliyetlerine başlayan Avrupa Kolordusu (Eurocorps) olmuştur. Avrupa Kolordusu, 50.000 kişiden oluşan askeri gücüyle, AGİT ile BM kapsamında başlatılan insani misyonlara katkıda bulunmayı ve barış operasyonlarına destek sağlamayı amaçlamıştır (İnaç ve Güner, 2006: 146-147). Avrupa Kolordusu'nun yanı sıra oluşturulan bir diğer yapı, merkezi Lahey'de bulunan EUROPOL olmuştur. 1995 yılında üye devletlerin istihbarat paylaşımına dayanan EUROPOL, kaçakçılık, uyuşturucu ticareti veya terörizm konularında Avrupa'nın iç güvenliği veya sınır güvenliğinin sağlanması amacıyla üye devletlerin kolluk kuvvetlerine yardım edecek bir yapı olarak çalışmaya başlamıştır (Yiğittepe, 2017: 17).

1997 yılında imzalanan Amsterdam Anlaşması, 1992 yılında BAB tarafından kabul edilen barışı koruma misyonlarını, insani yardım görevlerini, kuvvet kullanımı konularını (BM Güvenlik Konseyi kuvvet kullanım onayladığı veya BM Şartı'nın 51. Maddesinde yer alan meşru müdafaa hakkı durumlarında kolektif savunma desteğinin verilmesini) ve kriz yönetimini kapsayan Petersberg görevlerini AB bünyesine eklemiştir. Yapılan tüm bu düzenlemelere rağmen AB üye ülkelerinin Bosna-Hersek ve Kosova'daki gibi bu kıtada meydana gelen güvenlik sorunlarını önleyememesi eleştirilere neden olmuş ve AB'nin eksikliklerini gidererek ortak çabalarını güçlendirme ve geliştirme sürecini hızlandırmıştır (Gürkaynak, 2011: 811-812).

Uluslararası krizlere daha etkin müdahale edebilmek için yeni bir yapılanmaya duyulan ihtiyaç kapsamında Birlik, ODGP'den Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'na (AGSP) geçiş sürecini başlamıştır. 1998 yılında Saint Malo'da düzenlenen İngiliz-Fransız Zirvesi'nde, uluslararası krizlere müdahale edebilecek bir askeri kuvvet oluşturulması ve ortak bir savunma mekanizmasının geliştirilmesi amacıyla AGSP'nin hayata geçirilmesi görüşülmüştür. Bu Zirve'de Birleşik Krallık ve Fransa, Avrupa'nın güvenlik ve savunma alanında NATO'ya bağımlı olmadan hareket edebilmesi için AB'nin kendi askeri kapasitesini geliştirmesi gerektiği konusunda mutabakata varmıştır. AB'nin, NATO'nun 1999 yılındaki Kosova müdahalesi sırasında sayısal ve teknolojik anlamdaki askeri eksikliklerini görmesi (Hulsman, 2000) ve uluslararası politikada daha etkin bir aktör olmak istemesi de (Efe, 2008: 74) bu çabaları hızlandırmıştır. Birlik içerisindeki bu dönüşüm, AB'nin yalnızca sivil bir güç olmaktan çıkıp, askeri bir aktör olarak da anılmasını sağlamış ve uluslararası sistemdeki konumunun değişmesinin de işareti olmuştur (Kocamaz, 2010: 957).

1999 Köln ve Helsinki Zirveleri ile AB, güvenlik ve savunma alanında daha güçlü adımlar atmaya karar vermiş ve bu durum AGSP'nin doğmasını sağlamıştır. 1999 Helsinki Zirvesi'nde AB, barışı sağlamak ve Petersberg görevlerini yerine getirmek amacıyla kapsamlı

bir askeri kapasite oluşturmaya değerlendirmiştir. Bu doğrultuda, askeri bir karargâh ve durum merkezi kurulması planlanmıştır. Ayrıca 400 savaş uçağı, 100 savaş gemisi ve yaklaşık 60 bin kişilik bir askeri gücün oluşturulması hedeflenmiştir. Bu gücün, 60 gün içinde hazırlıklarını tamamlayarak en az bir yıl boyunca daimi olarak görev yapabilecek kapasitede olması öngörülmüştür (Yiğittepe, 2017: 16; European Council, 1999). 3-4 Haziran 1999 tarihlerinde düzenlenen Köln Zirvesi'nde ise bu kararların desteklendiği tekrarlanmış ve artık AB güvenlik çalışmalarının AGSP çatısı altından yürütülmesine karar verilmiştir. Bu noktada Helsinki Zirvesi AGSP'nin askeri kriz önleme ayağını güçlendirirken, Köln Zirvesi çatışma önleme ve kriz yönetimi konuları için gerekli yetenek ve araçların geliştirilmesini ele almıştır. Böylece NATO'dan bağımsız ancak onunla işbirliği içinde hareket etme anlayışıyla oluşturulan AGSP, söz konusu barış misyonlarını yerine getirebilecek karar alma ve yürütme organlarına sahip olmuştur. Aşağıda yer alan beş organ da AGSP bünyesine taşınmıştır (Yiğittepe, 2017: 17):

- Avrupa Kolordusu
- Avrupa Kara Kuvveti
- Avrupa Deniz Kuvvetleri (EUROMARFOR)
- Avrupa Jandarma Kuvveti (EUROGENDFOR)
- Muharebe Grupları Konsepti

2000'li yıllarda AB, temellerini oluşturmuş olduğu güvenlik ve savunma politikasını güçlendirmeye yoğunlaşmıştır. AB'nin kriz bölgelerine ABD'ye kıyasla daha yakın olması, Yugoslavya'nın dağılmasıyla Balkanlarda kriz ortamının oluşması ve Doğu Avrupa'nın siyasal iktidarsızlık yaşaması AB'yi bu alana yoğunlaşmaya iten faktörler olmuştur. Bu kapsamda 2000 yılında düzenlenen Feira Zirvesi'nde, NATO üyesi olup AB üyesi olmayan ülkelerin kriz durumlarındaki katkıları, NATO imkanlarının kullanılması, askeri krizlerle mücadele görevinin yanı sıra AB'nin sivil misyonlarındaki rolünün güçlendirilmesi ve iç güvenliğin sağlanması açısından AGSP görevlerinin genişletilmesi konuları ele alınmıştır. Bu kapsamda, hukukun üstünlüğünün desteklenmesi ve sivil idarenin güçlendirilmesi benzeri ilk Sivil Temel Hedefleri belirlenmiştir. Tüm bu çerçevede AGSP kapsamındaki ilk operasyon 1 Ocak 2003 tarihinde başlamış ve AB, BM tarafından devredilen Bosna-Hersek'teki "Avrupa Polis Misyonu" (EUPM-EU Police Mission) görevini üstlenmiştir. Bu misyon, Avrupa Birliği'nin kriz yönetimi kapasitesinin bir parçası olarak, Bosna-Hersek'te hukukun üstünlüğünü güçlendirmeyi, polis teşkilatını reforme etmeyi ve güvenlik sektörünü geliştirmeyi hedeflemiştir. AGSP, Mart 2003 tarihinde ise NATO'nun Makedonya'da yürüttüğü barışı koruma görevini devralarak ilk askeri operasyonunu yürütmüştür

(Gürkaynak, 2011: 812). Böylece AGSP, Asya, Afrika, Ortadoğu, Balkanlar, Güney Kafkasya gibi çeşitli bölgelerde iç güvenliği sağlama, sınır güvenliğine yardım etme, demokrasiye geçişi destekleme benzeri faaliyetler yürütmeye başlamıştır (Yiğittepe, 2017: 18). Avrupa'nın güvenlik sağlayıcısı konumundan uzaklaşan ABD ise AGSP'yi "üç D" formülü ile desteklemiştir. Bunlar, *decoupling*/bağları koparmadan (NATO'dan bağımsız hareket etmeden ve NATO'ya rakip olmadan), *no discriminating*/ayrımcılık yapmadan (NATO üyesi olup da AB üyesi olmayan ülkelerle iş birliğine devam ederek) ve *no duplication*/tekrara kaçmadan (NATO ile aynı yetenekleri veya mekanizmalarını tekrar etmeden) şeklindedir (Efe, 2008: 74-75).

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da, 2004 yılında Madrid'de ve 2005 yılında Londra'da gerçekleşen terör saldırıları AGSP'nin çalışmalarını terörizmle mücadeleye kaydırmada etkili olmuştur. 11 Eylül saldırılarının ardından AB, "Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı" ve "Avrupa Yakalama Emri Hakkında Çerçeve Kararı"nı kabul etmiştir. Bu girişimlerle Birlik, üye ülkelerin terörle mücadele için ortak bir çerçeve oluşturma ve üye ülkelerdeki suçluların iadesi için kullanılan sistemin geliştirilmesi konularında çalışmaya başlamıştır (Yiğittepe, 2017: 18).

Terör gündemini takiben yeni güvenlik tehditleri konusunda iş birliğini geliştirmenin gerekliliğini vurgulayarak AB, 2003 yılında, Solana belgesi olarak da adlandırılan, Birlik'in ilk ortak güvenlik stratejisi olan Avrupa Güvenlik Strateji Belgesi'ni kabul etmiştir (Yiğittepe, 2017: 19). Yeni güvenlik tehditlerinin kapsamlı şekilde ele alınması gündemi, 2008 yılında AB'nin iklim değişikliğinin yalnızca bir çevresel sorun olmadığını kabul etmesi ve güvenlik riskleri yaratma potansiyeline dikkat çekmesiyle daha belirgin hale gelmiştir (Council of the European Union, 2009: 14-15). Bu tanımlamalar AB'de iklim-güvenlik bağlantısının resmi olarak kurulması anlamında dönüm noktası olmuştur. 2007 yılında imzalanan ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'yla da yeni güvenlik tehditlerin ele alınması desteklenmiş ve mevcut çabaların Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'na (OGSP) evrilmesi sağlanmıştır. OGSP iki konuda değişiklik yapan yeni bir girişim olarak başlamıştır. Bunlar, kriz yönetiminde Komisyon ve Konsey ilişkilerinin kolaylaştırılmasıyla kurumsal yapı uyumunun sağlanması ve yeni güvenlik sorunlarının ele alınmasıyla AB'nin uluslararası sistemdeki rolünün güçlendirilmesidir (Yiğittepe, 2017: 20).

2017 yılında ABD Başkanı Donald Trump'ın NATO'da yük paylaşımının arttırılması ve Avrupa ülkelerinin daha çok sorumluluk üstlenmesine yönelik söylemleri, 28 AB üye ülkesinden 25'ini savunma iş birliklerini güçlendirmeye yönlendirmiştir.¹² Bu kapsamda, üye

¹² Danimarka, Malta ve İngiltere bu girişimin dışında kalmıştır (Uğur, 2019).

ülkelerin ortak savunma yetenekleri geliştirmeleri ve savunma bütçelerini düzenlemeleri adına Yapılandırılmış Daimi İşbirliği (PESCO), kurucu anlaşmasında “Avrupa Ordusu” yerine “Askeri Schengen” tanımlamasını kullanarak NATO’nun tamamlayıcısı olarak oluşturulmuştur. Nitekim dönemin Almanya Savunma Bakanı Ursula von der Leyen, PESCO’yu büyük bir adım olarak nitelendirmiştir (Uğur, 2019).

“Avrupa ordusu” hedefiyle atılan önemli bir diğer adım 1963 tarihli iş birliğini esas alarak 2019 yılında oluşturulan Yeni Elysee Antlaşması ile olmuştur. 22 Ocak 2019 tarihinde Almanya ve Fransa arasında yenilenen bu anlaşma, silahlı bir saldırı durumunda yardımlaşmayı ve bu saldırıya birlikte karşı koymayı kapsamaktadır. Nitekim Merkel, başlatılan bu girişimin ortak bir askeri kültür oluşturulmasının da önünü açacağını belirtmiştir (Uğur, 2019). Tarihte birçok kez karşı karşıya gelen Fransa ve Almanya arasındaki bu Antlaşma’yla, ikili ilişkilerin güçlendirilmesi ve 21. yüzyılda iki ülkenin ve hatta genel olarak Avrupa’nın karşılaştığı zorlukların ele alınması amaçlanmıştır. Dolayısıyla Yeni Elysee Antlaşması, güvenlik ve savunma politikalarının yanı sıra teknoloji, eğitim, kültür, iklim ve çevre konularında iş birliğinin geliştirilmesini de hedeflemiştir. Çevre konusunda BM Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerine ulaşılması ve Paris Antlaşması’nın uygulanmasına yönelik çalışılmaların önemine dikkat çekilmiştir (Uğur, 2019).

Sonuç olarak AB’nin bu uzun ve tartışmalı güvenlik politikası oluşturma süreci iki konuyu ortaya çıkarmıştır. İlk olarak, AB literatüründeki tartışmalar AB’yi askeri güç olarak değerlendirmeye yer verse de, güvenlik ve savunma alanında egemenlik devriminin kolay olmaması bu alandaki iş birliğinin çeşitli zorluklarla karşılaşmasına neden olmuştur. İkinci olarak, AB’nin güvenlik politikaları uzun yıllar askeri güvenliğin hakim olduğu bir alan şeklinde kalmış ve iklim değişikliğinin güvenlik boyutu ancak son yıllarda değerlendirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla bu iki konu (güvenlik alanında egemenlik devrinin zorluğu ve AB’nin gündemine ve farklı politika alanlarına iklim değişikliğini eklemesi), AB’nin kimlik tartışmalarının “normatif güç” kavramına kaymasında etkili olmuştur.

2.1.3. Normatif Güç Olarak Avrupa Birliği

Duchêne’nin 1972 yılında ortaya koyduğu “sivil güç” kavramını, 1982’de yayımladığı çalışmasıyla “askeri güç” üzerinden genişleten Bull, aynı zamanda Avrupa Toplulukları’nı bu güç alanında da yetersiz olmakla eleştirmiştir. Bu eleştirileri geliştiren Manners (2002: 236-238), Avrupa Toplulukları’nın Soğuk Savaş döneminde askeri güce sahip olmasının zor olduğunu, Maastricht Antlaşması ile ODGP sütunu oluşturmaya rağmen savunma ve askeri alanlarında yeterli ilerlemeyi sağlayamadığını belirtmiş ve AB’nin güç yapısını farklı bir

boyut üzerinden değerlendirmiştir. Manners, “güç” kavramının ve dolayısıyla AB’nin gücünün Soğuk Savaş sonrası dönemde farklı değerlendirilmesi ve sayısal verilerle ölçülebilir bir kazanım olmaktan uzaklaştırılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu kapsamda Manners, sivil veya askeri güç konusundaki tartışmalara “normatif güç” kavramını ekleyerek AB’nin rolünü ve kimliğini bu kavram üzerinden değerlendirmiştir (Cicioğlu ve Bayram, 2019: 330). Bu kavram, Soğuk Savaş sonrası dönemde AB siyasi elitleri tarafından da kabul edilmiştir. Örneğin 2007 yılında Avrupa Komisyonu Başkanı Barroso’nun Avrupa bütünleşmesi üzerine yapılan başlıca beş akademik çalışmadan birinin Manners’ın “Normatif Güç Avrupa” başlıklı makalesi olduğuna dikkat çekmesi, AB’nin kendisini bu güç kategorisinde gördüğünün kabulünü de yansıtmaktadır.

Normatif güç kavramı, temel olarak normların gücüne dayanmakta ve bir norm olarak benimsenen uygun davranış biçiminin diğer aktörlere empoze edilmesini ifade etmektedir (Alkan, 2008: 21-22). Manners (2002: 238-240) bu kavramı “norma uygun olanı şekillendirme” ve “değiştirme kabiliyeti” olarak açıklarken, Diez (2005: 615; 2013: 197) ekonomik veya askeri olgular yerine fikirler üzerinden elde edilen güç olarak tanımlamakta ve sivil güç fikrinin yeniden dirilişi olduğunu belirtmektedir. Diez ve Manners (2007: 175) ayrıca, normatif gücün yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmediğini, kendi çıkarına uygun olsun veya olmasın kendisini uluslararası normlara bağladığını ve ana etkisinin askeri olmayan araçlar olarak fikirlerin gücüyle şekillendiğini belirtmektedir.

AB’nin uluslararası kimliği, fikir üzerindeki güç olarak ifade edilen bu kavramsallaştırmaya dayanmaktadır. Manners (2002: 241) AB’yi, siyasi elitlerin çabalarıyla kurulan, üye devletleri anlaşmalar temelinde birleştirerek hareket eden ve ortak değerlere dayanan bir aktör olarak değerlendirmektedir. AB’nin ekonomik araçları da kullanan bir sivil güç veya silahlı kuvvet kullanan bir askeri güç olduğu yaklaşımlarının aksine Manners (2002), ortak ilkelere ve değerlere dayanan, fikişsel nitelikteki normatif güç rolünü öne çıkarmaktadır. Fikirler üzerinden temellenen bu güç, diğer aktörlerle yürütülen ilişkilerin normlara dayandırılmasını ve bu doğrultuda dönüştürücü bir etkiye sahip olmasını ifade etmektedir. Bu noktada AB de, kendi modelini yayarak “uluslararası ilişkilerde normal kavramlarını şekillendirme yeteneğine sahip” (normları şekillendirme becerisine sahip) bir aktör olarak kabul edilmektedir. Uluslararası sistemdeki diğer aktörlerle hem değer temelli ilişki yürüterek hem de bu değerlere sahip üyelerin örnek alınmasını sağlayarak AB, normları şekillendiren bir normatif güç kapasitesine sahiptir (Manners, 2002: 252).

AB’nin normatif gücünün kaynakları üç kategori altında sınıflandırılmaktadır (Manners, 2002: 240). Birlik’in kendi tarihsel bağlamına da dayanan ilk kategori, AB’nin

kaynaklarının amaçlar doğrultusunda kullanılmasını içermektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ülkelerinin aşırı milliyetçi politikalara dönmemesini sağlamak amacıyla kullanması bu durumu örneklemektedir. Avrupa'nın hibrit toplumsal yapısına dayanan ikinci kategori, AB'nin diğer uluslararası örgütlerden farklı olarak üye devletlerin belirli bir egemenlik devrini sağlamasıyla oluşmuş kendine özgü (*sui generis*) bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Normatif güç kaynaklarının üçüncü kategorisi ise AB'nin anlaşmalara bağlı bir yapıya sahip olmasına ilişkindir (Aydın-Düzgit, 7 Mayıs 2024).

AB'nin normatif güç kimliğinin temel yapı taşları, kuruluşuna dayanan bir dizi beyan, anlaşma, politika, kriter ve koşul aracılığıyla şekillendirilmiştir. Bu çerçevede AB beş temel ve dört alt (yardımcı-tamamlayıcı) norma sahiptir (Manners, 2002: 242-244). Temel normlardan ilki, 1950'de Robert Schuman'ın, 1951'de AKÇT'nin ve 1957'de Avrupa Toplulukları Anlaşması'nın dayandığı *barışın merkeziliği*dir. Bu normu AB Anlaşması'nda yer alan *özgürlük fikri* ile Madde 6'da belirtilen *demokrasi*, *hukukun üstünlüğü* ve *insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı* takip etmektedir. AB'nin alt normları ise 1957 tarihli Avrupa Toplulukları'nı Kuran Antlaşmanın (Roma Antlaşması'nın) Madde 2, Madde 6 ve Madde 13'ü ile 1991 tarihli Avrupa Birliği Antlaşması'na dayanan *sürdürülebilir kalkınma*, *toplumsal gelişme*, *ayrımcılıkla mücadele* ve *iyi yönetim* ilkeleridir (Manners, 2001: 10-11). Tüm bu temel ve alt normlar, örnek olarak 1997 Lüksemburg Bildirisi'nde birleştirilmiştir. Bildiri, insan hakları, barış ve güvenlik, demokrasi, geri kalmış ülkelere yardım ve çevrenin korunması konularını, üye ülkelerin etkin olması gereken alanlar olarak ele almıştır.

AB uluslararası sistemde, söz konusu bu toplam dokuz temel ve alt normları yaymayı amaçlayan bir dış politika yürütmektedir (Aggestam, 2008: 1). Bu normları yayma süreci bir takım araçlarla gerçekleşmektedir. İlk olarak AB bu değerler niteliğindeki normları, özellikle genişleme ve komşuluk politikaları aracılığıyla, üye olmayan ülkelere ön şart olarak sunarak (*procedural diffusion*) yürütebilmektedir (Ataç, 2012: 3). Dolayısıyla genişleme ve komşuluk politikaları bir anlamda normatif dış politikayı yürütme araçlarını oluşturmaktadır (Noutcheva, 2008: 27). Örneğin, aday ülkelere üyelik için sunulan Kopenhag kriterleri, AB'nin normlarını üye devletlere benimsetmesini sağladığı ve böylece normatif gücünü sürdürdüğü bir alandır. Üç grup altında (siyasi kriterler, ekonomik kriterler ve müktesebata uyum) birleşen bu kriterler, demokrasi, insan hakları ve azınlık haklarının korunması, hukukun üstünlüğü, işleyen bir piyasa ekonomisi, rekabetçi bir ekonomik yapı, AB tarafından alınmış veya alınacak olan kararların uygulanması gibi önemli alanları içererek, bu alanlardaki normların yayılmasını sağlamaktadır. Manners (2002: 245-251) ampirik olarak bunu, insan hakları normunu güçlendirmek amacıyla idam cezasının kaldırılması örneği

üzerinden açıklamaktadır. 1997 Amsterdam Anlaşması ve sonrasındaki gelişmelerle yasaklanan idam cezasının hiçbir üye ülke tarafından uygulanmayacağına kararlaştırmasının ardından AB, normatif güç kimliğini kullanarak genişleme ve komşuluk politikası kapsamında aday ve ortak ülkelerde de idam cezasına izin verilmemesini desteklemiştir. AB, normları politikalar ve ticaret anlaşmaları üzerinden yaymanın yanı sıra örnek olarak yayma (*contagious*) becerisine de sahiptir. Bu araç ile AB, kendi bölgesel entegrasyon modelinin dünyanın farklı yerlerinden de örnek alınmasını hedeflemektedir. Normlarının yayılmasındaki üçüncü araç ise maddi yardımlar, kalkınma yardımları veya yaptırımların normlara bağlanmasını içeren transfer etmeye (*transference*) dayanmaktadır (Aydın-Düzgüt, 7 Mayıs 2024; Manners, 2002: 242-245; Biresselioğlu vd., 2024: 98-100). İklim değişikliğiyle mücadele alanı, AB'nin normatif güç kapasitesinin somut biçimde görünür olduğu alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda AB'nin normatif gücü, azaltım ve uyum normlarının geliştirilmesi, benimsetilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamada da önem taşımaktadır.

Tüm bu çerçevede çevresel konular ve iklim değişikliği, AB'nin alt normlarından biri olan sürdürülebilir kalkınma anlayışı altında ele alınan ve yönlendirilen bir süreçtir. Ancak, bu konular AB'nin politika gündeminde zamanla daha fazla önem kazanmış, aşamalı olarak güçlenmiş ve kurumsal çerçevede daha belirgin bir yer edinmiştir. Bir sonraki bölüm, çevresel konuların ve iklim değişikliği politikalarının uluslararası sistemdeki evrimini incelemekte ve AB'nin bu konularda “norm alıcı” rolü kapsamında üstlendiği sorumlulukları değerlendirmektedir.

2.2. Uluslararası Sistemde İklim Normunun Gelişimi

Uluslararası sistemde çevresel konuların ve özellikle küresel iklim değişikliğinde sera gazlarının zararlı etkilerinin ön plana çıkmaya başlaması 1970'li yıllara dayanmaktadır. Kurumsal işlevselliği tartışmalı olsa da çevresel konuları uluslararası seviyede gündeme taşıyan ilk diplomatik girişim, 1972 yılında BM çatısı altında düzenlenen İnsan Çevresi Konferansı'dır. Stockholm Konferansı olarak da adlandırılan¹³ bu girişim, uluslararası sistemin askeri odaklı baskın güvenlik anlayışına çevresel konuların eklenmesini sağlamış ve ulusal ve uluslararası seviyede çeşitli yapılanmalara öncü olmuştur. Örneğin 1978 yılında Türkiye'de Çevre Müsteşarlığı'nın kurulması ve ardından 1982 yılında Anayasa'da çevre konulu düzenlemelerin yapılması, devletlerin çevre mevzuatları düzenlemesi ve BM Çevre

¹³ Stockholm İnsan ve Çevre Konferansı şeklinde de bir isimlendirmeye sahiptir.

Programı (UNEP) benzeri kurumsal iş birliğine dayalı yapılanmaların geliştirilmesi bu doğrultudaki adımlar olmuştur (Alada vd., 1993: 94).

Çevresel konuların uluslararası sistemin gündemine girmesini sağlayan bu ilk girişimin ardından, küresel iklim değişikliğinde insan faaliyetlerinin etkilerini değerlendiren 1. Dünya İklim Konferansı 1979 yılında Cenevre’de (İsviçre) düzenlenmiştir. Konferansın sonucunda ilan edilen “Dünya İklim Konferansı Bildirgesi”, artan karbondioksit oranlarına dikkat çekmiş ve bu artış sonucu yaşanan iklim değişikliği üzerindeki antropojenik etkenleri değerlendirmiştir (Sadioğlu ve Ağralan, 2020: 366). Bu girişimi, 1985 yılında çevresel konularda alınacak önlemlerin ve iş birliklerinin önemine dikkat çekmek amacıyla düzenlenen “Karbon dioksit ve Diğer Sera Gazlarının İklim Değişiklikleri ve İlgili Etkilerdeki Rolü Değerlendirilmesi Konferansı” takip etmiştir (Çelenk, 2021: 194).

Artan küresel öneminin sağladığı farkındalık ile çevresel konular 1980’li yıllarda ekonomik ve sosyal politikalar ile birleştirilerek desteklenmeye başlanmıştır. 1987 yılında Gro Harlem Brundtland başkanlığında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan ve BM tarafından yayınlanan, Brundtland Raporu olarak da bilinen “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor, kalkınma ve çevre konularını birlikte ele alarak “sürdürülebilir kalkınma” kavramını ortaya koymuştur. Gelecek nesilleri düşünerek hareket etme anlayışına dayanan bu rapor, kıt kaynakların paylaşımı kapsamında aşırı tüketimi eleştirmiş (Alada vd., 1993: 95) ve ekoloji ile ekonomi kavramlarını iç içe geçiren bir anlayışı benimsemiştir (Bloomfield ve Steward, 2020: 2).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının gelişimi, iklim değişikliğinin yalnızca çevresel boyutla sınırlı kalmadığını, aksine ekonomik ve sosyal dinamikleri de etkileyerek gelecek nesiller açısından kritik bir sorun haline gelebileceğini ortaya koymuştur. Bu gelişen anlayış doğrultusunda Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve UNEP tarafından iklim değişikliğinin risklerini derinlemesine araştırmak ve bu etkilerin hafifletilmesi konusunda düzenli değerlendirmeler sağlamak hedefleriyle 1988 yılında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change-IPCC) başlatılmıştır. Periyodik aralıklarla sunulan kapsamlı değerlendirme raporları ve özel temalı raporlarla iklim değişikliği müzakerelerinin şekillenmesine katkı sağlayan IPCC, çevresel konuların BM bünyesinde önem kazandığının somut göstergelerinden birini oluşturmaktadır. İklim değişikliği nedenlerinin, etkilerinin ve nasıl yönetilebileceğinin daha iyi anlaşılması için dünya çapında bilimsel bilgilerin toplanmasına, değerlendirilmesine ve yayılmasına katkı sağlayan IPCC, insan faaliyetlerinin küresel ısınmaya etkilerini ele aldığı ilk raporunu 1990 yılında yayınlamıştır.

1990'ların derinleşen ve genişleyen güvenlik anlayışı doğrultusunda “çevresel güvenlik” de, bu dönemin yeni güvenlik sorunları arasında yerini almaya başlamıştır. Bu kapsamdaki ilk küresel çaplı girişim 1992 yılında düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı olmuştur. Rio Dünya Zirvesi olarak da adlandırılan bu girişim, *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi* (BMİDÇS), *Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi*, *Rio Deklarasyonu*, *Gündem 21*, *Ormanların Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Prensipler Listesi* ve *Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi* şeklindeki altı uluslararası belgenin imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. *Rio Deklarasyonu*, çevre sorunlarına sosyo-politik gelişim sağlayacak kalkınma konularında küresel iş birliğine odaklanırken, bu hedef doğrultusunda ilk kabul edilen *Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi* biyolojik kaynakların ulusal, bölgesel ve uluslararası seviyede korunması ve bu kaynakların ekosistemin dengesini bozmaması adına izinsiz kullanımının önlenmesi konularını içermiştir. Sözleşme ayrıca, gelişmiş ülkelerin farklı ülkelerdeki biyolojik kaynakları ilaç sanayii gibi alanlarda kullanarak bir biyoteknolojik buluş elde etmesini iki ülkenin ortak kazancı olarak kabul etmiştir. Fikri mülkiyet haklarına karşı olduğu gerekçesiyle eleştirilen bu durum, ABD'nin Sözleşme'yi onaylamamasına neden olmuştur (Alada, Gürpınar ve Budak, 1993: 97). Üçüncü olarak *Gündem 21*, yoksulluk, tüketim şekilleri, halk sağlığı ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının geliştirilmesi konularıyla birlikte gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasına yönelik iş birliklerinin yapılmasını ve yeni finansman kaynaklarının oluşturulmasını değerlendirmiştir. Dördüncü olarak *Ormanların Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Prensipler Listesi*, 1972 yılından beri kaybedilen orman sahası ve ekilebilir toprak alanına dikkat çekerek, bu alanların korunması gerektiğini hukuken bağlayıcı olmayacak şekilde ele almıştır (Alada vd., 1993: 99-102). Beşinci olarak 1996 yılında yürürlüğe giren *Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi*, çölleşmeden etkilenen devletlerle iş birliği geliştirmeyi, bu doğrultuda fonlar oluşturmayı ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmayı temel almıştır.

BM Çevre ve Kalkınma Konferansı doğrultusunda iklim değişikliğine yönelik imzalanan ve 1994 yılında yürürlüğe giren *BMİDÇS* ise günümüzde 197 aktörün (196 ülke ve AB) desteğiyle insan faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Çelenk, 2021: 195). Bu hedef doğrultusunda BMİDÇS (1994), “ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi” aracılığıyla taraf ülkelerin kendi kalkınma ve özel durumlarına uygun olarak azaltım hedefi geliştirmelerini öngörmüştür. Sera gazı emisyonunda sorumluluğu fazla ülkelerin daha fazla sorumluluk üstlenmeleri gerektiğine dayanan bu yaklaşım, ülkeleri farklılaştırılmış sorumluluklar kapsamında Ek-1 (tarihsel sorumluluk ülkeleri), Ek-2 (maddi sorumluluk ülkeleri) ve Ek dışı ülkeler olmak üzere üç

gruba ayırmıştır. Ek-1 ülkeleri, sera gazı emisyonlarını sınırlandırmak ve bu konudaki verilerini bildirmekle yükümlü tutulmuştur. Ek-2 ülkelerinin, Ek-1 kategorisindeki gelişmiş ülkelere gelen destekle birlikte, taraf ülkelerin uyumunun güçlendirilmesi için teknolojik ve finansal destek sağlamaktan sorumlu olması kararlaştırılmıştır.¹⁴ Bu gruplandırmada Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeler, gelişmekte olan ülkelere destek sağlamakla sorumlu tutulup Ek-2 kategorisine dahil edilirken (Berberoğlu, 2009: 21), AB, Ek-1 ve Ek-2 kategorisinde yer almıştır.¹⁵ 154 ülkenin dahil olduğu ek dışı ülkeler ise sera gazı emisyonlarının azaltılması için iş birliği yapmayı kabul etmekle birlikte bu konuda herhangi bir yükümlülük altına girmemiştir. Ayrıca, bu hedeflerin takibini sağlamak ve bunları geliştirmek amacıyla Sözleşmeye taraf olan devletlerin 1995 yılından itibaren “Taraflar Konferansı” (Conference of the Parties- COP) kapsamında her yıl toplanması kararlaştırılmıştır.

Tablo 2.1 Taraflar Konferansı Süreci

COP	Yıl	Düzenlenen Yer	Sonuç
1. Taraflar Konferansı- COP1	1995	Berlin Almanya	Gelişmekte olan ülkelere herhangi bir yükümlülük getirilmemesi ve bu ülkelere gelişmiş ülkeler tarafından gerekli teknolojik yardımların yapılması kararlaştırılmıştır.
2. Taraflar Konferansı- COP2	1996	Cenevre İsviçre	Bağlayıcı kuralları içeren bir protokolün oluşturulması hedeflenmiştir.
3. Taraflar Konferansı- COP3	1997	Kyoto Japonya	Sera gazı emisyonunun azaltılmasına yönelik yasal bağlayıcı hedefler oluşturulmuştur. Bu kapsamda 2005 yılında yürürlüğe giren Kyoto Protokolü kabul edilmiştir.
4. Taraflar Konferansı- COP4	1998	Buenos Aires Arjantin	Beklenen ilerleme kaydedilememiştir. Kyoto’da çözüme kavuşturulmamış konular bu konferansta da sonuçlandırılmamıştır.
5. Taraflar Konferansı- COP5	1999	Bonn Almanya	Önemli bir ilerleme kaydedilememiştir.
6. Taraflar Konferansı-	2000	Lahey Hollanda	Çevresel konulardaki siyasi tartışmalar nedeniyle Lahey’deki konferans yarıda kesilmek durumunda

¹⁴ Ek-1 ülkeleri, Avusturya, Avusturalya, Belarus, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, AET, Estonya, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Japonya, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Monako, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Slovenya, Slovakya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, Ukrayna, İngiltere ve Amerika şeklindedir. Ek-2 ülkeleri ise Avusturya, Avusturalya, Belçika, Kanada, Danimarka, AET, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve Amerika şeklindedir (BMİDÇS, 1994).

¹⁵ Türkiye, Ek-1 ve Ek-2 de yer almıştır. Sanayileşmesine geç başlayan bir ülke olması nedeniyle de tarihsel sorumluluğu gelişmiş ülkelere kıyasla düşüktür. Bu nedenle uluslararası iş birliğini desteklemesine karşı yaklaşık 10 yıl sözleşmenin tarafı olmaktan kaçınmıştır. 2001 Marakeş Konferansında Ek-2’den silinmiş ve diğer ülkelere farklı bir konumda Ek-1’in parçası olmuştur. 2004’te ise sözleşmenin taraflarından biri olmuştur (Berberoğlu, 2009: 21)

COP6			kalınmıştır.
7. Taraflar Konferansı-COP7	2001	Marakeş Fas	Kyoto Protokolü'nün uygulanmasına ilişkin bilgiler ve teknoloji transferini içeren Marakeş Anlaşması imzalanmıştır.
8. Taraflar Konferansı-COP8	2002	Yeni Delhi Hindistan	Gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere teknoloji transferini içeren Delhi Bakanlar Deklarasyonu kabul edilmiştir.
9. Taraflar Konferansı-COP9	2003	Milano İtalya	Emisyon raporlama ilkeleri kabul edilmiştir.
10. Taraflar Konferansı-COP10	2004	Buenos Aires Arjantin	Teknoloji transferi konusunda çeşitli kararlar alınmıştır.
11. Taraflar Konferansı-COP11	2005	Montreal Kanada	Kyoto Protokolü'nün yürürlüğe girmesiyle Kyoto Kural Kitabı kararlaştırılmıştır.
12. Taraflar Konferansı-COP12	2006	Nairobi Kenya	Finansal mekanizmalar değerlendirilmiştir.
13. Taraflar Konferansı-COP13	2007	Bali Endonezya	Bali Eylem Planı doğrultusunda Kyoto Protokolü'nde yer almayan 2012 sonrası süreç değerlendirilmiştir.
14. Taraflar Konferansı-COP14	2008	Poznan Polonya	Somut bir müzakere metni taslağının oluşturulmasına karar verilmiştir.
15. Taraflar Konferansı-COP15	2009	Kopenhag Danimarka	Beklentileri karşılamayan Kyoto Protokolü'nün ardından, küresel ısınmanın 2 °C'nin altında tutulması, Kopenhag Yeşil Çevre Fonu oluşturulması ve iklim değişikliği ile mücadele için 2020'ye kadar yoksul ülkelere 100 milyar dolarlık destek sağlanması konularında yasal bağlayıcılığı olmayan Kopenhag Mutabakatı kabul edilmiştir. Sera gazı emisyonlarının sınırlandırılmasına ilişkin küresel bir anlaşma oluşturulamaması nedeniyle beklenen etkiyi sağlayamamıştır (Çelenk, 2021: 196).
16. Taraflar Konferansı-COP16	2010	Cancun Meksika	İmzalanan Cancun Anlaşmaları, Kopenhag Mutabakatı'nın uygulanmasına yönelik ilkeler dizisi olarak oluşturulmuştur.
17. Taraflar Konferansı-COP17	2011	Durban Afrika	Kyoto Protokolü'nün yeniden canlandırılması ve tarafların 2015 yılına kadar evrensel yasal bir anlaşmayı kabul etmesini içeren bir iklim rejiminin oluşturulması kararlaştırılmıştır.
18. Taraflar Konferansı-COP18	2012	Doha Katar	2015 yılına kadar evrensel iklim değişikliği anlaşmasının bitirilmesi ve Kyoto Protokolü'nün ikinci taahhüt döneminin 2013 itibarıyla başlatılıp 2020 sonuna kadar tamamlanması kabul edilmiştir. Ayrıca gelişmiş ülkelerin ikinci bir sera gazı emisyon hedefini belirlemesi kabul edilmiştir.
19. Taraflar	2013	Varşova	“Bekleyiş Konferansı” olarak da adlandırılan bu

Konferans- COP19		Polonya	Konferans'ta, iklim değişikliğinin ani etkileri karşısında en savunmasız kalan ülkelerin kayıp ve zararlarının karşılanmasını içeren bir mekanizmanın (Varşova Uluslararası Kayıp ve Zarar Mekanizmasının) kurulması kararlaştırılmıştır. Bu adım, gelişmiş ülkelerin sanayileşme sürecindeki sorumluluklarını kabul etmesi anlamını da taşıması açısından önemlidir. Ancak gelişmiş ülkeler, ilerideki yıllarda bu sorumlulukları nedeniyle bir tazminat ödemeye maruz kalmamak adına, bu mekanizmanın ayrı başlık olarak ele alınması yerine uyum başlığı altında değerlendirilmesini sağlamıştır.
20. Taraflar Konferansı- COP20	2014	Lima Peru	2015 yılı hedefi kapsamında Konferansta, ülkelerin anlaşmaya nasıl katkı sağlayabileceğine ilişkin kurallar kabul edilmiştir.
21. Taraflar Konferansı- COP21	2015	Paris Fransa	195 ülkenin katılımıyla düzenlenen Paris Konferansı, şimdiye kadar yapılan girişimlere yeni bir rota çizmiştir. Konferans, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler ayrımını kaldırarak tüm ülkelerin çabasına dayanan bir süreci başlatmıştır.
22. Taraflar Konferansı- COP22	2016	Marakeş Fas	COP22, Paris Anlaşması'nın uygulanışının ve bu konudaki iş birliğinin devam ettiğini gösterir nitelikte olmuştur.
23. Taraflar Konferansı- COP23	2017	Bonn Almanya	Bu konudaki farkındalık ve mücadeleyi hızlandırmak adına COP23, 2020 yılına kadar sivil toplum, özel sektör, siyasi elitler dahil olmak üzere toplumun büyük bir kısmının harekete geçirilmesini amaçlamıştır.
24. Taraflar Konferansı- COP24	2018	Katowice Polonya	Kirletici sera gazlarının aciliyetine vurgu yapılmasına karşın, COP24'te üzerinde uzlaşılan metinler bir eylem planı olmamıştır.
25. Taraflar Konferansı- COP25	2019	Madrid İspanya	Brezilya ve Şili'nin konferansa ev sahipliği yapmaktan çekilmesinin ardından Madrid'de düzenlenen COP25, IPCC'nin sera gazlarının yeni bir rekor seviyesine ulaştığına dikkat çeken raporunu gündemine almıştır.
26. Taraflar Konferansı- COP26	2021	Glasgow İskoçya	COP26, Taraflar Konferansları sürecinde ilk kez kömür kullanımının aşamalı olarak azaltılması konusunu ele almıştır.
27. Taraflar Konferansı- COP27	2022	Şarm El Şeyh Mısır	COP27, bir taraftan kayıp ve zarar mekanizmasının ¹⁶ oluşturulmasına imkan sağlayarak çözümler sunmasına rağmen, diğer taraftan fosil yakıt kullanımının azaltılmasına ilişkin net bir taahhüt olmayışı, Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin tutumu ve Çin, Hindistan gibi emisyon oranı yüksek olan ülkelerin katılmaması nedeniyle hayal kırıklığına sebep olmuştur (Bostanoğlu, 2022: 1)

¹⁶ Kayıp ve zarar mekanizması, hızlı gelişmeleri nedeniyle yüksek sera gazı emisyonları yapan küresel kuzey ülkelerinin bu sera gazlarının negatif sonuçlarından yoğun etkilenen küresel güney ülkelerinin zararlarına destek olarak bu ülkelerdeki olası krizlerin veya kayıpların sorumluluklarını almalarını içeren iklim adaleti kavramına ilişkin oluşturulmuştur. Ancak COP27'de hangi ülkenin ne kadar destek vereceği kararlaştırılmamıştır (BBC, 2022).

28. Taraflar Konferansı- COP28	2023	Dubai Birleşik Arap Emirlikleri	COP28'in Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai kentinde ve dünyanın üçüncü en büyük fosil yakıt üreticisi olan Abu Dhabi Ulusal Petrol Şirketi CEO'sunun başkanlığında yürütülmesi, eleştirilere neden olarak umutsuzluğu arttırmıştır. COP28, fosil yakıtları "kaldırma" söylemi yerine bu yakıtlardan "uzaklaşmaya" yer vermiş ve bu uzaklaşmanın nasıl yürütüleceğine yer vermemiştir. COP27'de gündeme gelen "Kayıp ve Zarar Fonu" COP28'de gelişmekte olan ülkelerin faydalanması adına netleştirilmiştir. AB ile birlikte 15 diğer ülke bu fona toplam 655 milyon dolar vermeyi taahhüt etmiştir (Ecording, 2023).
29. Taraflar Konferansı- COP29	2024	Bakü Azerbaycan	COP29'ta, gelişmekte olan ülkelere yardım etmek için yıllık 300 milyar dolar iklim finansmanın sağlanması ve bu tutarın 2035 yılına kadar 1,3 trilyon dolara çıkarılması kararlaştırılmıştır. Ancak konferans, yetersiz taahhütler ve Fransa Cumhurbaşkanı, Almanya Başbakanı, ABD Başkanı, Çin Devlet Başkanı, Hindistan Başbakanı, Kanada Başbakanı ve Avrupa Komisyonu Başkanı gibi kilit liderlerin yokluğu nedeniyle eleştirilerle karşı karşıya kalmıştır.

Kaynak: Vural, 2017: 47-54; Sadioğlu ve Ağralan, 2020: 369- 372.¹⁷

Tablo 2.1'de yer alan tüm Taraflar Konferansları, farkındalık yaratmak, süreklilik sağlamak ve eksikliklerin giderilmesi yoluyla ileriye yönelik olumlu bir adım atmak konusunda faydalı olsa da, bunlar arasından yalnızca bir kaç uluslararası düzeyde öne çıkan girişimleri oluşturmuştur. İlk olarak Kyoto'da düzenlenen COP3, ilk yasal bağlayıcı hedefler içeren Kyoto Protokolü'nün imzalanmasıyla sonuçlanarak, iklim değişikliğiyle mücadelede yeni bir süreci başlatmıştır. 1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü'nde, ülkelerin ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler ilkeleri doğrultusunda hareket etmesi kararlaştırılmıştır (Çelenk, 2021: 195). Çevresel bozulmada tüm devletlerin ortak olarak sorumluluk sahibi olduğunu ancak hepsinin sorumlulukların farklılaştığını ortaya koyan bu anlayış doğrultusunda ülkeler, BMİDÇS'deki Ek-1 ve Ek-2 ayrımını temel alarak iki gruba ayrılmıştır. Rusya, Ukrayna, Estonya, Letonya ve Litvanya gibi Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanan, piyasa ekonomisine geçiş sürecindeki ülkeler ile OECD ülkeleri gibi sanayileşmiş ülkeleri içeren Ek-1 grubunun, emisyonlarını azaltmak için çalışmaları ve bu konudaki gerekli bilgileri BMİDÇS Uygulama Birimi ile paylaşmaları belirtilmiştir. Ek-1'de yer alan ABD, Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, İtalya ve Portekiz gibi gelişmiş ülkelere oluşturulan Ek-2 grubu ise gelişmekte olan

¹⁷ Tablo 2.1, Vural'ın (2017) ve Sadioğlu ve Ağralan'ın (2020) çalışmalarından faydalanarak oluşturulmuş ve süregelen konferanslar da dahil edilerek güncellenmiştir.

ülkelere finansal ve teknolojik destek sağlamakla yükümlü tutulmuştur. Tüm bu çerçevede 1990 yılı toplam küresel sera gazı emisyonlarının en az %55'ini temsil eden minimum 55 ülkenin onayının Rusya'nın 2004 yılında katılımıyla sağlanmasının ardından, Kyoto Protokolü 2005 yılında resmen yürürlüğe girerek uluslararası hukuk açısından bağlayıcı hale gelmiş ve sanayileşme döneminden itibaren yüksek sera gazı emisyonları olan ülkelere bağlayıcı sınırlar getirmiştir. Protokol, ilk taahhüt dönemi olan 2008-2012 yılları arasında ise yükümlülük sahibi her ülkenin sera gazı emisyonunu 1990 yılındaki emisyon oranlarına kıyasla %5 azaltmasını hedeflemiştir (Berberoğlu, 2009: 19). Belirlenen bu %5 hedefi, her ülkenin kendi mevcut emisyonları üzerinden hesaplandığı için farklılaşacak emisyon miktarını oluşturmaktadır.

Kyoto Protokolü kapsamında AB-15 için %8'lik en yüksek, ABD için %7'lik ikinci en yüksek (Oberthür ve Dupont, 2011: 79) ve sanayileşmiş ülkeler için uyum mekanizmalarının geliştirilmesi (Tabau ve Maljean-Dubois, 2010: 752-758) hedeflerinin kabul edilmesinin yanı sıra, bazı ülkelere tavizler de verilmiştir (Gardiner 2004, 33; Oberthür ve Roche Kelly, 2008: 36). İlk olarak Protokol'ün ormanları karbon yutakları olarak belirtmesi, Japonya, Kanada ve Rusya gibi büyük sanayileşmiş ülkelerin emisyonlarını artırmalarına etkili bir şekilde izin vermiştir (Schreurs, 2002: 189). İkinci olarak Protokol, sanayileşmiş ülkelerin emisyonlarını geliştirmekte olan ülkelerle dengelemelerine imkan sağlayan piyasa odaklı “esnek mekanizmaları” kabul etmiştir (Kuran, 2019: 48). Esnek mekanizmalar, ülkelerin sera gazı emisyonlarından zarar görmesini engellemek yerine, ülke içinde azaltıcı önlemler almaya yönelik teşvikleri zayıflatmış ve güçlü ülkelerin ekonomik çıkarlarını desteklemiştir (Barrera ve Schwarze, 2004; Methmann, 2010: 367).

Kyoto Protokolü'nün 2013-2020 yıllarını kapsayan ikinci taahhüt dönemi 2012 yılında yapılan COP18'de belirlenmiştir (Vural, 2017: 47). Kyoto II, 2020 yılına kadar %18'lik bir azaltım hedefi ortaya koymuştur (Dröge, 2016: 24). Protokolü imzalayan ülkelerin emisyon oranlarında 1990 yılına kıyasla bir miktar düşüşün olması başarı olarak ele alınsa da, yürürlük için yeterli şartlar sağlanamadığı için Protokol'ün resmîyet kazanmasının gecikmesi (Çelenk, 2021: 196) başarısının tartışmalı kalmasına neden olmuştur. Nitekim emisyon konusunda kritik bir konumda olan ABD'de Devlet Başkanı Bill Clinton konuya “çözülmesi gereken bir sorun” olarak yaklaşarak Protokolü imzalamasına rağmen, 2001 yılında Başkanlığa gelen George W. Bush, Çin ve Hindistan'ın geliştirmekte olan ülkeler olarak kabul edilerek Ek-1 dışı ülkeler arasında yer almasından endişelendiğini dile getirmiştir. Dolayısıyla ABD, bu ülkelere bağlayıcı sınırlar getirilmezken kendisinin bağlayıcı bir yükümlülüğe tabii olmasını ekonomisine zarar verecek bir unsur olarak değerlendirmiş ve çıkarlarını korumak adına

Protokolün henüz ilk taahhüt döneminde anlaşmadan geri çekilmiştir. Dolayısıyla, normatif hedeflerle ele alınan iklim değişikliği konusu, devletler arasındaki çıkar çatışmalarını gün yüzüne çıkarmış ve uluslararası müzakerelerde farklı ulusal menfaatlerin kesiştiği bir alan haline gelmiştir. Başarısızlığı konusundaki bu tartışmalara rağmen Kyoto Protokolü, 2020 yılına kadar geçen süreçte küresel ölçekte iklim değişikliği konusunda bilinç oluşturmuş ve uluslararası çevre politikalarının şekillenmesine katkıda bulunmuştur (Çelenk, 2021: 197).

Taraflar Konferansları sürecindeki bir diğer önemli adım ise 2015 yılında Paris'te BMİDÇS'nin 196 tarafının (195 ülke ve AB'nin) katılımıyla düzenlenen ve Paris İklim Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan COP21 olmuştur. İklim değişikliği ile mücadele süreci için yeni bir rota çizen Paris Anlaşması, 2020 yılı sonrası alınacak önlemlerin temelini oluşturmayı hedeflemiştir. 2015 yılında imzalanıp 2016 yılında yürürlüğe giren Anlaşma'nın, 2020 itibarıyla uygulanmaya başlanması ve 2030 yılına kadar sürdürülmesi amaçlanmıştır (Erdoğan, 2018: 707). Kyoto Protokolü'nde yer alan gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımını kaldıran Anlaşma, küresel bir sorun olan iklim değişikliği karşısında tüm ülkelerin en iyi çabayı göstermesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Ülkelerin sera gazı emisyon raporlarını hazırlamalarını ve bu süreçleri uluslararası denetime tabi tutmalarını öngören Paris Anlaşması, taraf devletlere Niyet Edilmiş Ulusal Katkı Beyanı (NDCs) kapsamında eylem planlarını oluşturma yükümlülüğü getirmiştir. Anlaşma, bu planların her beş yılda bir güncellenerek sunulmasını zorunlu kılarak, küresel iklim politikalarında şeffaflık ve hesap verebilirliği artırmayı hedeflemiştir (BMİDÇS, 2015). Bu yönüyle Paris Anlaşması merkezi, yukarıdan aşağıya ve yasal olarak bağlayıcı yaklaşım yerine her bir katılımcının özel kabiliyetlerine göre gönüllülüğüne dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle Anlaşma, hem ortak amaç olarak sıcaklık artışının sanayileşme öncesi döneme göre 2 °C (ve hatta başarılabılırsa 1,5 °C) ile sınırlandırılması gerektiğini ortaya koyarak ülkelerin yasal bağlayıcı bir zeminde birleştirilmesine, hem de verecekleri taahhütlerde serbest bırakılmalarıyla sorunun çözümüne gönüllü katılımlarının sağlanmasına dayanmıştır. Ancak, ülkelerin kendi ekonomik çıkarlarını gözетerek belirledikleri hedeflere ulaşmalarının daha etkili bir sistem yaratacağı düşüncesiyle tasarlanan bu yapının (Erdoğan, 2018: 707-708), küresel sıcaklık artışını 1,5 °C veya 2 °C ile sınırlandırma hedefini karşılamaktan uzak kaldığı eleştirisi de yapılmıştır (Sağsen, 2017: 60).

Taraflar Konferansları'nın yanı sıra 2009 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), enerji, ulaşım ve sanayi gibi sektörlerde stratejik kamu yatırımları yoluyla ekonomik kalkınmayı karbon emisyonlarından ayırmayı amaçlayan Küresel Yeşil Yeni Düzen'i (Global Green New Deal) önermiştir (UNEP, 2009). Ancak bu girişim de 2008 ekonomik krizinden yoğun bir şekilde etkilenmiştir. ABD'nin kötü kredi geçmişi ve düşük geliri olan kişilere dahi

düşük faiz oranlarıyla uzun vadeli kredi imkanı sağlamasının ipotek sayılarında artışa neden olması ve sonuç olarak mortgage balonunun çökmesiyle oluşan bu ekonomik kriz, küreselleşen dünyadaki ticari bağlantılar nedeniyle dünyanın diğer bölgelerine hızla yayılmıştır. Örneğin, 2007’de küresel ekonomik büyüme %5,2 iken, 2009 yılında bu oran %0,6’ya gerilemiştir (Aşıcı ve Bünül, 2012: 297). Bu kriz, ülkelerin hızlı ekonomik toparlanmasını önceliklendirerek düşük karbonlu veya yenilenebilir enerji temelli altyapı projelerine yeterli kaynak ayırmadan fosil yakıt kullanımına devam etmelerine neden olmakla birlikte, aynı zamanda ekonomideki yeşil dönüşüm için bir fırsat olarak görülmüştür. Krizi bir fırsat alanına dönüştürmeyi amaçlayan UNEP, Küresel Yeşil Yeni Düzen aracılığıyla ülkelerin dönüşümlerini “yeşil” ekonomik yatırımlarla sürdürmesini desteklemiştir.

Bu yeni girişim, 1930’lu yıllarda ABD’nin güçlendirilmesini hedefleyen Yeni Düzen (New Deal)¹⁸ politikalarına atıfta bulunarak, 2008 yılında başlayan küresel ekonomik krize ekonomik, sosyal ve ekolojik sorunları birlikte ele alan bir yaklaşım geliştirilmesi düşüncesiyle öne sürülmüştür. Nitekim 2008 krizi sonrasında yaşanan sorunlar, ekonomik ve sosyal açıdan 1929 Büyük Buhranı ile benzerlik göstermiştir. Ancak 2008 krizi küresel ekonomiyi, yalnızca finansal dalgalanmalarla değil, aynı zamanda 1929’da gündemde olmayan yeni bir tehdit ile de karşı karşıya bırakmıştır. Bu dönemde beliren yeni sorun, gıda ve enerji güvensizlikleri ve iklim değişikliği ile temsil edilen ekolojik krizdir. Artan gıda/mal/enerji fiyatları ve işsizlik oranları birçok ülkede toplumlardaki kırılganlıkları arttırmaya devam ederken, mevcut ekonomik büyüme politikasının ekonomik, sosyal veya ekolojik olarak sürdürülebilir olmadığı anlaşılmıştır (Schneider vd., 2010: 516). Bu noktada Yeni Yeşil Düzen, ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutlardan oluşan üçlü krize çözüm planı olarak oluşturulmuştur (Aşıcı ve Bünül, 2012: 295-298).

¹⁸ 1929 Büyük Buhran sürecinde, bir taraftan ABD’de en büyük borsa çöküşü (Wall Street çöküşü) gerçekleşirken diğer taraftan yayılan ekonomik sorunlar nedeniyle birçok ülkede de ekonomik krizler ve yüksek enflasyonlar görülmeye başlanmıştır. Bu küresel ölçekli bunalım döneminde ABD Başkanı Roosevelt, 1933 yılında Yeni Anlaşma’yı açıklamıştır. Hoover Barajı gibi çeşitli projelerin finanse edilmesiyle ABD’de refahın geri kazanılmasını amaçlayan Yeni Anlaşma, hükümetin ekonomi üzerindeki rolünü genişleten politik düzenlemeleri içermiştir. Bu program, kriz ile mücadele etmek adına çıkarılan yasalarla çeşitli düzenlemeler yapılmasını sağlamıştır. Tarımsal üretimi azaltarak tarım fiyatlarının artmasını sağlamak amacıyla çiftçilere devlet sübvansiyonu verilmesini içeren Tarımsal Uyum Yasası (The Agricultural Adjustment Act), genç erkeklerin istihdamının sağlanması için Sivil Koruma Birlikleri (The Civilian Conservation Corps), fiyatlar ve ücretleri sektörel bazda düzenleyerek işletme karlarının ve işçi ücretlerinin artırılmasını amaçlayan Ulusal Kurtarma Yasası (The National Recovery Act), bir bankanın iflas etmesi durumunda hükümetin geri ödeme garantisıyla bireyler açısından mağduriyetlerin yaşanmaması kapsayan Federal Mevduat Sigorta Kurumu (The Federal Deposit Insurance Corporation) ve borsaya hükümet gözetimi getiren Menkul Kıymetler, Borsa Komisyonu’nun (SEC- The Securities and Exchange Commission) kurulması ve işçilere sendika kurma gibi hakların verilmesini sağlayan Wagner Çalışma İlişkileri Yasası (The Wagner Labor Relations Act) yapılan düzenlemeler arasında yer almaktadır. Bu dönemde Amerika’da ekonomik düzelmenin başarısının Yeni Anlaşma’ya mı yoksa İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla gelişen silah sanayisinin mi etkili olduğu tartışmalı bir alan olmuştur (Akbulak, 2022; Aşıcı ve Bünül, 2012: 299). 2008 krizinin ardından da 1929 krizine sunulan bu kapsamlı ekonomik dönüşüme benzer şekilde bir çözüm yolu geliştirilmesi gerektiği tartışılmaya başlanmıştır.

Yeni Yeşil Düzen ile dünya ekonomisini canlandırmak, karbon bağımlılığını azaltmak ve sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümeyi ilerletmek hedeflerine odaklanan UNEP, bu hedeflere ulaşmada üç adımın önemine dikkat çekmiştir. Bunlardan ilki, enerji, ulaşım, inşaat ve tarım gibi karbon yoğun sektörleri devlet öncülüğündeki ekonomik teşvikler aracılığıyla karbonsuzlaştırmaktır. İkincisi, çevreye zararlı sübvansiyonların kaldırılması ve çevre mevzuatının güçlendirilmesi adına iç politika reformların yapılmasıdır. Üçüncüsü ise uluslararası ticaret, yardım, küresel karbon piyasaları ve teknoloji transferlerini yöneten uluslararası bir koordinasyondur (UNEP, 2009: 5-16). Başlangıçta bazı devletlerden yerel destek almasına rağmen Yeşil Yeni Düzen'in kabulü sınırlı kalmış ve küresel ölçekte tam anlamıyla benimsenmemiştir. Hatta bu dönemde dünya sera gazı emisyonlarında, küresel mali krizden önceki seviyeleri de aşan bir artış görülmüştür (Jager vd., 2020: 3-8). Bu artışın ardından Paris Anlaşması'nın 1,5 °C sıcaklık hedefi ortaya koyması, Yeşil Yeni Düzen kapsamındaki girişimleri yeniden canlandırmıştır (Johnstone, 2022: 2-3). Bunu takiben ise AB, iklim normları alanında kendi çerçevesini oluşturmayı hızlandırmıştır.

2.3. Avrupa Birliği İklim Politikasının Tarihsel Gelişimi

Temel olarak AB'yi iklim politikası alanında harekete geçiren iki faktör bulunmaktadır. Bunlardan ilki, çevresel tehditlerin giderek artmasıdır. Doğal kaynakların tükenmesi, aşırı hava olaylarının sıklık kazanması, sera gazı emisyonlarının yükselmesi ve bu gelişmelerin yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkileri, AB'nin çevre politikalarına yönelmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu sorunlar, hem AB vatandaşlarının refahını doğrudan etkileyen sorunlar hem de küresel çevre krizinin bir parçası olarak değerlendirilmiştir. İkinci itici faktör ise Avrupa bütünleşmesinin ana unsurlarından olan serbest dolaşım ve rekabet politikasıyla çevre politikasının kesişmesine ilişkindir. Üye devletlerin çevreye yönelik farklı politikalar benimsemesinin pazar dinamiklerinde maliyet ve kalite farklılıklarına yol açarak haksız rekabet ve ticari dengesizlikler yaratma potansiyeli, ticari bütünlüğü korumak ve ihracatta ortaya çıkabilecek engelleri önlemek amacıyla ortak bir çevre politikası oluşturulmasını gerekli kılmıştır (Ulukent, 2010: 36-37). Bu bağlamda AB'nin iklim ve çevre politikalarına yönelimi, ekonomik bütünleşmenin sürdürülebilirliği, adil rekabet ortamının korunması ve ekolojik kaygıların kontrol edilmesi kapsamında stratejik bir gereklilik olarak şekillenmiştir.

AB'nin bu alandaki girişimleri 1970'li yıllarda başlamıştır. Uluslararası siyasetin gündemine paralel şekilde AB (o dönemdeki adıyla Avrupa Toplulukları), bu döneme kadar kurucu antlaşmalarında çevreye yönelik konulara yer vermemiştir. Bu noktada, 1951 yılında

AKÇT'yi kuran Paris Antlaşması ve 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu (AET) kuran Roma Antlaşması çevresel konular üzerine herhangi bir madde içermemiştir. Dolayısıyla Avrupa Toplulukları, güvenlik konularını dönemin anlayışına uygun olarak askeri konular kapsamında ele almış ve oluşturulan ortak dış ve güvenlik politikası adımlarında alçak politika alanı olarak görülen çevresel konularla ilgilenmemiş ve bu konular AKÇT, AET ve EUROATOM'daki önceliklerden biri olmamıştır. Ayrıca, Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrası meydana gelen yıkımın ortadan kaldırılmasının en acil sorun alanı olarak görülmesi, çevresel sorunların uzun yıllar ötelenmesine neden olmuştur (Cebeci-Alsaleh, 2021: 17). Ekonomik kalkınmaya verilen bu öncelik, çevresel sorunların hızlı artışını da beraberinde getirmiştir. BM'nin 1972 yılında düzenlediği Stockholm Konferansı insan faaliyetlerinin çevre üzerinde neden olduğu olumsuz durumlara ve uluslararası iş birliğinin önemine dikkat çekerken, sorunun küresel boyutunu ön plana çıkaran bu girişim Avrupa Toplulukları'nın da artan çevresel sorunları gündemine almasını sağlamıştır.

Kuruluşu “yeşil normatif bir güç” olmaya dayanmayan ancak çevresel konularda aktif tutumu ile politika alanlarını yeşillendirmeye çalışan AB, bu alanda yoğunlaşan girişimleriyle 1980'li yıllarda ABD'nin çevresel sorunlara yönelik azalan liderlik boşluğunu doldurmaya başlamıştır (Falkner, 2007: 508). Ozon tabakasının incilmesi ve iklim değişikliği gibi bir dizi sınır ötesi çevre sorununun ortaya çıktığı bu dönemden itibaren (Delbeke ve Vis, 2015: 9) AB, iklim politikalarına önemli ölçüde liderlik yapmış ve uluslararası iklim müzakerelerinin ilerletilmesinde önemli rol oynamıştır (Schreurs ve Tiberghien, 2007: 19-20; Oberthür ve Roche Kelly, 2008: 36-38). Bu doğrultuda AB, BMİDÇS, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması'nın oluşturulmasında etkili olmuş ve gelişmekte olan ile gelişmiş ülkelerin farklı sorumluluklarını kabul eden hükümleri de desteklemiştir (Von Lucke vd., 2021: 32). Tez çalışmasının bu bölümü, AB'nin 1970'lerde başlayan ve son yıllarda yoğunlaşan iklim politikalarını incelemektedir.

2.3.1. Avrupa Birliği İklim Politikaları Kapsamında Çevre Eylem Programları

AB, 1973-1976 yıllarına yönelik Birinci Çevre Eylem Programı'nı ve 1977-1982 yıllarına yönelik İkinci Çevre Eylem Programı'nı kabul ederek ilk çevre planını bu dönemlerde ortaya koymaya başlamıştır. İlerleyen yıllarda da devam ettirilen toplam sekiz Çevre Eylem Programı genel olarak kirliliğin kontrolünün sağlanması ve önlenmesi ile kaynakların verimli kullanılmasını ele almıştır. Bu noktada Tablo 2.2, AB'nin Çevre Programlarına yönelik detaylı bilgiler içermektedir.

Tablo 2.2 AB Çevre Eylem Programları

Çevre Eylem Programları	Yıl	Toplantı Temel Konusu
Birinci Çevre Eylem Programı	1973	Kirliliğin önlenmesi
İkinci Çevre Eylem Programı	1977	Kirliliğin önlenmesi
Üçüncü Çevre Eylem Programı	1982	Kirliliğin önlenmesi
Dördüncü Çevre Eylem Programı	1987	Kirliliğin önlenmesi
Beşinci Çevre Eylem Programı	1993	Sürdürülebilir kalkınma ve sorumluluk paylaşımı
Altıncı Çevre Eylem Programı	2002	İklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması, yaşam kalitesinin artırılması, doğal kaynakların korunması ve atık yönetimi
Yedinci Çevre Eylem Programı	2013	Mevcut çabaların yetersizliği ve bu noktada çabaların artırılması, sera gaz emisyonunun azaltılması için yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması
Sekizinci Çevre Eylem Programı	2022	Sürdürülebilirlik odaklılığıyla Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın desteklenmesi

Kaynak: Çokgezen, 2007: 93 ve Tatar, 2022'den uyarlanmıştır.

Birinci Çevre Eylem Programı, AB'nin çevresel sorunları gündemine almaya başlamasını göstermesi açısından önemlidir. Bu ilk program kapsamında aşağıda yer alan hedefler belirlenmiş ve bu hedeflere ulaşmak adına uluslararası örgütlerle iş birliğinin geliştirilmesi gerekli faaliyet alanı olarak belirtilmiştir (Çokgezen, 2007: 93-94):

- Kirliliğin meydana geldiği kaynakta önlenmesi,
- Kirliliğin maliyetinin kirletenler tarafından karşılanması,
- Çevre bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi için eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.

1977-1981 yıllarını kapsayan İkinci Çevre Eylem Programı, çevre konularını daha kapsamlı ele alarak, ortak bir çevre politikasının belirlenmesi, çevre kirliliğinin ve gürültünün azaltılması, doğal kaynakların doğru kullanımı konularına dikkat çekmiştir (Konsey, 1977: 5-6). Bunu takiben 1982-1986 yılları için kabul edilen Üçüncü Çevre Eylem Programı, ilk iki programın devamı niteliğinde temel olarak kirliliğin önlenmesi konusunu ele almış ve çevresel konulardaki uluslararası iş birliğinin önemini vurgulamıştır. Bu noktada çevre kirliliğinin henüz oluşmadan önlenmesinin ekonomik açıdan daha az maliyetli olacağına dikkat çekilmiştir (Ateş-Aksu, 2022: 53-54).

Dördüncü Çevre Eylem Programı çevrenin korunmasını ekonomik ve sosyal kalkınma açısından temel unsur olarak değerlendirmiştir. AB, bir yandan Çevre Eylem Programlarını etkin bir şekilde uygulamaya çalışırken, diğer yandan bu konuları Birlik'in temel politika alanlarına entegre etmeye yönelik çabalar sarf etmeye başlamıştır. 1986 yılında imzalanıp 1987 yılında yürürlüğe giren ve kurucu antlaşmanın tamamlayıcısı olarak ele alınan Avrupa Tek Senedi, çevre konusunda bir topluluk politikası oluşturulmasının önünü açan ilk yasal süreç olmuştur (Çokgezen, 2007: 192). Avrupa Tek Senedi ile çevre konuları ilk kez ayrı bir

bölümde ele alınmış ve ortak çevre politikasının hukuki çerçevesi oluşturulmaya başlanmıştır (Yaman ve Gül, 2018: 203). Bu kapsamda Avrupa Tek Senedi, AET Anlaşması'nın 3. Bölüm ve 130. Maddesine “Çevre” başlığıyla yeni bir bölüm eklemiş ve bununla önleyici eylem, kaynakta önleme ve kirlüten öder ilkelerine dikkat çekmiştir. Avrupa kimliğinin bir parçası haline getirilen bu politika alanı, atık yönetimi, hava ve su kalitesinin korunması, kimyasalların kontrolü konularını kapsamıştır (Aydın ve Çamur, 2017: 31). Bu tarihten itibaren ise AB bu alandaki girişimlerini ve desteklerini yoğunlaştırarak devam etmiştir.

1993 yılında Beşinci Çevre Eylem Programı'nı kabul eden AB, bu raporda sanayi, turizm, ulaştırma, enerji ve tarım sektörlerinin çevreye verdikleri zararları ele almıştır. Sürdürülebilir kalkınma, sorumluluk paylaşımı ve çevre politikaları konusunda toplumun tüm kesimlerinin katılımının önemine dikkat çeken bu programın ardından Altıncı Çevre Eylem Programı çevresel sorunların küresel boyutlarını ele almaya başlamıştır. Program, bir taraftan “Bizim Seçimimiz, Bizim Geleceğimiz” mottosuyla çevresel konularda bir hukuki çerçevenin oluşturulmasını ve Birlik politikalarının çevresel ilkelerle uyumlu olmasını ele alırken; diğer taraftan ise sera gazı emisyonlarının %8 oranında azaltılarak iklim değişikliğinin önlenmesini, endüstriyel kazalar nedeniyle meydana gelen biyolojik çeşitlilik tahribinin engellenmesini, sürdürülebilir atık yönetimi ile atık oluşumunun durdurulmasını, doğal kaynakların korunmasını ve hava, su ile gürültü kirliliğinin düşürülerek yaşam kalitesinin artırılmasını hedeflemiştir (Yaman ve Gül, 2018: 212).

Yedinci Çevre Eylem Programı, “Gezegenin Sınırları İçinde Daha İyi Yaşamak” sloganıyla, AB Çevre Mevzuatının uygulanmasını, bu konuda yapılması gereken yatırımların desteklenmesini, diğer politikaların çevre politikalarıyla uyumlaştırılmasını, yeşil ekonomi modelinin teşvik edilmesini ve Birliğin uluslararası alanda çevre konusundaki faaliyetlerini arttırmasını gündemine almıştır (Konsey, 2013). Sekizinci Çevre Eylem Programı ise Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın düzenlenmesi ve 2030 hedeflerinin şekillendirilmesi için teklif edilmiş ve bu doğrultuda iklim nötr kıta hedefi, sıfır kirlilik ve kaynakların verimli kullanılması konularını değerlendirmiştir (Ateş-Aksu, 2022: 57). Program kapsamında altı hedef oluşturulmuştur (Çil, 2023):

1. 2030 yılına kadar azaltılan emisyon oranları ile 2050 yılında iklim nötr kıtaya ulaşılması,
2. Ekonomik büyümeye bağlı çevresel bozulmanın önüne geçen döngüsel ekonomi modelinin uygulanması,
3. İklim değişikliğine karşı kırılganlığın azaltılıp, uyum kapasitesinin güçlendirilmesi,
4. Sıfır kirlilik ile yaşam kalitesi ve refahın arttırılması,

5. Biyolojik çeşitliliğin korunması,
6. Üretim ve tüketim kaynaklı çevresel bozulmaların önüne geçilmesi.

AB, kendi içerisinde çevre koruma ilkelerini ve bunların uygulanmasını teşvik etmek için önemli çabalar sarf etmesinin yanı sıra, özellikle uluslararası bir iklim rejiminin kurulmasında ve küresel çevre yönetiminin şekillendirilmesinde de aktif olarak katkılar sağlamıştır. AB, hem iç politikalar hem de dış diplomatik çabalar yoluyla örnek olmaya ve küresel çevresel zorlukları ele almayı amaçlayan uluslararası çerçeveleri desteklemeye çalışmıştır.

2.3.2. Avrupa Birliği'nin Maastricht Antlaşması Sonrasında İklim Rejimi Arayışı

Çevresel sorunlar ve özellikle iklim değişikliği, 1990'lı yıllarda yeni kurulan AB'ye meşruiyetini artırması ve uluslararası alanda kilit bir aktör olarak konumlanması için stratejik bir alan imkanı sunmuştur (Oberthür ve Dupont, 2011: 87). AB'nin bu alanda yetki kazanmasını destekler nitelikte şekillenen Maastricht Antlaşması (Delbeke ve Vis, 2015: 9-10) ile Birlik, yeşil teknolojilerde ilk hamle avantajını elde ederek “ekolojik modernizasyon” doğrultusunda istihdam yaratmayı hedeflemiştir (Barnes, 2011: 51). AB, çok taraflılık, uluslararası hukuk, sürdürülebilir kalkınma ve bilimsel bulgulara inanç gibi bir dizi temel değerleriyle de örtüşen bir anlayışla iklim müzakerelerinde liderlik rolünü üstlenmeye odaklanmıştır (van Schaik ve Schunz, 2012: 173; Delbeke ve Vis, 2015: 8; Falkner, 2007: 509; Oberthür ve Roche Kelly, 2008: 36). Ayrıca AB, ülkelerin tarihsel sorumluluğunu ve gelişmekte olan ülkelere önce harekete geçmesi gerektiğini kabul ederek bu alandaki çabalarını yoğunlaştırmaya başlamıştır. (European Commission, 1991: 12; Carlarne, 2010: 339).

Küresel düzeyde etkili eylemleri teşvik etme konusunda lider bir aktör olarak konumlanma hedefiyle AB, 1992 yılında imzalanan ve 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması'nda mevcut politika alanlarının güçlendirilmesine dikkat çekmiştir. Maastricht Antlaşması'ndaki bu güçlendirme kapsamında çevresel konuları da politika alanlarına ekleyen AB, bu politika alanını sürdürülebilir kalkınma ve yerindenlik (subsidiarité/subsidiarity) şeklindeki iki kavram üzerinden değerlendirmiştir. Dolayısıyla AB bir taraftan çevreye saygılı bir büyümenin sağlanmasına dikkat çekerken, diğer taraftan yerindenlik ilkesi ile bir konunun devlet veya topluluk düzeyinin hangisinde ele alınması daha işlevsel olarsa o aktörün görev almasını destekleyerek çözüme faydalı yaklaşımın

benimsenmesini kararlaştırmıştır (Yaman ve Gül, 2018: 205).¹⁹ Ayrıca AB, Maastricht Antlaşması ile birlikte, çevresel konulardaki karar alma mekanizmasını kolaylaştırmak amacıyla bu konularda oy birliği yerine nitelikli oy çokluğu şartının uygulanmasına karar vermiştir (Aksoy ve Şentürk, 2013: 255).

1990'lı yıllarda çevresel konulardaki çabalarını yoğunlaştıran AB, sanayileşmiş ülkelerin iddialı, somut ve yasal olarak bağlayıcı emisyon azaltma hedefleri ortaya koyması için baskı yapmaya başlamıştır (Oberthür ve Roche Kelly, 2008: 35-36; European Commission, 1988: 10, 13, 38). Bu doğrultuda AB, öncelikle kendi emisyon oranlarına odaklanarak, 2000 yılına kadar kendi emisyon miktarını 1990 yılı seviyesine sabitlemeyi (1990 yılı seviyesini aşmayacak şekilde büyümeyi) taahhüt etmiştir (European Commission, 1991). Sanayileşmiş ülkelerin bağlayıcı emisyon azaltım hedeflerine sahip olması düşüncesini BMİDÇS kapsamına dahil edememiş olsa da (Harris, 2001: 8) AB, bu yıllarda bağlayıcı hedefler konusundaki tartışmaların başlatılmasında etkili olmuştur.

1992 yılında Rio Dünya Zirvesi'nde kabul edilen BMİDÇS'de AB üyelerinin bazıları EK-1'de bazıları ise EK-2 grubunda yer almıştır (Kuran, 2019: 47). Dolayısıyla AB üye ülkeleri, hem karbon emisyonunu düşürme hem de bu konuda gelişmekte olan ülkelere teknoloji ve finansman desteği sağlama anlamında sorumluluk üstlenmişlerdir. AB, bir bütün olarak 1993 yılında BMİDÇS'yi onaylayarak resmen sözleşmenin taraf aktörlerinden biri olmuştur (Kıymaz, 2023: 45). Genel bağlayıcı bir iklim değişikliği rejimi hedefi olmasına rağmen (European Council, 1990: 19) ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile kapasite farklılıklarını dikkate alan bir anlayışa sahip olmasıyla AB (European Commission, 1988: 39, 41), ortak ama farklılaştırılmış sorumluluk anlayışının BMİDÇS kapsamında geliştirilmesinde kısmen etkili olmuştur (Von Lucke vd., 2021: 36).²⁰

1997 yılında imzalanıp 1999 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması ve ardından 2001 yılında imzalanıp 2003 yılında yürürlüğe giren Nice Antlaşması, çevre konularında önemli adımların atıldığı girişimler olmamıştır (Yaman ve Gül, 2018: 206). Bu noktada Nice Antlaşması, üye ülkelerde çevre koruma politikalarının teşvik edilmesine bağlayıcı olmayacak şekilde -tavsiye niteliğinde- değinmiştir (Ateş-Aksu, 2022: 47). Ancak yine de AB bu dönemde, sera gazı emisyonlarının 2000'li yıllara kadar 1990 seviyelerinin altında düşürülmesi için sayısallaştırılmış hedeflere duyulan ihtiyacı yineleyerek konuya

¹⁹ Maastricht Antlaşması çevresel konularda üye devletlerin yerel düzeyde çabalar yürütmesini öne çıkarmıştır. Antlaşma, bu yerel çabaların yetersiz kaldığı durumlarda ise konunun AB düzeyinde ele alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. Örneğin, atık yönetimi gibi bazı sorunların öncelikli olarak yerel politikalarla ele alınmasına ve iklim değişikliği gibi sınır aşan küresel sorunlarda ise birlikte hareket edilmesine işaret edilmiştir.

²⁰ Ortak ama farklılaştırılmış sorumluluk anlayışının temel destekçileri G77 (Gelişmekte Olan Ülkeler Grubu) ve Çin olmakla birlikte AB'nin de destekler tutumu bu ilkenin BMİDÇS'ye eklenmesinde etkili olmuştur (Von Lucke vd., 2021: 37).

ilgisini canlı tutmuştur. Bu yaklaşımıyla AB, Kyoto Protokolü'nün bağlayıcı hedefler kabul edilmesinde ısrarcı olan aktörlerinden biri olmuştur (Von Lucke vd., 2021: 38). Bu doğrultuda, AB 1996 yılında küresel ısınmanın 2 °C'nin altında sınırlandırılmasını kabul eden ilk aktörler arasında yer almıştır (Delbeke ve Vis, 2015: 1).

1997 yılında düzenlenen COP3'te Kyoto Protokolü müzakereleri ivme kazandığında AB, sanayileşmiş ülkeler için yasal olarak bağlayıcı ve iddialı azaltım hedefleri konusunu önceliklendirmiştir (Dröge, 2016: 24). AB, EK-1'de yer alan gelişmiş ülkelerin 2008-2012 yılları için sağlaması gereken emisyon azaltım hedefini onaylamış (Kıymaz, 2023: 45) ve sera gazı emisyonlarını 1990 yılına kıyasla %8 azaltmayı kabul etmiştir. Bu durum, üye ülkeler arasında yük paylaşımının nasıl yapılacağı konusunu ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda 1998 yılında imzalanan Yük Paylaşım Anlaşması (Burden-Sharing Agreement- BSA), temel hedef olan %8 azaltımı yakalamak adına her üye ülkeye farklı emisyon limitleri belirlemiştir (Marklund ve Samakovlis, 2007: 317). Bu hedefi tutturmak adına ise Avrupa Komisyonu 2000 yılında Avrupa İklim Değişikliği Programı'nı²¹ başlatmıştır (European Commission, 2006).

Kyoto Protokolü'nde kabul edilen piyasa odaklı esnek mekanizmalar konusunda ise AB, başlangıçta bu esnek mekanizmaların kullanımının sanayileşmiş ülkelerin emisyon azaltma sorumluluklarına zarar vereceği düşüncesiyle karşı çıkmıştır. Ancak daha sonra bu konuda uzlaşma sağlanmış ve AB bu mekanizmaların desteklenmesi konusunda önemli rol oynamaya başlamıştır (Schreurs, 2002: 188-189; Wurzel ve Connelly, 2011: 6). Bu doğrultuda Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sistemini (European Emission Trading System)²²

²¹ Bu Program, Kyoto Protokolü'nün hedeflerine ulaşmak ve hatta daha yüksek bir azaltım hedefine ulaşmak amacıyla oluşturulmuştur. Burada, emisyon ticaret sistemi, enerji tüketiminde verimliliği artırma ve yenilenebilir enerji kaynaklarının payını yükseltme stratejileri değerlendirilmiştir (European Commission, 2006).

²² Kyoto Protokolü'ne dahil edilen esnek mekanizmalar arasından AB'nin sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik en geniş kapsamlı önlemlerden biri, AB emisyon ticareti sistemi olmuştur. İlk zamanlarda karşı çıkmasına rağmen AB, 2005 yılında bu sistemin yürürlüğe girmesini sağlayarak sistemi uygulayan ilk aktörlerden biri olmuştur. "Üst Sınır ve Takas Programı" olarak da adlandırılan bu sistem örnek teşkil ederek AB'nin liderlik etme arzusunu pekiştirmesine de katkı sağlamıştır (Rayner ve Jordan, 2016: 7). Söz konusu bu sistem, iklim tedbirlerine isteksiz üye devletlere "kirlilik satma" gerekliliğini getirerek uluslararası anlaşmalara karşı çıkmamalarını sağlayan esnek bir zemin sunmuştur. Diğer bir ifadeyle belirli sektörlerle her yıl gittikçe azalan emisyon kotaları tanımlayan bu sistem, söz konusu sektörlerdeki üreticilerin kendi kotalarını aşması durumunda piyasadan bu kotaları satın almalarına dayanmaktadır. Ancak bu sistem üreticilerin maliyetlerini arttırması ve özellikle Birlik içi ve uluslararası pazardaki üreticiler arasında önemli farklılıklara neden olmasıyla tepkiler de doğurmuştur (Uyduranoğlu vd., 2023: 261-262). Üst sınır olarak emisyonlarının %82'sini tahsil edebilen havayolları, sınırlarını aşmaları nedeniyle kirlilik hakkı satın alan başlıca sektörler arasındadır. 2019 verilerine göre bu alandaki şirketler emisyonlarını %47,5 oranında ödemektedirler (Dufrasne, 2021). Üst sınırın azaltılması ve güçlü bir emisyon fiyatlandırmasını düşük karbonlu yeni teknolojilere yatırıma teşvik etmesine dayanan bu sistemin etkin sonuçlara ulaşması tartışmalı kalmıştır (Tunahan vd., 2023: 232). Örneğin 2008-2013 yıllarına yönelik analizinde Koch vd. (2014: 676) emisyon fiyat değişikliklerinin emisyon azaltımıyla ilgili temellere dayanmadığını ve Rogge vd. (2011) yenilikler için yeterli teşvik sağlamadığını belirtirken, Bayer ve Aklin (2020: 8805) 2008-2016 yılları arasında AB'nin Kyoto Protokolü kapsamında hedeflediği miktarın yaklaşık yarısı olan 1,2 milyar ton karbonun azaltıldığını ortaya koymuştur.

oluşturarak, ülkelerin ulusal planları doğrultusunda kota belirlemesini ve bu kota uyarınca alım-satım yapmasını kararlaştırmıştır (Kuran, 2019: 49).

ABD, Kanada, Avustralya, Japonya ve Rusya gibi en çok karbon emisyonuna neden olan büyük aktörlerin protokolü terk etmesi (Clémençon, 2016: 5; Harris, 2002: 153; Dröge, 2016: 24) ve Çin ve Hindistan'ın yanı sıra Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya gibi yükselen ekonomilerin hızlı büyümesi (Hein, 2013; Dröge, 2016: 10-15) bir taraftan etkili azaltımı daha da zorlaştırırken, diğer taraftan AB'nin bu alandaki girişimleriyle daha da öne çıkmasında etkili olmuştur (Obertür ve Roche Kelly, 2008: 36). Kyoto Protokolü'nü kurtarmak adına AB, 2001 yılında Marakeş Anlaşmalarında Kyoto kurallarının kabul edilmesini sağlamış ve Protokol 2005 yılında AB'nin de etkin çabalarıyla yürürlüğe girmiştir (Obertür ve Roche Kelly, 2008: 36; van Schaik ve Schunz, 2012: 180).

Bu uzun sürecin temel sorusu Kyoto'nun başarısının değerlendirilmesine ilişkindir. Bir başarı olarak AB 2008-2012 yılları arasında %18,5'lik bir azaltımla hedefini fazlasıyla gerçekleştirmiştir (Delbeke ve Vis, 2015: 15). Ancak bu başarıda, 2004 yılında AB'nin "büyük patlama" niteliğindeki genişlemesiyle güçlü bir sanayileşmeye sahip olmayan eski Varşova Paketi ülkelerinin AB'ye katılması, 2000'li yıllarda meydana gelen ekonomik durgunluk ve tüketim ürünlerinin Çin gibi başka ülkelere ikame edilmesindeki artış etkili olmuştur (Schreurs, 2002: 1-2; Weidner ve Mez, 2008: 129; Karstensen vd., 2018: 131). Özellikle tüketim ürünlerinin başka ülkelere karşılanması başka ülkelerdeki emisyonların daha da hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur (Von Lucke vd., 2021: 41). Sonuç olarak bu durum küresel emisyonların istikrarlı bir şekilde artmasını devam ettirmiş ve küresel ısınmayı 2 °C'nin altında sınırlama hedefini giderek gerçekçi olmaktan çıkarmıştır (Clark, 2012; Dröge, 2016: 15-16). Tüm bu çabalar iklim değişikliği üzerinde oldukça sınırlı bir etki yaratmıştır (Oberthür ve Roche Kelly, 2008: 36). Kyoto süreci, devlet temelli küresel düzenin çevresel konularda yeterli olmadığını ortaya koymuş, temel fosil yakıt kullanıcılarının yüksek seviyede emisyon yapmaya devam etmelerine izin veren bir uygulama olmuştur (Moellendorf, 2015: 177). Oluşturulan piyasa temelli mekanizma olan emisyon ticareti sisteminin düşük emisyon fiyat etiketleri nedeniyle, emisyon azaltımı sistemi etkili bir şekilde çalışmamıştır (Carbonmarketwatch, 2017).

2000'li yıllarda AB, azaltım konusundaki ana odağından vazgeçmeyip yeni bir kapsayıcı iklim anlaşması için ihtiyacı vurgulamıştır (Oberthür ve Dupont, 2011: 84; van Schaik ve Schunz, 2012: 181; Delbeke ve Vis, 2015: 7). Birlik kapsamında AB, 2008 yılında kabul edilen İklim ve Enerji Paketi'yle 2020 yılına kadar sera gazlarında en az %20'lik bir azaltımı hedeflemiştir. Bu paket ayrıca, toplam enerji tüketimi içerisinde yenilenebilir

enerjinin payının %20 arttırılmasını ve enerji tasarrufu konusunda %20 enerji verimliliğinin sağlanmasını kararlaştırmıştır (European Commission, 2008: 2-8). Uluslararası kapsamda ise 2009 yılındaki COP15 sürecinde Kyoto'nun eksiklikleri belirginleşmiş, hızla büyüyen ekonomilerin sera gazlarının artan payına çözüm geliştirilmesi hedeflenmiş (Findlay ve Dimsdale, 2009: 5) ve AB'nin odağı kirleten öder ilkesinden²³ görelî yeterlikler ilkesine²⁴ yoğunlaşmaya başlamıştır (European Council, 2007: 13; Von Lucke vd., 2021: 43). AB'nin, iddialı ve yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma hedefini ve 2 °C eşiğinin altında kalmanın önemi vurgusunu sürdürmesine rağmen, COP15'te AB'nin liderliğine inanç sonuçsuz kalmıştır (Groen vd., 2012, 178; Rayner ve Jordan, 2016: 11). AB'nin çabaları, ABD, Brezilya, Güney Afrika, Hindistan ve Çin gibi kilit aktörleri kendi hedeflerine ikna etmeye yetmemiş ve bu durum yeni bir iklim anlaşmanın oluşturulamamasına neden olmuştur (Curtin, 2010; Oberthür ve Dupont, 2011: 84; Wurzel ve Connelly, 2011: 8). Uluslararası iklim diplomasisinin ve AB'nin çabalarının en büyük başarısızlıklarından biri olarak değerlendirilen COP15 (Groen vd., 2012: 174), ülkeleri bir taahhüt altına sokmadığı için oluşturulan sonuç belgesi iyi niyet beyanı niteliğinde kalmıştır.

Kyoto Protokolü'nün 2012 yılında sona erecek olması nedeniyle AB, ikinci bir döneme uzatılması için yeni bir küresel anlaşmanın hazırlıklarına başlamıştır (Barnes, 2011: 50). 2010 yılında COP16 ile oluşturulan Cancun Anlaşmaları, bu konudaki müzakereleri yeniden canlandırmayı hedeflemiştir. Yapılan hazırlıklar kapsamında Kyoto II, 2012 yılındaki COP18'de kabul edilmiştir. 2020'ye kadar %20 emisyon azaltımı şeklindeki hedefini Kyoto II'de de sürdüren AB'nin, bu döneme kadar %19 azaltım gerçekleştirdiği dikkate alındığında

²³ İlk olarak OECD tarafından 1972 yılında ortaya atılan “kirleten öder ilkesi”, kirliliği üretenlerin çevresel hasarı önlemek için kirliliği yönetme maliyetlerini üstlenmeleri gerektiğini savunan bir çevre politikası kavramıdır. Bu ilke, endüstrilerin, işletmelerin ve bireylerin ürettikleri kirlilik için mali sorumluluk almalarını sağlamak amacıyla çevre hukuku ve politikasında kullanılmaktadır. Bu ilke, çevresel maliyetleri topluma veya hükümete yüklemek yerine içselleştirilmesini sağlayarak sürdürülebilir uygulamaları teşvik eder. 1992 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Bildirgesi (Rio Bildirgesi), bu yaklaşımı sürdürülebilir kalkınma için 27 yol gösterici ilkeden biri olarak dahil etmiştir. 2007 AB'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın 191(2) maddesinde “Birliğin çevre politikası (...) çevresel hasarın öncelikli olarak kaynağında düzeltilmesi ve kirletenin ödeme yapması ilkelerine dayanacaktır” şeklindeki ifadeyle bu ilke, AB'nin çevre politikasının da temelini oluşturmaktadır (European Court of Auditors, 2021).

²⁴ BMİDÇ'de resmî olarak kabul gören “görelî yeterlikler ilkesi” (principle of respective capabilities), devletlerin bireysel kapasitelerine ve gelişme düzeylerine göre harekete geçmeleri gerektiğini öne süren bir çevre politikası kavramıdır. Bu ilke, ülkelerin farklı ekonomik, teknolojik ve kurumsal yetenekleri olduğunu dikkate alarak, daha zengin ve yetenekli ulusların daha büyük bir eylem yükü üstlenmesi gerektiğini savunmaktadır (Rosencranza ve Jamwal, 2020: 292-293). Rio Deklarasyonu'nda bu farklılaşan sorumluluklar “ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesiyle” öne çıkarılırken, BMİDÇS Madde 3.1'de bu yaklaşıma “görelî yeterlikleri” de eklemiştir. Bu ilke, ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesiyle benzer amacı taşıyıp ülkelerin koşullarına göre farklı sorumluluklar üstlenmelerine dikkat çekmektedir (Pauw vd., 2014: 8). Ancak ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi ülkelerin gelişmişlik seviyeleriyle birlikte tarihsel sorumluluklarına odaklanırken, görelî yeterlikler ilkesi ülkelerin mevcut kapasite ve kaynaklarını dikkate almaktadır. Bu ilke, kirleten öder anlayışına kıyasla gelişmekte olan ülkelerin de bu sürece katılmasını desteklemektedir.

asında yeni veya iddialı bir hedef belirlemediği ortaya çıkmaktadır. Bu noktada Rayner ve Jordan (2016, 11-12) AB'nin iddiasındaki bu azalmanın, çevresel konuların AB üye devletleri üzerindeki etkisini kaybetmesinden kaynaklandığını belirtmektedir.

Uluslararası iklim normlarının gelişimine verdiği desteğin yanı sıra, AB 2000 yılındaki Lizbon Stratejisiyle 2010 yılına kadar yenilenebilir enerji kapasitesinin %22 seviyesine çıkarılması, çevreye uyumlu altyapı ve ulaşım sistemlerine öncelik tanınması, doğal kaynakların verimli kullanılması ve sera gazı emisyonunun 2005 yılına kadar azaltılması hedefleriyle kendine özgü çabalar da yürütmüştür. 2005 yılında bu hedeflere ulaşamadığını belirtilmesinin (Yaman ve Gül, 2018: 206-207) ardından 2010 yılında AB Konseyi tarafından çevre konusundaki önceliklerin görüşüldüğü toplantıda AB, Avrupa 2020 Stratejisini tanıtmıştır. Bu Strateji 2010 yılını başlangıç kabul ederek, ekonomik krizden çıkış yolu olarak akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme konularına dikkat çekmiştir. AB'nin bilimsel bilgiye ve yenilikçi temele dayanarak ekonomik büyümesini içeren *akıllı büyüme*, kaynakların verimli kullanımını içeren *sürdürülebilir büyüme* ve istihdam olanakları yüksek bir büyümeyi ifade eden *kapsayıcı büyüme* ile AB, üç temel üzerinden stratejisini şekillendirmiştir (Yaman ve Gül, 2018: 206-207).

2.3.3. Paris İklim Anlaşması Sürecinde Avrupa Birliği İklim Politikaları

Fransa'nın ev sahipliğinde (Paris'te) düzenlenmesinin de etkisiyle COP21'e yoğun ilgisini ortaya koyan AB, bu tarihten itibaren iklim diplomasisi alanındaki çabalarını daha fazla artırmıştır (Bäckstrand ve Elgström, 2013; Dröge ve Geden, 2015, 1). COP21'de öncelikle AB, fiktisel düzeyde ilk kez 2013 yılında Varşova'da (COP19) ortaya atılan gönüllü bir mekanizma olan Ulusal Katkı Beyanı konusunu yeniden ele almış ve burada resmileşmesinin ardından 2030 yılına kadar %40 oranında azaltımı taahhüt etmiştir (Dröge, 2016: 25). Ancak yukarıdan aşağıya doğru ilerleyen uluslararası çözümler peşinde koşmanın eksikliklerini fark eden AB, artık kendi taahhüdünün en önemli müzakere konusu olmadığını görmeye başlamıştır (Von Lucke vd., 2021: 46). Yükselen ekonomilerin ve gelişmekte olan ülkelerin iklim rejimini kabul etmeyecek olmasını, bağlayıcı taahhütlere karşı çıkan ABD'nin pozisyonunu ve Birlik içerisindeki finansal krizi de dikkate alarak AB, bu girişimi yasal olarak bağlayıcı olmayacak şekilde tasarlamış ve gönüllü önlemleri öne çıkarmayı amaçlamıştır.

AB'nin değişen bu yaklaşımda iki konu önemli rol oynamıştır. Bunlardan ilki iklim-ekonomi bağlantısıdır. 2006 Stern Raporu'nda da dikkat çekildiği üzere iklim değişikliğinin ekonomik boyutu AB için her zaman önemli bir rol oynamış, bu durum 2014-2019

dönemindeki istihdam, büyüme ve yatırıma vurgu yapan Juncker Komisyonu ile daha da öne çıkmış ve Avrupa Komisyonu Ticaret Genel Müdürü eski başkan yardımcısı Raffaele Mauro Petriccione'nin 2018'de İklim Genel Müdürlüğü Başkanı olarak atanması da bu durumu destekler bir adım olmuştur (Von Lucke vd., 2021: 47). Ekonomik alandaki endişelerle birlikte AB'nin iklim müzakerelerinde değişen yaklaşımında kurumsal dönüşümler de etkili olmuştur. AB, geliştirdiği Yeşil Diploması Ağı aracılığıyla üçüncü ülkelerin farklı bakış açılarını daha iyi anlamayı hedeflemiştir (Torney ve Cross, 2018: 45). AB normatif gücünün ve örnek liderlik yaklaşımının sınırlarını daha iyi anlayarak iklim değişikliğini bir çevre meselesinden dış politika meselesine dönüştürmüştür (Von Lucke vd., 2021: 47-48). Etkileşimli liderlik kapsamında AB, başkalarının rızasını müzakere ederken aynı zamanda onların önerilerine de açık olma anlayışını COP21'den itibaren güçlendirmeye çalışmıştır. Karar verici aktörler egemen devletler olarak kalmasına rağmen, COP21 devlet dışı aktörlere de önemli bir rol vermiş ve Ulusal Katkı Beyanları devlet temelli gönüllü taahhütler olarak oluşturulmuştur (Meulemann, 2015; Dröge, 2016: 6).

Tüm bu girişimleriyle AB, COP21'e güven tesis edici bir aktör olarak başlamıştır (Von Lucke vd., 2021: 49). AB, BMİDÇS'nin 196 tarafının bu en kapsamlı iklim anlaşması olan Paris Anlaşması'nın değerlendirildiği COP21'e katılım sağlamasında ve bu Anlaşma'nın 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmesinde etkili rol oynamış ve 2050 yılında iklim nötr olmayı kabul etmiştir. Gösterilen çabalar sonucunda AB 2017 yılında, 2020 yılı hedefini erkenden yakalamış, 1990 yılına göre emisyon oranını %22 azaltmıştır (Kıymaz, 2023: 48). Kyoto ve Paris Anlaşmalarında önemli roller üstlenen AB (Kıymaz, 2023: 49) ayrıca 2020 yılında, 2030 yılına kadar en az %55 azaltım seviyesine ulaşmayı onaylamıştır. Ancak Paris Anlaşması'nda kabul edilen Ulusal Katkı Beyanları, 1,5 °C (veya 2 °C'yi aşmama) hedefine ulaşmada yetersiz kalmıştır (Dröge, 2016: 6; Climate Action Tracker, 2024).

2.3.4. Avrupa Yeşil Mutabakatı

1990'lı yıllardan itibaren iklim değişikliği ve çevre sorunlarına çözüm arayışına yönelip bu alanda liderlik rolü üstlenmek isteyen AB, mücadelesini sürdürmek amacıyla 2000'li yıllarda yeni stratejiler ortaya koymaya başlamıştır (Kıymaz, 2023: 49). Bu amaç doğrultusunda 2019 yılında duyurulan Avrupa Yeşil Mutabakatı yeni bir dönemi başlatan önemli bir girişim olmuştur.

2019 yılında yeni Avrupa Komisyonu Başkanı olan Ursula von der Leyen, görev süresinin başlangıcından itibaren iklim değişikliğini önemli öncelik alanlarından biri olarak belirlemiştir. Bu noktada Ursula von der Leyen başkanlığındaki Komisyon, 2014 Ukrayna

krizi ve Rusya ile yaşanan gerilimlerin ardından arz güvenliğine daha fazla vurgu yapan önceki Komisyondan retorikte farklılaşan bir süreci başlatmıştır. Avrupa Yeşil Mutabakatı ile birlikte AB, fosil yakıta dayalı ekonomiyi yenilenebilir enerjiye dayalı bir ekonomiye değiştirerek ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutları olan bu krizi aynı dönüşüm içerisinde çözmeyi hedeflemiştir.

AB, kaynakları verimli kullanan rekabetçi bir ekonomiye dönüşmeye yönelik büyüme stratejisini Avrupa Yeşil Mutabakatı ile ortaya koymuştur (European Commission, 2019). Bu doğrultuda Avrupa Komisyonu, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı "2050'de sera gazı emisyonlarının olmadığı ve ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıldığı, modern, kaynakları verimli kullanan ve rekabetçi bir ekonomi ile AB'yi adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan yeni bir büyüme stratejisi" şeklinde tanımlamıştır (Siddi, 2021: 88). Mutabakat hem 2030 için orta vadeli hem de 2050 için uzun vadeli hedefler belirlemiştir. Orta vadeli hedef kapsamında AB, 2030 yılına kadar sera gazı emisyonunu 1990 seviyelerine kıyasla %55 azaltma amacını ortaya koymuştur. Bu hedefin belirlenmesi, görevdeki hükümetlerin kısa vadede harekete geçmesini gerektirmesi açısından oldukça önemlidir (Morgan, 2020a).

Uzun vadeli hedef olarak ise 2050 yılına kadar sera gazı emisyonu sıfırlayarak ilk iklim nötr kıta olmayı arzusunu belirtmiştir. Bu iddialı ve zorlu hedefe ulaşmak adına Mutabakat, ilk Avrupa İklim Yasası'nın oluşturulmasının gerekliliğini vurgulamıştır (Avrupa Komisyonu, 2019: 4-5). Bu konuda yapılan çalışmalar sonucunda da taslak bir iklim yasası oluşturulmuştur. Bu taslak yasada Komisyon, tüm üye devletlerin iklim nötrlüğü hedefi doğrultusunda kaydettiği ilerlemeleri takip etmek ve ulusal önlemlerin tutarlılığını ve yeterliliğini değerlendirmekle görevlendirilmiştir. Bu görev doğrultusunda, Madde 6.2 ve 6.3 uyarınca, bir üye devletin iklim nötrlüğü ve uyum hedeflerinin tutarsız olduğu durumlarda, Komisyon'un o üye devlete tavsiyelerde bulunması ve bu tavsiyeleri ilk ilerleme raporunda değerlendirmesi kararlaştırılmıştır (Morgan, 2020b). Ayrıca Madde 3 ile Komisyon'a, Avrupa Parlamentosu ve üye devletlerle tam müzakereler yapmak zorunda kalmadan hedefleri her beş yılda bir gözden geçirme yetkileri verilmiştir (Morgan, 2020b). Bu işleyiş biçimi, Komisyon'un bu konudaki yetki alanını güçlendirmiştir. Böylece Komisyon'un, daha hızlı hareket etmesi ve küresel iklim gündemiyle daha iyi ilgilenmesi amaçlanmıştır. Ancak Komisyon'un bu konu üzerinde güçlendirilmesi aynı zamanda üye ülkeler ve Avrupa Parlamentosu nezdinde tartışmalara da yol açmış (Morgan, 2020b) ve bu tartışmalar Madde 3'ün değiştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durum, üye devletlerin sera gazı emisyonu azaltma hedefleri üzerindeki yetkilerini devretme konusunda isteksizliklerini göstermiştir.

AB içerisinde bazı üye ülkeler, 2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedefini onaylamaya da çekinceler göstermiştir. Özellikle Polonya, bu konuda taahhütte bulunmayı reddeden tek üye ülke olmuştur. Bu noktada çekimser ülkelere teşvik edici olmak adına Yeşil Mutabakat, fosil yakıtlara bağımlı olan bölgelerde ve üye devletlerde enerji geçişinin yüksek maliyetlerini karşılamak için Adil Geçiş Mekanizması'nın ve bir Adil Geçiş Fonu'nun oluşturulmasını önermiştir (Siddi, 2021: 88). “Kimsenin geride bırakılmaması” çağrısına dayanan bu mekanizmalar sosyal adaletin temel ilke olarak benimsendiğini göstermektedir.

Bu tartışmaların sonucunda 24 Haziran 2021 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından İklim Yasası kabul edilerek Mutabakat'ın ana hedefi olan 2050 yılına kadar iklim nötrlüğü kanun haline getirilmiştir.²⁵ AB üye ülkeleri ve tüm kurumları için bağlayıcı bir 2050 hedefini benimsemesini amaçlayan bu yasa, AB'nin bu alandaki kararlılığını resmileştirmiştir. Ayrıca 2030 yılı için %55 azaltım hedefinin gerçekleştirilmesi için “55'e Uyum” (Fit for 55)²⁶ paketi 14 Temmuz 2021 tarihinde duyurulmuştur (Gheuens, 2024: 20).

Avrupa Komisyonu, etkin iklim politikalarının sağlanması için karbon fiyatlandırılmasına dayanan mekanizmaları bir gereklilik olarak kabul etmektedir. 2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedeflerine ulaşmak için ise Komisyon, emisyon ticareti sistemi de dahil olmak üzere mevcut politikaları revize ederek iklim hedefleriyle uyumlaştırılmasını amaçlamıştır. Emisyon ticareti sistemi, buna dahil olan üreticilerin maliyetlerini arttırdığı için Birlik içerisinde ve uluslararası alanda rekabet güçlerini olumsuz etkilemektedir. Yer değiştirmesi söz konusu olmayan sektörler AB içerisinde karbon maliyetlerini üstlenirken, esnek sektör üreticileri üretim tesislerini karbon düzenlemesi olmayan bir ülkeye kaydırabilmektedir. Ancak bu durum hem üretimin yurt dışına kaymasına (ve dolayısıyla istihdam kaybına) hem de bu üreticilerin küresel iklim normlarına katkıda bulunmadan aynı emisyon oranlarını sürdürmelerine neden olmaktadır. Bu noktada söz konusu bu “karbon sızıntısını” önlemek adına, 2023 yılında emisyon ticareti sistemi temeli üzerinden geliştirilen Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması duyurulmuş ve böylece AB pazarına giren (belirli) ürünlere, üretimlerindeki emisyonları yansıtacak bir fiyat koyulmuştur. Bu Mekanizma'nın ilk

²⁵ Yasanın yürürlüğe girme tarihi ise 30 Haziran 2021'dir.

²⁶ 55'e Uyum paketi, AB'nin sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar en az %55 oranında azaltmak ve AB'yi 2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaştırmak için bir dizi yasadaki oluşmaktadır. Paket, AB iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarını iklim hedefleriyle uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Öncelikle paket, emisyon izinlerinin daha hızlı azaltılması ve bazı sektörlerde sunulan ücretsiz izinlerin kaldırılması, modernizasyon fonu desteklerinin artırılması benzeri girişimlerle emisyon ticareti sisteminin reforme edilerek daha iddialı hale getirilmesini hedeflemiştir. Ayrıca yine bu doğrultuda karbon sızıntısının önlenmesi için Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması aracılığıyla bazı ithalatlarda karbon fiyatlandırılmasının yapılması, 2035 yılına kadar tamamen sıfır emisyonlu araç satışına geçilmesi ve yenilenebilir enerjinin payının artırılması konuları paket kapsamında ele alınan temel girişimler olmuştur (European Council, 2025).

olarak çimento, gübre, alüminyum, elektrik, demir-çelik, hidrojen ve bazı alt ürünleri kapsamı planlanmıştır (Uyduranoğlu vd., 2023: 261-263).

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, aynı zamanda Mutabakat'ın dışsal boyutunu da şekillendirmekte ve iklim politikaları alanına diğer ülkeleri de entegre etmektedir. Dolayısıyla AB, iklim değişikliği alanındaki iddialı eylemlerinde yalnızca bir rol-model görevi görmekle kalmamakta, aynı zamanda kolektif bir çabayı teşvik ederek diğer devletleri de harekete geçmeye itmektedir (Uğurlu, 2024: 26). 25 Ocak 2021'de "Avrupa Yeşil Mutabakat'nın Dış Boyutuna Ulaşmak" başlıklı belge ile AB, önemli bir küresel etki yaratmak için kolektif eylemin zorunluluğunun bilincinde olduğuna dikkat çekmiştir (Council of the European Union, 25 Ocak 2021). AB dünya çapındaki emisyonların yaklaşık %9'unu oluştururken, AB üyesi olmayan G20 ülkeleri emisyonların %70'inden fazlasına neden olmaktadır (Uğurlu, 2024: 26). Bu noktada diğer ülkeleri de bu dönüşüme katarak küresel çabayı desteklemek amacıyla AB, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile iklim ve sürdürülebilirlik kriterlerini ticaret müzakerelerine dahil etmiş, ticaret ortaklarını daha yeşil uygulamalar benimsemeye yönlendirmiş ve bu ülkeleri karbon emisyonlarını azaltma konusunda teşvik etmiştir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı'na yönelik tartışmalar temel olarak bu girişimin destekçileri ve ekososyalistler arasında gerçekleşmiştir. Bu iki grup ortak olarak, yaşanan krizin ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutları olduğu ve bu krizlerin mevcut geleneksel ekonomi politikası ile çözülemeyeceği konusunda fikir birliği içerisinde. Ancak aralarındaki temel ayrım ekonomik, sosyal ve ekolojik alanda yaşanan krizin çözümüne yöneliktir. Avrupa Yeşil Mutabakatı destekçileri devlet desteğiyle özel sektörün sürdürülemez ekonomik sistemin dönüştürülmesine odaklanırken, ekososyalistler Avrupa Yeşil Mutabakatı kavramını, yeni bir kapitalizm biçimi olan "yeşil kapitalizm" kabul ederek eleştirmektedirler (Aşıcı ve Bünül, 2012: 296). Ekososyalistler bu noktada söz konusu ekonomik, sosyal ve ekolojik krizin üstesinden gelmek için piyasaya dayalı stratejilere karşıdır (Löwy, 2002: 127-128; Aşıcı ve Bünül, 2012: 301). Ekososyalistler, bu mekanizmalarda kapitalist çıkar grupları tarafından karbondioksitin meta olarak kullanabileceğini öne sürmektedirler (Angus vd., 2009). Sonuç olarak, ekososyalistler, üretim ve tüketim tarzındaki dönüşümün üçlü krizle mücadelede vazgeçilmez olduğunu savunmaktadırlar. Ancak geçiş aşamasında kapitalist sistemin yıkıcı etkilerinin ertelenmesi için önlemlerin alınması gerektiğini desteklemektedirler (Aşıcı ve Bünül, 2012: 302).

Ekososyalistlerin yanı sıra euroseptikler (avro-şüphecileri) genellikle AB iklim politikalarını aşırı bürokratik ve ekonomik olarak külfetli olarak eleştirmektedir. Pollex (2025:

224), euroseptikleri üç başlık altında gruplandırmaktadır. İlk grup olan kanıt şüpheciliği (evidence scepticism), iklim değişikliğinin mevcudiyetini ve insanın bundaki etkisini doğrudan reddetmektedir. Fosil yakıtları ve karbon dioksiti AB toplumunun düşmanı ilan etmenin çılgınlık olduğu anlayışına dayanan kanıt şüphecileri, bilimsel bulguları göz ardı eden bir anlayış yürütmektedir. İkinci kategori olan süreç şühecileri (process scepticism), bu alandaki politika sürecinin tarafsız şekillenmediği üzerinde durmaktadır. Son olarak tepki şüphecileri (response scepticism) ise alınan önlemlerin gereksiz ve ekonomik anlamda maliyetli olduğuna dikkat çekmektedir. Tüm bu çerçevede euroseptikler genel olarak bu politikaların ulusal egemenliği aşındırdığını ve yerel endüstrilere yüksek maliyetler yüklediğini, genellikle büyük şirketleri kayırdığını ve gücü Brüksel'de merkezileştirdiğini, vatandaşların gerçek ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını savunmaktadırlar. Bunlar, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı ulusal karar alma süreçlerini baltalayan ve yerel ekonomilere yük bindiren aşırı hırslı, yukarıdan aşağıya bir politika olarak görme eğilimindedirler. Avrupa şüphecileri, Mutabakat'ın farklı ulusal koşullara yeterli önem vermeden tek tip çevresel önlemler dayattığını ve geleneksel enerji kaynaklarından hızlı ve maliyetli geçişleri zorlayarak yerel endüstrilere zarar verebileceğini savunmaktadırlar. Merkezi, AB tarafından zorunlu tutulan iklim hedeflerini kabul etmek yerine, politik olarak yönlendirilen yeşil gündemler olarak gördükleri şeylerden ziyade enerji güvenliği ve ekonomik rekabeti önceliklendiren daha esnek, ulusal olarak uyarlanmış yaklaşımları savunmaktadırlar. En savunmasız AB vatandaşları üzerindeki orantısız geçiş maliyetlerinin azaltılmaması, ulus içi eşitsizliklerin daha da derinleşmesi, aşırı cılızlığın ve genel olarak AB şüpheciliğinin körüklenmesi riskini taşımaktadır (European Commission, 9 Ocak 2025).

Çalışmanın bu bölümü, AB'nin uluslararası sistemde nasıl konumlandırılacağını sorgulamakta ve kimliğini “normatif güç” üzerinden açıklamaktadır. Normatif güç kimliğinde güvenliği (çevresel güvenliği de içerecek şekilde) ele almaktadır. Yürütülen incelemeler, AB'nin güvenlik kimliği ile iklim kimliği arasında son yıllarda yakınlaşan bir ilişki olduğunu ve güvenlik politikasına yeşil yaklaşımları entegre etmeye başladığını ortaya koymaktadır. Bu bölüm, normatif güç kimliğinin sürdürülebilirlik alt normu kapsamında AB'nin uluslararası iklim politikalarına yoğun bir ilgi göstermeye başladığını ve Avrupa Yeşil Mutabakatı ile iklim girişimlerinin liderliğini üstlendiğini göstermektedir. Çalışma, AB'nin iklim politikalarını desteklemek için söylemsel çerçevede de güvenlik diline yönelenerek güvenlikleştirmeyi kullandığını üçüncü bölümde ele almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NORM ALICIDAN NORM YAPICIYA: AVRUPA BİRLİĞİ İKLİM POLİTİKALARININ GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

AB kurucu isimlerinden Jean Monnet, Avrupa entegrasyonuna ilişkin yaptığı değerlendirmede, insanların (Avrupalıların) ancak bir krizle karşılaştıklarında değişimin gerekliliğini fark edeceğini belirtmiştir (Lehne, 2022). Bu kapsamda literatür AB'deki kriz/tehdit inşasını (güvenlikleştirmeleri) göç, havacılık güvenliği, terör, sağlık/ Covid-19 ve iklim değişikliği gibi çeşitli örnekler üzerinden incelemiştir (Kaunert vd., 2023; Altunbaş ve Memişoğlu, 2024; Fernández, 2024). Bu çalışmalar güvenlikleştirmenin “nasıl” yapıldığı sorusunu farklı aktörler üzerinden açıklayabilmekle birlikte “neden” yapıldığını sınır güvenliğini veya belirli politikaların uygulanmasını sağlamak gibi kısa vadeli hedefler üzerinden sınırlı bir çerçevede ele almıştır. Bu çalışma ise güvenlikleştirmenin yalnızca bir güvenlik sağlama veya politikalarını şekillendirme pratiği değil, aynı zamanda daha geniş bir hedefin -kimliğin meşrulaştırılmasının- bir aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bu bölümü, AB'deki değişimi iklim değişikliğine ilişkin kriz/tehdit inşasıyla incelemektedir. Bölüm, Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini açıklamak için dört alt başlıktan oluşmaktadır. İlk alt başlık, çalışmada kullanılan yöntemi sistematik bir şekilde ele almaktadır. Yöntemsel çerçeveyi oluşturan nitel içerik analizinin aşamalarının ve çalışmada kullanılan kod cetvelinin açıklanmasının ardından, ikinci alt başlık, AB'deki güvenlikleştirme sürecini Avrupa Komisyonu üzerinden yedi güvenlik sektörü (askeri güvenlik, siyasi güvenlik, toplumsal güvenlik, ekonomik güvenlik, enerji güvenliği, gıda güvenliği ve çevresel güvenlik) çerçesinde analiz etmektedir. Üçüncü alt başlıkta, güvenlikleştirmenin neden yapıldığını anlamak için neye hizmet ettiği (veya neyin önünü açtığı) değerlendirilmektedir. Son alt başlık ise güvenlikleştirme ile desteklenen Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın başarılı bir iklim rejimi oluşturulmasında etkili olup olmayacağı tartışılmaktadır.

3.1. Yöntem: Nitel İçerik Analizi

2019 yılında yeni seçilmiş olan Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın desteklenmesini sağlamak amacıyla iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini inceleyen bu çalışma, güvenlikleştirme kuramı analizlerine uyumlu olması nedeniyle yaygın kullanılan

yöntemlerden biri olan (Balzacq, 2011: 31-53) içerik analizinden faydalanmaktadır.²⁷ İçerik analizi, metinlerde temaları ve temel fikirleri ortaya çıkarmak için metnin sistematik şekilde analiz edilmesini ifade etmektedir (Drisko ve Maschi, 2016: 7). Verileri anlamlandırmanın bir yolu olan bu yöntem, metinler, konuşma transkriptleri, röportajlar, anlatılar gibi pek çok veri türünü incelemede kullanılmaktadır.

İçerik analizi, sonuçların değerlendirilmesinde temel alınan ve analiz süreci boyunca sürekli gözden geçirilen bir kodlama çerçevesine dayanmaktadır. Sistematik inceleme sürecinde veri setindeki kelimeler, cümleler veya paragraflar belirli temalar üzerinden kodlanmaktadır. Söz konusu bu temaların çalışmanın araştırma sorusu etrafında şekillendirilmesi içerik analizinin başarılı bir şekilde uygulamasında önemlidir. Dolayısıyla çalışmanın araştırma sorusunun (ve kuramsal çerçevesinin) içselleştirilmesi, kuram ile ampirik materyali eşleştirmek için işlevsel göstergelerin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak içerik analizinde başarılı olunabilmesi için kodlama planının doğru oluşturulması esastır (Balzacq, 2011: 51-52). İçerik analizi sürecini ele alan Olgun (2008: 67-68), bu analizin yürütülmesinde kodlama dahil olmak üzere toplam altı aşamanın önemi üzerinde durmaktadır:

1. **Araştırma sorunsalının ortaya koyulması:** İçerik analizinin yapılması için öncelikle neyin araştırılacağı ve hangi kategorilerin inceleneceği ortaya konmalıdır.
2. **Araştırma evreninin belirlenmesi ve örneklemin seçilmesi:** İkinci aşama, araştırma konusunu ve zaman dilimini netleştirerek örneklemin belirlenmesi ve böylece verilerin toplanması sürecidir. Belirli bir konudaki her şeyi okumak imkansız olduğu için araştırma sorusunun çerçevesi okunacak metnin yeterliliğine yardımcı olacaktır.
3. **Araştırma kategorilerinin belirlenmesi:** Üçüncü aşama, metni analiz etmek için kullanılacak değişkenlerin belirlenmesini içermektedir.
4. **Kodlama cetvelinin oluşturulması:** Dördüncü aşama, metinlerdeki paragraf veya cümlelerin kodlanması için seçilecek değerleri ifade eden kodlama cetvelinin oluşturulmasıdır.
5. **Kodlama cetvelinin sınanması:** Bu aşama, kodlama cetvelinin uygulanmasına başlamadan önce seçilen birkaç metin üzerinde deneme yapılmasını içermektedir.
6. **Veri girişi, analiz ve yorumlanması:** Son aşama ise daha pratik ve hızlı sonuçlara ulaşmak için kullanılan çeşitli programlar üzerinden verilerin analiz edilmesini kapsamaktadır.

²⁷ Balzacq (2011: 38), söylem analizi, içerik analizi, süreç analizi ve etnografik araştırma yöntemlerinin güvenilirleştirme analizlerine kapsamlı inceleme fırsatı sağlaması nedeniyle en yaygın kullanılanlar olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışma Avrupa Komisyonu’nun resmi web sitesinden elde edilen verileri temel olarak nitel bir analizle incelemekte ve bulgularını kod frekansları üzerinden sunulan nicel verilerle desteklemektedir. Bu analiz süreci, Olgun’un (2008: 67-68) altı aşamalı araştırma çerçevesi üzerinden aşağıdaki şekilde uygulanmıştır:

- 1. Araştırma sorunsalının ortaya koyulması:** Çalışmanın araştırma sorusu şu şekilde belirlenmiştir: Avrupa Komisyonu iklim değişikliğini güvenlikleştirmekte midir? Eğer güvenlikleştiriyorsa “nasıl” ve “neden” güvenlikleştirmektedir?
- 2. Araştırma evreninin belirlenmesi ve örneklemin seçilmesi:** Öncelikle güvenlikleştirici aktör olarak AB’nin çıkarları için çalışan, yasama başlatma gücüne sahip olan ve Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın savunucu olan Avrupa Komisyonu seçilmiş ve bu doğrultuda Avrupa Komisyonu’nun resmi web sitesinde yer alan belgelerin analiz için kullanılması kesinleştirilmiştir. Yapılan inceleme geniş veri setinin daraltılmasına ihtiyaç olduğunu ortaya koymuş²⁸ ve bu doğrultuda çalışmada araştırma sorusunun sınırlarını belirginleştiren filtrelemeler kullanılmıştır. İlk olarak tarih filtresi uygulanmıştır. Belgeler, Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın 11 Aralık 2019’da duyurulmasından, 30 Haziran 2021’de yasal zemine oturtulmasına kadar geçen süreci kapsayacak şekilde seçilmiştir. İklim yasasının oluşturulması bir anlamda siyasi elitin topluma Mutabakat hedeflerini benimsetmeye başlamasını sembolize ettiği için çalışmanın incelemeyi bu tarihe (30 Haziran 2021’e) kadar yürütmesi araştırma sorusu çerçevesine uyumlu olarak değerlendirilmiştir. İkinci olarak seçilen belgelerin iklim değişikliği ile bağlantılı olması adına, bu ifadeyi (iklim değişikliğini) içeren belgelere ulaşmaya yönelik bir kelime filtrelemesi yapılmıştır. Son olarak, tekrar eden verilerin engellenmesi ve konuyla ilgisiz verilerin çıkarılması amacıyla Komisyon üyelerinin haftalık faaliyetleri, ülke analizleri ve günlük haberler inceleme dışında tutulmuştur. Tüm bu çerçevede 764 belgeden oluşan bir veri seti elde edilmiştir.
- 3. Araştırma kategorilerinin belirlenmesi:** Avrupa Komisyonu’nun Avrupa Yeşil Mutabakatı doğrultusundaki girişimlerin kabulünü sağlamak amacıyla iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini inceleyen bu çalışmada, 764 belgeden oluşan birincil verileri kodlamak, izlemek ve düzenlemek amacıyla MAXQDA programından faydalanılmıştır.
- 4. Kodlama cetvelinin oluşturulması:** Belgelerde kullanılan kodlama çerçevesi, çalışmanın araştırma sorusunu cevaplandırma (ve dolayısıyla çalışmanın kuramıyla uyumlu olma) hedefi etrafında şekillendirilmiştir. Çalışma, ana kod kategorilerini

²⁸ 8 Eylül 2024 tarihi itibarıyla Avrupa Komisyonu’nun sitesinde toplam 13.646 belge bulunmaktadır.

Kopenhag Okulu’nda sunulan güvenlikleştirme yaklaşımının kriterlerine uygun olarak belirlenmiştir. Bu kodlar aşağıda yer alan Tablo 3.1’de detaylı şekilde açıklanmıştır.

- 5. Kodlama cetvelinin sınanması:** Program aracılığıyla yapılan kodlama üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak elde edilen belgeler, genel bir okuma yapılarak incelenmiş ve Komisyon’un bakış açısını anlamlandırmak için kullanılabilecek kodlar değerlendirilmiştir. İkinci aşamada belgeler detaylı bir incelemeyle kodlanmıştır. Son olarak ise kodlamaların kontrolü sağlanarak eksiklikler veya hatalı noktalar düzeltilmiştir. Dolayısıyla tümdengelimsel ve tümevarımsal kodlamanın bir arada kullanıldığı karma kodlama yöntemi uygulanmıştır.
- 6. Veri girişi, analiz ve yorumlanması:** Kodlamaların ardından çalışmanın verileri analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Çalışmanın güvenlikleştirme kuramına uygun şekilde yürütülen kod cetveli dört üst koda dayandırılmıştır. İlk kodlama adımı olarak belgelerde, bir konunun gündemde öncelikli sıraya oturtulması için gereken “aciliyet” durumu aranmıştır. İkinci kodlama “tehdit” imajını üreten yapılar ve uygulamalar ortaya çıkarmaya yönelik yürütülmüştür.

Üçüncü kodlama, “ne tür bir tehdit” sorusunu sorarak iklim değişikliğinin tehdit olarak sunulmasının “hangi” güvenlik sektörleri etrafında şekillendirildiği incelenmiştir. Bu kodlamada Kopenhag Okulu kuramı tarafından sunulan sektörel güvenlik yaklaşımı temel alınmakla birlikte, farklı güvenlik alanlarının da bulunabileceği göz önüne alınarak geniş bir perspektiften bakılmıştır. Askeri, siyasi, ekonomik, çevresel ve toplumsal güvenlik şeklindeki beş güvenlik sektörünün yanı sıra çalışma, enerji güvenliği ve gıda güvenliği konularına yönelik bir vurgunun bulunup bulunmadığı da değerlendirmiştir. Güvenlik sektörlerine yönelik inceleme uygulanırken her bir sektör için o alan ile ilgili konulara odaklanılmıştır. Askeri güvenlik sektörü iklim değişikliğinin askeri faaliyetler, çatışmalar ve savunma kapasitesi üzerindeki etkisi üzerinden takip edilmiştir. Siyasi güvenlik sektörü devletlerin veya AB’nin istikrarı ve bekası, uluslararası hukukun işlevselliği üzerinden izlenmiştir. Ekonomik güvenlik sektörü, ticaret, üretim, altyapı, karşılıklı bağımlılık gibi ekonomik faaliyetler üzerinden değerlendirilmiştir. İnsani güvenlik sektörü, AB toplumu başta olmak üzere bireylere/toplumlara etkisi ve eşitlik, sağlık gibi konularla bağlantısı üzerinden incelenmiştir. Çevresel güvenlik sektörü, ekosistemi ve bunun sürdürülebilirliğini içeren tüm konular kapsamında ele alınmıştır. Enerji güvenliği sektörü, enerji arzının ve erişilebilirliğinin sağlanması kapsamında değerlendirilmiştir. Son olarak gıda güvenliği sektörü ise temiz ve sağlıklı gıdaya erişim ve temiz üretim gibi konular üzerinden takip edilmiştir. Tüm bu

çerçevede elde edilen yedi güvenlik sektörü, iklim değişikliğinin pek çok alanı etkileyen tehdit çarpanı etkisinin Komisyon'un belgelerine de yansıdığını ortaya çıkarmıştır.

Kopenhag Okulu kuramı kapsamında yapılan dördüncü kodlama güvenlikleştirmenin kolaylaştırıcı koşullarına yöneliktir. Bu noktada, Komisyon içerisindeki güvenlikleştirici aktörler, güvenlikleştirme alanları ve güvenlikleştirme söylemini destekleyen araçlar bu kategori altında ele alınmıştır. Sonuç olarak bu çalışma, temel olarak Komisyon'un güvenlikleştirme sürecinin nitel incelemesini yürütmüştür. Kodlama sürecinin tamamlanmasının ardından elde edilen bulgular ışığında yorumlamalar geliştirilmiştir.

Tablo 3.1 Kod Tanım Tablosu

Üst Kodlar		
Güvenlikleştirme Başlangıcı: Aciliyet ve Tehdit İnşası	Kodlar	Kapsamları
	Aciliyet Söylemi	Acil, hızlı, hemen benzeri ifadeler
	Tehdit Söylemi	Tehlike, tehdit, risk, sorun benzeri ifadeler
Güvenlikleştirme Sektörü	Askeri Güvenlik	Sert güçle bağlantılı konular
	Siyasi Güvenlik	İstikrar, beka, egemenliğin ve yapının korunması ve uluslararası hukukun işlevselliği
	Ekonomik Güvenlik	Ticari ve finansal konular
	Toplumsal Güvenlik	Bireylerin ve toplumların hakları ve değerleri
	Çevresel Güvenlik	Ekosistemin korunması
	Enerji Güvenliği	Enerji arz ve erişimi
	Gıda Güvenliği	Gıda arz ve erişimi
Destekleyici Kodlar		
Kolaylaştırıcı Koşullar	Kolaylaştırıcı Koşul Kodları	Kapsamları
	Güvenlikleştirici Aktörler	Komisyon içerisinde güvenlikleştirmeyi üstlenen aktörler
	Güvenlikleştirme Alanları	Söylemin gerçekleştirildiği alan
	Güvenlikleştirme Söylemini Destekleyen Araçlar (Çevresel Güvenlik Sektörü)	Söylemin gerçekleştirildiği çevresel sorun bağlamı

Çalışma, yukarıda belirtilen çerçeve doğrultusunda nitel içerik analizi yöntemini uygulayarak güvenlikleştirme söylemlerinin kapsamını ve içeriğini detaylı bir şekilde analiz etmiştir. Bu bağlamda çalışmada, güvenlikleştirme süreçlerinin söylemsel inşası ve etkileri değerlendirilmiştir.

3.2. Avrupa Birliği'nde İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirilmesi

Dünya siyasetinde norm yayılımına ilişkin sorular, yalnızca fikirlerin önemli olup olmadığıyla değil, aynı zamanda “hangi” fikirlerin ve “kimin” fikirlerinin önemli olduğuyla

da ilgilidir (Acharya, 2004: 239). Bu noktada çalışmanın bu bölümü söz konusu bu iki soruyu iklim politikaları üzerinden cevaplandırmaya çalışmaktadır. “Kimin” fikirleri konusu güvenlikleştirici aktör üzerinden açıklanırken, “hangi fikirler” sorusu güvenlikleştirmenin bağlamıyla değerlendirmektedir.

3.2.1. Güvenlikleştirici Aktör Olarak Avrupa Komisyonu

Bu çalışma, iklim değişikliği de dahil olmak üzere AB politikalarındaki fikirleri ve girişimleriyle merkezi bir rol oynayan Avrupa Komisyonu’nu güvenlikleştirici aktör olarak ele almaktadır. Komisyon’un sahip olduğu dört temel görev, onu bu politika alanında önemli kılmaktadır. İlk olarak Komisyon yasama başlatma ve yürütme organıdır. AB kapsamında resmi olarak politika girişimi başlatma hakkına ve bu politikanın uygulanmasını sağlama sorumluluğuna sahip olmasıyla Komisyon, iklim değişikliğine yönelik politikaların oluşturulması sürecinde başlıca rol oynayan kurumlardan biridir. Komisyon’un yasama tekliflerini hazırlama konusundaki münhasır hakkı (Avrupa Birliği Antlaşması Madde 17), kendisine önemli bir gündem belirleme gücü vermektedir (Bürgin, 2021: 97-99). Ancak aynı zamanda Komisyon, söz konusu bu yasama gücünü Avrupa Parlamentosu ve Konsey ile birlikte yürütmektedir. Üçlü sistemle amaç, hem Konsey hem de Parlamento tarafından kabul edilebilir bir metin üzerinde anlaşmaya varmaktır (Bürgin, 2021: 98). Dolayısıyla Komisyon tarafından başlatılan yasa sürecinin hedef kitle gruplarından biri Avrupa Parlamentosu ve Konsey’dir. Yasama başlatma gücünün yanı sıra, Komisyon aynı zamanda yürütme gücüyle AB kurallarının üye devletler tarafından ne kadar iyi uygulandığını denetleme sorumluluğuna sahiptir. Bu denetleme sorumluluğunu Komisyon, kısmen üye devletler tarafından sunulan raporlara dayanarak yürütmektedir. Bu gücüne yönelik olarak Lizbon Antlaşması Komisyon’un, AB antlaşmalarının ve bunları takip eden mevzuatların yasal koruyucusu olarak hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir (Bürgin, 2021: 100). Bu doğrultuda Komisyon, çevre politikasının enerji, güvenlik gibi çeşitli politika alanlarını ilgilendiren doğasını göz önüne alarak, farklı politika alanları arasındaki koordinasyonun sürekli iyileştirilmesinin ve tüm politika alanlarına çevresel boyutun eklenmesinin güçlü bir takipçisi ve savunucusu konumundadır (Bürgin, 2021: 93).

İkinci olarak Komisyon, AB’nin dış temsilini yürütme görevine sahiptir ve bu doğrultuda uluslararası çevre anlaşmalarının müzakere edilmesinde görev almaktadır (Bürgin, 2021: 93). Nitekim Komisyon’un çok taraflı çevre anlaşmalarının müzakerelerine daha fazla dahil olmaya başlaması, AB’nin uluslararası çevre ve iklim politikasında lider aktör haline gelmesinde de etkili olmaktadır. Komisyon’un, İklim Eylemi Genel Müdürlüğü’nün de

desteğiyle, bu görevi yürütmesi, üçüncü ülkelerle iklim değişikliği konusunda ikili ve çok taraflı ortaklıkları da koordine etmesini sağlamaktadır. Bu tür ortaklıklarla Komisyon, üçüncü ülkeleri AB'nin tercih ettiği çevre anlaşmalarına katılma konusunda desteklemeye, AB çevre standartlarına uyumlarının sağlanması konusunda çalışmaya ve kalkınma yardımları da dahil olmak üzere çeşitli desteklerle uygunluklarını artırmaya katkıda bulunmaktadır (Schulze ve Tosun, 2013; 582). Ayrıca Komisyon'un, AB'nin genişleme politikasında kritik bir adım olarak, aday bir ülkenin AB çevre standartlarına uygunluğunu değerlendirme görevi de bulunmaktadır (Bürgin, 2021: 101). Bu doğrultuda Komisyon, İlerleme Raporları aracılığıyla aday ülkelerin siyasi, ekonomik ve müktesebat alanlarında ne ölçüde uyum sağladığını takip etmekte ve aday ülkelerin gelişmesi gerektiği alanları bildirmektedir. Bu görev, Avrupa Birliği'nin normatif güç kimliği çerçevesinde hareket etmesini sağlama kapasitesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Nitekim normatif güç yalnızca iddialı bir yasama gündemine değil, aynı zamanda uyumluluğu etkin bir şekilde sağlayacak uygun kurumsal kapasitelere ve stratejik mekanizmalara da sahip olmalıdır. Dolayısıyla normatif güç olmanın temel kriteri olan “yeni normal” yayma görevinde Komisyon, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın üçüncü ülkelere yönelik dışsal rolünün yürütülmesinde kritik rol oynayan merkezi bir aktör konumundadır.

Üçüncü olarak, küresel iklim değişikliği politikalarında Avrupa Konseyi ve Konsey'in de AB'nin lider kurumları arasında yer alıyor olmasına rağmen, iç politikanın şekillendirilmesi açısından Avrupa Komisyonu'nun rolü belirleyici bir öneme sahiptir (Barners, 2011: 41). Bir yürütme organı olan Komisyon, üye devletler içerisinde ve diğer aktörler arasında uzlaşa sağlayarak Avrupa entegrasyonunun motoru olarak çalışmakta ve AB'yi ileri taşımaya odaklı şekilde görevini sürdürmektedir. Tarihsel bağlamdan örnek olarak Delors Komisyonları, iç pazarın tamamlanması ve tek para biriminin uygulamaya konmasına destek verilmesi gibi konularda bir liderlik sergilemiştir (Barnes, 2011: 55-56). Dolayısıyla Komisyon Başkanı'nın liderliği AB'nin kararlarını da etkilemektedir. Örneğin, iklim değişikliğine yönelik küresel ilginin yoğunlaştığı ve Kyoto Protokolü'nün müzakere edildiği dönemde görevli olan Santer Komisyonu, Başkan Santer'in Komisyon üzerindeki etkisinin sınırlılığı nedeniyle, AB'nin sınırlı bir başarı göstermesine neden olmuştur. 2004 yılında göreve başlayan Barroso Komisyonu ise iklim değişikliğini istihdam yaratma ve enerji güvenliği ile ilişkilendirerek bu alanda yeni bir dinamizm ve iddialı bir vizyon geliştirmiştir (Barnes, 2011: 55-56).

Son olarak, AB'nin gelir ve giderlerinin takipçisi konumunda olan Komisyon, Birliğin bütçesinin hazırlanması ve yönetilmesi ile mali kaynakların etkin kullanımı ve harcamaların

denetimini içeren mali disiplinin sağlanmasında temel bir rol üstlenmektedir. Bu mali disiplin, aynı zamanda AB bütçesinin stratejik önceliklere yönlendirilmesini mümkün kılmakta ve küresel sorunlarla mücadelede etkin bir araç sunmaktadır. Nitekim iklim değişikliğiyle mücadelede de kapsamlı etkilerin yönetilebilmesi için yenilikçi ve sürdürülebilir temiz teknolojilere duyulan ihtiyaç, AB bütçesinden sağlanan finansal kaynaklara kritik bir rol yüklemektedir. İklim değişikliğiyle mücadele konusunda AB bütçesi, üye ülkeleri dönüştürmenin yanı sıra üçüncü ülkelere de destekte bulunarak AB normlarının yayılmasına ve böylece normatif gücünün korunmasına katkı sağlamaktadır. Nitekim bu hedeflerle AB, 2021-2027 dönemi bütçesinin en az %30'unu iklimle ilgili konulara harcamayı planlamıştır (European Commission, 20 Haziran 2022).

Avrupa Komisyonu'nun iklim politikaları alanındaki girişimciliği son yıllarda tartışmalı bir konu olsa da (Burns vd., 2020; Čavoški, 2015; Gravey ve Jordan, 2020), Ursula von der Leyen liderliğindeki Komisyon'un çevresel meseleleri temel önceliklerinden biri haline getirmesi, kurumun AB içindeki rolünü daha da ön plana çıkarmakta ve onu bu alanda etkili bir güvenlikleştirici aktör yapmaktadır. Nitekim Komisyon'un da etkisiyle AB, zamanla iklim değişikliğini bir tehdit olarak tanımlayan söylemler geliştirerek, güvenlikleştirme sürecinin temel bir aracı haline gelmiştir (Dupont, 2019: 369). Bu tez çalışmasının analiz bölümü, Avrupa Komisyonu'nu bir güvenlikleştirici aktör olarak ele almakta, Komisyon'un söylemlerinde benimsediği çerçeveleri incelemekte ve güvenlikleştirme sürecinin başarısını AB toplumunun iklim tehdidini benimsemesi ve AB'nin iklim yasasının kabul edilerek normatif gücünü etkin kılması kapsamında değerlendirmektedir.

3.2.2. Avrupa Komisyonu'nun İklim Değişikliğini Güvenliklestirmesi

Bu bölüm, Avrupa Komisyonu'nun güvenlikleştirme sürecini sistematik bir şekilde açıklamak için dört aşamalı bir süreç izlemektedir. İlk aşamada güvenlikleştirmenin incelendiği veri seti tanımlanmaktadır. Ardından, güvenlikleştirmeyi başlatan tehdit inşası ve buna eşlik eden aciliyet söylemleri ele alınmaktadır. Üçüncü aşamada güvenlikleştirmenin yürütüldüğü bağlam, yedi güvenlik sektörü temelinde açıklanmaktadır. Son olarak ise güvenlikleştirme sürecine ivme kazandıran kolaylaştırıcı koşullar değerlendirilmektedir.

3.2.2.1. Güvenlikleştirme Süreci için İncelenen Veri Seti

Avrupa Komisyonu'nun resmi web sitesinde yer alan belgeler üzerinden inceleme yürüten bu tez çalışmasında, öncelikle geniş veri seti konuyla bağlantılı filtreler aracılığıyla daraltılmıştır. Çalışmada ilk olarak “tarih” filtrelemesi uygulanmış olup, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın ilk kez duyurulduğu 11 Aralık 2019 ve güvenlikleştirmenin başarıya

ulaşmasını gösteren Avrupa İklim Yasası'nın kabul edildiği 30 Haziran 2021 tarihleri güvenlikleştirme dönemi olarak seçilmiştir. İkinci olarak çalışma, içerisinde “iklim değişikliği” (climate change) ifadesini bulunduran belgeleri değerlendirmeye almıştır. Yapılan iki filtreleme sonucunda, Komisyon üyelerinin haftalık faaliyetlerini, ülke analizlerini, günlük haberleri, ihlal kararlarını, haberleri, basın bültenlerini, sorular ve yanıtları, yetkililerinin katıldığı görüşmelerin özetlerini (read-out), konuşmaları ve açıklamaları içeren 933 belgeden oluşan bir veri seti elde edilmiştir. Söz konusu bu 933 belge incelendiğinde, Komisyon üyelerinin haftalık faaliyetleri, ülke analizleri ve günlük haberlerin bu çalışma kapsamında anlamsız veya tekrar eden belgeleri içerdiği tespit edilmiş ve bu nedenle inceleme dışında tutulmuştur.²⁹ Avrupa Komisyonu'nun resmi web sitesinin ilgili filtreleme bölümü, politika alanı ve komiser seçimine ilişkin de bir daraltma imkanı sağlamasına rağmen, bu çalışma güvenlikleştirmenin farklı alanlarda ve farklı kişiler tarafından da yapılabileceğini dikkate alarak bu filtrelemeleri kullanmamıştır. Tüm bu filtrelemeler sonucunda elde edilen 764 belge güvenlikleştirme yaklaşımları kapsamında incelenmek üzere MAXQDA programına yüklenmiştir.

Tablo 3.2 İncelenen Avrupa Komisyonu Belgelerine İlişkin Yapılan Filtrelemeler

Filtreler	Kriter	Belge Sayısı
Tarih	11 Aralık 2019- 30 Haziran 2021	4443
Anahtar Kelime	İklim Değişikliği (Climate Change)	933
Belge Türleri Kapsamındaki Dağılımlar	Komisyon üyelerinin haftalık faaliyetleri	37
	Ülke Analizleri	2
	Günlük Haberler	130
	İhlal Kararları	6
	Haberler	24
	Basın Bültenleri	167
	Sorular ve Yanıtlar	75
	Görüşme Özetleri	4
	Konuşmalar	421
	Açıklamalar	67
		Toplam: 933
İncelenen Belgeler	İhlal Kararları	6
	Haberler	24
	Basın Bültenleri	167
	Sorular ve Yanıtlar	75

²⁹ Örneğin, bir Komisyon üyesinin yaptığı konuşmanın hem haftalık faaliyet programında hem de günlük haberlerde geçmesi tekrar eden verilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Benzer şekilde ülke analizlerine ilişkin yer alan iki belge ise ülkelerin AB üyelik süreçlerinde ne aşamada olduklarına ilişkin bir değerlendirme sunmakta olup, bu ülkelerin iklim değişikliği konusundaki uyumlarına yalnızca tek cümlelik bir açıklama olarak yer vermiştir. Dolayısıyla bu belgeler, Komisyon'un iklim değişikliğine ilişkin bakış açısını içeren açıklamalar bulundurmaması nedeniyle inceleme dışında tutulmuştur.

3.2.2.2. Güvenlikleştirmenin Kolaylaştırıcı Koşulları

Çalışmada kullanılan veri setine yönelik gerçekleştirilen ayrıntılı inceleme, güvenlikleştirme sürecini destekleyen kolaylaştırıcı koşulların belirlenmesine imkan sağlamıştır. Bu inceleme, üç temel faktörün güvenlikleştirme söylemlerinin yaygınlaşmasında etkili rol oynayarak kolaylaştırıcı koşul işlevi gördüğünü ortaya koymuştur. İlk olarak, Kopenhag Okulu tarafından ortaya koyulan güvenlikleştirmenin başarısında güvenlikleştirici aktörün konumunun ve etkinliğinin belirleyici rol oynadığı yaklaşımı değerlendirilmiştir. Bu anlayışa göre kurumsal olarak güçlü aktörler, sadece “güvenlik” kelimesini telaffuz ederek ve tehdit ile başa çıkmak için acil önlemlerin hızlıca kullanılmasını isteyerek, bir konuyu sıradan siyaset alanından güvenlik sorunları alanına taşıyabilmektedir (Karafoulidis, 2012: 261). Başka bir ifadeyle, güvenlikleştirici aktörlerin kurumsal konumları, güvenlikleştirici bir hamlenin “inandırıcı” ve “meşru” görünmesi için gereken siyasi açıdan önemli bir hamleyi gerçekleştirme yetkilerini veya güçlerini yansıtmaktadır. Bu aynı zamanda performatif bir söz ediminin isabetli bir şekilde sonuçlanması için gerekli koşullardan da biridir (Austin, 1962: 15-17).³⁰ Balzacq (2005: 178) bu aktör düzeyindeki yaklaşımı “güvenliği sağlayan kişinin güç konumu ve kişisel kimliği” şeklinde ifade etmektedir. Etkili bir siyasi güce sahip olmanın önemli bir kolaylaştırıcı koşul işlevi gördüğü yaklaşımından yola çıkarak çalışma, 488³¹ konuşma ve açıklama arasından iklim değişikliğine ilişkin güvenlikleştirmenin ağırlıklı olarak Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen (92 belge), İcra Başkan Yardımcısı Valdis Dombrovskis (51 belge), Başkan Yardımcısı Dubravka Šuica (44 belge) ve Enerjiden Sorumlu Komiser Kadri Simson (44 belge) tarafından yapıldığını tespit etmiştir. Elde edilen bulgular, Avrupa Yeşil Mutabakatı’ndan sorumlu komiserlerin yanı sıra (Frans Timmermans, Elisa Ferreira, Janusz Wojciechowski, Kadri Simson, Stella Kyriakides ve Maroš Šefčovič), Komisyon içerisinde güvenlikleştirme sürecine kapsamlı bir yaklaşım geliştirildiğini ve farklı kişiler tarafından da güvenlikleştirmenin üstlenildiğini göstermektedir. Dolayısıyla belgeler, Komisyon Başkanı ve Başkan Yardımcılarının yanı sıra, enerji, çevre, mali hizmetler, ekonomi, kriz yönetimi, bütçe, iç pazar, ulaştırma, tarım sağlık ve gıda güvenliği alanlarından sorumlu komiserlerin güvenlikleştirmenin parçası olduğunu yansıtmaktadır. Bu durum, Mutabakat’ın her yönünün kapsamlı şekilde ele alınmaya çalışıldığının ve dönüşümün

³⁰ Performatif söz edim, dilin sadece bir bilgiyi aktarmak için kullanılmayıp aynı zamanda bir edimi mümkün kılmasını ifade etmektedir (Austin, 1962: 5-6). Bu durum, söylemin bir şeyi “yapmanın” araçlarından biri olduğunu göstermektedir. Austin bunu, bir nikah sırasında memurun nikahı gerçekleştirmesine ilişkin sözlerinin aynı zamanda bir evlilik durumu yarattığı üzerinden örneklemektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de bu eylemi gerçekleştiren kişinin pozisyonudur. Dolayısıyla performatif söz edimde, dili kullanan kişinin bu edimi mümkün kılabilme rolü önem taşımaktadır (Austin, 1962: 15).

³¹ Komisyon’un web sitesinde konuşmalar ve açıklamalar dışında yer alan ihlal kararları, haberler, basın bültenleri, sorular ve yanıtlar ve görüşme özetleri şeklindeki diğer belgeler doğrudan bir komiser tarafından ele alınan söylemleri içermeyişi için bu sınıflandırma 488 belge üzerinden yürütülmüştür.

toplumsal etkisinin kapsamlı şekilde yürütülmeye çalışıldığını göstermektedir. Aynı zamanda komşuluk, genişleme, uluslararası ortaklıklar, uyum ve reformlardan sorumlu komiserlerin de bu güvenlikleştirmede rol alması, Mutabakat'ın aday olmayan ülkelere yayılmasının hedeflenmesi açısından anlamlıdır. Tablo 3.3, belgelerin güvenilirliğini ve yetkinliğini de ortaya koymak amacıyla güvenlikleştirmede yer alan aktörleri listelemektedir.

Tablo 3.3 İklim Değişikliğinin Güvenlikleştirici Aktörleri

Güvenlikleştirici Aktör	Konuşma Sayısı³²	Açıklama Sayısı³³
Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen (Almanya)	63	29
İcra Başkan Yardımcısı Valdis Dombrovskis (Letonya) (Executive Vice-President)	41	10
Enerjiden Sorumlu Komiser Kadri Simson (Estonya)	43	1
Başkan Yardımcısı- Demokrasi ve Demografiden Sorumlu Komiser Dubravka Šuica (Hırvatistan)	44	0
Yenilik, Araştırma, Kültür, Eğitim ve Gençlikten Sorumlu Komiser Mariya Gabriel (Bulgaristan)	38	1
Çevre, Okyanuslar ve Balıkçılıktan Sorumlu Komiser Virginijus Sinkevičius (Litvanya)	32	4
İcra Başkan Yardımcısı Frans Timmermans (Hollanda)	29	4
Mali Hizmetler, Mali İstikrar ve Sermaye Piyasaları Birliğinden Sorumlu Komiser Mairead McGuinness (İrlanda)	31	0
İcra Başkan Yardımcısı Margrethe Vestager (Danimarka)	17	1
Uyum ve Reformlardan Sorumlu Komiser Elisa Ferreira (Portekiz)	13	0
Komşuluk ve Genişlemeden Sorumlu Komiser Olivér Várhelyi (Macaristan)	11	2
Uluslararası Ortaklıklardan Sorumlu Komiser Jutta Urpilainen (Finlandiya)	12	2
Sağlık ve Gıda Güvenliğinden Sorumlu Komiser Stella Kyriakides (Kıbrıs)	12	0
Başkan Yardımcısı Maroš Šefčovič (Slovakya) ³⁴	10	0
Avrupa Brexit Başmüzakerecisi Michel Barnier	4	6
Ticaretten Sorumlu Komiser Phil Hogan ³⁵ (İrlanda)	6	0
Ulaştırma Sorumlu Komiser Adina Vălean (Romanya)	6	0
Ekonomiden Sorumlu Komiser Paolo Gentiloni (İtalya)	5	1
Kriz Yönetiminden Sorumlu Komiser Janez Lenarčič (Slovenya)	3	3

³² Sekiz konuşma ortak metin üzerinden yapılmıştır. Bu nedenle kodlamada ortak açıklamayı yapan aktörler ayrı ayrı kodlanmıştır. Bunlardan yedisi iki aktör ve biri ise üç aktör tarafından ortak yürütülmüştür.

³³ Dört açıklama (iki aktör tarafından) ortak yapılmıştır. Bu nedenle kodlamada ortak açıklamayı yapan aktörler ayrı ayrı kodlanmıştır.

³⁴ Komiser 2019-2023 yılları arasında başkan yardımcısı ve 2023-2024 döneminde icra başkan yardımcısı olarak görev almıştır.

³⁵ Komiser görevini 2019- 2020 yılları arasında yürütmüştür. Ardından Valdis Dombrovskis göreve atanmıştır.

Bütçe ve İdareden Sorumlu Komiser Johannes Hahn (Avusturya)	3	1
AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ve Komisyon Başkan Yardımcısı Josep Borrell (İspanya)	1	3
İç Pazardan Sorumlu Komiser Thierry Breton (Fransa)	4	0
Tarımdan Sorumlu Komiser Janusz Wojciechowski (Polonya)	3	0
Eşitlikten Sorumlu Komiser Helena Dalli (Malta)	1	2
Başkan Yardımcısı Margaritis Schinas (Yunanistan)	2	0
Başkan Yardımcısı Věra Jourová (Çekya)	2	0
İçişlerinden Sorumlu Komiser Ylva Johansson (İsveç)	0	1
Adaletten Sorumlu Komiser Didier Reynders (Belçika)	0	0
İstihdam ve Sosyal Haklardan Sorumlu Komiser Nicolas Schmit (Lüksemburg)	0	0

Tablo 3.3 aynı zamanda Didier Reynders ve Nicolas Schmit'in bu konuyu hiç ele almadıklarını da göstermektedir. Bu durum, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın yeşil istihdam ve adil ve eşitlikçi yeşil geçiş boyutlarının ilgili komiserler tarafından ele alınmadığını yansıtmaktadır. Yeşil dönüşümün eşitsizlik yaratılma potansiyelinin ve sosyal etiklerinin doğrudan bu alanda çalışan komiserler tarafından ele alınmaması ve sosyal adalet gibi temel değerlerle desteklenmemesi, dönüşümün insan merkezli boyutunun öne çıkmasına zorluk teşkil edebilmektedir.

Güvenlikleştirmede kolaylaştırıcı koşul olarak etki eden ikinci araç ise güvenlikleştirme alanı konusundadır. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın geniş toplum desteği alabilmesi adına Komisyon, bu güvenlikleştirmeyi farklı kesimlerden çeşitli grupları içerecek şekilde yürütmektedir. Bu kapsamda Komisyon, doğrudan iklim değişikliğiyle bağlantılı olan veya olmayan pek çok farklı etkinlikte veya toplantıda güvenlikleştirme söylemlerini sürdürmüştür. Söylemlerinin geniş bir kesimde karşılık bulmasını hedefleyen Komisyon, dört kategoride sınıflandırılabilir güvenlikleştirme alanlarında çalışmalarını sürdürmüştür. İlk kategori olan kurumsal düzeyde güvenlikleştirmeye Komisyon, güvenlikleştirmenin AB içerisindeki siyasi gruplar tarafından karşılık bulmasını hedeflemiştir. Fikirlerinin Birlik içerisinde yaygınlaştırmak adına Komisyon, örneğin Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler Komitesi (AFET Committee), Sanayi, Araştırma ve Enerji Komitesi (ITRE Committee), Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi (ENVI Committee), Ulaştırma ve Turizm Komitesi (TRAN Committee), Ekonomik ve Parasal İşler Komitesi (ECON Committee), Hukuk İşleri Komitesi (JURI Committee) ve Bölgesel Kalkınma Komitesi (REGI Committee) gibi çeşitli komitelerde güvenlikleştirmeye yönelmiştir (Belge 51; Belge 94; Belge 99; Belge 100; Belge 146; Belge 154; Belge 187; Belge 201; Belge 219; Belge 295; Belge 313; Belge

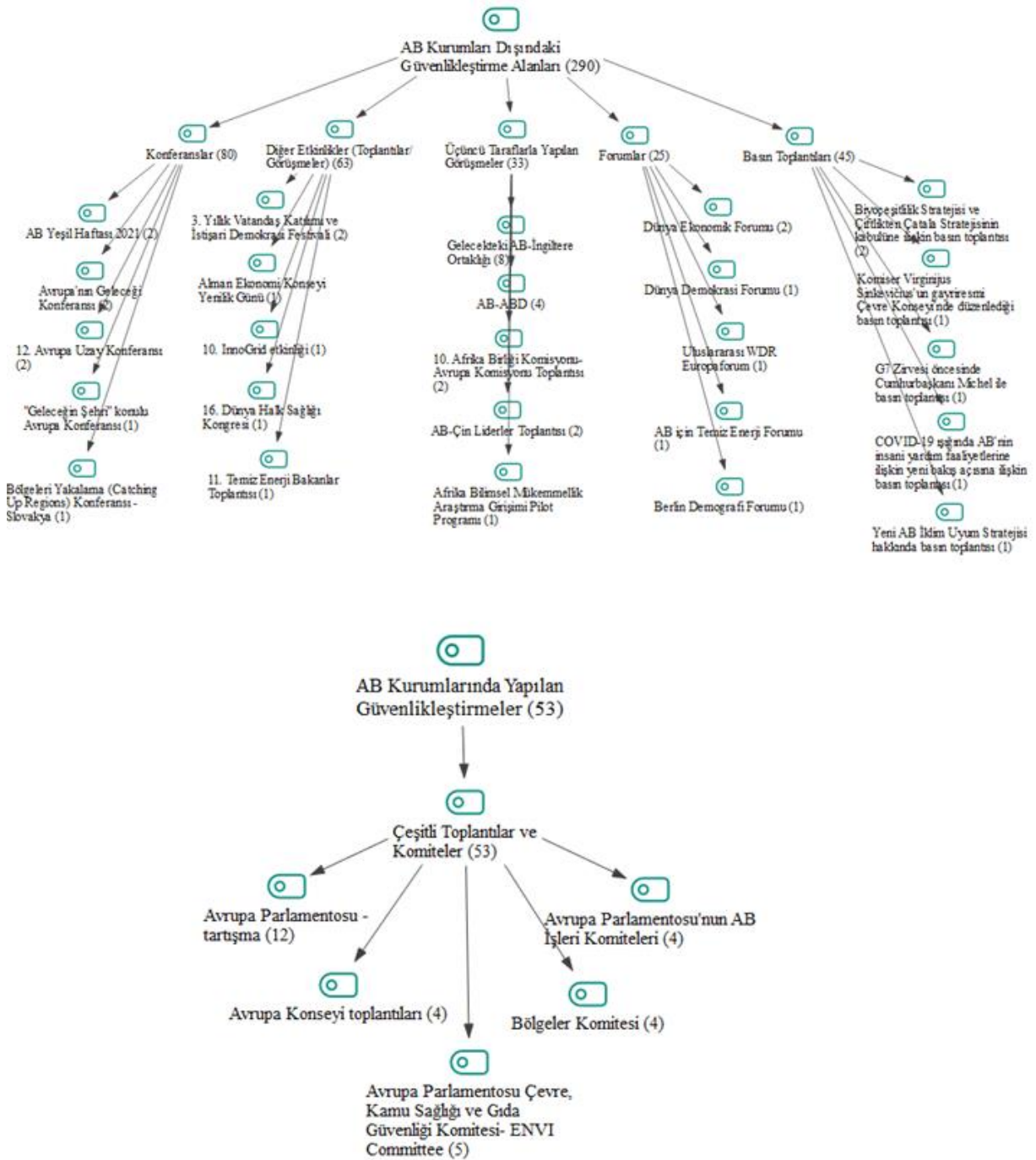
380; Belge 389; Belge 391; Belge 410; Belge 481; Belge 508; Belge 584; Belge 671; Belge 672).

İkinci olarak, Komisyon eğitimcilerin ve gençlerin aktif çabalarının önemine dikkat çekerek, Üniversiteler başta olmak üzere farklı düşünce kuruluşları ve eğitim alanlarında fikirlerini yaygınlaştırmaya odaklanmıştır. Bu doğrultuda Bocconi Üniversitesi, Lahey Üniversitesi, Sorbonne Sciences Po, Londra Ekonomi Okulu, Tsinghua Üniversitesi, Harvard Avrupa Çalışmaları Merkezi, Floransa Bankacılık ve Finans Okulu, İrlanda Uluslararası ve Avrupa İşleri Enstitüsü ve William J. Clinton Liderlik Enstitüsü benzeri kurumlarda çeşitli konuşmalar yapılmıştır (Belge 20; Belge 56; Belge 349; Belge 406; Belge 408; Belge 412; Belge 578; Belge 581; Belge 595; Belge 640; Belge 645; Belge 680; Belge 700).

Üçüncü olarak, Komisyon çok farklı alanlarda düzenlenen konferanslar, zirveler, forumlar, önemli gün etkinlikleri ve basın toplantıları aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmıştır. Warwick Hukuk Zirvesi, Porto Sosyal Zirvesi, Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi, Küresel Liderler Zirvesi, Budapeşte İklim Zirvesi, Avrupa Eğitim Zirvesi, AB Sağlık Zirvesi, Rekabet Politikası Konferansı, Enerji Geçişinde Kadınlar Oturumu, Gıda İsrafi Konferansı, Robotik Konferansı, Münih Güvenlik Konferansı, 13. Uzay Konferansı, Dünya Demokrasi Forumu, Berlin Demografi Forumu, Baltık Enerji Forumu, Paris Barış Forumu benzeri pek çok farklı alanda iklim değişikliği ve Avrupa Yeşil Mutabakatı konuları ele alınmıştır (Belge 22; Belge 42; Belge 152; Belge 203; Belge 227; Belge 249; Belge 276; Belge 285; Belge 290; Belge 299; Belge 300; Belge 303; Belge 335; Belge 339; Belge 345; Belge 352; Belge 373; Belge 374; Belge 381; Belge 386; Belge 387; Belge 393; Belge 394; Belge 405; Belge 416; Belge 438; Belge 439; Belge 445; Belge 446; Belge 447; Belge 470; Belge 472; Belge 499; Belge 509; Belge 581; Belge 608; Belge 623; Belge 643; Belge 673; Belge 679; Belge 712; Belge 714; Belge 724).

Komisyon güvenlikleştirme söylemlerini üçüncü taraflarla iş birliklerine yansıtmıştır. Uluslararası örgütlerin, normları devletlere aktararak bu devletlerin çıkarlarını nasıl tanımlaması gerektiği konusunda yönlendirici olabileceğini savunan Finnemore'un (1993: 566) yaklaşımına paralel olarak (Finnemore ve Sikkink, 1998: 899-900), AB de kendi fikirlerini geçerli ve uygun standartlar olarak kabul ettirmek amacıyla, bu normları üçüncü taraflara güvenlikleştirme yoluyla yaymaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda Komisyon, ağırlıklı olarak Afrika ve Asya bölgelerine yönelmiştir. Örneğin Afrika Birliği Komisyonu ile yapılan toplantı, Afrika Bilimsel Mükemmellik Araştırma Girişimi Pilot Programı, AB-Vietnam ticaret anlaşması, AB-Çin Liderler Toplantısı ve Japonya-AB Liderler Toplantısı güvenlikleştirmenin yürütüldüğü alanlar arasındadır. Asya ve Afrika bölgelerinin yanı sıra,

Avrupa Komisyonu güvenlikleştirme söylemlerini ABD, Kanada, BM, Meksika, Balkanlar ve Birleşik Krallık ile olan görüşmelerine de yansıtmıştır (Belge 80; Belge 104; Belge 110; Belge 111; Belge 179; Belge 194; Belge 196; Belge 219; Belge 228; Belge 237; Belge 291; Belge 336; Belge 338; Belge 361; Belge 404; Belge 428; Belge 463; Belge 572; Belge 647; Belge 676; Belge 715; Belge 718; Belge 721; Belge 732). Aşağıda yer alan Şekil 3.3 güvenlikleştirme sürecinin iç ve dış alanlarına ilişkin kodları ve alt kodları göstermektedir.

Şekil 3.3 Güvenlikleştirmenin İç ve Dış Alanları

Kolaylaştırıcı koşul olarak işlev gören son faktör ise çevresel güvenlik sektörünün güvenlikleştirmeyi destekleyici olarak hizmet etmesidir. Komisyon seller, kuraklıklar, yangınlar gibi çevresel güvenlik sorunlarına ilişkin söylemlerini diğer güvenlik sektörlerine ilişkin görüşlerini güçlendirmek için kullanmaktadır. Bu somut sorunları sıklıkla hatırlatarak kullanan Komisyon, bunların mevcut durumları kötüleştireceği ve iklim değişikliğinin tehdit çarpan boyutunu derinleştireceği üzerinde durmaktadır. Bu durum aşağıda yer alan çevresel güvenlik sektörü başlığı altında detaylandırılmaktadır.

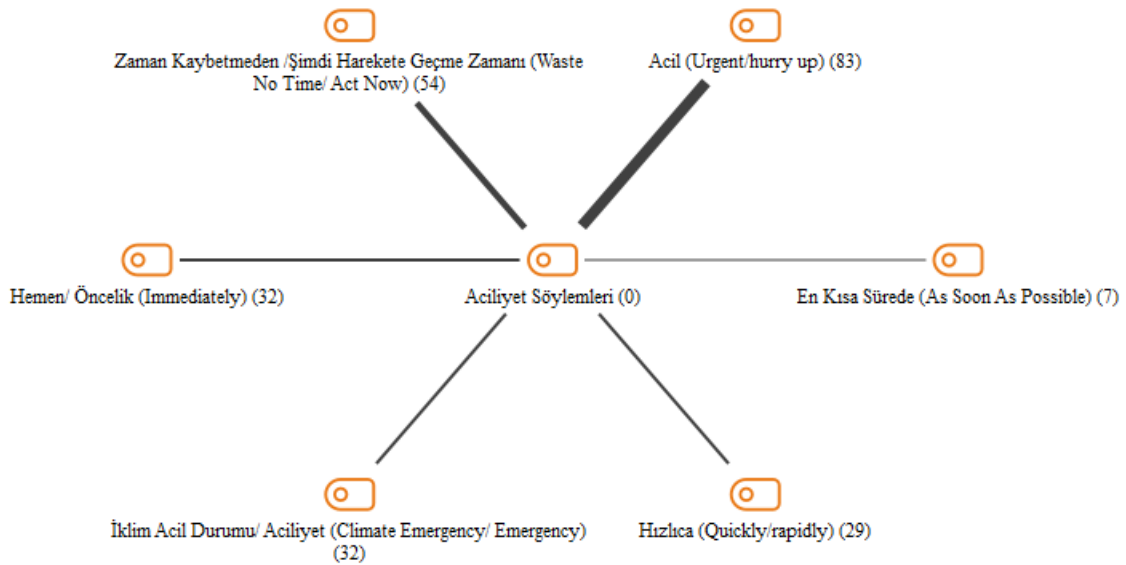
3.2.2.3. Güvenlikleştirme Sürecinde Aciliyet ve Tehdit İnşası

Kopenhag Okulu, güvenlikleştirme sürecinde aciliyet duygusunun arttırılmasının, konulara daha güçlü bir bağlılık ve önceliklendirme sağlanması açısından önemli olduğunu savunmaktadır (Scott, 2012: 228). Bu kuramsal yaklaşım, güvenlikleştirici bir konuşma eyleminin siyasi bir konuya “öncelik ve aciliyet” kazandırarak, izleyicilerin/hedef kitlenin söz konusu duruma yönelik önlemlerin alınması gerektiğini kabul etmesini sağlamada etkili olduğunu vurgulamaktadır. Güvenlik anlatılarıyla desteklenen aciliyet duygusu, “başka alternatif yok” fikrini uyandırılmasını sağlayabilmekte ve böylece eleştirilerin veya muhalefetin susturulması kolaylaşabilmektedir. Bu noktada tez çalışmasında incelenen ilk söylem, Avrupa Komisyonu’nun söz konusu bu aciliyet ve öncelik durumunu inşa sürecidir. Gilding (2019: 6), bir durumun “acil” olarak tanımlanabilmesi için üç kriterin karşılanması gerektiğini belirtmektedir: riskin yüksek olması, başarısızlığın sonuçlarının yönetilemez veya kabul edilemez olması ve bir yanıtın etkili olup olmayacağını belirleyen bir zaman kısıtlamasının olmasıdır. Söylemlerinde bu üç kriteri de kullanan Avrupa Komisyonu, sıcaklıkların her yıl katlandığına dikkat çekerek iklim değişikliğini reddetmenin ve hiçbir şey yapmamanın sonuçlarının daha ağır olacağını ve mevcut durumun yönetilemez hale gelmesini beklemeden adım atılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca Komisyon, 2030 ve 2050 yılları için koyduğu hedeflerle çözüme yönelik bir zaman kısıtlaması da koyarak Gilding’in bu üç kriterini de karşılamaktadır. Bu söylemlerini “acil” (urgent), “iklim acil durumu” (climate emergency), aciliyet (emergency), “hızlıca” (quickly), “hemen” (immediately), “şimdi harekete geçme” (act now), “zaman kaybetmeden” (waste no time) ve “en kısa sürede” (as soon as possible) ifadeleriyle destekleyerek Komisyon, konuyu öncelikli politika alanına taşımaya odaklanmıştır (Belge 3; Belge 8; Belge 12; Belge 17; Belge 27; Belge 31; Belge 55; Belge 57; Belge 59; Belge 63; Belge 77; Belge 78; Belge 83; Belge 87; Belge 92; Belge 96; Belge 111; Belge 114; Belge 116; Belge 121; Belge 122; Belge 123; Belge 147; Belge 167; Belge 168; Belge 169; Belge 196; Belge 256; Belge 263; Belge 318; Belge 339; Belge 460,

Belge 470; Belge 488; Belge 489; Belge 509; Belge 535; Belge 618; Belge 757). Örneğin Belge 57 İcra Başkan Yardımcısı Frans Timmermans iklim krizine karşı aciliyetin nedenleri şu şekilde vurgulanmaktadır:

Bunun neden bu kadar önemli olduğunu bir kez daha hatırlatalım: Kontrolsüz iklim değişikliğinin sonuçlarının bizi ne kadar hızlı ve yıkıcı bir şekilde etkilediğinin bilimsel kanıtlarının her geçen gün daha da netleştiğini düşünüyorum. Risk uyarılarının dünya çapında felaketin akıldan çıkmayan tezahürüne dönüştüğünü giderek daha fazla görüyoruz. Avustralya'ya bakın, orman yangınları yaklaşık bir milyar hayvanı öldürdü, bir milyar! Avrupa Birliği'nin iki katı nüfus. Bu korkuyu yürüten kişinin ben olmadığımı açıkça belirtmek isterim; ben sadece gerçekte olanları aktarıyorum. Acildir, esastır; harekete geçmemiz gerektiği inkar edilemez. Dünya ısındıkça ve iklim daha fazla bozuldukça riskler yalnızca artacaktır.

Aşağıda yer alan Şekil 3.4, aciliyete yönelik kullanılan ifadeleri sunmak amacıyla kod-alt kod bölümler modelini sunmaktadır. Alt kodlara uzanan çizgilerin kalınlığı, bu ifadelerin kullanım sıklığını yansıtmaktadır.

Şekil 3.4 Aciliyet Söylemine İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

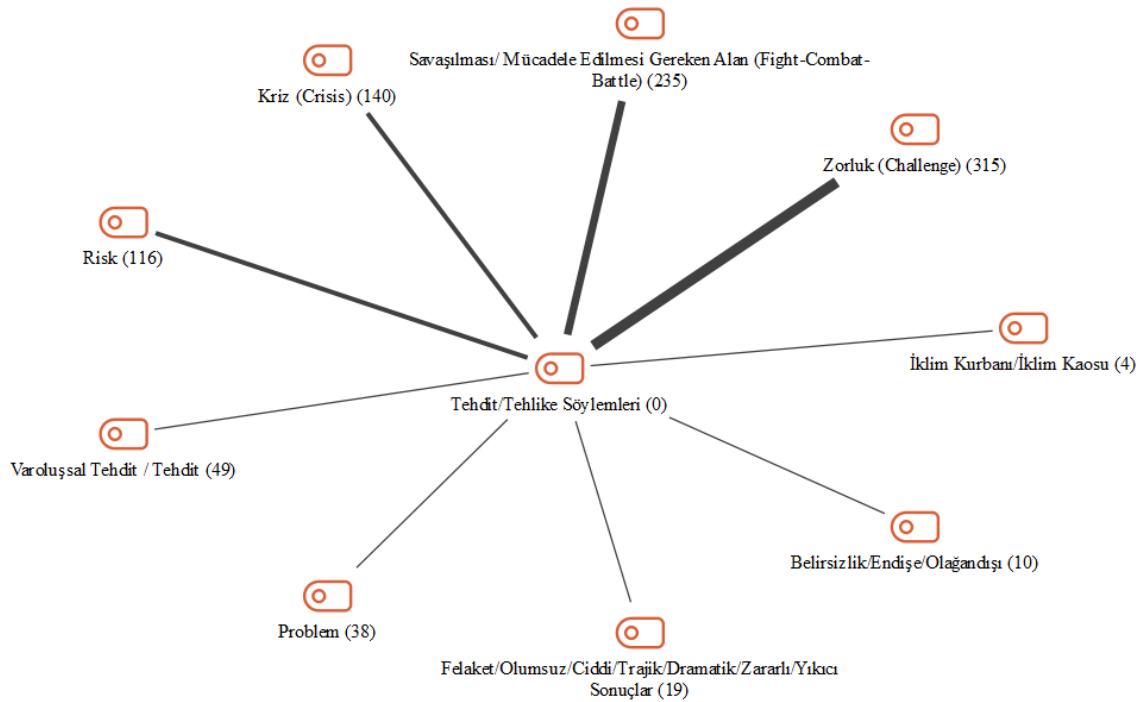
Bir aciliyet durumu yaratmanın yanı sıra güvenlikleştirme inşasının ikinci adımı, iklim-güvenlik bağlantısını kurmak amacıyla iklim değişikliğinin tehdit olarak çerçevelenmesidir. Nitekim Kopenhag Okulu'na göre belirli bir konunun güvenlik sorunu olarak tanımlanması veya nitelendirilmesi, konunun mutlaka gerçek bir “varoluşsal tehdit” olmasıyla değil, güvenlikleştirici aktör tarafından tehdit olarak “sunulmasıyla” ilgilidir (Buzan vd., 1998: 24). Bu doğrultuda güvenlikleştirici aktörler tehdit söylemiyle inş sürecini başlatmakta ve böylece güvenlikleştirmenin temel adımını atmaktadır. Avrupa Komisyonu ise

iklim değişikliğini ve bununla bağlantılı sorunları tanımlarken dört seviyede kullandığı ifadelerle bu tehdit inşasını yürütmektedir. İlk ve başlangıç seviyesi olarak iklim krizinin sonuçlarını felaket (disastrous), olumsuz (negative), ciddi (serious), trajik (tragic), dramatik (dramatic), zararlı (damaging) ve yıkıcı (devastating) olarak tanımlayan Komisyon, iklim değişikliğinin bir “küresel belirsizlik” alanı yarattığına dikkat çekmektedir (Belge 14; Belge 17; Belge 22; Belge 24; Belge 44; Belge 57; Belge 87; Belge 96; Belge 114; Belge 121; 154; Belge 283; Belge 319; Belge 339; Belge 347; Belge 348; Belge 362; Belge 366; Belge 484; Belge 531; Belge 537; Belge 560; Belge 623; Belge 634; Belge 706; Belge 714). İkinci seviye olarak Komisyon, endişe ve harekete geçirme duygusunu güçlendirmek amacıyla, iklim değişikliği başta olmak üzere bunun neden olduğu ormanların yok olması, iklim kaynaklı artan su kıtlığı, seller, hava kirliliği, biyolojik çeşitlilik kaybı benzeri tüm konuları herkes tarafından ele alınması gereken bir “problem” ve “meydan okuma/zorluk” (challenge) alanı olarak tanımlamaktadır (Belge 4; Belge 6; Belge 7; Belge 10; Belge 12; Belge 13; Belge 14; Belge 57; Belge 117; Belge 121; Belge 122; Belge 125; Belge 146; Belge 163; Belge 188; Belge 189; Belge 253; Belge 285; Belge 289; Belge 298; Belge 339; Belge 348; Belge 383; Belge 453; Belge 481; Belge 514; Belge 516; Belge 529; Belge 550; Belge 561; Belge 565; Belge 599; Belge 634; Belge 654; Belge 744; Belge 757; Belge 764). Üçüncü seviye olarak “kriz”, “risk” ve en önemlisi “tehdit/varoluşsal tehdit” ifadelerini kullanarak Komisyon, tehdit inşasını açık bir şekilde uygulamaktadır (Belge 4; Belge 5; Belge 20; Belge 31; Belge 72; Belge 87; Belge 122; Belge 153; Belge 154; Belge 162; Belge 170; Belge 187; Belge 250; Belge 289; Belge 300; Belge 342; Belge 383; Belge 393; Belge 423; Belge 455; Belge 464; Belge 509; Belge 587; Belge 655; Belge 754). Nitekim “kriz” teriminin kullanımının güvenlikleştirici bir etki taşıdığını destekleyen Stepka (2022: 10), bu terimin, korunan bir sistemin temel yapıları ve normları için varoluşsal olarak tehdit edici, istenmeyen ve beklenmeyen bir durumu ima ettiğini ve politika yapıcılarının ele alması gereken acil bir tehdit olarak algılandığını belirtilmektedir. Dolayısıyla bu söylem, belirsiz koşullar altında olağanüstü önlemlerin seferber edilmesinin önünü de açmaktadır (Stepka, 2022: 10). Belge 57 bu kriz söylemine örnek oluşturmaktadır:

İklim değişiyor. Bir kriz içindeyiz... İklim krizi nedeniyle geçiştelyiz. Toprak Ana bize “Ben böyle devam edemem ve böyle devam ederseniz size hissettiririm” diyor. İnsanlık tarihinde bu gezegendeki her canlıyı etkileyen ilk sanayi devrimine sahibiz. Bu daha önce hiç olmamıştı. Ve Avrupalılar olarak, Avrupa'nın dünyadaki konumunu değiştiren diğer iki zorlukla birleşen demografik bir sorunumuz da var. Annemle babam doğduğunda dünya nüfusunun %23-24'ünü Avrupa, %5'ini Afrika oluştuyordu; bir iki yıl sonra tam tersi olacak. Bunun bizim ve herkes için çok büyük jeopolitik sonuçları var. Bu üç zorluk bir araya geldiğinde, yaptığımız politika seçimlerini belirleyecektir. Bunun, insanlığın içinden geçtiği diğer tektonik

dönüşümler gibi olduğuna inanıyorum. Bu, herkese ve her kuruma meydan okumadır. Siyasi ve kamu kurumu olarak buna uyum sağlamak zorunda kalacağımızı veya demode olacağımızı inkar edersek, Avrupa’da ve dünyada “biz düzen karşıtız” duygusunu yaratma konusunda başarılı olan siyasi güçlere yardım etmiş oluruz.

İklim değişikliğinin somut/görünür ve gerçek bir tehdit oluşturduğunu belirtmenin son seviyesi ise harekete geçirmek için kullanılan “savaşılması/mücadele edilmesi” (battle, combat, fight) gereken durum ifadeleridir. Bu noktada Şekil 3.5, tehlike olarak sunuma ilişkin kod-alt kod bölümler modelini göstermektedir. Komisyon, başta Avrupa’daki kültürel miras şehirleri ve gelişmekte olan küçük ada devletleri olmak üzere, dünyanın bazı bölgelerinin karşı karşıya olduğu tehditleri vurgulayarak durumun aciliyetine dikkat çekmiştir (Belge 300; Belge 383; Belge 423). Bu bağlamda Komisyon, söz konusu savunmasız kesimlerin, Yeşil Mutabakat’a direnilmesi veya Mutabakat’ın durdurulması durumunda ortaya çıkacak olumsuz sonuçların ilk mağdurları olacaklarını “iklim kurbanı ve iklim kaosu” ifadeleri üzerinden belirtmiştir (Belge 6). Komisyon, bu tehdide karşı Mutabakatın kabul edilmesi, desteklenmesi ve yasal zemine oturtulması amacıyla küresel tepkiyi güçlendirme vurgusu yapmıştır (Belge 464).

Şekil 3.5 Tehlike Söylemine İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

İklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi ne tür güvenlik sektörlerine dayandırılmaktadır? Sayısal veriler tehdit, risk, zorluk, aciliyet gibi kavramların kaç kez dile getirildiğini ölçmede katkı sağlayarak güvenlikleştirmenin mevcudiyetini değerlendirmede

yararlı olsa da bu tez çalışması güvenlikleştirmenin hangi söylemlerle desteklendiğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Dolayısıyla güvenlikleştirme çerçevesini iklim değişikliğine uygularken yürütülen bir diğer inceleme, güvenlikleştirici aktörlerin konuşma eylemlerini hangi güvenlik sektörlerine dayandırdığını belirlemektir.

3.2.2.4. Güvenlikleştirme Sektörleri

Yapılan analiz Komisyon'un söylemlerini yedi güvenlik sektörü etrafında şekillendirdiğini ortaya koymaktadır: askeri güvenlik, siyasi güvenlik, insani güvenlik, ekonomik güvenlik, enerji güvenliği, gıda güvenliği ve çevresel güvenlik.

3.2.2.4.1. Askeri Güvenlik

İlk güvenlik sektörü olan *askeri güvenlik* konusunda Komisyon, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da son yıllarda yaşanan şiddetli kuraklığın toplumsal bozulma ve istikrarsızlığa yol açtığını örnek göstererek, iklim değişikliği kaynaklı sorunların rekabet, çatışma, iç savaş benzeri güvenlik sorunları yarattığını veya mevcut sorunları tetikleyerek çatışma potansiyelini arttırdığını belirtmiştir (Belge 28; Belge 40; Belge 87; Belge 112; Belge 123; Belge 163; Belge 238; Belge 452; Belge 470; Belge 492; Belge 528; Belge 540; Belge 541; Belge 574; Belge 598; Belge 634; Belge 735). Komisyon özellikle tarım arazileri, meralar gibi kıt kaynaklar için mücadelelerin ve çatışmaların olduğunu, su ve gıda için verilen mücadelelerin özellikle gelecek nesilde savaşlara neden olacağına dikkat çekmiştir (Belge 452; Belge 528; Belge 574; Belge 634). Yapılacak insani yardımların tek başına çatışmaların veya diğer krizlerin doğrudan temel nedenini ele almak olmayacağını ifade eden Komisyon, krizleri çözmek veya önlemek için bunların çıkış kaynağına ulaşılması gerektiği üzerinde durmuştur (Belge 541). Bu doğrultuda Avrupa Yeşil Mutabakatı hedeflerinin, ekonomik fırsat alanı yaratarak ve doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltarak askeri güvenlik sorunlarını azaltacağını ifade eden Komisyon, Mutabakat'ı çatışmaların "temel nedenine" çözüm olarak sunmuş ve bu sayede uluslararası sistemde çatışma riskinin azaltılarak dünya çapında barış ve güvenliğe katkıda bulunulacağını belirtmiştir (Belge 28; Belge 87; Belge 540).

Komisyon'un askeri güvenliği kullandığı ikinci bağlam askeri kapasitenin dayanıklılığının ve devamlılığının sağlanmasına ilişkindir. Komisyon, çeşitli güç bloklarının farklı hedeflere sahip olduğu bir jeopolitik ortamda AB'nin kendi ayaklarının üzerinde durarak küresel satranç tahtasındaki yerini alması adına güvenliği ve savunması için çok daha fazla çalışması gerektiğini ifade etmiştir. AB'nin askeri bir örgüt olmadığını ve olmayı hedeflemediğini de vurgulayarak Komisyon, Avrupa savunma yeteneklerinin artırılmasında, dijital dönüşümle birlikte iklim konusunun da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

(Belge 87). Nitekim bu savunma kapasitesinin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken temel unsurun “bağımlılık” olduğunu savunan Komisyon, savunma ve düşük karbon teknolojileri gibi stratejik alanlarda dış tedarikçiye bağımlılığın bir risk unsuru olduğunu dile getirmiştir. Dolayısıyla Komisyon, güvenlik alanındaki düşük karbon teknolojilerinin AB içerisinden geliştirilmesini veya bu konuda tek bir ülkeye bağımlı kalınmamaya dikkat edilmesini savunmuştur.

Son olarak Komisyon, çatışma sonrası “yeniden inşa” konusunu da kırılgan gruplar üzerinden değerlendirmiştir. Çatışma bölgelerinde kalkınma ve barış inşası için çeşitli aktörlerle birlikte daha fazla çalışılması gerektiğini belirten Komisyon (Belge 87), en fazla felakete maruz kalan ülkelerde ve bölgelerde, savunmasız nüfusların çevresel dayanıklılığını artırılmasına odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, savaş/çatışma sonrası yeniden inşa süreçlerine iklime dayanıklılığın entegre edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Belge 541). Komisyon bu söylem ile kırılgan grupların gelecekteki çatışma potansiyellerine önlem almayı hedeflemiştir.

3.2.2.4.2. Siyasi Güvenlik

Avrupa Komisyonu’nun söylemlerinde öne çıkan bir diğer sektör ise *siyasi güvenlik* tir. Siyasi güvenlik sektörü bir devletin egemenliğinin, varlığının, bütünlüğünün, yapısının ve yönetim sisteminin korunması doğrultusunda iktidarın devamlılığına yönelik dış müdahaleler, rejim değişiklikleri ve iç sorunlar benzeri faktörlere dayanmaktadır. Bu alan, devletlerin yanı sıra AB gibi devlet üstü veya azınlıklar gibi diğer siyasi örgütlenmeleri de kapsayabilmektedir (Baysal ve Lülecı, 2015: 73). Bu noktada Avrupa Komisyonu, iklim değişikliğinin tehdit çarpanı boyutunu öne çıkararak, AB’nin siyasi güvenliğinin farklı şekillerde etkilenebileceğine dikkat çekmiştir. Öncelikle AB’nin varlığının ve bütünlüğünün korunmasına zarar verdiğini vurgulamak adına Komisyon, AB şehirlerine veya bölgelerine yönelik tehditlere dikkat çekmektedir (Belge 140; Belge 250). Bu bağlamda özellikle yükselen deniz seviyelerinin Avrupa şehirlerinin mevcudiyetini sürdürme ve altyapısını koruma açısından tehdit olduğunu sunarak, iklim değişikliğinin Avrupa’nın geleceği için hayati bir konu olduğuna dikkat çekmiştir (Belge 5; Belge 112; Belge 140).

Siyasi güvenliğin bir diğer vurgusu olan AB’nin yapısı ve yönetim sisteminin korunmasına yönelik Komisyon, Mutabakat doğrultusundaki gelişmeleri demokratik yapının korunması ile bütünleştirmiştir. Bu kapsamda Mutabakat’ın “daha yeşil ve daha demokratik bir Avrupa” yaratacağı, vurgulanan başlıca söylem olmuştur (Belge 8; Belge 10; Belge 68; Belge 97; Belge 143). Daha yeşil ve demokratik olmayı bir arada değerlendiren Komisyon,

ayrıca iklim konusunu AB'nin dış politikadaki eylemlerine rehberlik eden temel stratejik “değerlerinden” biri olarak görmektedir (Belge 45; Belge 46; Belge 77; Belge 148; Belge 350; Belge 580; Belge 582; Belge 620). Bu değerin AB'ye bir pazardan veya ekonomik güçten daha fazlası olduğunu hatırlattığını belirterek, AB'nin ortak bir gelecek inşa etmesinde de etkili olacağına dikkat çekmiştir (Belge 66). Bu değerler ve demokrasi güçlendirilmesinin yanı sıra çok taraflı uluslararası düzenin de tehdit altında olduğuna dikkat çekerek Komisyon, ele alınacak tutarlı politika programların istikrar ve düzen getireceğini belirtmiştir (Belge 22; Belge 131).

Siyasi güvenlikte düzen ve istikrar sağlayıcı temel alanlardan birini de ulusal ve uluslararası hukuk oluşturmaktadır. Bu noktada Komisyon, iklim değişikliği gibi küresel çevresel zorlukların öncelikli olarak insan hakları ile iç içe olduğu üzerinde durmuştur (Belge 143; Belge 144). Bunun yanı sıra Komisyon, belirli kural ve direktifleri öne çıkararak üye ülkelerdeki AB kurallarına uyumsuzlukları eleştirmiştir. Letonya'daki nehir ve göllerde su kalitesinin iyileştirilmesi için AB Su Çerçeve Direktifi, Almanya'nın kimyasal kirliliğinin önüne geçmeyi amaçlayan ulusal mevzuata entegre edilmesi için Çevre Kalite Standartları Direktifini, Yunanistan'ın ve Portekiz'in hava kirliliğini azaltmak için Çevresel Hava Kalitesi ve Avrupa'da Daha Temiz Hava Hakkında Direktifi ve İspanya'nın kentsel atık su arıtımına yönelik AB'nin Kentsel Atıksu Arıtımıyla İlgili Direktifi bu alandaki söylemleri örneklemektedir (Belge 82; Belge 91). Son olarak tüm bu etkilerden ve bütünlüklerini/topraklarını korumadan en çok risk altında olan bölgelerin adil ve hakkaniyetli bir geçişinin garanti altına alınması gerektiği belirtilmiştir (Belge 6; Belge 12; Belge 16; Belge 31; Belge 32; Belge 33; Belge 37; Belge 51).

3.2.2.4.3. İnsani Güvenlik

Üçüncü olarak *insani güvenlik* sektörü altında Komisyon temel olarak birbirini tamamlayan altı söylem geliştirmiştir. Bunlardan ilki, sıcaklık artışının 1,5°C ile sınırlandırılmamasının ve iklim değişikliğinin kontrol altına alınmamasının, gelişmelerin kontrolden çıkması ve “insanlığı” etkileyecek felaket sonuçların meydana gelmesi şeklinde tanımlanmasıdır (Belge 31). 2018 yılında yaklaşık 130 milyondan 2020 yılında ortalama 168 milyona çıkan insani yardıma ihtiyaç duyan kişi sayısını hatırlatarak Komisyon, bunun temel sebeplerinden birinin de “insanlığa varoluşsal bir tehdit” olan iklim değişikliği olduğunu belirtmiştir (Belge 5). Bu artan insani yardıma ihtiyaç duyan kişi sayısının diğer nedenlerinin çatışmalar, mülteci krizleri ve doğal afetler olduğu konusunun üzerinde durmakla birlikte Komisyon, tüm bu faktörlerin de temelinde iklim bağlantısı taşıyabileceğine dikkat çekerek,

iklimin insanlar üzerindeki doğrudan ve dolaylı sonuçlarını değerlendirmiştir (Belge 177). İklim- insani krizlere karşı artan savunmasızlık bağlantısı üzerinden Komisyon, çözüm olarak iklime karşı alınacak önlemleri “insanlığı kurtarmak” şeklinde nitelendirmiş (Belge 122) ve özellikle savunmasız nüfusların sel, orman yangınları ve kasırgalar gibi çeşitli doğal afetlere daha iyi hazırlanmasına yardımcı olmak için fon desteğinin sağlanmasını ortaya koymuştur (Belge 40).

İnsani güvenlik sektörü altında kullanılan diğer beş söylem söz konusu bu insani krizin hangi alanları etkilediğine yöneliktir. İlk olarak, iklim değişikliğinin doğrudan tehlike boyutunu öne çıkarmadan Mutabakat’ın sağlayacağı fayda üzerinden Komisyon, “yaşam kalitesi ve güvenliği” söylemine odaklanmıştır (Belge 5; Belge 7; Belge 14; Belge 31; Belge 53; Belge 55; Belge 93; Belge 96). Bu doğrultuda Komisyon, Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın insanların yaşamlarını nasıl iyileştireceğini çeşitli örnekler üzerinden somutlaştırmıştır. Dayanıklı, geri dönüştürülebilir ve daha az enerji kullanacak şekilde tasarlanmış sürdürülebilir ürünlerin geliştirilmesiyle maliyetlerin düşürülmesi, yenilenen binalarla enerji tüketiminin sınırlandırılarak enerji faturalarının azaltılması, azalan maliyetlerle evlerini sıcak tutmakta zorlanan 50 milyon hane halkına yardımcı olunacağı ve çevresel sorunlar nedeniyle temel ihtiyacını karşılayamayan milyarlarca insana destek sağlanması bu doğrultudaki somutlaştırıcı söylemlerdir (Belge 4; Belge 386). Söz konusu bu örnekler, bireylerin yaşam kalitesi ve güvenliğinin, ağırlıklı olarak ekonomik güvenlikle ilişkilendirildiğini ortaya koymaktadır.

Komisyon’un yaşam kalitesiyle de bağlantılı olarak ele aldığı ikinci ve en temel insani kriz konusu sağlık sorunlarıdır (Belge 4; Belge 73; Belge 82; Belge 187; Belge 250; Belge 341; Belge 383; Belge 422). Bu kapsamda Komisyon öncelikle su kirliliğinin, zararlı kimyasalların, yüksek besin maddeleri konsantrasyonlarının ve toprak kirliliğinin insan sağlığına yönelik tehdit oluşturması üzerinde durmuş (Belge 4; Belge 250) ve özellikle kanser, üreme hastalıkları, solunum yolu hassasiyeti, astım, akciğer fonksiyonlarının azalması, tip 2 diyabet, kalp-damar hastalıkları benzeri sağlık sorunlarına (Belge 4; Belge 8; Belge 73; Belge 341; Belge 516; Belge 687) olan etkisini öne çıkarmıştır. AB vatandaşlarının yaklaşık %40’nın hayatlarının bir noktasında kanserle karşı karşıya kalacağını ve kanserin günümüzde AB’de 1,3 milyon ölüm ve yılda 3,5 milyon yeni vaka ile ikinci önde gelen ölüm nedeni olduğunu hatırlatarak Komisyon, yapılan araştırmaların kanser vakalarının %40’ının önlenabilir olduğunu tespit ettiğini belirtmiştir. Komisyon “tüm politikalarda sağlık” söylemiyle desteklediği Kanser Planı kapsamında, çevresel sorunlara, iklim değişikliğine, gıda ve beslenme problemlerine yönelik alınacak tedbirlerin de bu plana katkı sağlayacağını belirtmiştir (Belge 74). Bu doğrultuda Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında ortaya koyulan

sıfır kirlilik hedefinin insan sağlığını olumsuz etkileyen temel faktörleri ele alacağını, 2030 yılına kadar hava kirliliğini %60 oranında azaltılacağını ve bu sayede Avrupalıların sağlığını önemli ölçüde iyileştirmesiyle sağlık giderlerinin 2015 seviyelerine kıyasla en az 110 milyar avro düşüreceğine dikkat çekmiştir (Belge 263; Belge 507; Belge 516). Sağlık-çevre bağlantısı konusunda ayrıca Komisyon, AB vatandaşlarının dörtte üçünden fazlasının (%78) çevresel sorunların günlük yaşamları ve sağlıkları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğuna inandığını ve on kişiden en az sekizinin günlük ürünlerde bulunan kimyasalların etkisinden endişe duyduğunu belirterek (Belge 117), bu söylemin toplum tarafından benimsendiğini teyit etmiştir.

Yaşam kalitesini etkileyen ve artan sağlık sorunlarıyla da doğrudan bağlantılı olan bir diğerk söylem ölüm oranlarına yöneliktir (Belge 654; Belge 655; Belge 683; Belge 687). Kaliforniya'daki korkutucu turuncu gökyüzü ve Sibirya'daki 38 °C'lik sıcaklıklar gibi örnekler üzerinden tehlikeye dikkat çeken Komisyon, başlıca hava kirliliğinin ve artan sıcaklıkların ölüm oranlarına etkisini değerlendirmiştir (Belge 250; Belge 274; Belge 383). Hava kirliliği nedeniyle AB'de her yıl yaklaşık 400.000'den fazla insanın erken yaşta öldüğüne dikkat çeken Komisyon (Belge 4; Belge 31; Belge 250; Belge 274; Belge 406; Belge 654; Belge 682), sıcak hava dalgasının ise her yıl yaklaşık 300 milyon AB vatandaşını etkilendiğini ve 90.000'e kadar kişinin ölmesine sebep olduğunu belirtmiştir (Belge 87). 2019 yılı verisini kullanan Komisyon, söz konusu bu yıl dünya çapındaki en ölümcül doğal afetin, 2500 ölümle sonuçlanan Avrupa sıcak hava dalgası olduğunu belirtmiştir (Belge 529). Ayrıca 10 yıl önce elektriğinin %90'ından fazlasını kömürden üreten Polonya'da hala hava kirliliğinden her yıl yaklaşık 50.000 kişinin erken öldüğünü ifade etmiştir (Belge 681). Komisyon'un söylemlerinde hava kirliliğini takip eden bir diğerk vurgu gürültü kirliliğidir. Karayolu, demiryolu ve havaalanı trafiğinin neden olduğu gürültünün, Avrupa'da hava kirliliğinden sonra erken ölümlerin ikinci büyük nedeni olduğunu belirten Komisyon, bunun her yıl 48.000 yeni iskemik kalp hastalığı vakasına ve erken ölümlere yol açtığını ve 6.500.000 kişide kronik yüksek uyku bozukluğuna neden olduğuna dikkat çekmiştir (Belge 341; Belge 422).

Hava ve gürültü kaynaklı ölümlerin yanı sıra Komisyon, Fransa, Yunanistan ve İtalya'nın bazı bölgelerinde meydana gelen fırtınalar, sel baskınları ve heyelanların topluma zarar verdiğini, aşırı hava olayları sonucu bir üst geçidin çökmesiyle dokuz kişinin hayatını kaybetmesi veya 2018 yılında 60 kişinin yangınlarda ölmesi benzeri diğerk durumlar üzerinden de bu konudaki yaklaşımını örneklemektedir (Belge 16; Belge 57). Gezegenin sağlığını korumanın kendi sağlığımızı korumak için temel bir gereklilik olduğunu hatırlatan Komisyon,

hastalık yükünün yaklaşık %24'ünün ve tüm ölümlerin %23'ünün çevresel faktörlere bağlanabileceğine yönelik olan Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verisini (Belge 154) ve kalitesiz çevre koşullarının ölümlerin %13'üne neden olduğunu belirten Avrupa Çevre Ajansı (AÇA) verisini söylemlerine yerleştirmiştir (Belge 250).

Tüm bu çerçevede gürültü de dahil olmak üzere sıfır kirlilik hedefini belirleyen Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın halk sağlığını ve yaşam koşullarını da koruyacağına dikkat çekilmiştir. Komisyon, 2030 yılına kadar ölüm oranlarını önemli ölçüde azaltmak için 200 Avrupa bölgesinde sıcak hava dalgaları, orman yangınları, kuraklıklar, seller ve fırtınalarla mücadele etmesine yardımcı olacak şekilde İklim Değişikliğine Uyum konusunu ele aldığını belirtmiştir (Belge 422; Belge 493). Dolayısıyla Komisyon, tüm bu kirlilik ve çevresel sorunları ele almayı hedefleyen Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın, halkın sağlığını ve refahını doğrudan iyileştirecek belirli eylemler içeren bir araç olduğunu öne çıkarmıştır (Belge 4). 31 numaralı ve 14 Ocak 2020 tarihli belge çevre-sağlık bağlantısını şu ifadelerle ortaya koymaktadır:

Ama o zaman kötü hava kalitesinden muzdarip olan insanlara, Avrupa'da 400.000'den fazla insanın kötü hava kalitesi yüzünden erken yaşta ölmesini ve hiçbir şey yapmamanızı nasıl açıklayacaksınız? Çocuklarımızın ve torunlarımızın bir kömür madeninde iş bulmayı dört gözle beklediğine gerçekten inanıyor musunuz?

Yaşam kalitesindeki kötüleşmenin doğal bir uzantısı olan göç, insani güvenlik sektöründe kullanılan bir diğer söylemdir (Belge 94; Belge 112; Belge 132; Belge 423; Belge 587). Göç konusunda Komisyon hem AB'de göç etmek zorunda kalan hem de AB'ye göç etmek zorunda kalan gruplara dikkat çekerek tehdidin çift yönüne de odaklanmıştır. Komisyon, yükselen denizler nedeniyle yerinden edilebilecek 280 milyon insanın mevcut olduğunu belirtmekle birlikte, kıtlık, kuraklık gibi sonuçlar yaratarak kötüleşen çevresel koşulların da AB'ye yönelen iklim kaynaklı göç dalgasını arttıracığı üzerinde durmuştur (Belge 60; Belge 87). Bu kapsamda AB'nin iklim ve çevresel dayanıklılığını artırmanın sağlık, ekonomi veya eğitim gibi alanlarda sağlayacağı katkının, göç ve çatışmaların temel nedenlerinin ele alınmasını da kolaylaştıracağı belirtilmiştir (Belge 28; Belge 87; Belge 94). 13 Şubat 2020 tarihli Belge 87 bu durumu şu şekilde göstermektedir:

Ve etkileri daha da ileri gidecektir. Bazı yeni çalışmalar, iklim değişikliği ile AB'deki iltica başvurularındaki dalgalanmalar arasında bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Orta düzeyli bir emisyon senaryosunda bile, bu tür başvuruların yüzyılın sonuna kadar iklim etkileri nedeniyle %28 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Bu, yılda ortalama 98.000 ek iltica başvurusu anlamına gelecektir - daha uç senaryolarda önemli ölçüde artacak bir rakam. Bu korku salma veya abartma değildir. Bu basit bir gerçektir. Yüzyıllar boyunca büyük ölçüde kontrolsüz endüstriyel insan gelişiminin ardından, köşeye sıkışmış bir hayvanın hayatta kalmak için son ve çaresiz bir girişimde

takipçileriyle yüzleşmek zorunda kalması gibi, Doğa Ana'nın şiddetli tepkisini hissediyoruz.

İnsani güvenlik sektörü kapsamında öne çıkarılan tüm söylemlerin ortak noktası ise bu sonuçlardan görece daha derin etkilenecek kırılgan grupların olduğudur. Aşırı hava olaylarından ve artan kirlilikten çocukların, tıbbi rahatsızlığı olanların, yaşlıların, engellilerin, sosyoekonomik olarak daha zayıf koşullarda yaşayanların, İtalya (Floransa) ve Fransa (Aix-en-Provence) bölgesinin, hava kirliliği nedeniyle erken ölümlerde Polonya'nın, genel olarak çevre kaynaklı ölümlerde Avrupa'nın batısına kıyasla doğusunun (örneğin bu oran Bosna-Hersek'te %27 iken, İzlanda ve Norveç'te %9'dur) ve göç konusunda ise Afrika bölgesinin yoğun etkilendiğine ve etkilenmeye devam edeceğine dikkat çekilmiştir (Belge 87; Belge 250; Belge 383; Belge 654; Belge 681). Komisyon, Mutabakat'ın bu hassas kesime yönelik de çalışacağını hatırlarak kimseyi geride bırakmayan bir iklim dönüşümü yapılacağını savunmuştur (Belge 18; Belge 31; Belge 40; Belge 51; Belge 94; Belge 250).

3.2.2.4.4. Ekonomik Güvenlik

Dördüncü güvenlik sektörü olan *ekonomik güvenlik* konusunda temel vurgu çevresel sorunlar ve özellikle iklim değişikliğinin neden olduğu “ekonomik zararlar” ve çözüm üretilmemesinin neden olacağı “maliyet” konusundadır. Çevresel sorunların bir ekonomik istikrar sorunu olarak tanımlayan (Belge 61; Belge 81) Komisyon, AB'nin sahip olduğu başarılı büyüme oranları ve düşük işsizlik seviyesi benzeri olumlu gelişmelerin karşısındaki temel zorluklardan birinin iklim değişikliği olduğuna dikkat çekilmiştir (Belge 87). Dünya Ekonomik Forumu yıllık Küresel Riskler Raporu'nun ekonomiye yönelik en büyük beş riskinin hepsinin iklimle ilgili olduğunu örnek gösteren Komisyon, harekete geçmemenin riskinin daha büyük olacağını vurgulamıştır (Belge 36; Belge 37; Belge 45). Riski somutlaştırmak adına Komisyon, yapılan değerlendirmeler doğrultusunda yıllık olarak nehir taşkınlarının yaklaşık 5 milyar avro, kuraklığın 10 milyar avro, hava koşullarının 12 milyar avro maliyete neden olduğu (ve hatta sıcaklıkta 3 °C'lik bir artış önlenemezse 170 milyar avro maliyete neden olacağı) belirtilmiştir (Belge 7; Belge 528; Belge 531). 2019 yılında doğal afetlerden kaynaklanan küresel ekonomik kayıpların 150 milyar dolara ulaştığı hatırlatılarak, hiçbir şey yapmamanın sorunu kötüleştireceği ve önlem alınmazsa kayıpların daha da artacağı ifade edilmektedir (Belge 57; Belge 61). Komisyon, Mutabakat kapsamında AB'de dönüşümü gerçekleştirmenin yüksek bütçeler gerektirdiğini kabul etmekle birlikte harekete geçmemenin maliyetinin çok daha yüksek olacağı üzerinde durmuştur (Belge 57; Belge 96).

Komisyon'un ekonomik güvenlik tehdidi konusunda öne çıkardığı diğer bir tema, AB'nin güçlü rekabetçiliği ve ekonomik koşullarının korunarak devam etmesinin önemi

konusundadır. Komisyon, düşen işsizlik oranları ve yaratılan 17,4 milyon iş imkanı ile AB'nin sahip olduğu yüksek büyüme oranlarının dış faktörlerden etkilenmesiyle belirsizliklerin oluştuğuna ve bu ekonomik başarı ile rekabetçiliğinin sürdürülmesinde Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla uyumun önemli olduğuna dikkat çekmiştir (Belge 13; Belge 14; Belge 22; Belge 55; Belge 56; Belge 78). Komisyon, İsveç'teki çelik şirketlerinin karbonsuz çelik üretimi üzerinde çalışırken yurtdışından haksız rekabetle karşılaşmayacaklarına yönelik güvence istedikleri benzeri örneklerle destekleyerek, yurtdışından emisyon ithalatını arttırmanın içerideki azaltım çabalarını anlamsız kılacağını ve rekabetçiliği korumak adına Karbon Sınır Mekanizması da dahil olmak üzere Mutabakat'ın bütünüyle uygulanması üzerinde durmuştur (Belge 16; Belge 45).

Ekonomik alandaki güvenlikleştirmeye yönelik son söylem ise yine belirli bir grubun savunmasızlıklarının öne çıkarılmasıdır (Belge 55; Belge 56). Deniz seviyesinin yükselmesinin kıyı bölgelerinde üretilen Avrupa Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'sının (GSYİH) %40'ını etkilemesi, aşırı hava olaylarının tarıma ve dolayısıyla çiftçilere yoğun zarar vermesi, fosil yakıtlara dayanan bölgelerin ve bu sektörlerde çalışanların geçiş döneminde zorlanması, balıkçılık, turizm ve nehirlerde kargo taşımacılığı sektörlerinin doğrudan bağlantıya sahip olması bu kapsamda üzerinde durulan konular olmuştur (Belge 4; Belge 7; Belge 22; Belge 60; Belge 83; Belge 87; Belge 208; Belge 528; Belge 531; Belge 645). Komisyon kimsenin geride bırakılmaması söylemiyle en savunmasızların da Mutabakat ile destekleneceğini vurgulamıştır.

Tüm bu çerçevede daha iyi işler, artan iş imkanları ve yatırımların çekilmesiyle bir fırsat olarak tanımlanan bu dönüşüm, bir büyüme stratejisi olarak tanımlanmaktadır. Tarihsel arka planda Avrupalıların kömüre ve çeliğe yatırımıyla tarihi bir uzlaşma ve ekonomik bir mucize yaratılmasını referans vererek Komisyon, yeni dönüm noktasının ise yeşil dönüşüme yatırımla olacağına dikkat çekmiştir (Belge 7). Bu önemli dönüşümün öncüsü olmanın, başkalarının karar vereceği şeyin öznesi olmak yerine karar verici olma avantajı sağlayacağını belirten Komisyon, iklim değişikliğini azaltan ekonomik faaliyetlere yatırımla yeşil ekonomiye geçişi desteklemektedir (Belge 5; Belge 6; Belge 31; Belge 57; Belge 59).

3.2.2.4.5. Enerji Güvenliği

Enerji güvenliği sektörü, yenilenebilir enerjiye geçişle sera gazı emisyonlarının azaltılması veya sonlandırılması söylemiyle başvurulmuş bir alan olmakla birlikte, bu alanda yapılan güvenlikleştirme AB'nin emisyonlarının %75'inin enerji alanından kaynaklanmasının öne çıkarılmasıyla desteklenmiştir (Belge 51). Dönüşümün omurgasını oluşturacak enerji

sektörüne ilişkin kullanılan ilk tema, enerji yoksulluğudur. Komisyon, AB genelinde 50 milyona kadar insanın evlerini yeterli şekilde ısıtamadığına dikkat çekerek yeşil dönüşüm kapsamında yapılacak yenilemelerin çocukların eğitim gördüğü okullar, hastaların tedavi olduğu hastaneler ve düşük bütçeli tüketicilerin yaşadığı evler dahil olmak üzere sosyal konutların enerji yoksulluğu ihtiyacını karşılayacağını belirtmiştir.³⁶ Karşılanamayan enerji faturalarına yönelik iklim dostu dönüşümü başlatmak adına Komisyon, AB Yenileme Dalgası girişimini duyurmuştur (Belge 203; Belge 305; Belge 309; Belge 312). Vatandaşların, öğrencilerin, doktorların, hemşirelerin, hastaların, memurların ve kamu hizmetlerini kullananların sağlık, refah ve konforunu geliştirecek bu dönüşümün, 2030 emisyon azaltma hedefini karşılamak, 2050 yılına kadar iklim açısından nötr hale gelmek ve ayrıca iklim etkilerine karşı dayanıklılığı artırmak için hayati önem taşıdığına dikkat çekilmiştir (Belge 309; Belge 313; Belge 442). Belge 589 buna ilişkin söylemi şu şekilde örneklemektedir:

Ve enerji yoksulluğu içinde yaşamak, ekonomik faaliyetlerin gelişimini sınırladığı, sağlık ve hijyen koşullarını tehlikeye attığı ve eğitim olasılığını engellediği için insan gelişimini ciddi şekilde kısıtlar. Bu çok çok genç kıtada tüm bu inanılmaz yeteneklere sahipseniz, bu yeteneğin gelişmesine izin verilmemesi gerçekten utanç verici. Işıklar yoksa nasıl eğitim alabileceğinizi, soğutma yoksa nasıl aşı dağıtabileceğinizi düşünün! İşte acilen ele almamız gereken şeyler bunlar.

Enerji alanındaki güvenlikleştirme için kullanılan ikinci söylem bağımlılığın azaltılmasıdır (Belge 260; Belge 339; Belge 729; Belge 730). Komisyon, özellikle barış ve istikrarın kırılgan olduğu bölgelerdeki fosil yakıtlara bağımlı olmanın büyük bir risk taşıdığını belirterek, dış tedarikçilere olan bağımlılığı azaltmanın bir zorunluluk olduğunu ifade etmiştir (Belge 28; Belge 207). Yeni bağımlılıklara düşmeden enerji geleceğini kendi elinde tutmanın önemine dikkat çeken Komisyon, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Avrupa'nın enerji egemenliğini artırmasının bir yolu olacağını ve yenilenebilir enerjiye geçişin başkalarına bağımlılığı azaltacağına dikkat çekmiştir (Belge 28; Belge 492; Belge 635; Belge 725).

Enerji bağımlılığı ve yoksulluğu konusundaki yaklaşımını kömürde geleceğin olmadığıyla ifade eden Komisyon (Belge 31), özellikle okyanustan elde edilebilecek yenilenebilir enerjinin 2050 yılına kadar enerji ihtiyacının %35'ine kadarını karşılayarak Mutabakat doğrultusundaki hedefleri gerçekleştirmede oldukça etkili olacağını belirtmiştir (Belge 60; Belge 75; Belge 83; Belge 339). Ancak Komisyon bu geçişte üye ülkelerin farklı başlangıç noktalarına sahip olduğunu hatırlatarak bazı grupların ve ülkelerin daha yoğun etkileneceğine dikkat çekmiştir. Kömür madenciliğine bağımlı bölgelerde yaşayan insanlar ve büyük kömür madenciliği bölgelerini dönüştürmek zorunda kalacak olan Polonya vurgulanan

³⁶ Bu sayının 34 milyona kadar düştüğü ancak yine de bu sayının yüksek olduğu belirtilmiştir (Belge 28; Belge 221; Belge 260; Belge 261; Belge 309; Belge 310; Belge 312; Belge 326; Belge 442; Belge 507; Belge 577; Belge 695; Belge 752).

başlıca bölgeler arasındadır (Belge 16; Belge 22; Belge 752). Ayrıca Komisyon, toplum içerisindeki farklı kesimler arasında enerji yoksulluğu konusunda kadınların daha çok etkilendiğini belirterek, erkekler ve kadınlar arasındaki dengesizliğin daha az olduğu yenilenebilir enerji sektörünün ortak amaç doğrultusunda birlikte canlandırılmasına değinmiştir (Belge 204).

3.2.2.4.6. Gıda Güvenliği

Bir diğer sektör olan *gıda güvenliği* kapsamında Komisyon, iklim değişikliğinin bu alanaki etkilerini doğrudan ve dolaylı şekilde ayıran bir söylem geliştirmiştir. Komisyon öncelikle AB’de gıdanın güvenli ve bol miktarda bulunmasına rağmen gıda güvensizliğinin 36 milyon insan için sorun olmaya devam ettiğini hatırlatarak gıda sistemindeki sorunu ortaya koymaktadır (Belge 8). Bu noktada özellikle gıda sisteminin sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını tetikleyen bitki zararlılarının ve hayvan hastalıklarının yayılmasının iklim değişikliğiyle daha da derinleştiğine dikkat çekerek, Mutabakat kapsamında oluşturulan Çiftlikten Çatala Stratejisi’nin alınacak önlemlere katkı sağlayacağını belirtmiştir. Dolayısıyla Mutabakat’ın, AB’yi yeni bitki zararlılarının girişine karşı korumakla birlikte, “*Xylella fastidiosa*” gibi mevcut zararlılarla mücadelede de önemli bir adım sağlayacağı üzerinde durulmuştur (Belge 10).

Bitki zararlıları ve gıda güvenliği konusundaki söylemler ekonomi ve gıda arzı bağlantısı üzerinden değerlendirilmiştir (Belge 10; Belge 94). Doğrudan gıda arzı ve dolaylı olarak ekonomi alanlarına yönelik söylemler, bitki zararlılarının kontrol altına alınamaması ve yayılmasının önlenememesi durumunda oluşacak yaklaşık 5,5 milyar avroluk üretim kaybı üzerinden desteklenmiştir (Belge 10). Ayrıca Komisyon, gıda üretimi konusunda mevcut üretim ve tüketim kalıplarının çevreye aşırı yük bindirmesi nedeniyle sürdürülemez olduğuna ve AB’nin sürdürülebilirliğini sağlayıp rekabetçiliğini korumasının önemine dikkat çekerken (Belge 60; Belge 68), kuraklık veya seller gibi aşırı hava olaylarının üretimi ve dolayısıyla gıdaya erişimi zorlaştırdığını belirtmiştir (Belge 243). Bu zorluğu somutlaştırmak adına Komisyon iklim değişikliğinin Covid-19 pandemisiyle birleşmesiyle Guatemala, Honduras, El Salvador ve Nikaragua bölgelerindeki en az 7,7 milyon savunmasız nüfusun gıda yardımına ihtiyaç duyması üzerinde durmuştur. Gıda üretimi ve gıdaya erişim konularının yanı sıra Komisyon, Mutabakat’ın bir yönünün de gıda kalitesinin güçlendirilmesine odaklandığını belirterek, emisyonların azaltılmasıyla birlikte gıda alanının dönüştürüleceğine dikkat çekmiştir (Belge 7; Belge 68; Belge 75). Son olarak Komisyon, gıda güvenliği konusundaki en kırılgan grubun ise üretim açısından doğrudan etkilenecek olan çiftçiler ve

balıkçılar olduğunu ön plana çıkarmıştır (Belge 4; Belge 7; Belge 37; Belge 83; Belge 153; Belge 154; Belge 160).

3.2.2.3.7. Çevresel Güvenlik

İklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinde öne çıkarılan son sektör olan *çevresel güvenliğin* ise söylemlerde ağırlıklı olarak kolaylaştırıcı koşul olarak etki etmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. İklim değişikliği, tüm güvenlik alanlarından önce temel olarak çevresel güvenlik konusu olmakla birlikte, bu alanın neden olduğu sorunlar da kolaylaştırıcı koşul olarak kullanılarak güvenlikleştirmeye katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu kullanımı üç aşamayla gerçekleştirmektedir. İlk olarak Komisyon, soyut bir ifadeyle, fırtına, kuraklık, yüksek sıcaklık, aşırı yağış, çölleşme, yangınlar, buzulların erimesi, deniz seviyesinin yükselmesi, aşırı hava olayları ve biyoçeşitliliğin zarar görmesi durumunu belirterek bu sorunların durdurulmasının çözümü olarak konunun hızlı bir şekilde ele alınmasını sunmuştur (Belge 4; Belge 36). Bu temel düzeydeki söylemin bir ileri aşaması, AB’de yaşanan örnekler üzerinden bu olağanüstü olayları somutlaştırmak olmuştur. Komisyon, Güney Fransa ve Kuzey İtalya’yı vuran sel ve heyelanlar, İspanya’da son 20 yılın en kötü orman yangınları, Alpler’deki buzulların erimesi, Portekiz’deki korkunç orman yangınları nedeniyle 60 kişinin hayatını kaybetmesi, Fransa’da sıcaklıkların 45,9 °C ile şimdiye kadarki en yüksek seviyesine ulaşması, Mont Blanc’taki buzulların çökmesi nedeniyle boşaltılan evler, Romanya’daki şiddetli kuraklık nedeniyle yok olan ekinler, İspanya’da Gota Fria (ani soğumaya neden olan alçak basınç) nedeniyle suyun yolları ve üst toprağı yıkması, İspanya, Portekiz ve Polonya’nın 2019 yılında AB ülkeleri arasında en fazla yangını kaydetmesi gibi örnekler üzerinden söylemlerini desteklemiştir (Belge 20; Belge 86; Belge 260; Belge 319; Belge 348; Belge 532). Son aşamada ise Komisyon, konunun evrensel boyutuna dikkat çekmiştir. Kasırgalardan sellere kadar pek çok aşırı hava olaylarının yaşanmasıyla 2019 yılının rekor düzeye ulaştığını belirterek (Belge 59; Belge 61) Komisyon, Dünya Ekonomik Forumu’nun bu aşırı hava olaylarının küresel risklerin en başında olduğunu açıkladığını hatırlatmıştır (Belge 497). Ayrıca Komisyon, Avustralya’daki şiddetli orman yangınları, Antarktika’da ilk kez 20 °C’nin üzerine çıkan sıcaklıklar nedeniyle eriyen buzullar, Arktik’teki aşırı sıcaklar nedeniyle buzulların erimesi, Grönland’ın 1990’lara kıyasla yedi kat daha hızlı buz kaybetmesi, Asya’da tropikal siklonlar, Hindistan ve Çin’de yaygın seller, ABD’de şiddetli fırtınalar, Amazon, Avustralya ve Kongo’daki yangınlar, Karayipler’deki daha büyük ve daha sık görülen kasırgaları sorunun küreselleğini ortaya koymak için söylemlerinde kullanmıştır (Belge 29;

Belge 43; Belge 57; Belge 59; Belge 60; Belge 83; Belge 85; Belge 96; Belge 340; Belge 454; Belge 724). Buna 28 Ocak 2020 tarihli Belge 57'den örnek vermek mümkündür:

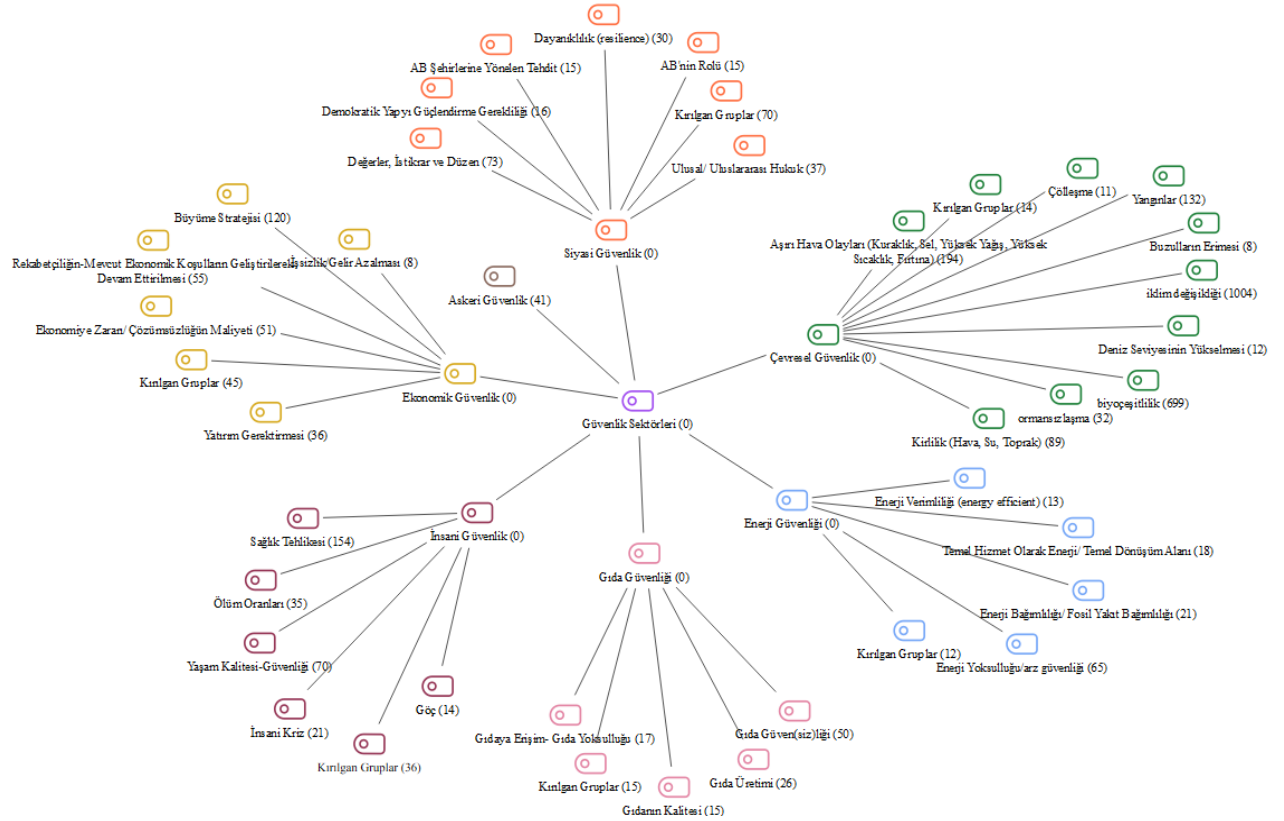
İklim değişiyor. Bir krizdeyiz. Geçtiğimiz yıl Hint Okyanusu'nda rekor sayıda siklon gördük, Amerika Birleşik Devletleri'nde kayıtlara geçen en yağışlı on iki ay yaşandı, gezegenin kayıtlara geçen en sıcak Ağustos'u yaşandı ve tüm bunlar evimize çok yakın bir yerde yaşanıyor. Geçtiğimiz yıl İspanya'dan Slovakya'ya kadar Avrupa ülkelerinde sıcaklık rekorları kırıldı ve Fransa 45,9°C ile şimdiye kadarki en yüksek sıcaklığını kaydetti. Güney Almanya'da Haziran ayındaki sıcak hava dalgası fırtınaların hemen ardından geldi ve şiddetli yağmurla sokakları ve bodrumları sular altında bıraktı ve Münih havaalanının faaliyetlerini geçici olarak durdurmasına neden oldu. İspanya'daki herkes artık ortalama her 50 yılda bir gerçekleşen ve artık neredeyse her yıl, hatta birden fazla kez gerçekleşen Gotta Fría fenomenine aşina. Kasım ayında Fransa, Yunanistan ve İtalya'nın bazı bölgelerinde fırtınalar meydana geldiğinde seller, toprak kaymaları ve bir üst geçidin çökmesiyle dokuz kişi öldü. Bunu daha da uzatabilirim. Bunu kendimize hatırlatmanın iyi olduğunu düşünüyorum ancak paralyze olmadan, çünkü bu oluyor ve biz bunu durduramıyoruz, bu konuda bir şeyler yapabiliriz.

3.2.2.4.8. Sektörel İnceleme Bulguları

Yapılan inceleme AB'nin askeri güvenlik (41 kodlama), siyasi güvenlik (256 kodlama), insani güvenlik (330 kodlama), ekonomik güvenlik (315 kodlama), enerji güvenliği (129 kodlama), gıda güvenliği (123 kodlama) ve çevresel güvenlik (2195 kodlama) alanlarında söylemlere yöneldiğini ortaya koymuştur. AB, iklim değişikliğine ilişkin çeşitli sektörel güvenlikleştirme süreçlerinin bir sonucu olarak, daha fazla somut ve görünür eyleme duyulan acil ihtiyacın altını çizmiştir. Bu kapsamda Birlik, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nda belirtilen hedeflerin daha geniş bir şekilde yaygınlaştırılması ve içselleştirilmesinin teşvik edilmesinin ve bu içselleştirmenin sonucu olarak Avrupa İklim Yasası'nın resmi olarak benimsenmesinin önemini vurgulamıştır (Belge 60; Belge 99; Belge 138; Belge 563). Yapılan güvenlikleştirme, soyut iklim taahhütlerini somut yasal ve politika araçlarına dönüştürmek için temel araçlar olarak sunulmuştur. Somut adımlar atılmamasının insanların büyük bir hayal kırıklığına uğramasıyla sonuçlanacağı şeklinde sunan Komisyon, toplumsal beklentileri karşılamak için kesin önlemlerin gerekli olduğunu vurgulamış ve bu doğrultuda ele alınan önlemler olan Mutabakat hedeflerinin ve Avrupa İklim Yasası'nın ülkelerin uyum kapasitelerini ve kolektif dayanıklılığını güçlendireceğini belirtmiştir (Belge 57; Belge 122; Belge 160; Belge 235; Belge 651; Belge 329).

Girişimlerin yetersizliğine işaret ederek yeni politika eylemlerine duyulan ihtiyacı haklı çıkarmak için Komisyon farklı sektörlerle dayanan güvenlikleştirme stratejisini kullanmaktadır. Yedi ayrı sektörü kapsayan güvenlikleştirme söylemi, geniş tabanlı desteği geliştirmek için Komisyon'un kapsamlu bir anlayış geliştirdiğini göstermektedir. Bu çeşitlilik kapsayıcılığı yansıtmakta olup, çok çeşitli bakış açılarının, toplulukların ve çıkarların temsil

edilmesini ve bu farklı grupların AB'nin girişimlerine aktif olarak katılmasını sağlamayı kolaylaştırmaktadır. Şekil 3.6 güvenlikleştirmenin yapıldığı sektörler ve bunların dayandırıldığı bağlamları gösteren kod ve alt kod bağlantılarının genel bir çerçevesini sunmaktadır.

Şekil 3.6 Güvenikleştirme Sektörlerine Yönelik Kod Modeli

Mevcut çabaların bir tehdit çarpanı olan iklim değişikliği ile mücadeledeki sınırlarına sıklıkla atıfta bulunan (Belge 87; Belge 120; Belge 623; Belge 725) Komisyon, bu çabaların durumun iklim krizinin ölçeğini ve aciliyetini ele almak için yetersiz olduğunu ileri sürmüştür. Bu stratejik retorik yalnızca ek politika müdahalelerinin meşruiyetini güçlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda Komisyon'u Avrupa ve küresel iklim yönetişimi manzarasında proaktif bir lider olarak konumlandırmaya yardımcı olmaktadır. AB'nin 2030 hedeflerini yasalaştıran ilk büyük taraf olduğunu hatırlatarak ve bu konuda örnek teşkil edecek adımlar atacağını belirterek Komisyon, AB'yi bir lider, öncü ve hatta şampiyon olarak tanımlamıştır (Belge 4; Belge 7; Belge 8; Belge 16; Belge 20; Belge 27; Belge 28; Belge 57; Belge 60; Belge 68; Belge 77; Belge 87).

Komisyon liderlik söylemini yalnızca yerel desteği motive etmek için değil, aynı zamanda rehavete karşı uyarmak için de kullanmıştır. Mutabakat ve İklim Yasası ile Komisyon, “değişimin gerisinde kalmanın başkalarının alacağı kararlara uymak anlamına

geleceği” söylemi üzerinden gündem belirleyici rolüne sahip olma amacını ortaya koymuştur (Belge 87). Başka bir ifadeyle dönüştürücü iklim politikalarını uygulamada geride kalmanın, AB'nin egemen bir gündem belirleyici olmaktan ziyade, nihayetinde başkalarının kararlarının pasif bir takipçisi haline gelmesiyle sonuçlanacağını savunmuştur. Bu açıdan, iklim alanındaki çabaları sürdürmek yalnızca çevresel sorumluluk meselesi olarak değil, aynı zamanda jeopolitik ve kurumsal bir temsilcilik meselesi olarak da görülmektedir.

Bu doğrultuda Komisyon, liderlik çabalarının başarılı bir değişim sağlayacağı konusunda güçlü bir inanca sahiptir (Belge 16; Belge 31; Belge 37; Belge 74). Liderliği yalnızca sembolik bir duruş olarak değil, aynı zamanda kolektif eylemi harekete geçirmek, kamu desteğini güvence altına almak ve sektörler arasında sistemik değişimi yönlendirmek için gerekli bir koşul olarak görmüştür. Bu inanca ilişkin söylemler, AB'nin normatif gücünü ve uluslararası iklim gündemlerini şekillendirme yeteneğini güçlendirmeye hizmet etmiştir.

3.3. Güvenlikleştirmenin Hedef Kitlesi

Kopenhag Okulu'na göre bir konunun güvenlikleştirici aktör tarafından söz-edim aracılığıyla tehdit oluşturduğunun ortaya koyulması başarılı bir güvenlikleştirme için yeterli değildir (Buzan vd.,1998: 25-26). Güvenlikleştirme perspektifi, yapılan güvenlikleştirici hamlenin ancak hedef kitlenin bu tehdidi kabul etmesiyle başarıya ulaşacağını belirtmektedir. Roe (2008: 620), hedef kitleyi bir konunun güvenlik alanına taşınmasına hlaki destek sağlayan kamuoyu ve tehditle başa çıkmak için önlemlere resmi destek veren politika yapıcılar olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Güvenlikleştirme bu iki gruba da etki edebileceği gibi bir güvenlikleştirme hamlesi bir kitlede başarılı ve diğerinde başarısız da olabilmektedir. Bu noktadan hareketle çalışma, Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güvenlikleştirmenin başarısını iki hedef kitle üzerinden ölçmektedir. Bunlar, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın siyasi karar düzeyinde kabul edilmesi konusunda önem taşıyan Konsey ile Parlamento ve güvenlikleştirme doğrultusundaki girişimlerin desteklenmesinde (ve hatta siyasi iktidar üzerinde çeşitli kararların alınmasında etkili olma potansiyelini bulundurmasıyla) önemli güce sahip olan AB toplumu şeklindedir. Çalışma, bu aktörleri kritik rolleri nedeniyle hedef kitle olarak incelemekle birlikte, üye devletler, iş ve sanayi dünyası, enerji şirketleri gibi diğer aktörlerin de hedef kitledeki önemli bileşenler olduğunu kabul etmektedir. Söz konusu bu diğer aktörlerin incelenmesi çalışmanın kısıtlılığını oluşturmakta ve her bir hedef kitlenin (ayrıca her bir üye ülkenin) bu güvenlikleştirmeyi kabul etmesinin incelenmesinin ayrı birer araştırma konusu olabileceği değerlendirilmektedir.

3.3.1. Avrupa Birliği Konseyi'nin ve Avrupa Parlamentosu'nun Güvenlikleştirmeyi Kabulü

Avrupa Komisyonu tarafından iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinin ilk hedef kitlesi, sahip oldukları kritik görev ve rolleri nedeniyle önemli aktörler olan Avrupa Birliği Konseyi (Bakanlar Konseyi ya da Konsey) ve Avrupa Parlamentosu'dur. İlk olarak Konsey, Parlamento ile birlikte AB yasalarını şekillendiren iç boyut ve AB'nin iklim değişikliğine ilişkin anlaşmalarını müzakere etmesiyle küresel boyut olmak üzere çift düzeyli bir göreve sahiptir (Dupont ve Oberthür, 2017: 67-68). Görevlerini üye devletlerin belirli politika alanlarından sorumlu bakanlarını bir araya getirerek yürüten Konsey, örneğin çevresel konular için ilk toplantısını 1973 yılında gerçekleştiren Çevre Konseyi'ni (Environment Council) kurmuştur. AB'nin genel olarak uluslararası çevre politikalarında ve özel olarak uluslararası iklim değişikliği politikalarında lider olarak hareket etme hedefi doğrultusunda son yıllarda toplantı sayılarını önemli ölçüde arttıran Çevre Konseyi (Wurzel, 2021: 75), aynı zamanda bu sayede AB içindeki siyasi konumunu da güçlendirmiştir (Wurzel vd., 2019: 248). Dolayısıyla Konsey, Mutabakat doğrultudaki adımlarda desteğinin alınması için bu güvenlikleştirmeyi kabul etmesi gereken aktörlerden biridir.

Konsey, üye ülkelerin altı aylık dönemlerle Başkanlık ettiği bir sistemle yürütülmektedir. Üçlü grup (trios) sistemi ile seçilen ülkelerin dönem başkanlığını üstlenmesi, uluslararası müzakerelerde farklı ülkelerin diplomatik kaynaklarından ve yapısal güçlerinden yararlanabilmesine imkan sağlayarak AB'nin çıkarlarına faydalı olmaktadır. Ancak diğer taraftan bu sistem, uluslararası iklim değişikliği politikalarında çevresel bir lider haline gelen AB'nin (Jordan vd., 2010: 5; Wurzel vd., 2017: 7) artan hedeflerini sürdürmeyi de zorlaştırmaktadır. 2009'daki Kopenhag İklim Konferansı gibi bazı önemli uluslararası müzakerelerde AB'nin tek ses olarak konuşmakta zorlanmasıyla ortaya çıkan bu durum karşında, uluslararası iklim müzakerelerinde süreklilik sağlamak amacıyla, 2000'li yıllarda konu liderleri ve başmüzakereciler sistemi oluşturularak sorun aşılıma çalışılmıştır (Dupont ve Oberthür, 2017: 73). Karmaşık ve çok boyutlu müzakere süreçlerini etkinleştirmeye yönelik yapılan bu reform, Konsey'in liderlik kapasitelerini de geliştirmiştir (Wurzel vd., 2019: 257).

AB'nin doğrudan seçilen üyelerden oluşan tek kurumu olarak Avrupa Parlamentosu ise AB iklim politikaları konusunda dört görevi yerine getirmektedir: yasama gücüyle AB politikalarının şekillendirilmesinde etkili olmak, AB Konseyi ile AB bütçesini düzenlenmek, diğer AB kurumları üzerinde kontrole sahip olmak ve AB vatandaşlarını temsil etmek (Petri vd., 2023: 53; Burns, 2021: 132-133). Parlamento, ilk iki görevindeki sorumluluğunu

Konsey’le paylaşmakta ve Komisyon ile çalışarak yürütmektedir. Üçüncü görevi kapsamında Parlamento, Avrupa Komisyonu da dahil olmak üzere diğer AB kurumları ile bağlantıları aracılığıyla, iklim politikaları üzerinde çeşitli kontrol ve denetleme yetkilerine sahip olmaktadır. Örneğin, Parlamento’nun Komisyon Başkanı’nı seçme ve tüm Kurulu onaylama gücü, Avrupa Komisyonu’nun gelecekteki çalışmalarını etkileyecek güçlü bir araçtır (Biedenkopf vd., 2023: 371). Komisyon’un yanı sıra, Parlamento Başkanı’nın Avrupa Konseyi toplantılarına katılımı ve Konsey ve Komisyon’a sözlü ve yazılı sorular yöneltmesi bu kurumlarla ilişkisindeki rolleri arasındadır. Dolayısıyla Parlamento, AB kurumlarında iklim politikalarının uygulanması için çeşitli kanallar kullanabilecek güce sahiptir. Son olarak Parlamento, iklim alanında retorik olarak yine AB vatandaşlarına hitap etmekte ve AB vatandaşları tarafından seçilmesiyle vatandaşların görüşünü yansıtmaktadır. Örneğin Mart 2019’da Parlamento’da iklim değişikliği konusunda, Fridays for Future³⁷ aktivistlerinin de hazır bulunduğu, bir genel görüşme düzenlenmiş ve bir sonraki Parlamento toplantısında bu konularda toplumun katılımıyla özel bir etkinlik düzenlenmesi önerilmiştir (European Parliament, 13 Mart 2019). Bu anlamda vatandaşlar Parlamento aracılığıyla AB politika yapımında seslerini duyurabilmektedir (Petri vd., 2023: 57).

Konsey ve Parlamento’nun sahip olduğu bu görevler, bu kurumları iklim değişikliği müzakerelerinde önemli aktörler olarak öne çıkarmaktadır. Söz konusu bu görev ve sorumlulukları sayesinde Konsey ve Parlamento, hedeflenen kararlarda ikna edilmesi gereken başlıca kurumlar arasında yer almaktadır. Nitekim Komisyon da bu durumu, “üç kurumun birlikte çalışması halinde ne kadar güçlü olunduğunun görüldüğüne” ilişkin ifadelerle desteklemekte, bu kurumların desteklerinin önemine dikkat çekmektedir (Belge 6; Belge 7; Belge 16; Belge 753). Güvenlikleştirmenin başarısındaki önemli hedef kitle olarak değerlendirilen bu kurumların 11 Aralık 2019 yılında duyurulan Avrupa Yeşil Mutabakatı doğrultusundaki Avrupa İklim Yasası’nı (30 Haziran 2021) kabul etmesi, güvenlikleştirmenin alımlayıcı kitleye ulaştığını gösteren en temel göstergedir. İklim normlarının yasal zemine dayandırılması, güvenlikleştirmenin “acil” veya “olağanüstü” önlemlerin önünü açan meşrulaştırma aracı olarak kullanıldığını yansıtmaktadır. Nitekim Buzan ve Waeber (2004: 73) bu tür politika önlemlerin varlığını başarılı güvenlikleştirmenin sonuçlarını ortaya koyan somut bir bulgu olarak kabul etmektedir. Diğer bir ifadeyle, bireysel güvenlikleştirme

³⁷ Fridays for Future, Ağustos 2018’de gençlik öncülüğünde başlayan örgütlü bir harekettir. Bu hareket kapsamında genç aktivistler ilk olarak iklim krizi konusunda harekete geçilmemesi protesto etmek için üç hafta boyunca İsveç parlamentosunun önünde oturma eylemi yürütmüştür. Bu gençler, İsveç politikaları 2 °C’nin altında güvenli bir yol sağlayana kadar, yani Paris Anlaşması’yla uyumlu olana kadar grevlerine devam etmeye karar vermişlerdir. Hareketin amacı, politikacılara ahlaki baskı yapmak ve bilim insanlarını dinlemelerini sağlamaktır (Fridays for Future, tarih yok [t.y.]).

hamlelerinin geniş kitleler tarafından kabul görmesi anlamına gelen bu çıktılar (Von Lucke vd., 2021: 56) güvenlikleştirmenin başarısını somutlaştırmaktadır.

Genel olarak iklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesinde, çabaların yetersiz kalması veya mevcut çabaların yoğun müzakereler sonucunda zor bir sürecin ardından netleşmesi, güvenlikleştirmedeki acil durum önlemlerinin yavaşlamasına neden olmaktadır (Von Lucke vd., 2021: 56). Ancak Mutabakat'ın özellikle karbonsuzlaşma hedefinin yasal zemin kazanması sürecinin hızlı ilerlemesi, Konsey'in ve Parlamento'nun güvenlikleştirmeyi kabul ettiğini örnekleyen bir diğer durumdur. Nitekim iklim yasasının yanı sıra bu süreç içerisinde AB, iklim-nötr hedefi doğrultusunda pek çok eylemler de gerçekleştirmiştir. Bu noktada Tablo 3.4 Mutabakat'ın duyurulmasından sonra AB'deki yoğun iklim gündemi doğrultusunda öne çıkan adımları listelemektedir.

Tablo 3.4 İklim Normları Doğrultusunda Atılan Adımlar

Yıllar	Adımlar
2019	Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın duyurulması
2020	- Adil Geçiş Fonu (Teklifi 2020 yılında, Parlamento ve Konsey onayı 2021 yılında yapılp İklim Yasası'na entegre edilmiştir). - Sürdürülebilir Avrupa Yatırım Planı'nın duyurulması ve Parlamento tarafından 2020 yılında onaylanması - Adil Geçiş Mekanizması Önerisi (2020 sonunda anlaşmaya varılmış ve 2021'de yasal metin yürürlüğe girmiştir) - AB Taksonomi Tüzüğü (Kabulü 2020)
2021	- Avrupa Birliği'nin Sürdürülebilirlik İçin Kimyasallar Stratejisi'nin (EU Chemicals Strategy for Sustainability) Konsey tarafından kabulü - Avrupa İklim Yasası'nın yürürlüğe girmesi (Haziran) - Yenilenebilir Enerji Direktifi Revizyonu (Renewable Energy Directive Recast) kabulü (Parlamento ve Konsey onayı 2023 yılındadır) - Enerji Verimliliği Direktifi Güncellemeleri (Energy Efficiency Directive) (Parlamento ve Konsey onayı 2023 yılındadır) - Temmuz 2021'de sunulan Avrupa Orman Stratejisi 2030'un (EU Forest Strategy for 2030) Kasım ayında Konsey ve 2022 yılında Parlamento tarafından kabul edilmesi- Avrupa Orman Stratejisi 2030 (EU Forest Strategy for 2030) - Sürdürülebilir piller konusunun müzakereye açılması (Avrupa Parlamentosu

	ve Avrupa Konseyi tarafından 2023 yılında kabul edilmiştir). • Komisyon'un "55'e Uyum" paketini değerlendirilmesi amacıyla 14 Temmuz 2021'de sunması (Parlamento ve Konsey onayı 2023 yılındadır)
--	--

Kaynak: European Council ve Council of the European Union, t.y.

Son olarak Konsey'in ve Parlamento'nun iklim değişikliğine uyuma öncelik veren ve iklim direncinin artırılmasını vurgulayan söylemleri de bu konunun yarattığı çok yönlü zorlukların ele alınmasına yönelik acil ihtiyacın kabul edildiğini göstermektedir. Örneğin 2020 ve 2022 yıllarında Konsey, iklim değişikliği ve çevresel bozulmanın sadece çevresel kaygılar olmanın çok ötesinde olduğunu kabul ederek, küresel istikrar ve güvenliğe yönelik önemli ve karmaşık bir tehdit oluşturduğunu ve tehditleri çoğalttığını, özellikle de en kırılgan ve hassas durumdakileri etkilediğini belirtmektedir (Council of the European Union, 9 Kasım 2020; Council of the European Union, 21 Mart 2022). Bu tehditle mücadele noktasında Konsey, AB'nin BM gibi çok taraflı ortakların yanı sıra yerel topluluklar ve sivil toplumla da iş birliği yaparak her düzeyde ortak çalışmalar yürütmesi gerektiğini savunmuştur (Teevan vd., 2021). Benzer şekilde Parlamento Başkanı Sassoli, Aralık 2020 tarihindeki Avrupa Konseyi toplantısında, AB'nin iklim nötrlüğü hedefini onaylayan ve AB'nin "iklim değişikliğiyle mücadelede öncü olmaya devam etmesi" ihtiyacını vurguladığı bir konuşma yapmıştır (European Parliament, 10 Aralık 2020). Takiben 2021 AB bütçesine ilişkin tartışmalarda Parlamento, "2050 yılına kadar iklim nötrlüğüne ulaşma hedefinin" yıllık bütçenin temel önceliğine eklenmesini açıkça desteklemiştir (European Parliament, 28 Mayıs 2020).

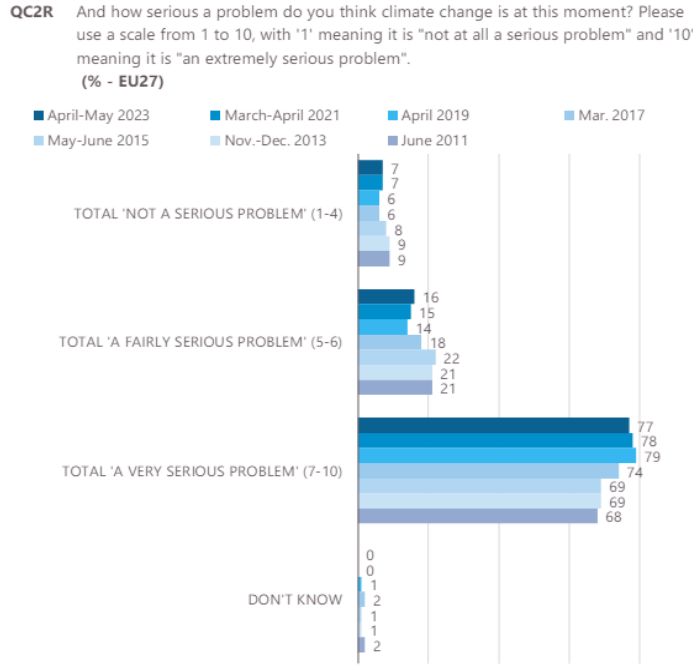
3.3.2. Avrupa Toplumunun Güvenlikleştirmeyi Kabulü

Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güvenlikleştirmenin diğer bir hedef kitlesi AB toplumdur. Moulton (2024: 765), bir mitin siyasi bir topluluğun insanları arasında yankı bulabilmesi için kolayca anlaşılabilir ve tanınabilir olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Birçok Avrupa vatandaşının AB politikasının ayrıntılarıyla ilgilenmesinin olası olmadığını belirterek Moulton, söz konusu politikanın sunumunun ve markalaşmasının temel konular olduğunu değerlendirmektedir. Güvenlikleştirme kuramında da "kolaylaştırıcı koşullar" olarak etkili olan bu durum, hedef kitle tarafından tehdidin mevcudiyetinin ve önlemin aciliyetinin kabulünü hızlandırmaktadır. Bu doğrultuda Mutabakat, her ne kadar pek çok farklı alanı ilgilendiren teknik konularda detaylar içerse de, nihai net bir hedef koyarak (2050 yılına kadar iklim nötr olma) ve Mutabakat'ı bu hedefiyle öne çıkararak hedef kitlenin dikkatini çekebilmektedir. Ayrıca bu net hedef, Komisyon'un güvenlikleştirmede kullandığı iklim değişikliğinin neden olduğu yükselen su seviyeleri, çölleşme, sağlık sorunları,

yangınlar, Hint okyanusundaki kasırga gibi pek çok somut mesaj üzerinden de hedef kitlenin kabulü için desteklenmektedir. Dolayısıyla hem güvenlikleştirme söylemlerinin hem de Mutabakat'ın net söylemler içermesi AB toplumu üzerindeki etkili faktörler arasındadır.

Peki AB toplumu bunu ne ölçüde tehdit olarak kabul etmektedir? Eurobarometre verileri, yapılan çeşitli anketlerle doğrudan AB toplumunun görüşlerini yansıtan önemli bir kaynak niteliğindedir. Bunlar arasında iki yıllık periyodik aralıklarla iklim değişikliğine ilişkin yayımlanan özel raporlar da bulunmaktadır. 2011, 2013, 2015, 2017, 2019, 2021 ve 2023 yıllarında benzer sorular üzerinden elde edilen veriler, yıllar içerisindeki değişimlerin incelenmesine ve böylece güvenlikleştirmenin etkisinin değerlendirilmesine fırsat sağlamaktadır.

Eurobarometre verileri AB toplumunun iklim değişikliğini bir güvenlik sorunu olarak kabul ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. 2021 ve 2023 yıllarında iklim değişikliği konusunda hazırlanan özel Eurobarometre raporlarında katılımcılardan iklim değişikliğini ne kadar ciddi bir sorun/problem olarak gördüklerini belirtmeleri istendiğinde, 27 üye ülke toplumunun %93'ünün her iki yılda da ciddi bir sorun olduğuna inandığı ortaya çıkmıştır. Bu veri, toplumun çok büyük bir çoğunluğunun iklim değişikliğinin ciddi bir sorun olduğunu kabul ettiğini gösterse de, geçmiş yıllarla karşılaştırıldığında bu durumun 2011 yılından itibaren bu şekilde yüksek oranlarla süregeldiği anlaşılmaktadır. Şekil 3.7, toplumun 2011'den beri iklim değişikliğini bir sorun olarak gördüğünü göstermekle birlikte, konunun "çok ciddi" bir sorun olarak görülmesinin, Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesine çok yakın bir tarih olan Nisan 2021'de en üst seviyeye ulaştığını (ve ciddi bir tehdit görülmemesinin en az (%6) bu yıl olduğunu) yansıtmaktadır.

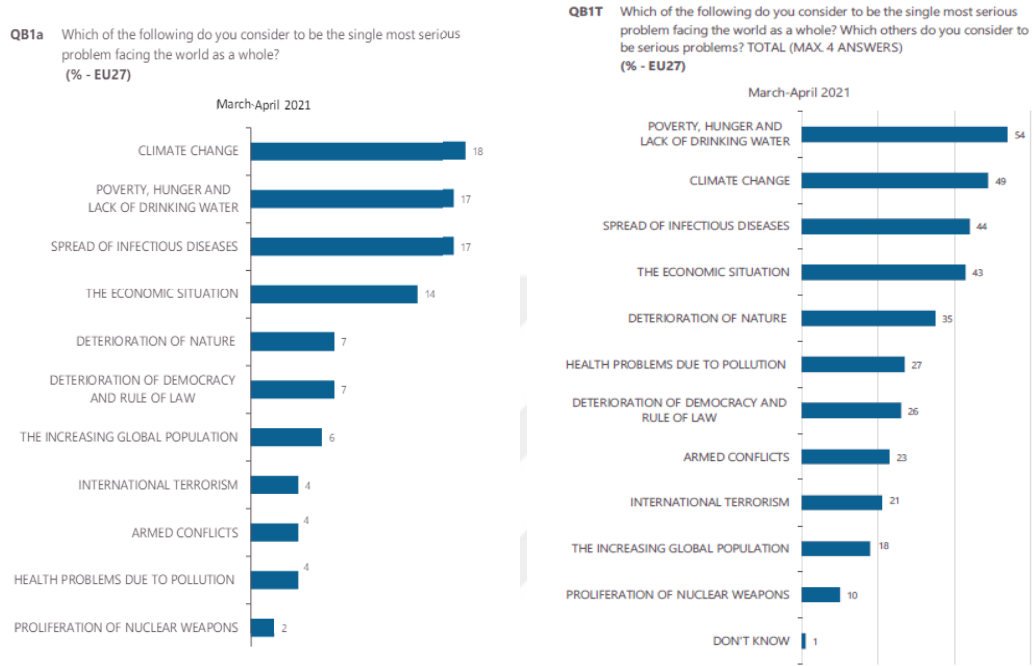
Şekil 3.7 AB Toplumuna Tarafından İklim Değişikliğinin Sorun Olarak Kabul Edilişi

Kaynak: Special Eurobarometer 538, 2023: 23.

Toplumun iklim değişikliğinin sorun olarak kabul etmesini ölçen bir diğer ifade tehdit algılamalarının sıralanmasına ilişkindir. 2021 yılında iklim değişikliğine yönelik yapılan anket, AB toplumunun %18'inin iklim değişikliğinin yoksulluk, açlık, içme suyu eksikliği ve bulaşıcı hastalıkların yayılması gibi çeşitli sorunların ötesinde bir bütün olarak dünyanın karşı karşıya olduğu en ciddi sorun olduğunu kabul ettiğini göstermektedir.³⁸ Bu oran ülkeler bazında incelendiğinde, iklim değişikliğini birincil tehdit olarak algılayanlar İsveç (%43), Danimarka (%35), Hollanda (%34), İrlanda (%31), Almanya (%28), Belçika (%25), Finlandiya (%25) ve Lüksemburg (%24) şeklinde sıralanmaktadır (Special Eurobarometer 513, 2021: 12). Seçenekler arasından bir tanesinin tercih edilmesini belirten bu sorunun ardından katılımcılara 11 seçenekli aynı listeden üç adede kadar tercih yapma fırsatı verildiğinde ise iklim değişikliğinin toplumun %49'u tarafından en ciddi ikinci sorun olarak kabul edildiği görülmektedir (Special Eurobarometer 513, 2021: 7). Ancak aynı zamanda birinci sırada yer alan yoksulluk, açlık ve içme suyuna erişim konusu ve diğer seçeneklerde yer alan ekonomik şartlar, doğanın bozulması, kirlilik nedeniyle sağlık sorunlarının yaşanması, askeri çatışmalar, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün bozulması konuları

³⁸ Bu oran, katılımcıların tek bir şık seçtikleri sonucunu ifade etmektedir. Ayrıca 2023 yılı anketi, AB vatandaşlarının iklim değişikliğinin üçüncü en ciddi küresel sorun gördüğünü (yoksulluk, açlık ve içme suyu eksikliği %20, silahlı çatışmalar %19 ve iklim değişikliği %17) göstermektedir. Askeri çatışma ve nükleer silahların yayılmasına yönelik artan endişelerde Rusya-Ukrayna Savaşı'nın önemli bir etkisi mevcuttur (Special Eurobarometer 538, 2023: 7). Ancak aynı zamanda Mutabakat'ın ve İklim Yasası'nın kabulüyle güvenleştireme söylemlerinin azaltılması da bu durumu etkilemiş olabilir.

Komisyon'un iklim değişikliğini güvenlikleştirmede kullandığı bağlamlar arasındadır. Bu durum, hem toplumun bu güvenlikleştirmeyi benimsediğini yansıtmakta, hem de soyut iklim değişikliğinin neden olacağı zararların somutlaştırılmasının “doğrudan” etkileri öne çıkarmayı sağlayarak hedef kitlenin kabulünü kolaylaştırdığını göstermektedir. Tüm bu çerçevede Şekil 3.8, AB toplumunun “küresel sorun” algılarını ölçmeye yönelik tek seçim ve üç seçim yapılması sonucunda ortaya çıkan oranları göstermektedir.

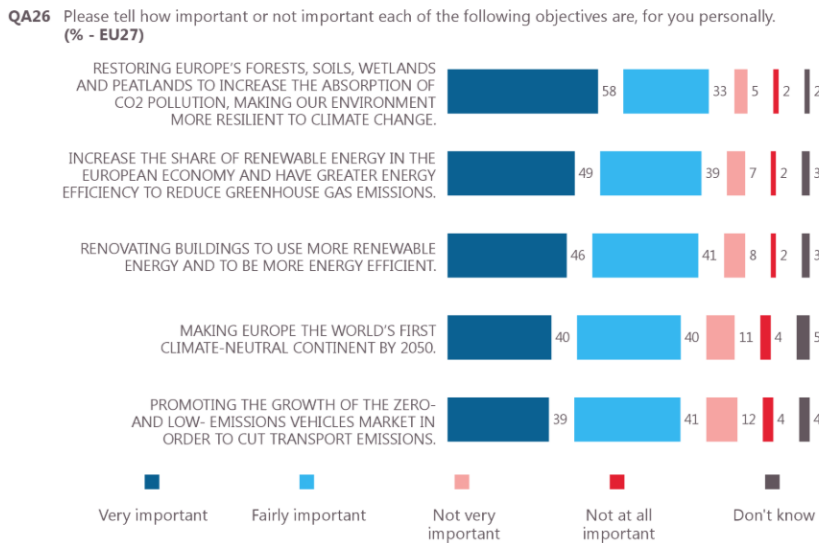
Şekil 3.8 AB Toplumuna Tarafından Kabul Edilen En Ciddi Küresel Sorunlar

Kaynak: Special Eurobarometer 513, 2021: 16.

Şekil 3.9'un yansıttığı “küresel” sorun incelemesinin yanı sıra, Eurobarometre verileri aynı zamanda AB toplumuna yönelik tehlike ve sorun algılamalarını da ölçmektedir. Bu veriler, AB toplumunun büyük çoğunluğunun (%70'inin) iklim değişikliğinin bireysel açıdan da çeşitli korkutucu boyutlara sahip olduğunu kabul ettiğini ve bu nedenle harekete geçmek için kişisel bir sorumluluk hissettiğini ortaya koymaktadır. Bu korku durumu, kadınlarda (%74) erkeklerden (%66) daha yüksek seviyededir (Special Eurobarometer 527, 2022: 8). Ayrıca yine 15-24 yaş arası genç kesimin %91'inin ve tüm katılımcıların %87'sinin iklim değişikliğiyle mücadelenin kendi sağlık ve refahlarını iyileştirmeye yardımcı olacağına inanması (Special Eurobarometer 517, 2021: 9), ekonomik ve insani güvenlik sektöründeki güvenlikleştirmenin desteklenmesini yansıtmaktadır. Bu noktada katılımcıların %84'ü halk sağlığını iyileştirmek için iklim değişikliğiyle mücadelenin bir öncelik olması gerektiğine katılmaktadır (Special Eurobarometer 538, 2023: 7). Sorunun insani güvenlik boyutunu en aza indirmek için toplum, AB insani yardımlarının sağlık yardımlarına (%54), gıda

güvensizliğine (%48) ve aşırı hava olayları veya iklim değişikliği sonucu oluşan felaketlere (%44) öncelik vermesi gerektiğini düşünmektedir (Special Eurobarometer 542, 2023: 7).

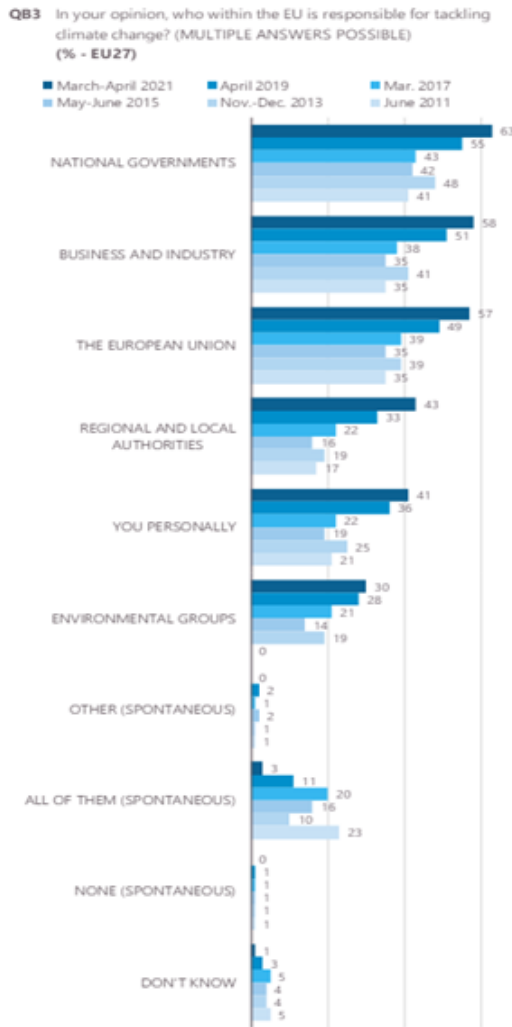
Anketlerde çeşitli ifadeler aracılığıyla Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın amaçları da ölçülmeye çalışılmıştır. İlk olarak Avrupalıların %90'ı 2050 yılına kadar iklim nötrlüğü hedefine yönelik emisyonların azaltılması konusunda hemfikirdir (Special Eurobarometer 513, 2021). Özellikle yarıdan fazlası (%58) Avrupa'nın ormanlarını, topraklarını, sulak alanlarını ve turbalıklarını karbon kirliliği emilimini artıracak şekilde eski haline getirmenin "çok önemli" olduğunu söylemektedir (Special Eurobarometer 517, 2021: 9). AB'nin bir diğer hedefi doğrultusunda katılımcıların %88'i yeşil geçişin kimseyi geride bırakmaması gerektiğine katılmaktadır (Special Eurobarometer 527, 2022: 8). Ayrıca Avrupalıların çoğunluğu, AB dışından fosil yakıt ithalatını azaltmanın enerji güvenliğini artırabileceği ve AB'ye ekonomik açıdan fayda sağlayabileceği konusunda hemfikir olarak yeşil ekonomiye geçişin hızlandırılması gerektiğini düşünmektedir (Special Eurobarometer 538, 2023: 47). Toplumun yaklaşık yarısı (%49) yenilenebilir enerjinin Avrupa ekonomisindeki payının artırılmasının ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için daha fazla enerji verimliliğine sahip olmanın "çok önemli" olduğunu düşünmektedir. Binaların daha fazla yenilenebilir enerji kullanacak ve enerji açısından daha verimli olacak şekilde yenilenmesi Avrupalıların %46'sı tarafından "çok önemli" olarak görülmektedir (Special Eurobarometer 517, 2021: 71). Rusya'nın eylemleri nedeniyle enerji fiyatlarındaki artışlar ve gaz arzındaki kısıtlamalar sonucunda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının hızlandırılması, enerji verimliliğinin artırılması ve yeşil ekonomiye geçişin hızlandırılması gerektiği düşüncesi 2023 yılında %58'e yükselmiştir (Special Eurobarometer 538, 2023: 8).

Şekil 3.9 AB Toplumunun Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Farklı Boyutlarına Bakışı

Kaynak: Special Eurobarometer 517, 2021: 71.

Tüm bu çerçevede küresel ve kişisel boyutlara sahip olan sorunla mücadele konusunda AB toplumunun %63'ü ulusal hükümetleri ve %57'si ise AB'nin kendisini sorumlu aktör olarak kabul etmektedir (Special Eurobarometer 513, 2021: 7). Bu veriler 2019 yılı ile karşılaştırıldığında, ulusal hükümetlerin ve AB'nin rolüne bakış açısında %8'lik bir artış olduğu görülmektedir. 2023 yılı verilerine göre ise ulusal hükümetler ve AB %56'lık bir katılımı eşit şekilde en sorumlu aktörler olarak görülmektedir. Ayrıca katılımcılar, temel küresel zorluklar konusunda ilerleme kaydetmek için en iyi seçeneğin, farklı üye ülkelerin bireysel olarak ilerleme kaydetmesi (%20) yerine tüm AB üye ülkelerinin birlikte çalışıp çözüm bulmaları (%76) olduğunu düşünmektedir. Bu görüş aynı zamanda her üye devlette çoğunluk tarafından benimsenmiş durumdadır (Special Eurobarometer 517, 2021: 10). Artan sorunun çözümünün AB düzeyinde aranması bir anlamda AB'nin çözümü olan Mutabakat'a olan inançların yüksekliğini, Birlik düzeyinde alacağı kararlara güveni ve bu doğrultudaki kararları destekleyebileceklerini de yansıtmaktadır. Şekil 3.10 iklim değişikliği ile mücadele sorumlu aktörlere ilişkin değerlendirmeyi göstermektedir.

Şekil 3.10 AB Toplumunun İklim Değişikliği ile Mücadeleyle Sorumlu Aktörlere Bakış Açıları (2021 yılı)

Kaynak: Special Eurobarometer 513, 2021: 27.

Son olarak AB toplumu iklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik atılacak adımların faydaları üzerinde durarak da konuya ilişkin bakış açısını ortaya koymaktadır. Bu noktada toplumun %85'i bu alandaki dönüşümün inovasyon, yatırım ve istihdam açısından yeni fırsatlar yaratabileceğine (Special Eurobarometer 517, 2021: 9) ve %75'i AB şirketlerini daha rekabetçi hale getirecek yeniliklere yol açacağına katılmaktadır (Special Eurobarometer 538, 2023: 7). Tüm bu çerçevede AB toplumu, bir tehdit olarak gördüğü iklim değişikliği konusunda AB'ye ve onun politikalarına güvendiği ortaya çıkmaktadır.

Eurobarometre verilerinin yanı sıra toplum kabulü Komisyon'un söylemlerine de yansımıştır. Toplumun AB çıkarlarını ve değerlerini dünya sahnesinde desteklemeye kararlı olduğu, Z kuşağının dünyanın geleceği için fikirler ürettiği, insanların iddialı iklim eylemleri talebiyle harekete geçme çağrısı yaptığı, toplumun AB'nin değişimi yönlendirmesi gerektiğine inandıkları, milyonlarca insanın iklim için sokağa çıkacağı ve Greta Thunberg'de görüldüğü üzere yeni neslin değişime öncülük ettiği ifadeleri, toplumdan görülen destekler kapsamında Komisyon'un söylemleri arasında yer almıştır (Belge 6; Belge 11; Belge 12; Belge 57; Belge 66; Belge 96).

3.4. Bir Güvenikleştirme Çıktısı Olarak Avrupa Birliği'nin İklim Politikalarında Normatif Kimliği Doğrultusundaki Norm Yapıcı Rolü

Kopenhag Okulu yapılan güvenikleştirmelerin, belirli bir amaca hizmet ettiği, alınacak önlemlerin veya kararların önünü açmada etkili olduğunu savunmaktadır. Buradan hareketle çalışmanın bu bölümü, Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güvenikleştirmenin çıktısının/katkısının ne olduğunu değerlendirmektedir. Bu bölüm, uluslararası iklim normlarına sunduğu iddialı hedeflerle liderlik rolü üstlenen AB'nin neden Avrupa Yeşil Mutabakatı'na yöneldiği (veya diğer bir ifadeyle Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın AB'nin bu liderlik rolüne ne kattığı) sorusunu, Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güvenikleştirmenin neye hizmet ettiğini göstererek cevaplandırmaktadır. Başka bir ifadeyle çalışma, güvenikleştirmeye Mutabakat'a destek sağlanmasının hangi fırsatlara aracılık ettiği sunmaktadır. Söz konusu bu fırsatlar, mevcut girişimlerin eksikliği ile bağlantılıdır. Bu noktada çalışma, Mutabakat'ın AB'nin mevcut iklim liderliği rolündeki üç eksikliği gidererek, bu politika alanında normatif güç kimliği doğrultusunda hareket etmesine katkı sağladığını değerlendirmekte ve dolayısıyla yapılan güvenikleştirmenin de bu süreci hızlandırdığını, önünü açtığını ve meşrulaştırdığını göstermektedir.

AB'nin iklim liderliği rolünü normatif güç kimliği kapsamında yürütmesinde eksik kalan ilk ve en temel nokta, bu liderliğini uluslararası iklim normlarına katılarak sürdürmesine

ilişkindir. AB, emisyonlarını 1990 yılı seviyelerine düşürmek amacıyla Kyoto Protokolü'ne katılıp 2008-2012 yılları için %8'lik azaltım hedefi koyarak, bu doğrultuda emisyon ticareti sistemi gibi piyasa temelli mekanizmalar geliştirerek, Paris Anlaşması'nda 2030 yılı için %55'lik azaltım hedefini belirterek, 7. Çevre Eylem Programı'nı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda geliştirerek ve dolayısıyla uluslararası iklim normlarına iddialı hedefler sunarak liderlik rolü üstlenmiş durumdadır. Ancak tüm bu girişimler "BM çatısı" altında şekillendirilmiş ve AB bu çerçevede (başka bir aktörün –BM'nin- çabalarıyla) geliştirilen normların iddialı bir savunucusu olmuştur. Normali belirleme kapasitesini ifade eden normatif güç kimliği, AB'nin, mevcut iklim normlarına katılmak yerine, kendi değerleri ve özellikle normları aracılığıyla uluslararası politikaya yön vermesini gerektirmektedir. Bu eksikliği gidermek ve normatif güç kimliğini iklim alanında sağlamlaştırmak amacıyla Mutabakat, iklim normu doğrultusundaki girişimlerini AB çatısı altında toplamaktadır. İklim normlarına özellikle "karbonsuzlaşma" (iklim-nötr olma) hedefini ekleyerek ve geliştirerek AB, iklim liderliği rolünü güçlü bir "norm alıcısı"ndan (norm taker) iddialı bir "norm yapıcısı"na (norm maker) çevirmiştir. Başka bir ifadeyle üye ülkeler, söz konusu hedeflerde BM'ye sorumlu olmak yerine, Mutabakat doğrultusunda kabul edilen Avrupa İklim Yasası'yla getirilen bağlayıcı normlar aracılığıyla öncelikle AB'ye sorumlu olmaya başlamışlardır.

AB'nin iklim değişikliği konusundaki yaklaşımlarını normatif güç kimliği kapsamında yürütmesinin önündeki ikinci eksiklik, AB'nin bu konuları farklı politika alanlarına sağlam bir şekilde entegre edememesidir. Bu eksiklik AB'nin iklim normunu "örnek olarak yayma" (contagious) becerisini ve dolayısıyla normatif güç kapasitesini sınırlandırmaktadır. Bu kapsamda Avrupa Yeşil Mutabakatı daha önce ayrı ayrı ele alınan politikaların bir araya getirilmesini sağlamaktadır. Yenilebilir enerji kaynaklarının önceliklendirilmesi kapsamında enerji politikası, döngüsel ekonomi modeliyle ekonomi politikası, Tarladan Sofraya yaklaşımıyla gıda güvenliği politikası, iklim nötr hedefiyle çevre politikası, kimsenin geride bırakılmaması (adil geçiş) hedefiyle rekabet politikası, akıllı ulaşım sistemlerinin oluşturulmasıyla ulaşırma politikası ve sınırda karbon düzenleme mekanizmasıyla vergilendirme politikası doğrudan etkilenen başlıca politika alanlarıdır. Tüm bu çerçevede sektörel politikalara çevre politikasının entegre edilmesi, AB'ye dışarıdan "örnek olarak öncülük etme" konusunda katkı sağlama potansiyeline sahiptir.

Derin temellere sahip olan üçüncü eksiklik ise iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletmek için çeşitli düzenlemeler ve politikalar yoluyla AB'nin üstlendiği liderlik rolünün herkes tarafından kabul edilmemesi konusundadır. Sabit ve verili olmayan kimlik kavramının

öznelarasası (intersubjective) boyutu dikkate alındığında, başka aktörlerin de AB'nin normatif güç kimliğini (ve dolayısıyla liderliğini) kabul etmesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Normatif güç kapsamındaki bu liderlik sadece örnek olmayı değil, aynı zamanda arabulucu olarak hizmet etmeyi, farklı bakış açılarına ve önceliklere sahip ulusları bir araya getirerek ortak bir zemin bulmayı ve etkili iklim anlaşmaları oluşturmaya içermektedir (Siddi vd., 2021). Bu noktada Bäckstrand ve Elgström (2013) "leadator" kavramı ile AB'nin hem iklim eylemini ilerletmede bir lider hem de uluslararası diyalog ve işbirliğini kolaylaştırmada bir arabulucu şeklinde ikili role sahip olabileceğine dikkat çekmektedir. AB'nin "leadator" rolünü ölçen Von Lucke vd. (2021: 74-94) ise iddialı iklim politikaları ve güçlü katılımı nedeniyle kendisini iklim müzakerelerinde lider olarak gören AB'nin dışarıdan (diğer ülkelerin gözünden) nasıl göründüğünü araştırmış ve AB'nin kendisine yönelik bu anlayışının diğer aktörlerin algılarıyla her zaman örtüşmediğini ortaya koymuştur. Örneğin AB Paris Anlaşması'nı kendisinin büyük bir başarısı olarak sunarken, gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelerin çabalarının 1,5 ve hatta 2 °C hedefine ulaşmak için yetersiz kaldığını belirterek AB'nin iklim lideri rolünü sorgulamıştır (Saran, 2015).

Diğer aktörlerin AB'nin liderliğini sorgulaması iki nedenden kaynaklanmaktadır. İlk neden, gelişmekte olan ülkelerin bakış açısında etkili olan AB üyesi ülkelerin sömürgecilik geçmiştir. Birçok ülke, eski sömürgeci güçleri temsil eden Avrupa'dan (Sierp, 2020: 687) gelen askeri, ekonomik veya normatif güç gösterilerini Avrupa emperyalizmi söylemiyle eleştirmektedir (Von Lucke vd., 2021: 77). AB'nin en az gelişmiş ülkelerin kalkınmasını ve ortak ama farklılaştırılmış sorumluluk ilkesini desteklemesi gelişmekte olan ülkeler tarafından memnuniyetle karşılanırsa da, bu ülkelerin Kyoto müzakerelerine zayıf katılımı, iklim rejimi konusundaki temel kararlarda dikkate alınmadıklarını düşünmelerine neden olmuştur (Roberts ve Parks, 2007: 235). Örneğin gelişmiş ülkeler tarafından hazırlanan "Danimarka metninin" BMİDÇS'ye sunulmadan önce The Guardian gazetesine sızdırılması, gelişmiş ülkelerin çok taraflı müzakereler dışında tutularak çıkar odaklı hazırlandığı eleştirilerini arttırmıştır (Vidal, 2009). Bu durum, Çin'in 2007 yılında Ulusal İklim Değişikliği Programı'nı başlatması veya Brezilya'nın 2009 yılında bir iklim yasası kabul etmesi gibi gelişmekte olan ülkelerindeki yerel iklim politikalarındaki son değişikliklerin farkında olunmaması, bunların tanınmaması veya güvenilmemesi olarak değerlendirilmiştir. Uluslararası iklim normunun geliştirilmesinde gelişmekte olan ülkelerin pozisyonunun ve bu ülkelerdeki çabaların göz ardı edilmesi postkolonyal kibir örneği olarak kabul edilmiş ve bu durum AB'nin yeşil liderlik potansiyelini olumsuz etkilemiştir (Roberts ve Parks, 2007: 134). Dolayısıyla kökleşmiş tarihsel bağlam, AB ve gelişmekte olan ülkeler arasında biz ve öteki ayrımında etkili olmaktadır.

AB'nin liderliğinin sorgulanmasının ikinci nedeni, emisyon azaltım hedefleri konusundadır. Gelişmekte olan ülkeler uluslararası düzenin tarihsel yararlanıcıları olarak gelişmiş ülkelerin bağlayıcı taahhütler içeren sorumluluğu olduğunu vurgularken, bunu yüksek emisyonla sahip kendileri için istememektedirler (Hurrell ve Sengupta, 2012: 470; Hochstetler ve Milkoreit, 2015: 215; Rajamani, 2017: 1). Bu noktada Brezilya, Güney Afrika, Hindistan ve Çin, gelişmiş ülkelerin BMİDÇS ve Kyoto Protokolü kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmezken, gelişmekte olan ülkelerin beklenenden daha fazla azaltım yaptığına dikkat çekmektedir (Zuma, 2009; South African Government, 2013). Gelişmekte olan ülkelerin “hayatta kalma” emisyonlarının gelişmiş ülkelerin “yaşam tarzı” niteliğindeki emisyonları ile eş değer tutulmaması gerektiği ve gelişmiş ülkelerin emisyon azaltım kararları alma şansına sahip olmasına rağmen bu kararı almadıkları hatırlatılmaktadır (Saran, 2015). Bu tartışmalarda AB ise, örneğin Çin'in 1990'lardan itibaren üç katına çıkan emisyonlarını ekonomik kalkınma için gerekli olan “geçimlik” emisyonları şeklinde savunmasını eleştirmiş ve gelişmekte olan ülkeler ayrımını gözden geçirme gündemini başlatmıştır (Wu, 2012: 832; Bäckstrand ve Elgström, 2013: 1371-1372).

Söz konusu bu iki nedenin derinleşip gündeme gelmesinde, AB'nin Kopenhag'a hazırlık sürecinde gelişmekte olan ülkelerle iklim diyaloglarına oldukça az katılması neden olmuştur. AB'nin bu tutumu, kendi girişimlerini sorgulayan görüşleri daha az iddialı bularak reddetme ve yürüttüğü iklim diplomasisi ile kendi çözümlerini üye olmayan ülkelere iletme olarak değerlendirilmiştir (Aamodt ve Boasson, 2020: 12). AB'nin başkalarına öğretebilen ama kendisinin öğrenebilecek hiçbir şeyi olmayan bir aktör olarak algılanması diplomatik çabalarını zayıflatmıştır (Von Lucke vd., 2021: 84).

Bu eleştirileri gidermek adına AB, Mutabakat aracılığıyla iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletmenin aciliyeti karşısında sadece bir model oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda diğer uluslara ve bölgelere de ilham vererek ve onların da desteklerini/görüşlerini almaya çalışarak kolektif bir çabayı teşvik etmiştir. Küresel etkiye sahip olmak için kolektif eylemin gerekliliğini kabul eden AB, iddialı iç politika hedeflerinin yeterli olmayacağını ve “acil, kolektif ve kararlı küresel eylem çağrısının” gerekli olduğuna dikkat çekmiştir (Council of the European Union, 2021: 2). Bu doğrultuda AB, Mutabakat'ın dış rolünü şekillendirerek gelişmiş veya gelişmekte olan tüm ülkeler dahil olmak üzere üye olmayan ülkelerin desteğini almaya ve dönüşüme katılmalarını sağlamaya çalışmıştır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı ile çevresel güvenliğin öncüsü olmaya çalışırken bunun diğer devletler tarafından desteklenmesinin önemine de dikkat çeken AB, uluslararası ortaklarla birlikte harekete geçilmesi çağrısında bulunmuştur (Belge 4; Belge 7; Belge 10;

Belge 28; Belge 37; Belge 44; Belge 59; Belge 60; Belge 496). Bu doğrultuda AB'nin G7, G20 gibi uluslararası forumlarda yeşil diplomasiye katılacağını belirten Komisyon, üçüncü ülkelerdeki sürdürülebilir kalkınmaya desteğini sıklıkla dile getirmiştir. Bu noktada özellikle Afrika'da dönüşüm ve adaptasyon önlemlerinin gerekli olduğunu belirten Komisyon, Afrika ülkeleri ve Afrika Birliği ile yoğun iş birliği başlatılmıştır (Belge 50; Belge 80; Belge 88; Belge 110; Belge 111; Belge 122). Söz konusu bu dönüşüm sürecinde Komisyon ayrıca, ABD, Hindistan, Çin ve İngiltere ile yapılacak iş birliklerinin önemine dikkat çekmiştir (Belge 21; Belge 23; Belge 31; Belge 45; Belge 54; Belge 63; Belge 77; Belge 194; Belge 748).

Mutabakat'ın söz konusu bu dış rolü, normatif güç kimliğinin küresel ölçekte kabul edilmesini sağlamak amacıyla çeşitli araçlar kullanmaktadır. İlk olarak Avrupa Yeşil Mutabakatı, uluslararası iklim diplomasisi, ticari ilişkiler ve küresel ortaklarla işbirliği gibi hususları kapsayan çok yönlü bir yaklaşımı şekillendirmektedir (Uğurlu, 2024: 27). “55’e Uyum” paketinin bir parçası olan ve emisyon ticareti sistemi ile paralel çalışacak Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, Mutabakat kapsamındaki iklim normlarının üye olmayan ülkelere yayılmasını sağlamaya yönelik önemli bir araçtır. Karbon kaçacağını kısıtlamak için yerli ve yabancı mallar arasındaki karbon fiyatını dengelemeyi amaçlayan bu sistem, ticaret ortaklığına sahip olunan ülkeleri karbon fiyatlandırmasını benimsemeye itmektedir (European Parliament, 2023). Dolayısıyla bu sistem, ticaret anlaşmalarının çevre bölümlerinin güçlendirilmesi yoluyla AB üyesi olmayan ülkelerdeki üreticilerin üretim süreçlerinde karbon ayak izlerini azaltmalarını ve Mutabakat hedeflerine zarar vermemelerini amaçlamaktadır (Tastan, 2022: 1). Paris Anlaşması, tüm ulusların ulusal olarak belirlenmiş katkılar (NDC’ler) aracılığıyla kendi emisyon hedeflerini belirledikleri gönüllü bir sisteme dayanırken, Mutabakat üye olmayan ülkelerin iklim eylemlerini hızlandırması için hem havuç hem de sopa sistemini kullanmaktadır.³⁹ Sonuç olarak AB'nin uluslararası politikada bu yeni “normali” belirleme gücüyle oluşturulan Mutabakat, AB ile işbirliklerini sürdüren ancak güçlü iklim hedeflerine sahip olmayan ülkelerin, düşük karbon emisyonu üreten ülkelere göre rekabet avantajı kaybetmesine neden olabilecektir (Biresselioğlu vd., 2024: 114). AB'nin norm yayılımının bir “aktarım” aracı olarak bu sistem, rekabetçilik gücünü kaybetmek istemeyen ülkeler arasında yayılarak üretim teknolojilerine ve tüketici davranışlarına yapılan

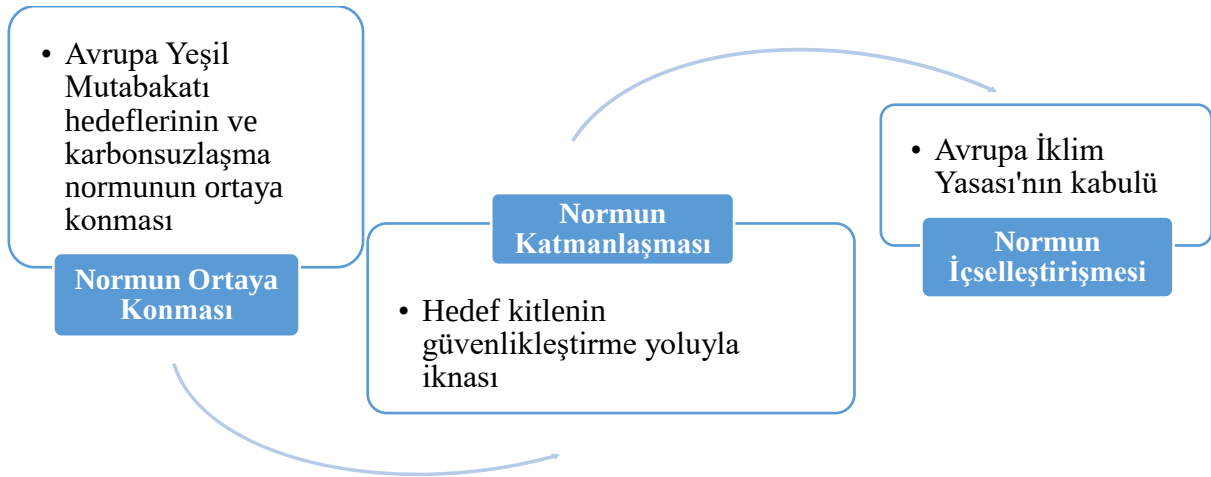
³⁹ Bu noktada örneğin Türkiye'nin ekonomisini karbondan arındıramaması, ana ticaret ortağı olan AB ile ticari ilişkilerine olumsuz yansıtacaktır. Nitekim Avrupa'nın eylemlerinin Türk ekonomisi üzerindeki sonuçlarıyla baş edebilmek konusunda oluşan aciliyet duygusu, Türkiye'nin 6 Ekim 2021'de, imzalanmasından altı yıl sonra, Paris Anlaşması'nı onaylamasında etkili olmuştur (Tastan, 2022: 2-4).

yatırımları etkileyecek ve sonuçta sürdürülebilirlik odaklı yatırımların artmasına katkıda bulunacaktır (Biresselioğlu vd., 2024: 114).

Mutabakat'ın dış rolü kapsamında üye olmayan ülkelerin desteğini sağlamak adına uyguladığı ikinci sistem, çeşitli destekler yoluyla farkındalığın ve çabaların artmasını sağlamaktır. Bu kapsamda Komisyon, 2021 yılında Avrupa Yeşil Mutabakatı Çağrısı çerçevesinde sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği konularını ele alan 72 “Araştırma ve Yenilik Projesi”ni finanse etmiştir (Biresselioğlu vd., 2024: 115). Benzer şekilde Horizon Avrupa programı 2021-2022 temiz enerji projelerine 5,8 milyar Euro yatırım yapmıştır (European Commission, t.y.b).

Tüm bu çerçevede AB'nin Mutabakat doğrultusunda iklim normlarını yaygınlaştırma çabaları, diğer aktörlerin teknik ve mali olarak desteklenmesine (Johnstone, 2022: 6) dayanmaktadır. Mutabakat'ın bu dışsal rolü, ABD'nin karbon emisyonlarını 2030 yılına kadar yaklaşık %40 azaltmayı hedefleyen Enflasyon Azaltma Yasası'nı ve Hindistan'ın yenilenebilir teknolojileri artırmak için Üretim Bağlantılı Teşvik Planını başlatması gibi önemli karbon salımı yapan ülkelerin AB'nin yolunu izlemesi kapsamında etkilemiştir (Biresselioğlu vd., 2024: 117).

Sonuç olarak AB, norm yapıcı rolü kapsamında norm yaşam döngüsünü Mutabakat üzerinden uygulamaktadır. Norm yaşam döngüsünün ilk aşaması olan “normun ortaya konması” kapsamında AB, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı 2019 yılında duyurarak süreci başlatmıştır. Bu duyuru ile AB, uluslararası iklim normlarına katılan bir aktör olmak yerine söz konusu uluslararası normu şekillendiren bir aktör olmaya başlamıştır. Normun kabulü/katmanlaşması sürecinde iki aşama etkili olmuştur. İlk olarak Komisyon tarafından yapılan güvenlikleştirme AB içerisinde kabulün sağlanmasında etkili olmuştur. Normun güvenlikleştirme aracılığıyla artan sayıda kabulü, karşı çıkanlar üzerinde baskı ortamı oluşmasına katkı sağlamış ve bu durum da normun içselleştirilmesini kolaylaştırmıştır. İkinci aşama ise üye ülkelerin ve diğer üye olmayan devletlerin kabulünü içermektedir. AB'nin liderlik rolünün de kabulünü ifade eden üye olmayan ülkelerin sisteme katılmasını sağlamak, yukarıda ele alınan AB'nin dış rolünü öne çıkarmaktadır. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması, araştırmaların desteklenmesi ve teknolojik ve finansal destek sağlanması, üye olmayan ülkelerin desteklerinin sağlanmasında önemli araçlar konumundadır. Son olarak Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesi de üçüncü aşama olan normun içselleştirmesini yansıtmaktadır. Nitekim dışsal rolün etkisiyle üye olmayan ülkelerdeki iklim adımları da içselleştirmenin birer parçasıdır. Şekil 3.11, AB'deki bu norm yaşam döngüsünü temsil etmektedir.

Şekil 3.11 AB’de Norm Yaşam Döngüsü

Bir norm yapıcı olmak, otomatik olarak normatif gücün durumunu ima etmemektedir. AB bir taraftan norm yapıcı rolüyle yeni “normali” şekillendirirken, diğer taraftan davranışlarını (ve çıkarlarını) “normatif güç” kimliği doğrultusunda değiştirmektedir. Normatif liderlik yalnızca iklim hedeflerine ulaşmayı değil, aynı zamanda benzer çabalarda başkalarını etkilemeyi ve onlara yardımcı olmayı da içermektedir. Kavalski’ye (2014: 313) göre normatif güç liderlik pozisyonunu başkalarına zorla veya tahakküm yoluyla değil, etkileşim ile empoze edilebilmektir. Bu doğrultuda Mutabakat, çeşitli araçlarla iklim normlarının yayılmasını sağlamaktadır. İlk olarak AB, hem iklim liderliğini üstlenerek hem de burada ekonomik büyümeyi ekolojik dönüşümle destekleyerek üye olmayan ülkelere örnek olma yoluyla yaymayı (contagious) uygulamaktadır. İkinci olarak Mutabakat’ın dışsal rolü, iklim normlarının bir dış politika aracı olarak yürütülmesine imkan sağlamaktadır. AB, genişleme ve ticaret politikaları aracılığıyla üye olmayan ülkelerin bu iklim normlarını benimsemesini (procedural diffusion) sağlamaya çalışmaktadır. Bu noktada özellikle Sınırdan Karbon Düzenleme Mekanizması etkili bir araç olarak sunulmaktadır.

Tüm bu çerçevede Mutabakat, AB’nin normatif gücünün dört tamamlayıcı ilkesi arasında yer alan “sürdürülebilir kalkınmaya” uygulama alanı yaratmıştır. Mutabakat, AB’ye sürdürülebilir kalkınmada öncü olma fırsatı sağlamakla birlikte iklim konularının farklı politika alanlarıyla ele alınmasını destekleyerek “eşitlik”, “sosyal dayanışma”, “barış”, “özgürlük”, “demokrasi”, “insan hakları” gibi diğer AB normlarına da dolaylı katkı sağlamaktadır.

İklim politikalarının normatif güç kapsamında ele alınmasını sağlayan Mutabakat aynı zamanda AB’nin normatif gücü konusundaki tartışmaları da arttırmaktadır. Karbon emisyonları için ek ücret ödemek zorunda kalmanın müşterilerinin faturalarına yansıtılması, kırılgan grupları ve Mozambik, Zimbabve, Fas, Cezayir ve Güney Afrika gibi düşük gelirli

Afrika ülkelerini etkileyecek negatif bir sonuca neden olabilmektedir (Wolff, 27 Kasım 2019). Bu durum AB'nin norm yapıcı rolünün, “yeşil korumacılık” ile Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ilkeleri ile çelişme ve Paris Anlaşması'nın ortak ama farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesinin dışına çıkmaya kaydığı konusunda eleştirilmesine sebep olmaktadır (Biresselioğlu vd., 2024: 119-120).

3.5. Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Sürdürülebilirliği

Küresel ısınmanın yıkıcı etkileri nedeniyle “karbondan arındırma” hedefi dünya çapında yaygın kabul edilen bir norm haline gelmeye başlamaktadır (Johnstone, 2022: 6). Uluslararası politikada normatif bir güç olarak AB'nin, bu hedefi gerçekleştirmeye yönelik iddialı bir adım atan ilk aktör olma hedefiyle başlattığı Avrupa Yeşil Mutabakatı, Avrupa'ya 2050 yılına kadar “dünyanın ilk iklim nötr kıtası” haline getirmeyi planlamıştır. Ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıştırılmasıyla “temiz ve döngüsel bir ekonomiye” dönüşü amaçlayan plan, iklim değişikliğiyle mücadeleyi normatif güç kimliğinin parçası olarak tanımlayarak önemli ilerlemeler kaydetmeye başlatmıştır. 2022 yılında güneş ve rüzgar enerjisi üretim kapasitesinin 2020 yılına kıyasla %25 artırılması bu doğrultudaki somut adımlardan biridir (Biresselioğlu vd., 2024: 116). Ancak aynı zamanda Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın uzun vadeli iklim taahhütleri içermesi bir takım zorlukları da beraberinde getirmektedir.

Yeni bir büyüme stratejisi yönündeki belirgin kararlılığını sürdürmek için AB üç temel zorluk alanıyla mücadele etmelidir. İlk ve en belirgin zorluk, AB üye ülkelerinin Mutabakat'ta yer alan kapsamlı politika vaatlerini yerine getirme kapasitesine sahip olmasını sağlamaktır. Bu noktada 27 AB üyesinin sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre en az %55 oranında azaltması ve 2050 yılına kadar tüm üretim ve tüketim sistemlerini net sıfır emisyonla orantılı olarak dönüştürmesi bu alandaki en kritik konudur. Ancak bu hedefteki zorluk AB üye ülkeleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, 2020 yılı verileri kapsamında petrol ürünleri Kıbrıs ve Malta'da toplam enerji arzının %85'inden fazlasını oluştururken, İsveç'te yenilenebilir enerji kaynakları bu arzın neredeyse yarısını karşılamaktadır (European Environment Agency, 25 Mayıs 2023). Devletler arasındaki bu farklılık üye ülkelerin yetersiz taahhütte kalması endişesini yaratmaktadır. Nitekim Avrupa Yeşil Mutabakatı üzerine 600'den fazla sürdürülebilirlik uzmanıyla yapılan anket, uzmanların %73'ünün aşılması gereken en zor engelin “yetersiz taahhüt” olduğunu düşündüğünü ortaya koymuştur (Institute European Environmental Policy, 2023). Bu alanlardaki muhtemel engelleri aşmak adına Komisyon, Yeni Nesil AB Kurtarma

Planı yatırımlarına başlamış, “55’e Uyum” paketini sunmuş ve AB’nin yedi yıllık bütçesinin üçte birini Avrupa Yeşil Mutabakatı’na ayırmıştır (European Commission, t.y.a). Ancak yine de üye ülkeler arasındaki bu farklılıklar, tek tip politikanın oluşturulmasında ve tutarlı bir uygulamanın yürütülmesinde bir zorluk alanı teşkil etmektedir.

İkinci zorluk, uygulanacağı uzun dönem boyunca Mutabakat’ın ulusal ve ulus-üstü (Birlik düzeyi) politika planlamalarında önceliğini sürdürmesine ilişkindir. İklim eyleminin aciliyeti sürekli olarak hatırlatılmasına rağmen, birçok değişken bu önceliği baltalayıcı olabilmektedir. Örneğin, Covid-19 salgını sırasında Mutabakat önceliğini sağlık acil durumuna bırakmıştır. Avrupa İklim Yasası taslağı İtalya’nın pandemi nedeniyle kapanma uygulamasından önceki hafta sunulmasına rağmen, yaşanan sağlık sorunları ve pandemi süreci Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın söylemsel ve politika önceliğini kaybetmesine neden olmuştur. Bu süreçte, temel öncelikler (2030 hedefi gibi) korunmasına rağmen, Komisyon tarladan sofraya ve biyolojik çeşitlilik de dahil olmak üzere Mutabakat’ın “daha az önemli girişimlerinin” 2021 yılına kadar ertelenmesine karar vermiştir (Simon, 19 Mart 2020; Simon, 16 Nisan 2020; Siddi, 2021: 90).

Jeopolitik krizler ve çatışmalar, iklim aciliyetini baltalayıcı diğer gelişmeler arasındadır. 2014 yılındaki Rusya-Ukrayna savaşının ardından AB-Rusya ilişkilerinin kötüleşmesi, AB’nin dikkatini iklim hedeflerinin önüne geçen enerji arz güvenliğine çevirmiş ve fosil yakıtlara (özellikle kömüre) öncelik verilmesi tartışmalarını başlatmıştır (Siddi, 2021: 90). Nitekim Ukrayna krizinin başlamasından iki ay sonra Nisan 2014’te, dönemin Polonya Başbakanı Donald Tusk, kömürü enerji güvenliği sağlayıcısı olarak görerek, “Avrupa, kömür ve kaya gazı da dahil olmak üzere mevcut fosil yakıtlardan tam olarak yararlanmalı” görüşünü dile getirmiştir (Tusk, 2014). Bu anlayışı tersine çevirmek adına Avrupa Komisyonu 2022 yılında enerji kullanımını azaltarak, AB’nin enerji kaynaklarını çeşitlendirerek ve temiz enerji üreterek Rusya gazına olan bağımlılığını azaltmaya yönelik bir REPowerEU planı başlatmış olsa da (Von Homeyer vd., 2022: 130), birçok üye ülke acil durum önlemi olarak fosil yakıtlara başvurmayı yeniden değerlendirmiştir. Almanya, Fransa, Avusturya, İtalya ve Çek Cumhuriyeti’nin de bulunduğu birçok AB ülkesi, enerji güvenliğini sağlamak amacıyla kömürle çalışan ünitelerini ve nükleer enerji santrallerini yeniden hayata geçirme tartışmalarını başlatmıştır (Biresselioğlu vd., 2024: 118; RFI, 29 Kasım 2022; Connolly, 5 Eylül 2022; VOA, 28 Ağustos 2022; The Local, 25 Şubat 2022). Yaşanan bu krizler, aynı zamanda üye devletlerin ekonomiyi canlandırma ve taahhütleri yerine getirme ikileminde kalmasına da neden olmuştur. Örneğin Çek Cumhuriyeti Başbakanı Andrej Babis Yeşil Mutabakat’ın rafa kaldırılmasını savunurken, Polonya Devlet Varlıkları Bakan Yardımcısı

Janusz Kowalski ETS'nin 2021'den itibaren durdurulması gerektiğini belirtmiştir (Elkerbout vd., 2020: 2; Siddi, 2021: 90).

İklim aciliyetini baltalayan bir diğer faktör ise Mutabakat'ın başarısında toplumsal katılımın payının önemli olmasıdır. Örneğin ısınma veya ulaşım için kullanılan yakıtlarda karbon fiyatlandırmasının uygulanması toplum için maliyetleri arttıran politikalar tepki alabilmekte ve Fransa-Sarı Yelekliler protestolarındaki gibi toplumsal harekete sebep olabilmektedir. Bu kapsamdaki toplum direnişinin siyasi iradeyi etkileme ve iddialı reformları zayıflatılabilme potansiyeli mevcuttur.

Üçüncü zorluk alanı ise AB'nin 2030 ve 2050 yılı hedeflerinin uzun bir süreci ifade etmesine yöneliktir. Bu uzun süreçte AB kurumlarında ve üye ülkelerinde yapılacak seçimler AB'nin ve dolayısıyla Mutabakat'ın rolünü de etkileyecektir. 2024 yılında 300 iklim uzmanının katılımıyla yapılan anket, katılımcıların %67'sinin yaklaşan seçimlerin (6-9 Haziran 2024 tarihinde yapılan Avrupa Parlamento'su seçimlerinin) Avrupa Yeşil Anlaşması'nın uygulanması üzerinde olumsuz bir etkisi olacağını düşündüğünü ve bu nedenle AB politikaları arasındaki merkezi konumunu kaybedebileceğini düşündüğünü ortaya koymuştur (Institute European Environmental Policy, 2024). Nitekim bu olumsuz düşüncelerin gelişmesinde ve AB iklim tartışmalarının Avrupa Parlamentosu seçim kampanyalarının ilgi odağı haline gelmesinde birçok AB ülkesinde meydana gelen çiftçi protestoları da etkili olmuştur. Polonya ve İspanya gibi çeşitli ülkelerdeki çiftçiler, düşen kar oranları, artan enerji, gübre ve nakliye maliyetleri, Ukrayna'dan ithal edilen ürünler nedeniyle artan rekabet gibi faktörlerle birlikte AB'nin çevre düzenlemelerinin tarım sektörüne aşırı yük bindirmesi nedenleriyle şikayetlerini protestolarla göstermeye başlamıştır. Artan bu protestoları fırsat alanı olarak kullanmaya çalışan aşırı sağ siyasi partiler, AB iklim mevzuatını itibarsızlaştırmak ve yaklaşan Avrupa Parlamentosu seçimleri için destek toplamak amacıyla çiftçilerin iddialarını stratejik bir girişim olarak sahiplenmeye başlamıştır. Protestolar karşısında AB ve üye ülkeler çeşitli yeşil taahhütlerden geri adım atmak zorunda kalmıştır. Örneğin, Almanya çiftçilere sağlanan fosil yakıt sübvansiyonlarının hemen değil kademeli olarak kaldırılmasına karar vermiş, Fransa ise bazı pestisitlerin kullanımını yasaklamaya yönelik tedbirleri durdurmuş ve dizel yakıtlar üzerindeki vergileri azaltma sözü vermiştir. Birlik seviyesinde de önlemler almak adına Komisyon Başkanı von der Leyen tarımda pestisitlerin sürdürülebilir kullanımına ilişkin teklifini geri çekmiştir. Parlamento'da merkez sol, yeşil ve liberal partilerin aleyhine aşırı sağın yükseleceği endişesiyle atılan bu adımlar, AB iklim gündeminin geleceğinin ne kadar kırılgan olduğunu göstermiştir (Ocvirk ve Guerout, 2024). Bu kapsamda Hollanda'nın Yeşiller grubundan Avrupa Parlamentosu üyesi

Bas Eickhout, aşırı sağ grupları Doğa Restorasyon Yasası, ormansızlaşma kuralları, böcek ilaçları, ambalaj atıkları ve elektrikli araçlarla ilgili mevzuatı “zayıflatmak, baskı altına almak ve sulandırmakla” suçlamıştır. Karşılık olarak sağ kanadı temsilen Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Partisi, Mutabakat nedeniyle insanların geleceklerini öngöremediğini ve bunun da seçimlere yansıtacağını belirtmiştir (EURACTIV, 2024).

Bu zorlukların yanı sıra Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın sürdürülebilirliği konusunda Gheuens ve Oberthür (2021), AB iklim ve enerji politikasının gelişimine ve emisyon azaltım hedeflerindeki nominal artışına rağmen, AB iklim mevzuatının uzun vadede faydalı olması için gerekenleri karşılamadığını belirterek Mutabakat’ın dönüştürücü niteliği sorgulamıştır (Gheuens, 2024: 15-16). Bu kapsamda Tablo 3.5, yıllara göre hedeflerin durumunu göstermektedir. Tablo doğrultusunda yeni önlemlerin gerekliliği üzerinde durulmasıyla birlikte, Avrupa Çevre Politikası Enstitüsü (IEEP) tarafından 2023 yılında yapılan anket iklim uzmanlarının %61’inin Mutabakat’ın geleceği konusunda iyimser olmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır (Institute European Environmental Policy, 2023).

Tablo 3.5 AB Sera Gazı Emisyon Azaltım Hedeflerine Tarihsel Genel Bakış

Hedef yıl	Hedef (1990 seviyeleri ile karşılaştırıldığında)	Durum
2000	CO2 emisyonlarının stabilizasyonu	Başarıldı
2008-2012	Sera gazı emisyonlarında %8 azalma	Başarıldı
2020	Sera gazı emisyonlarında %20 azalma ⁴⁰	Başarıldı
2030	Sera gazı emisyonlarının %55 azaltılması	Yeni önlemler gerektirmektedir.
2050	İklim nötrlüğü	Yeni önlemler gerektirmektedir.

Kaynak: European Environment Agency, 2022; Oberthür ve Dupont, 2021: 1102.

Avrupa Yeşil Mutabakatı’na yönelik bu zorluk alanlarının mevcut olması AB’nin normatif güç kimliğini sürdürüp sürdüremeyeceği tartışmasını akla getirirse de normatif güç kimliği kolayca göz ardı edilemeyecek etkiye de sahiptir. Nitekim Avrupa İklim Yasası’nın iklim hedeflerine ulaşmanın periyodik olarak takip edilmesini ve 2050 hedefinin önündeki engellerin kaldırılması için gerekli ek kararların alınabileceğini içermesi, bu tür zorlukların öngörüldüğünü göstermekte ve böylece AB’ye kimliğini sürdürmek için esneklik alanı yaratmaktadır.

⁴⁰ AB’nin sera gazı emisyonlarını 2020 yılına kadar %20 oranında azaltma yönündeki nihai hedefi, IPCC’nin gelişmiş ülke ve bölgelerin emisyonlarını 2020 yılına kadar %25 ila %40 oranında azaltması yönündeki tavsiyesinin (IPCC, 2007) ve AB’nin küresel müzakerelerde sunduğu seçenek olan %30’luk emisyon azaltımın altında kalması eleştirilere neden olmuştur. AB’nin kısıtlı kalan bu hedefi, diğer büyük ekonomilerin daha da yetersiz eylemleriyle karşılaştırıldığında iddialı olarak görüldüğü belirtilmiştir. Bu eleştirilere rağmen AB, 2021 yılı verilerine göre sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine kıyasla yaklaşık olarak %29 oranında azaltmayı başarmıştır (Dupont vd., 2023: 2-3).

Tüm bu çerçevede, Avrupa Komisyonu iklim değişikliğini yalnızca çevresel bir meydan okuma olarak değil, aynı zamanda varoluşsal bir güvenlik tehdidi olarak ele almıştır. Komisyon iklim değişikliğinin güvenliği ve refahı yedi farklı sektör kapsamında tehlikeye attığını öne çıkararak, alandaki önlemlerini uygulamaya koymaya, böylece Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesini sağlamaya çalışmıştır. İklim değişikliğinin güvenlikleştirilmesi, AB'nin kurumsal ve normatif mimarisi içinde ikili bir işlev görmüştür. İlk olarak güvenlikleştirme, AB'nin normatif bir güç kimliğiyle tutarlı bir şekilde hareket etmesini sağlamıştır. Avrupa Komisyonu, Avrupa Yeşil Mutabakatı ile AB'nin iklim politikaları alanındaki eksikliklerini kapatmıştır. Bu çerçevede Mutabakat, iklim normlarının Birlik içerisinde geliştirilmesini, AB'nin iklim konularını farklı politika alanlarına entegre etmesini ve üye olmayan ülkeleri Birlik hedefleri kapsamında dönüştürmeyi sağlayarak AB'nin bu alanda normatif gücünü desteklemiştir. Komisyon, iklim nötrlüğü hedefini yasalara, bütçeleme kurallarına, ticaret politikasına ve sübvansiyonlara yerleştirerek, tartışmalı bir politika alanını birleştirici bir AB üst normuna dönüştürmüştür. Dolayısıyla AB, özellikle karbonsuzlaşma normunu geliştirerek ve bunu hem AB içerisinde hem de diğer ülkelere yayarak, iklim politikaları alanında normatif güç kimliğine uygun davranmaya başlamıştır.

İkinci olarak ise bu güvenlikleştirme süreci Avrupa Komisyonu'nun iklim politikalarındaki konumunu ve rolünü güçlendirmiştir. İklim değişikliğini bir güvenlik sorunu olarak çerçeveleyen Komisyon, yalnızca bir politika başlatıcısı olarak değil, aynı zamanda bir norm yapıcı olarak da konumlandırılmıştır. İklim eylemini hem bir zorunluluk hem de bir güvenlik gerekliliği olarak ifade ederek Komisyon, bu alanda öncü aktör konumuna yükselmiştir. Sonuç olarak güvenlikleştirme, Avrupa Komisyonu'nun AB'nin kimliğini iklim politikaları alanında yeniden üretmesinde katalizör görevi görmüştür.

SONUÇ

Bu çalışma, AB'nin 2000'li yıllardan itibaren bir dizi kapsamlı kararlarla iklim politikası geliştirmesine rağmen 2019 yılında Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı yeni bir süreç olarak duyurmasını incelemiştir. 2020'ye kadar %20 sera gazı emisyonu azaltma hedefini içeren “İklim ve Enerji” paketi, bunu başarmak adına hazırlanan Emisyon Ticaret Sistemi, bu paketin güncellenmesiyle ele alınan 2030 yılına kadar %40 sera gazı emisyonu azaltım kararı benzeri iklim girişimleriyle AB, uzun yıllar bu alanın lider aktörlerinden biri olmuştur. Ancak 2019 yılında duyurulan Avrupa Yeşil Mutabakatı sürecinde Avrupa Komisyonu, iklim değişikliğinin güvenlik boyutunu öne çıkaran bir yaklaşıma yönelmiştir. Bu noktada Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın duyurulduğu 11 Aralık 2019 ve Avrupa İklim Yasası'nın kabul edildiği 30 Haziran 2021 arası dönemi güvenlikleştirme dönemi olarak ele alan çalışma, Avrupa Komisyonu'nun bu dönemdeki güvenlikleştirmesini nasıl/hangi bağlamlarda yürüttüğünü ve bu güvenlikleştirmeyi neden gerçekleştirdiğini değerlendirmiştir.

Kuramsal çerçeveyi oluşturan Kopenhag Okulu ve sosyal inşacılık, çalışmanın araştırma sorusunu cevaplandırmaya katkı sağlamıştır. Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme yaklaşımı “nasıl” sorusunu cevaplandırmış ve güvenlikleştirmenin hangi bağlamlarda yürütüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda çalışma, Avrupa Komisyonu'nun aciliyet ve tehdit inşası yürüttüğünü, bu inşayı da farklı güvenlik sekteörlerine dayandırıldığını tespit etmiştir. Ancak güvenlikleştirme kuramı yalnızca söylemin bağlamsal temelini sorgulamakla kalmamakta, bu güvenlikleştirme sürecinin belirli bir amaca hizmet ettiğinin de çıkarılmasına dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda çalışma, Komisyon tarafından güvenlikleştirmenin “neden” kullanıldığını cevaplandırmak için sosyal inşacılık kuramından faydalanmıştır. Sosyal inşacılık aracılığıyla çalışma, Avrupa Komisyonu tarafından yapılan güvenlikleştirmenin AB'nin, normatif güce dayanan kimliğini iklim politikaları alanında etkin kılmasını sağladığını tespit etmiştir.

Aktörler kimlikleri kapsamında hareket ediyorsa, AB'nin kimliği nasıl tanımlanmaktadır? Aktörlerin davranışları ile kimlikleri arasındaki bağlantı üzerinde duran sosyal inşacılık kapsamında AB'nin iklim politikalarındaki davranışını anlamak için kimliğini anlamak önemlidir. Literatürde AB'nin kimliğini sivil güç ve askeri güç üzerinden açıklayan çalışmalar olmasına rağmen bu çalışmalar Birlik'in iklim konularına yaklaşımını açıklamakta yetersiz kalmaktadır. AB'nin iklim politikası, yalnızca askeri güvenliğin bir parçası ve diplomasi yoluyla iş birliği geliştirme anlayışıyla sınırlı kalmamakta; bunun ötesinde çok katmanlı bir stratejik yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu nedenle çalışma, üçüncü tanımlama

olan normatif güç kimliğine yönelmiştir. Normatif güç kimliği, uygun davranış kalıplarını tanımlama ve bu doğrultuda aktörleri dönüştürme kapasitesiyle ilişkilendirilmekte olup, güvenlikleştirme sürecinin altında yatan nedeni açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda Avrupa Komisyonu, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın benimsenmesini sağlamak için iklim değişikliğini güvenlikleştirerek, yalnızca iç politika alanında değil, aynı zamanda üçüncü ülkeler nezdinde de kendi iklim normlarını şekillendiren ve yayan bir normatif aktör rolünü üstlenebilmektedir.

Çalışma, Avrupa Komisyonu'nun söylemlerinin yapısını ve bu söylemlerin hangi anlamlar taşıdığını sistematik bir biçimde ortaya koymak için nitel içerik analizi yöntemini kullanmıştır. Hangi konuların ne tür bağlamlarda güvenlikleştirildiğini inceleme fırsatı sunan bu yöntem, Avrupa Komisyonu'nun resmi sitesinde yer alan belgeler üzerinden uygulanmıştır. Resmi web sitesinde yer alan bu belgelere, yıl (11 Aralık 2019-30 Haziran 2021) ve anahtar kelime (iklim değişikliği) filtreleri uygulanmış ve ardından tekrar eden veriler çıkarılmıştır. Bu işlemlerin sonunda, haberler, basın bültenleri, sorular ve yanıtlar, ihlal kararları, görüşme özetleri, konuşmalar ve açıklamaları kapsayan 764 belgeden oluşan bir veri seti elde edilmiştir. Söz konusu bu veri seti, kolaylaştırıcı koşullar, tehdit söylemi, aciliyet söylemi ve güvenlik sektörleri üzerinden MAXQDA programı aracılığıyla kodlanmış ve bu kodlamalar üzerinden analiz tamamlanmıştır.

Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliğini güvenlikleştirmesini inceleyen bu çalışma, dört temel bulguya sahiptir. İlk olarak çalışma, yapılan güvenlikleştirmenin Komisyon'un rolüne katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Bu güvenlikleştirme, Komisyon'un AB'nin kimliğini uluslararası alanda meşrulaştırmakta başarılı olmasında etkili olmuştur. Çalışma, AB'nin itici gücü konumunda olan Komisyon'un, yalnızca politikaları yönlendirmekle kalmadığını, uluslararası topluma AB'nin değerleri, hedefleri ve bir bütün olarak kimliği kapsamında neyi temsil ettiğini göstermede de büyük rol oynadığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla çalışma Komisyon'un güvenlikleştirme eyleminin AB'nin küresel sahnedeki rolünün tanınmasını ve kabul edilmesini destekler nitelikte olduğunu ortaya koymuştur.

İkinci bulgu, yapılan güvenlikleştirmenin AB'nin normatif güç kimliğini iklim politikaları alanında etkin ve meşru kılmaya imkan sağladığıdır. Bu güvenlikleştirme, norm yaşam döngüsü kapsamında Mutabakat hedeflerinin ve özellikle karbonsuzlaşma normunun AB üye devletleri tarafından kabul edilmesini hızlandırmıştır. Normun kabul edilmesi/içselleştirilmesi, Avrupa İklim Yasası'nın kabul edilmesiyle sağlanmıştır. Dolayısıyla güvenlikleştirme, norm yaşam döngüsünde katalizör görevi görmüştür.

Çalışmanın üçüncü bulgusu, Mutabakat'ın iklim alanındaki normatifliğindeki eksiklikleri giderecek yapıda olmasıdır. Mutabakat'ın üç özelliği AB'nin normatif güç kimliğini destekler niteliktedir. İlk olarak Mutabakat, AB'yi uluslararası iklim normlarının alıcısı yapmak yerine bu normları şekillendiren aktör konumuna taşıyarak, Birlik'in iklim politikası alanındaki rolünü değiştirmektedir. AB'yi norm alıcıdan norm yapıya çeviren Mutabakat'ın ikinci özelliği, pek çok farklı alanı kapsamasıyla iklim politikalarının AB içerisinde enerji, ekonomi, gıda güvenliği, ulaştırma politikaları gibi çeşitli politika alanlarına yayılmasını sağlamasıdır. Son olarak ise Mutabakat'ın dışsal rolü AB'ye, aday olmayan ülkeleri etkileme ve onların AB'nin hedeflerini takip etmesini sağlama gücü vermektedir. Bu üç eksikliğin giderilmesi, normatif gücün hem güçlü bir norm yapıcı olma hem de diğer ülkelere liderlik etme boyutunun tamamlanmasına hizmet etmektedir.

Dördüncü bulgu, Komisyon'un iklim politikalarında normatif güç kimliğini etkin kılmak amacıyla kullandığı güvenlikleştirme stratejisinin askeri güvenlik, siyasi güvenlik, insani güvenlik, ekonomik güvenlik, enerji güvenliği, gıda güvenliği ve çevresel güvenlik olmak üzere yedi güvenlik sektörüne dayandığıdır. AB, bu farklı sektörler altında çeşitli noktalara değinmekle birlikte her güvenlik sektöründe ortak olarak belirli kişilerin, grupların, ülkelerin veya bölgelerin daha yoğun etkileneceği argümanını öne çıkarmaktadır. Bu kapsamda ise kırılgan gruplara güçlü bir vurgu yapmaktadır. Komisyon, çatışma bölgelerinin, bütünlüklerini/topraklarını korumada en çok risk altında olan bölgelerin, çocukların, tıbbi rahatsızlığı olanların, yaşlıların, engellilerin, sosyoekonomik olarak daha zayıf koşullarda yaşayanların, kıyı bölgelerinin, çiftçilerin, fosil yakıtlara dayanan bölgelerin ve bu sektörlerde çalışanların, balıkçılık, turizm ve nehirlerde kargo taşımacılığı sektörlerinin en kırılgan gruplar olduğunu öne çıkarmaktadır. Bunların desteğinin alınması adına Komisyon, bu gruplara desteklerin sağlanarak kimsenin geride bırakılmasına odaklanılacağına dikkat çekmiştir. Bu söylemlerle Komisyon, hassas ve kritik gruplarıniknasına odaklanmıştır.

Tüm bu çerçevede güvenlikleştirme AB'nin normatif güç kimliğini iklim politikaları alanında etkin kılma ve bu alanda yeniden üretme aracı olarak kullanılmıştır. Avrupa Komisyonu, güvenlikleştirme sayesinde AB'nin iklim alanındaki liderliğini farklı bir boyuta taşımıştır. Bu sayede Avrupa Komisyonu, AB'yi uluslararası iklim normlarının iddialı destekçisi olmanın ötesine geçirek iklim normlarının Birlik içerisinde gelişmesini ve diğer ülkelere yayılmasını sağlamıştır. Güvenlikleştirmenin hedef kitlenin kabulünü gerektirmesi nedeniyle Komisyon, AB toplumuna da hitap etmeye, konuşmalarını pek çok farklı alanda gerçekleştirerek geniş kesimlere ulaşmaya ve bu alandaki politikalara toplum desteği sağlamaya çalışmıştır.

Bu çalışma Avrupa Komisyonu'nun iklim değişikliği bağlamında kimlik oluşumu/meşrulaştırma sürecini güvenlikleştirme yaklaşımı aracılığıyla incelemiştir. Bu çalışmanın sınırlılıkları gelecekteki çalışmalara yol gösterici olması açısından önemlidir. İlk olarak gelecekteki çalışmalar, AB'nin normatif güç kimliğinin etkinliğini diğer politika alanları üzerinden değerlendirebilir. İkinci olarak yeni çalışmalarda, AB'nin iç anlatısının ötesine geçerek normatif güç kimliğinin etkinliğinin diğer devletler tarafından nasıl görüldüğü incelenebilir. Üçüncü olarak, yeni çalışmalar AB içerisindeki karşıt devletlerin veya sivil toplum gruplarının baskın güvenlikleştirme anlatılarına nasıl meydan okuduğu ortaya koyabilir. Nitekim bu noktada AB'nin güvenlikleştirme söylemlerinin üye devletler arasında nasıl değiştiğini incelemek, Birliğin normatif projesi içindeki çatlakları aydınlatılabilir. Ayrıca yeni çalışmalar, post-kolonyal teori üzerinden bir değerlendirmeye AB'nin normatiflik iddialarının, evrenselliği teşvik ederken bile Avrupamerkezci veya dışlayıcı bir yaklaşıma dayanıp dayanmadığını açığa çıkarabilir. Bu araştırmalar, güvenlikleştirmenin “norm yayılımı” söylemi altında hiyerarşileri meşrulaştırıp meşrulaştırmadığını araştırabilir. Farklı kuramsal çerçevelere odaklanan çalışmalar, çıkar kavramına eleştirel bir bakış açısından yaklaşarak AB'deki güvenlikleştirmelerin kimin veya hangi ülkelerin çıkarına hizmet ettiğini inceleyebilir. Son olarak gelecekteki çalışmalar, farklı kurumlara (örneğin Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Parlamentosu) veya bireysel politika yapıcılara odaklanarak AB'nin normatif kimlik inşasını yapısöküme uğratabilir. Farklı aktörlerin güvenlikleştirmeye nasıl katkıda bulunduğunu, direndiğini veya yeniden yorumladığını anlamak, AB'nin kendi içindeki iç gerilimleri ve rekabet eden görüşleri ortaya çıkarabilir.

Sonuç olarak bu çalışma, pek çok araştırma alanının mevcudiyetinin farkında olmakla birlikte AB iklim politikasını ve Avrupa Komisyonu'nun güvenlikleştirme yaklaşımını kimlik üzerinden açıklamıştır. Çalışma, Avrupa Komisyonu'nun rolünü öne çıkararak Komisyon'a ilişkin literatüre ve güvenlikleştirmenin kimlik sağlamlaştırma aracı olarak kullanılması üzerinden kuramsal literatüre katkı sağlamaya çalışmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın AB'nin kimliğindeki rolünü anlamak açısından bir temel oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aamodt, S. ve Boasson, E. L. (2020). *From Impartial Solutions to Mutual Recognition: Explaining Why the EU Changed its Procedural Climate Justice Preferences (Research Paper: 3/2020)*. GLOBUS, Oslo.
- Acharya, A. (2004). "How Ideas Spread: Whose Norms Matter? Norm Localization and Institutional Change in Asian Regionalism". *International Organization*, 58(2): 239-275.
- Adamides, C. (2020). *Securitization and Desecuritization Processes in Protracted Conflicts: The Case of Cyprus*. Palgrave Macmillan, Cham.
- Adger, W. N. (2006). "Vulnerability". *Global Environmental Change*, 16(3): 268-281.
- Aggestam, L. (2008). "Introduction: Ethical power Europe?". *International Affairs*, 84(1): 1-11.
- Akbulak, Y. (2022). "New Deal Hadisesi (Yeni Düzen/Anlaşma)". Legal. <https://legal.com.tr/blog/genel/new-deal-hadisesi-yeni-duzen-anlasma/> (erişim tarihi: 10.06.2023).
- Akgül, A. C. (2024). *The European Union's Securitization of Syrian Migration: The Case of Turkey-Greece Border*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, TED Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akgül-Açıkmeşe, S. (2011). "Algı mı Söylem mi? Kopenhag Okulu ve Yeni-Klasik Gerçekçilikte Güvenlik Tehditleri". *Uluslararası İlişkiler*, 8(30): 43-73.
- Aksoy, M. ve Şentürk, S. H. (2013). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Çerçevesinde Çevre Faslı ve Mevzuatı. İ. Günaydın ve D. Özdeş (Ed.), *Uluslararası Katılımlı Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. ÇEKÜD Yayınları, Gümüşhane, 253-261.
- Aksoy, M. ve Uğur, Ö. (2016). "Avrupa Birliği'nin Dış Politikadaki Aktörlüğüne Etki Eden Güç Unsurları: Sivil Güç, Askerî Güç ve Normatif Güç". *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1): 213-227.
- Alada, A., Gürpınar, E. ve Budak, S. (1993). "Rio Konferansı Üzerine Düşünceler". *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (8): 93-108.
- Albert, M. (2022). "Climate Emergency and Securitization Politics: Towards a Climate politics of the Extraordinary". *Globalizations*, 20(4): 1-15.
- Alkan, Y. S. (2008). *The Effectiveness of the European Union as a Normative Power: Human Rights Conditionality in the Case of Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Altunbaş, Ç. (2024). *Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesinin Sınır Güvenliği Politikalarına Yansımaları: Türkiye ve Yunanistan Örneği*. . Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altunbaş, Ç. ve Memişoğlu, F. (2024). Securitization of the EU's Migration Policy and Its Effects on the Border Security Policies of Greece and Turkey. B. Ş. Zülfikar-Savcı, L. Pries ve M. Murat Erdoğan (Ed.), *Forced Migration in Turkey: Refugee Perspectives, Organizational Assistance, and Political Embedding*. Routledge, New York, 200-224.
- Angus, I., Kovel, J. ve Löwy, M. (2009). "The Belem Ecosocialist Declaration". *Climate & Capitalism*. <https://climateandcapitalism.com/2008/12/16/belem-ecosocialist-declaration-a-call-for-signatures/> (erişim tarihi: 23.03.2024).
- Arias, S. B. (2021). "Who Securitizes? Climate Change Discourse in the United Nations". *International Studies Quarterly*, 66(2): 1-13.
- Aşıcı, A. A. ve Bünül, Z. (2012). "Green New Deal: A Green Way out of the Crisis?". *Environmental Policy and Governance*, 22(5): 295-306.
- Ataç, C. A. (2012). "AB'nin Normatif Kapasite Sorunu, Akdeniz için Birlik ve Türkiye". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 11(1): 1-24.
- Ateş-Aksu, E. (2022). Yeşil Teori Bağlamında Avrupa Birliği Çevre Politikası ve Plastik Kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atvur, S. ve Rüma, İ. (2019). "Ekolojik Güvenlik: Hayati Tehdit". *Güvenlik Yazıları Serisi*. https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/EkolojikGuvencik_SenemAtvurInanRuma_v.1.pdf (erişim tarihi: 23.03.2023).
- Atvur, S. ve Vural, Ç. (2022). "Çevresel Güvenlik", *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. B. Baysal (drl.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford University Press, Oxford.
- Axelrod, R. (1986). "An Evolutionary Approach to Norms". *American Political Science Review*, 80(4), 1095-1111.
- Aydın, A. H. ve Çamur, Ö. (2017). "Avrupa Birliği Çevre Politikaları ve Çevre Eylem Programları Üzerine Bir İnceleme". *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 21-44.
- Aydın-Düzgüt, S. (7 Mayıs 2024). "AB'nin Gücünü Kavramsallaştırmak: Normatif, Pazar ve Jeopolitik Güç Olarak Avrupa". https://www.youtube.com/watch?v=qhhw-Vj6WWY&ab_channel=TU%C4%B0%C3%87Akademi (erişim tarihi: 20.08.2024).

- Bäckstrand, K. ve Elgström, O. (2013). "The EU's Role in Climate Change Negotiations: From Leader to 'Leadiator'". *Journal of European Public Policy*, 20(10): 1369-1386.
- Bağbaşıoğlu, A. (2021). Uluslararası Güvenlik ve Uluslararası Örgütlenme Üzerine Bir Değerlendirme. A. Bağbaşıoğlu (Ed.), *Uluslararası Güvenlik ve Uluslararası Örgütler: Kavramlar, Yaklaşımlar ve Kurumlar*. Nobel Yayıncılık, Ankara, 3-28.
- Bakan, S. ve Şahin, S. (2018). "Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler". *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 4(2): 135-152.
- Balcı, Z. S. (2022). *Koruma Sorumluluğunun Norm Evriminde Norm Girişimcilerin Rolü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baldwin, D. A. (1997). "The Concept of Security". *Review of International Studies*, 23(1): 5-26.
- Balzacq, T. (2005). "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context". *European Journal of International Relations*, 11(2): 171-201.
- Balzacq, T. (2011). Enquiries Into Methods: A New Framework for Securitization Analysis. T. Balzacq (Ed.), *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*. Routledge, New York, 31-53.
- Barnes, P. M. (2011). The Role of the Commission of the European Union: Creating External Coherence from Internal Diversity. R. K. W. Wurzel ve J. Connelly (Ed.), *The European Union as a Leader in International Climate Change Politics*. Routledge, New York, 41-57.
- Barnett, J. (2003). "Security and Climate Change". *Global Environmental Change*, 13(1), 7-17.
- Barnett, J. (2007). "Environmental Security and Peace". *Journal of Human Security*, 3(1): 4-16.
- Barnett, M. (2014). Social Constructivism. J. Baylis, S. Smith ve P. Owens (Ed.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. Oxford University Press, New York, 192-206.
- Barnosky, A. D., Matzke, N., Tomiya, S., Wogan, G., Swartz, B., Quental, T., Marshall, C., McGuire, J.L., Lindsey, E., Maguire, K., Mersey, B. ve Ferrer, E. (2011). "Has the Earth's Sixth Mass Extinction Already Arrived?". *Nature*, 471: 51-57.
- Barrera, J. ve Schwarze, R. (2004). "Does the CDM Contribute to Sustainable Development? Evidence from the AIJ Pilot Phase". *International Journal of Sustainable Development*, 7(4), 353-368.

- Bayer, P. ve Aklin, M. (2020). The European Union Emissions Trading System Reduced CO₂ Emissions Despite Low Prices. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(16): 8804–8812.
- Baylis, J. (2008). “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”. *Uluslararası İlişkiler*, 5(18): 69-85.
- Baylis, J. (2017). International and Global Security. J. Baylis, S. Smith ve P. Owens (Ed.), *The Globalization of World Politics* (7th ed.). Oxford University Press, Oxford, 240-255.
- Baysal, B. (2020). “20 Years of Securitization: Strengths, Limitations and A New Dual Framework”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(67): 3-20.
- Baysal, B. (2022a). “Güvenlik Kavramı ve Güvenliğin Dönüşümü”, *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. B. Baysal (drl.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 3-10.
- Baysal, B. (2022b). “Güvenlikleştirme Teorisi”, *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. B. Baysal (drl.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 107-116.
- Baysal, B. (2022c). “Güvenlik-Dışılaştırma”, *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik*. B. Baysal (drl.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 117-128.
- Baysal, B. (2024). *Analyzing Climate Security Perceptions in Türkiye: Toward a Just Securitization of Climate Change*. İstanbul Policy Center, İstanbul.
- Baysal, B. ve Lülecı, Ç. (2015). “Kopenhag Okulu ve Güvenlikleştirme Teorisi”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(22): 61-96.
- BBC. (2022). “COP-27 sona erdi: ‘Kayıp ve Zarar Fonu’ kurulacak, fosil yakıtların azaltılmasında ilerleme yok”. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cyxe35yzq26o> (erişim tarihi: 20.08.2023).
- Berberoğlu, N. (2009). “İklim Değişikliği: Post-Kyoto Müzakereleri ve Türkiye”. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, (33): 18-26.
- Berkowicz, S. M. (2011). Eco-Terrorism/Enviro-Terrorism: Background, Prospects, Countermeasures. H. Alpas, S. M. Berkowicz ve I. Ermakova (Ed.), *Environmental Security and Ecoterrorism- NATO Science for Peace and Security, Series C: Environmental Security*. Springer, Dordrecht, 15-29.
- Biedenkopf, K., Vanderschueren, E. ve Petri, F. (2023). Riding the Green Wave? Green Electoral Success and the European Green Deal. O. Costa ve S. Van Hecke (Ed.), *The EU Political System After the 2019 European Elections*. Palgrave Macmillan, Cham, 361-380.

- Bigo, D. (2008). International Political Sociology. P. Williams (Ed.), *Security Studies: An Introduction*. Routledge, New York, 116-130.
- Bilgin, P. (2010). “Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları”. *Stratejik Araştırmalar*, 8(14): 69-96.
- Bilgin, P., Booth, K. ve Jones, R. W. (1998). “Security Studies: The Next Stage?” *Naçao e Defesa*, 84(2): 131-157.
- Bingöl, O. (2016). Yeni Güvenlik Yaklaşımları ve 21. Yüzyıl Sorunları. H. Çomak, C. Sancaktar ve S. Demir (Ed.), *Uluslararası Güvenlik*. Beta, İstanbul, 17-44.
- Birdişli, F. (2014). “Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 10(20): 229-256.
- Biresselioğlu, M. E., Solak, B. ve Savaş, Z. F. (2024). “Framing the Impacts of the European Green Deal: Reflections on the EU as a ‘Normative Power’ and Beyond”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 23 (Özel Sayı: Future of Europe: Reflections from Türkiye): 91-134.
- Björkdahl, A. (2002). *From Idea to Norm: Promoting Conflict Prevention*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Lund Üniversitesi, Lund.
- Bloomfield, J. ve Steward, F. (2020). “The Politics of the Green New Deal”. *The Political Quarterly*, 91(4): 770-779.
- BM. (14 Şubat 2023). “Secretary-General's remarks to the Security Council Debate on Sea-level Rise: Implications for International Peace and Security”. <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2023-02-14/secretary-generals-remarks-the-security-council-debate-sea-level-rise-implications-for-international-peace-and-security> (erişim tarihi: 20.08.2023).
- BM. (16 Haziran 2007). “A Climate Culprit in Darfur”. <https://www.un.org/sg/en/content/sg/articles/2007-06-16/climate-culprit-darfur> (erişim tarihi: 20.08.2023).
- BMİDÇS. (1994). “Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi”. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020100208bm_41.pdf (erişim tarihi: 20.08.2023).
- BMİDÇS. (2015). “The Paris Agreement”. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/parisagreement_publication.pdf (erişim tarihi: 20.08.2023).

- Bo, Y. (2016). "Securitization and Chinese Climate Change Policy". *Chinese Political Science Review*, 1, 94-112.
- Booth, K. (1991). "Security and Emancipation". *Review of International Studies*, 17(4): 313-326.
- Booth, K. (1997). *Security and Self: Reflections of a Fallen Realist*. K. Krause ve M. Williams (Ed.), *Critical Security Studies*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 83-120.
- Bostanoğlu, M. (2022). "İklim Adaletine Yönelik Yeni Adımlarla COP27". İktisadi Kalkınma Vakfı Bilgi Notu. https://www.ikv.org.tr/images/files/Iklim_Adaletine_Yonelik_Yeni_Adimlarla_COP27.pdf (erişim tarihi: 23.03.2025).
- Bretherton, C. ve Vogler, J. (2006). *The European Union as a Global Actor* (2nd ed.). Routledge, New York.
- Brown, L. R. (1986). "Redefining National Security". *Challenge*, 29(3), 25-32.
- Brundtland Raporu. (1987). "Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future". <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> (erişim tarihi: 15.03.2022).
- Bull, H. (1982). "Civilian Power Europe: A Contradiction in Terms?". *Journal of Common Market Studies*, 21(2): 149-164.
- Burns, C. (2021). The European Parliament. A. Jordan ve V. Gravey (Ed.), *Environmental Policy in the EU: Actors, Institutions and Processes*. Routledge, New York, 128-146.
- Burns, C., Eckersley, P. ve Tobin, P. (2020). "EU Environmental Policy in Times of Crisis". *Journal of European Public Policy*, 27(1): 1-19.
- Buzan, B. (2016). *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era* (25th ed.). Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B. ve Falkner, R. (2022). Great Powers and Environmental Responsibilities: A Conceptual Framework. R. Falkner ve B. Buzan (Ed.), *Great Powers, Climate Change, and Global Environmental Responsibilities*. Oxford University Press, Oxford, 14-48.
- Buzan, B. ve Hansen, L. (2009). *Evolution of International Security Studies*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Buzan, B. ve Waever, O. (1997). "Slippery? Contradictory? Sociologically Untenable? The Copenhagen School Replies". *Review of International Studies*, 23(2): 241- 250.

- Buzan, B. ve Waever, O. (2004). *Regions and Powers*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Buzan, B., Waever, O. ve De Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, Colorado.
- Bürgin, A. (2021). The European Commission. A. Jordan (Ed.), *Environmental Policy in the EU: Actors, Institutions and Processes*. Routledge, New York, 93-109.
- C.a.s.e. Collective. (2006). "Critical Approaches to Security in Europe: A Networked Manifesto". *Security Dialogue*, 37(4), 443-487.
- Carlarne, P. C. (2010). *Climate Change Law and Policy: EU and US Perspectives*. Oxford University Press, Oxford.
- Carson, R. (1962). *Silent Spring*. Houghton Mifflin, New York.
- Causevic, A. ve Al-Marashi, I. (2020). "Can NATO Evolve into a Climate Alliance Treaty Organization in the Middle East?". *Bulletin of the Atomic Scientists*, 76(2): 97-101.
- Čavoški, A. (2015). "A Post-Austerity European Commission: No Role for Environmental Policy?". *Environmental Politics*, 24(3): 501-505.
- Cebeci-Alsaleh, M. (2021). *Avrupa Birliği Çevre Politikası Çerçevesinde Avrupa 2020 Stratejisinde İklim Değişikliği ve Çevre Hedefleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceccorulli, M. (2025). "Ontological Insecurity and Securitization Dynamics: the Co-constitution of Borders between Italy and the EU After the Refugee Crisis of 2015". *Journal of Contemporary European Studies*, 33(1): 164-178.
- Charrett, C. (2019). "Ritualised Securitisation: The European Union's Failed Response to Hamas's Success". *European Journal of International Relations*, 25(1): 156-178.
- Cicioğlu, F. ve Bayram, Y. (2019). "Avrupa Birliği'nin Değerleri Çerçevesinde Ortadoğu Politikasını Anlamlandırmak: Mısır, Suriye ve Irak Örneği". *International Journal of Political Science and Urban Studies*, 7(2): 327-360.
- Clark, P. (2012). "Has the Kyoto Protocol Made Any Difference to Carbon Emissions?". *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/environment/blog/2012/nov/26/kyoto-protocol-carbon-emissions> (erişim tarihi: 10.03.2023).
- Cléménçon, R. (2016). "The Two Sides of the Paris Climate Agreement: Dismal Failure or Historic Breakthrough?". *The Journal of Environment & Development*, 25(1), 3-24.
- Climate Action Tracker. (2024). "The CAT Thermometer". <https://climateactiontracker.org/global/cat-thermometer/> (erişim tarihi: 25.12.2024).

- CNA. (2007). *National Security and the Threat of Climate Change*. The CNA Corporation, Virginia.
- Conca, K. (2019). “Is There a Role for the UN Security Council on Climate Change?” *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 61(1): 4-15.
- Connolly, K. (5 Eylül 2022). “Germany to Delay Phase-Out of Nuclear Plants to Shore Up Energy Security”. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/world/2022/sep/05/germany-to-delay-phase-out-of-nuclear-plants-to-shore-up-energy-security#:~:text=2%20years%20old-.Germany%20to%20delay%20phase%20out%20of%20nuclear,to%20shore%20up%20energy%20security&text=Germany%20is%20to%20temporarily%20halt,gas%20to%20Europe's%20largest%20economy>. (erişim tarihi: 10.06.2024).
- Côté, A. (2016). “Agents Without Agency: Assessing the Role of the Audience in Securitization Theory”. *Security Dialogue*, 47(6), 541-558.
- Council of the European Union. (2009). “European Security Strategy: A Secure Europe in a Better World”. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0928657-af99-4552-ae84-1cbaaa864f96/> (erişim tarihi: 20.08.2024).
- Council of the European Union. (2021). *Council Conclusions on Climate and Energy Diplomacy - Delivering on the External Dimension of the European Green Deal* (Rapor No: 5263/21). Brüksel.
- Council of the European Union. (21 Mart 2022). *A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union that Protects Its Citizens, Values and Interests and Contributes to International Peace and Security* (Rapor No: 7371/22). Brüksel.
- Council of the European Union. (25 Ocak 2021). “Delivering on the External Dimension of the European Green Deal”. <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Council of the European Union. (9 Kasım 2020). *Climate Change and Defence Roadmap* (Rapor No: 12741/20). Brüksel.
- Cox, R. W. (1981). “Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory”. *Millennium*, 10(2): 126-155.
- Curtin, J. (2010). *The Copenhagen Conference: How should the EU Respond?*. Institute of International and European Affairs, Dublin.
- Cusato, E. (2022). “Of Violence and (In)Visibility: The Securitisation of Climate Change in International Law”. *London Review of International Law*, 10(2): 203-242.

- Çelenk, B. (2021). Birleşmiş Milletler, İklim Değişikliği ve Güvenlik. A. Bağbaşıoğlu (Ed.), *Uluslararası Güvenlik ve Uluslararası Örgütler*. Nobel Yayıncılık, Ankara, 191-206.
- Çil, B. (2023). *AB'nin Yeşil İttifakları: Norveç ve Japonya (Rapor No: 271)*. İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu.
- Çokgezen, J. (2007). "Avrupa Birliği Çevre Politikası ve Türkiye". *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2): 91-115.
- Dalby, S. (2013). Climate Change and Environmental Security. P. D. Williams (Ed.), *Security Studies: An Introduction (2. Basım)*. Routledge, New York, 312-323.
- De Nevers, R. (2007). "Imposing International Norms: Great Powers and Norm Enforcement". *International Studies Review*, 9(1), 53-80.
- De Soysa, I. ve Neumayer, E. (2007). "Resource Wealth and the Risk of Civil War Onset: Results from a New Dataset of Natural Resource Rents, 1970-1999". *Conflict Management and Peace Science*, 24(3): 201-218.
- Delbeke, J. ve Vis, P. (2015). EU Climate Leadership in a Rapidly Changing World. J. Delbeke ve P. Vis (Ed.), *EU Climate Policy Explained*. Routledge, New York, 4-25.
- Detraz, N. ve Betsill, M. (2009). "Climate Change and Environmental Security, For Whom the Discourse Shifts". *International Studies Perspectives*, 10(3): 303-320.
- Dewi, M. K. (2020). "Failure of Securitizing the Climate Change Issue at the United Nations Security Council (2007-2019)". *Andalus Journal of International Studies (AJIS)*, 9(2): 168-184.
- Diez, T. (2005). "Constructing the Self and Changing Others: Reconsidering 'Normative Power Europe'". *Millennium: Journal of International Studies*, 33(3): 613-636.
- Diez, T. (2013). "Normative Power as Hegemony". *Cooperation and Conflict*, 48(2): 194-210.
- Diez, T. ve Manners, I. (2007). Reflecting on Normative Power Europe. F. Berenskoetter ve M. J. Williams (Ed.), *Power in World Politics*. Routledge, New York, 173-188.
- Diez, T., Von Lucke, F. ve Wellmann, Z. (2016). *The Securitisation of Climate Change: Actors, Processes and Consequences*. Routledge, New York.
- Drisko, J. W. ve Maschi, T. (2016). *Content Analysis*. Oxford University Press, Oxford.
- Dröge, S. (2016). *The Paris Agreement 2015: Turning Point for the International Climate Regime (Rapor No. RP 4/2016)*. Stiftung Wissenschaft und Politik, Berlin.
- Dröge, S. ve Geden, O. (2015). *The EU and the Paris Climate Agreement: Ambitions, Strategic Goals, and Tactical Approaches (Rapor No. 29/2015)*. SWP Comments, Berlin.

- Duchêne, F. (1972). Europe's Role in World Peace. R. Mayne (Ed.), *Europe Tomorrow: Sixteen Europeans Look Ahead*. Fontana, Collins, 32-47.
- Duchêne, F. (1973). The European Community and the Uncertainties of Interdependence. M. Kohnstamm ve W. Hager (Ed.), *A Nation Writ Large? Foreign Policy Problems before the European Community*. Macmillan, Londra, 1-21.
- Dufresne, G. (2021). *How can the EU Emissions Trading System Drive the Aviation Sector's Decarbonisation?*. Carbon Market Watch.
- Dunne, T. ve Schmidt, B. C. (2020). Realism. J. Baylis, S. Smith ve P. Owens (Ed.), *The Globalization of World Politics (8. Basım.)*. Oxford University Press, Oxford, 130-144.
- Dupont, A. (2008). "The Strategic Implications of Climate Change". *Survival*, 50(3), 29-54.
- Dupont, C. (2019). "The EU's Collective Securitisation of Climate Change". *West European Politics*, 42(2): 369-390.
- Dupont, C. (2020). The EU's Collective Securitisation of Climate Change. S. Lucarelli, J. Sperling ve M. Webber (Ed.), *Collective Securitisation and Security Governance in the European Union*. Routledge, New York, 143-164.
- Dupont, C. ve Oberthür, S. (2017). The Council and the European Council: Stuck on the Road to Transformational Leadership. R. K. W. Wurzel, J. Connelly ve D. Liefferink (Ed.), *The European Union in International Climate Change Politics: Still Taking a Lead?*. Routledge, Londra, 66-79.
- Dupont, C., Moore, B., Boasson, E. L., Gravey, V., Jordan, A., Kivimaa, P., Kulovesi, K., Kuzemko, C., Oberthür, S., Panchuk, D., Rosamond, J., Torney, D., Tosun, J. ve Von Homeyer, I. (2023). "Three Decades of EU Climate Policy: Racing Toward Climate Neutrality?". *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 15(1), 1-12.
- Düzgel, A. (2024). *İklim Değişikliği Kaynaklı Göçün Güvenlikleştirilmesi: Avrupa Birliği Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ecording. (2023). "5 maddede COP28: karbon nötr bir dünya için fosil yakıtlara veda mı?". <https://ecording.org/5-maddede-cop28/> (erişim tarihi: 20.04.2024).
- Efe, H. (2008). "Avrupa Birliği'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 66-78.
- Efe, H. (2010). "Soğuk Savaş Döneminde Avrupa'da Ortak Dış Politika Oluşturma Çabaları". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 9(1): 37-62.

- Elkerbout M., Egenhofer C., Núñez Ferrer J., Catuti M., Kustova I. ve Rizos V. (2020). *The European Green Deal After Corona: Implications for EU Climate Policy (Rapor No 2020-06)*. Centre for European Policy Studies, Brüksel.
- Engelen, E. ve Glasmacher, A. (2018). "The Waiting Game: How Securitization Became the Solution for the Growth Problem of the Eurozone". *Competition & Change*, 22(2): 165-183.
- Erdoğan, S. (2018). "İklim Değişikliğine Karşı Verilen Küresel Mücadele ve Avrupa Birliği". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4): 703-718.
- EURACTIV. (2024). "EU lawmakers debate the future of the Green Deal ahead of elections". <https://www.euractiv.com/section/eet/news/eu-lawmakers-debate-the-future-of-the-green-deal-ahead-of-elections/> (erişim tarihi: 17.04.2023).
- European Commission. (1988). *Communication to the Council: "The Greenhouse Effect and the Community?" -Commission Work Programme Concerning the Evaluation of Policy Options to Deal with the Greenhouse Effect (Rapor No: COM(88) 656 final)*. Brüksel.
- European Commission. (1991). *Communication from the Commission to the Council: A Community Strategy to Limit Carbon Dioxide Emissions and to Improve Energy Efficiency (Rapor No: SEC(91) 1744 final)*. Brüksel.
- European Commission. (20 Haziran 2022). *Climate Mainstreaming Architecture in the 2021-2027 Multiannual Financial Framework (Rapor No: SWD(2022) 225 final)*. Brüksel.
- European Commission. (2006). "The European Climate Change Programme". https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_6_raporlar/1_3_diger/environment/the_european_climate_change_programme.pdf (erişim tarihi: 20.01.2023).
- European Commission. (2008). *20 20 by 2020-Europe's Climate Change Opportunity (Rapor No: COM(2008) 30 final)*. Brüksel.
- European Commission. (2019). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The European Green Deal (Rapor No: COM(2019) 640 final)*. Brüksel.
- European Commission. (9 Ocak 2025). "The Green Transition at a Crossroads: How Equity can Take It Forward". https://sustainable-energy-week.ec.europa.eu/news/green-transition-crossroads-how-equity-can-take-it-forward-2025-01-09_en (erişim tarihi: 20.02.2025).

- European Commission. (t.y.a). “The European Green Deal: Striving to Be the First Climate-Neutral Continent”. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (erişim tarihi: 10.12.2024).
- European Commission. (t.y.b). “EU Funding Possibilities in the Energy Sector”. https://energy.ec.europa.eu/topics/funding-and-financing/eu-funding-possibilities-energy-sector_en (erişim tarihi: 10.12.2024).
- European Council ve Council of the European Union. (t.y.). “Timeline - European Green Deal and Fit for 55”. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-green-deal/timeline-european-green-deal-and-fit-for-55/?taxonomyId=271842c3-2535-4f5a-a049-bcdab2758865&taxonomyId=6b7901c5-1094-4713-add8-3364400eee98> (erişim tarihi: 05.04.2023).
- European Council. (1990). “Declaration by the European Council on the Environmental Imperative (EC 6)”. <http://hrlibrary.umn.edu/environmentaldeclaration.html> (erişim tarihi: 20.03.2023).
- European Council. (1999). “Helsinki European Council Presidency Conclusions”. https://www.ab.gov.tr/files/ardb/evt/1_avrupa_birligi/1_4_zirveler_1985_sonrasi/1999_12_helsinki_zirvesi_baskanlik_sonuc_bildirgesi_en.pdf (erişim tarihi: 10.03.2023).
- European Council. (2007). *Brussels European Council 8/9 March 2007: Presidency Conclusions (Rapor No: 7224/1/07 REV 1)*. Brüksel.
- European Council. (2025). “Fit for 55”. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (erişim tarihi: 04.04.2025).
- European Court of Auditors. (2021). *The Polluter Pays Principle: Inconsistent Application Across EU Environmental Policies and Actions (Rapor No: ECA Special Report 12)*. Lüksemburg.
- European Environment Agency. (2022). *Trends and projections in Europe 2022 (Rapor No: 10/2022)*. Kopenhag.
- European Environment Agency. (25 Mayıs 2023). “Durum: Enerji, Avrupa’nın İklim Hedeflerinin Temelini Oluşturuyor”. <https://www.eea.europa.eu/tr/isaretler/sinyal-2022/makaleler/durum-enerji-avrupanin-iklim-hedeflerinin> (erişim tarihi: 20.07.2024).
- European Parliament. (10 Aralık 2020). “Sassoli to EU CO: Today It is Time to Conclude for the Good of the Citizens”. https://www.europarl.europa.eu/former_ep_presidents/president-sassoli/en/newsroom/sassoli-to-euco-today-it-is-time-to-conclude-for-the-good-of-the-citizens.html (erişim tarihi: 20.01.2023).

- European Parliament. (13 Mart 2019). “8. Climate Change (Debate)”. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-8-2019-03-13_EN.html (erişim tarihi: 17.04.2023).
- European Parliament. (2023). “EU Carbon Border Adjustment Mechanism: Implications for Climate and Competitiveness”. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698889/EPRS_BRI\(2022\)698889_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698889/EPRS_BRI(2022)698889_EN.pdf) (erişim tarihi: 20.01.2023).
- European Parliament. (28 Mayıs 2020). “Supporting the Recovery: MEPs Adopt Budget Priorities for 2021”. <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/press-room/20200520IPR79527/supporting-the-recovery-meps-adopt-budget-priorities-for-2021> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Falk, R. (1971). *This Endangered Planet: Prospects and Proposals for Human Survival*. Random House, New York.
- Falkner, R. (2007). “The Political Economy of ‘Normative Power’ europe: EU Environmental Leadership in International Biotechnology Regulation”. *Journal of European Public Policy*, 14(4): 507-526.
- Fernández, Ó. (2024). “The European Union’s Securitisation of Global Health: Was COVID-19 a Zeitenwende?”. *European Security*, 33(3): 449-473.
- Findlay, M. ve Dimsdale, T. (2009). *Climate Action in Major Emerging Economies: Brazil, China, India, Mexico and South Africa*. E3G Report, Londra.
- Finnemore, M. (1993). “International Organizations as Teachers of Norms: The United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization and Science Policy”. *International Organization*, 47(4): 565-597.
- Finnemore, M. ve Sikkink, K. (1998). “International Norm Dynamics and Political Change”. *International Organization*, 52(4): 887-917.
- Flockhart, T. (2016). Constructivism and Foreign Policy. Steve Smith, Amelia Hadfield ve Tim Dunne (Ed.), *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*. Oxford University Press, Oxford, 79-94.
- Florini, A. (1996). “The Evolution of International Norms”. *International Studies Quarterly*, 40(3): 363-389.
- Floyd, R. (2016). “Extraordinary or Ordinary Emergency Measures: What, and Who, Defines the ‘Success’ of Securitization?”. *Cambridge Review of International Affairs*, 29(2): 677-694.

- Floyd, R. (2019). *The Morality of Security- A Theory of Just Securitization*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Floyd, R. (2022). "Book Review Symposium: The Morality of Security: A Theory of Just Securitisation Symposium". *European Journal of International Security*, 7(2), 248–282.
- Flynn, G. ve Farrell, H. (1999). "Piecing Together the Democratic Peace: The CSCE, Norms, and the "Construction" of Security in Post-Cold War Europe". *International Organization*, 53(3), 505-535.
- Fridays for Future. (t.y.). "Who We are". <https://fridaysforfuture.org/what-we-do/who-we-are/> (erişim tarihi: 05.04.2024).
- Froese, R. ve Schilling, J. (2019). "The Nexus of Climate Change, Land Use, and Conflicts". *Current Climate Change Reports* 5: 24-65.
- Furstenberg, S. (2025). "The European Union's Response to Transnational Repression: Are We Moving towards Securitisation?". *European Journal of International Security*, 1-25.
- Furtun, Ş. (2024). *How is the European Union Securitizing Climate Change in the Middle East?*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Galtung, J. (1969). "Violence, Peace, and Peace Research". *Journal of Peace Research*, 6(3): 167-191.
- Gardiner, S. M. (2004). "The Global Warming Tragedy and the Dangerous Illusion of the Kyoto Protocol". *Ethics & International Affairs*, 18(1): 23-39.
- Genç-Yılmaz, A. (2022). "The European Union (EU) and the Climate-Security Nexus: CSDP Missions and Operations". *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 21(2): 373–396.
- Gheuens, J. (2024). The European Green Deal: Shifting the EU's gaze towards the future?. H. Dyrhaug ve K. Kurze (Ed.). *Making The European Green Deal Work: EU Sustainability Policies at Home and Abroad*. Routledge, New York, 15-28.
- Gheuens, J. ve Oberthür, S. (2021). "EU Climate and Energy Policy: How Myopic is It?". *Politics and Governance*, 9(3): 337-347.
- Gilding, P. (2019). Climate Emergency Defined. *Breakthrough-National Centre for Climate Restoration*. Melbourne, Avustralya.
- Gleick, P. H. (2014). "Water, Drought, Climate Change, and Conflict in Syria". *Weather, Climate, and Society*, 6(3): 331–340.

- Goodman, S. ve Baudu, P. (2023). *Climate Change as a "Threat Multiplier": History, Uses and Future of the Concept (Rapor No: 38)*. Center for Climate and Security.
- Gözkaman, A. (2014). "Avrupa Savunma Topluluğu'nun Reddi Üzerine Bir Analiz". *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2): 6-18.
- Gravey, V. ve Jordan, A. J. (2020). "Policy Dismantling at EU Level: Reaching the Limits of 'an Ever-Closer Ecological Union'?" *Public Administration*, 98(2): 349-362.
- Groen, L., Niemann, A. ve Oberthür, S. (2012). "The EU as a Global Leader? The Copenhagen and Cancun UN Climate Change Negotiations". *Journal of Contemporary European Research*, 8(2): 174-191.
- Gurowitz, A. (1999). "Mobilizing International Norms: Domestic Actors, Immigrants, and the Japanese State". *World Politics*, 51(3): 413-445.
- Guzzini, S. (2000). "A Reconstruction of Constructivism in International Relations". *European Journal of International Relations*, 6(2): 147-182.
- Günar, A. (2014). "Amerika Birleşik Devletleri'nde Mccarthy Dönemi ve Dış Politika Üzerindeki Etkileri". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4: 62-78.
- Günay, D. ve Arıkan, G. (2022). "The Public as an Audience for the securitisation of Climate Change: Facilitating Conditions at the Identification Stage". *Journal of International Relations and Development*, 25(3): 635-656.
- Günay, D., İşeri, E. ve Ersoy, M. (2018). "Alternative Media and the Securitization of Climate Change in Turkey". *Alternatives*, 43(2): 96-114.
- Gürkaynak, M. (2011). "Angela Merkel'in Çağrısı: AB için Ortak Bir Avrupa Ordusu". 38. *ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)*, 10(15), 807-820.
- Hajer, M. (1995). *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*. Clarendon Press, Oxford.
- Hardt, J. N. (2021). "The United Nations Security Council at the Forefront of (Climate) Change? Confusion, Stalemate, Ignorance". *Politics and Governance*, 9(4), 5-15.
- Harris P. G. (2001). *International Environmental Affairs and U.S. Foreign Policy*. Paul G. Harris (Ed.), *The Environment International Relations and US Foreign Policy*. Georgetown University Press, Washington, 3-42.
- Harris, P. G. (2002). "Environmental Security: Will Bush Follow Clinton's Lead?". *Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 14(2): 149-157.
- Hein, J. (2013). *Climate Change Mitigation in Emerging Economies: The Case of Indonesia: Hot Air Or Leadership? (No. 8/2013)*. German Development Institute, Bonn.

- Herbeck, A., Flitner, M. ve Hübner, M. (2010). *A Climate of Insecurity: A Short Review of Discussions on Security Implications of Climate Change in the United Nations, the European Union and Germany (Paper No: 168)*. Forschungszentrum Nachhaltigkeit, Bremen.
- Hochstetler, K. ve Milkoreit, M. (2015). “Responsibilities in Transition: Emerging Powers in the Climate Change Negotiations”. *Global Governance*, 21(2): 205-226.
- Homer-Dixon, T. F. (1991). “On the Threshold: Environmental Changes as Causes of Acute Conflict”. *International Security*, 16(2): 76-116.
- Hopf, T. (1998). “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”. *International security*, 23(1): 171-200.
- Hulsman, J. (2000). “Kosovo: The Way Out of the Quagmire”. <https://www.heritage.org/europe/report/kosovo-the-way-out-the-quagmire> (erişim tarihi: 10.04.2023).
- Hurrell, A. ve Sengupta, S. (2012). “Emerging Powers, North-South Relations and Global Climate Politics”. *International Affairs*, 88(3): 463-484.
- Hyttinen, T. ve Heinikoski, S. (2019). “Justification of Supranational Criminal Law—Analysis of Collective Securitization in the EU-level Harmonization of Money Laundering Provisions”. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 26(6): 815-832.
- Institute European Environmental Policy. (2023). “European Green Deal Barometer 2023”. <https://ieep.eu/publications/european-green-deal-barometer-2023/> (erişim tarihi: 23.03.2024).
- Institute European Environmental Policy. (2024). “European Green Deal Barometer 2024”. <https://ieep.eu/publications/green-deal-barometer-2024/> (erişim tarihi: 23.03.2024).
- Iov, C. A. ve Bogdan, M. C. (2017). “Securitization of Migration in the European Union—between Discourse and Practical Action”. *Research and Science Today*, 1(13), 12-19.
- IPCC. (2007). *Climate Change 2007: Synthesis Report*. Intergovernmental Panel on Climate Change. Cenevre.
- İnaç, H. ve Güner, Ü. (2006). “Avrupa ve Amerikan Güvenlik Çatışmaları Bağlamında Türk Dış Politikası”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 6(1): 139-152.
- Jackson, R. ve Sørensen, G. (2013). *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Oxford University Press, New York.
- Jervis, R. (1979). “Deterrence Theory Revisited”. *World Politics*, 31(2): 289–324.
- Joachim, J. ve Schneiker, A. (2012). “Changing Discourses, Changing Practices? Gender Mainstreaming and Security”. *Comparative European Politics*, 10(5): 528-563.

- Johnstone, I. (2022). "The Global Green New Deal: The New Norm?". *Environmental Sciences Proceedings*, 15(1): 1-10.
- Jones, R. W. (1999). *Security, Strategy and Critical Theory*. Lynne Rienner Publishers, Colorado.
- Jordan, A., Huitema, D. ve van Asselt, H. (2016). Climate Change Policy in the European Union: An Introduction. Andrew Jordan, Dave Hu Itema, Harro van Asselt ve Tim Rayner (Ed.), *Climate Change Policy in the European Union*. Cambridge University Press, Cambridge, 3-26.
- Judge, A. ve Maltby, T. (2017). "European Energy Union? Caught between Securitisation and 'Riskification'". *European Journal of International Security*, 2(2): 179-202.
- Kaplan, R. D. (1994). "The Coming Anarchy". *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1994/02/the-coming-anarchy/304670/> (erişim tarihi: 10.04.2023).
- Karafoulidis, T. (2012). Audience: A Weak Link in the Securitization of the Environment?. J. Scheffran, M. Brzoska, H. G. Brauch, P. M. Link ve J. Schilling (Ed.), *Climate Change, Human Security and Violent Conflict*. Springer, Berlin, 259-272.
- Karstensen, J., Peters, G. P. ve Andrew, R. M. (2018). "Trends of the EU's Territorial and Consumption-Based Emissions from 1990 to 2016". *Climatic Change*, 151(2): 131-142.
- Kaunert, C. ve Léonard, S. (2021). "Collective Securitization and Crisification of EU Policy Change: Two Decades of EU Counterterrorism Policy". *Global Affairs*, 7(5): 687-693.
- Kaunert, C., Callander, B. ve Léonard, S. (2023). The Collective Securitization of Aviation in the European Union through Association with Terrorism. C. Kaunert ve S. Léonard (Ed.), *Collective Securitization and Crisification of EU Policy Change*. Routledge, New York: 61-78.
- Kavalski, E. (2014). "The Shadows of Normative Power in Asia: Framing the International Agency of China, India, and Japan". *Pacific Focus*, 29(3), 303-328.
- Kaya, T. Ö. ve Kaya, A. S. (2017). "Saint-Malo Sonrası Dönemde Avrupa Birliği'nin Uluslararası Kimliği: Bir Sivil Güçten Daha Fazlası Mı?". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(29): 283-304.
- Kaya, Y. (2019). *Ekolojik Güvenlik*. Dora Yayınları, Bursa.
- Kaypak, Ş. (2013). "Çevre Sorunlarının Çözümünde Küresel Çevre Politikaları". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31): 17-34.

- Kıymaz, G. G. (2023). *Avrupa Birliği–Türkiye İlişkilerini İklim ve Avrupa Yeşil Mutabakatı Üzerinden Okumak*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kirchner, A. (2015). *Environmental Security*. Fourth UNEP Global Training Programme on Environmental Law and Policy.
- Kocamaz, S. (2010). “Lizbon Antlaşması Çerçevesinde Avrupa Birliği Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Geleceği”. *Ege Akademik Bakış*, 10(3): 951-980.
- Koch, N., Fuss, S., Grosjean, G. ve Edenhofer, O. (2014). “Causes of the EU ETS Price Drop: Recession, CDM, Renewable Policies or a Bit of Everything?-New Evidence”. *Energy Policy*, 73: 676-685.
- Kolasi, K. (2014). “Eleştirel Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?”, *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı: Teorik Değerlendirmeler*. O. Şen ve E. Çıtak (drl.). Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Konsey. (1977). “Resolution of the Council of the European Communities and of the Representatives of the Governments of the Member States Meeting within the Council of 17 May 1977 on the Continuation and Implementation of a European Community Policy and Action Programme on the Environment”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:41977X0613> (erişim tarihi: 10.03.2023).
- Konsey. (2013). “EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020: Living Well, within the Limits of Our Planet”. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1386/oj> (erişim tarihi: 10.03.2023).
- Krasner, S. D. (1982). “Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables”. *International Organization*, 36(2), 185–205.
- Kratochwil, F. (1989). *Norms, Rules and Decision: On the Conditions of Practical and Legal Reasoning in International Relations and Domestic Affairs*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kratochwil, F., & Ruggie, J. G. (1986). “International Organization: A State of the Art on an Art of the State”. *International Organization*, 40(4): 753-775.
- Krause, K. ve Williams, M. C. (1996). “Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods”. *Mershon International Studies Review*, 40(2): 229-254.
- Krause, K. ve Williams, M. C. (1997). “From Strategy to Security: Foundations of Critical Security Studies”, *Critical Security Studies: Concepts and Cases*. K. Krause ve M. C. Williams (drl.). University of Minnesota Press, Minneapolis.

- Krohn, F. (2009). "What Kind of Power? The EU as an International Actor". *Atlantic Community*, 1–19.
- Kuran, H. (2019). "Kyoto'dan Paris'e Avrupa Birliği İklim Politikaları ve Etkinliğinin İncelenmesi". *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(2): 47-71.
- Kurtz, G. (2012). Securitization of climate change in the United Nations 2007–2010. In *Climate change, human security and violent conflict: challenges for societal stability* (pp. 669-684). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Küçük, M. (2009). "Uluslararası İlişkiler Kuramında Konstrüktivist Dönüşü Anlamak". *Ege Akademik Bakış*, 9(2): 771-795.
- Lehne, S. (2022). "The EU and the Creative and Destructive Impact of Crises". <https://carnegieendowment.org/research/2022/10/the-eu-and-the-creative-and-destructive-impact-of-crises?lang=en¢er=europe> (erişim tarihi: 10.08.2024).
- Léonard, S. ve Kaunert, C. (2022). "Refugee Flows and Terrorism in the European Union: Securitization through Association". *International politics*, 59(3): 562-576.
- Löwy, M. (2002). "From Marx to Ecosocialism". *Capitalism Nature Socialism*, 13(1), 121-133.
- Maertens, L. (2019). "From Blue to Green? Environmentalization and Securitization in UN Peacekeeping Practices". *International Peacekeeping*, 26(3): 302-326.
- Manners, I. (2001). "Normative power Europe: The International Role of the EU". *Conference Proceeding Book- The European Union between International and World Society. 31 Mayıs 2001, Madison-ABD*, 1-30.
- Manners, I. (2002). "Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?". *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 40(2): 235-258.
- Manners, I. (2011). The European Union's Normative Power: Critical Perspectives and Perspectives on the Critical. R. G. Whitman (Ed.), *Normative Power Europe: Empirical and Theoretical Perspectives*. Palgrave Macmillan, Hampshire, 226-247.
- Manunta, G. (1999). "What is Security?". *Security Journal*, 12(3): 57-66.
- Marklund, P. O. ve Samakovlis, E. (2007). "What is Driving the EU Burden-Sharing Agreement: Efficiency or Equity?". *Journal of Environmental Management*, 85(2), 317-329.
- Maull, H. W. (1990). "Germany and Japan: The New Civilian Powers". *Foreign Affairs*, 69(5): 91-116.
- Maull, H. W. (1999). *Germany and the Use of Force: Still a Civilian Power?* The Brookings Institution, Washington DC.

- McDonald, M. (2008). "Securitization and the Construction of Security". *European Journal of International Relations*, 14(4): 563-587.
- McDonald, M. (2012). "The Failed Securitization of Climate Change in Australia". *Australian Journal of Political Science*, 47(4): 579-592.
- McDonald, M. (2013). "Discourses of Climate Security". *Political Geography*, 33: 42-51.
- McDonald, M. (2015). "Ecological Security". *E-International Relations*. <http://www.e-ir.info/2015/11/28/ecological-security/> (erişim tarihi: 23.03.2023).
- McSweeney, B. (1996). "Identity and Security: Buzan and the Copenhagen School". *Review of International Studies*, 22(1): 81- 93.
- McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J. ve Behrens, W. (1972). *The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind*. Universe Books, New York.
- Mearsheimer, J. (1994-1995). "The False Promise of International Institutions". *International Security*, 19(3): 5-49.
- Mearsheimer, J. J. (1995). "A Realist Reply". *International Security*, 20(1): 82-93.
- Mees, H. ve Surian, J. (2023). "Dutch National Climate Change Adaptation Policy through a Securitization Lens: Variations of Securitization". *Frontiers in Climate*, 5: 1-10.
- Mehmetcik, H. (2015). "21. Yüzyıl için Caydırıcılık: Teori ve Pratikte Neler Değişti?". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(22): 31-60.
- Methmann, C. P. (2010). "Climate Protection as Empty Signifier: A Discourse Theoretical Perspective on Climate Mainstreaming in World Politics". *Millennium*, 39(2), 345-372.
- Meulemann, M. (2015). *The Purpose of INDC for an International Climate Agreement*. E-International Relations.
- Miller, B. (2001). "The Concept of Security: Should it be Redefined?". *The Journal of Strategic Studies*, 24(2): 13-42.
- Miş, N. (2011). "Güvenikleştirme Teorisi ve Siyasal Olanın Güvenikleştirilmesi". *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2): 345-381.
- Moellendorf, D. (2015). "Climate Change Justice". *Philosophy Compass*, 10(3): 173-186.
- Morgan, S. (2020a). "EU's Next Top Climate Model under Scrutiny". *Euractiv*. <https://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/eus-next-top-climate-model-under-scrutiny/> (erişim tarihi: 10.08.2023).

- Morgan, S. (2020b). "EU's Draft Climate Law Leaves 2030 Target Up in the Air". *Euractiv*. <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/leak-eus-draft-climate-law-leaves-2030-target-up-in-the-air/> (erişim tarihi: 10.08.2023).
- Moulton, J. F. (2024). "Myth of the Near Future? Assessing the European Green Deal's Potential to Become a Political Myth for the European Union". *Journal of Contemporary European Studies*, 32(3): 758-771.
- Möller, F. (2007). "Photographic Interventions in Post-9/11 Security Policy". *Security Dialogue*, 38(2), 179-196.
- Myers, N. (1986). "The Environmental Dimension to Security Issues". *Environmentalist*, 6(4): 251-257.
- Myers, N. (1989). "Environment and Security". *Foreign Policy*, (74), 23-41.
- NATO. (14 Haziran 2021). "NATO Climate Change and Security Action Plan". https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185174.htm (erişim tarihi: 10.08.2023).
- Natorski, M. ve Surrallés, A. H. (2008). "Securitizing Moves to Nowhere? The Framing of the European Union's Energy Policy". *Journal of Contemporary European Research* 4(2): 71-89.
- Noutcheva, G. (2008). Enlargement Policy Towards Central and Eastern Europe, 1989-2007: Normative Intended. N. Tocci (Ed.), *Who Is a Normative Foreign Policy Actor?*. Centre for European Policy Studies, Brüksel, 26-31.
- O'Reilly, C. (2008). "Primetime Patriotism: News Media and the Securitization of Iraq". *Journal of Politics and Law*, 1(3): 66-72.
- Oberthür, S. ve Dupont, C. (2011). The Council, the European Council and International Climate Policy: From Symbolic Leadership to Leadership by Example. R. K. W. Wurzel ve J. Connelly (Ed.), *The European Union as a Leader in International Climate Change Politics*, Routledge, New York, 74-91.
- Oberthür, S. ve Dupont, C. (2021). "The European Union's International Climate Leadership: Towards a Grand Climate Strategy?". *Journal of European Public Policy*, 28(7), 1095-1114.
- Oberthür, S. ve Roche Kelly, C. (2008). "EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges". *The International Spectator*, 43(3): 35-50.
- Ocvirk, M. ve Guerout, C. (2024). "Plowing Under the EU Green Deal? Climate Policy and the European Parliament Elections". *Wilson Center*.

<https://www.wilsoncenter.org/article/plowing-under-eu-green-deal-climate-policy-and-european-parliament-elections> (erişim tarihi: 01.04.2024).

- Olgun, C. K. (2008). “Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği”. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 5: 66-71.
- Onuf, N. (1998). Constructivism: A User’s Manuel. Vendulka Kubalkova, Nicholas Onuf ve Paul Kowert (Ed.), *International Relations In A Constructed World*. M. E. Sharpe, New York, 58-78.
- Onuf, N. G. (1989). *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations*. University of South Carolina Press, Güney Carolina.
- Oramah, C.P., Olsen, O. E. ve Gould, A.P.K. (2021). “Assessing the Impact of the Securitization Narrative on Climate Change Adaptation in Nigeria”. *Environmental Politics*, 31(3): 487-507.
- Palancı, M. (2023). *Avrupa Birliği İçinde Yükselen Aşırı Sağ Hareketler ve Gö Politikalarının Güvenlikleştirilmesi: AfD’nin Siyasal Söylem Analizi Üzerinden Refah Milliyetiliğinin İnşası*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pauw, P., Bauer, S., Richerzhagen, C., Brandi, C. ve Schmole, H. (2014). *Different Perspectives on Differentiated Responsibilities: A State-of-the-Art Review of the Notion of Common But Differentiated Responsibilities in International Negotiations*. German Development Institute, Bonn.
- Peters, K. ve Mayhew, L. (2016). The Securitization of Climate Change: A Developmental Perspective. S. Brown ve Grävingholt, J. (Ed.), *The Securitization of Foreign Aid*. Palgrave Macmillan, Londra, 212-236.
- Petri, F., Zapletalová, V. ve Biedenkopf, K. (2023). The European Parliament: A Strong Internal Actor With External Ambitions. T. Rayner, K. Szulecki, A. J. Jordan ve S. Oberthür (Ed.), *Handbook on European Union Climate Change Policy and Politics*. Edward Elgar Publishing, Massachusetts, 53-67.
- Pollex, J. (2025). “Is it All About Distribution?-Debating the Green Deal in the European Parliament”. *Journal of European Integration*, 47(2): 217-236.
- Rajamani, L. (2017). “India’s Approach to International Law in the Climate Change Regime”. *Indian Journal of International Law*, 57(1-2): 1-23.
- Rayner, T. ve Jordan, A. (2016). Adapting to a Changing Climate: An Emerging European Union Policy?. Andrew Jordan, Dave Huitema, Harro van Asselt ve Tim Rayner (Ed.),

- Climate Change Policy in the European Union*. Cambridge University Press, Cambridge, 145-166.
- Reus-Smit, C. (2005). Constructivism. S. Burchill, A. Linklater, R. Devetak, J. Donnelly, M. Paterson, C. Reus-Smit ve J. True (Ed.), *Theories of International Relations*. Palgrave Macmillan, New York, 188-212.
- RFI. (29 Kasım 2022). “France Reboots Coal-Fired Power Plant to Boost Winter Electricity Supplies”. <https://www.rfi.fr/en/france/20221129-france-reboots-coal-fired-power-plant-to-boost-winter-electricity-supplies> (erişim tarihi: 10.06.2024).
- Risse, T. (2000). “‘Let’s Argue!’: Communicative Action in World Politics”. *International Organization*, 54(1), 1-39.
- Roberts, T. J. ve Parks, B. C. (2007). *A Climate of Injustice: Global Inequality, North-South Politics, and Climate Policy*. MIT Press, Cambridge.
- Roe, P. (2008). “Actor, Audience(s) and Emergency Measures: Securitization and the UK’s Decision to Invade Iraq”. *Security Dialogue*, 39(6): 615-635.
- Rogge, K.S., Schneider, M. ve Hoffmann, V. H. (2011). “The Innovation Impact of the EU Emission Trading System-Findings of Company Case Studies in the German Power Sector”. *Ecological Economics*, 70(3): 513-523.
- Rosencranz, A. ve Jamwal, K. (2021). “Common but Differentiated Responsibilities and Respective Capabilities: Did This Principle Ever Exist?”. *Environmental Policy and Law*, 50(4-5): 291-297.
- Ruggie, J. (1998). “What Makes the World Hang Together? Neo-Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge”. *International Organization*, 52(4): 855-885.
- Sadioğlu, U. ve Ağıralan, E. (2020). “İklim Değişikliği Çerçevesinde 25. Taraflar Konferansı (COP25)”. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1): 361-385.
- Sağsen, İ. (2017). “Uluslararası İklim Değişikliği Müzakereleri: Çevre Duyarlılığı mı Yoksa Yeni Bir Uluslararası Mücadele Alanı mı?”. *Alternatif Politika*, (9): 46-69.
- Sahu, A. K. (2019). “The Democratic Securitization of Climate Change in India”. *Asian Politics & Policy*, 11(3): 438-460.
- Saran, S. (2015) “Paris Climate Talks: Developed Countries must Do More Than Reduce Emissions”. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/environment/2015/nov/23/paris-climate-talks-developed-countries-must-do-more-than-reduce-emissions> (erişim tarihi: 10.03.2023).

- Sarkin, J. J. ve Morais, T. (2025). "The Role of the European Union's Securitisation Policies in Exacerbating the Intersectional Vulnerability of Refugees and Asylum Seekers". *The International Journal of Human Rights*, 29(2): 282-305.
- Saygı, D. (2023). *Securitization of Climate Change Induced Migration: Analysis of the European Union Discourses and Policies*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schneider, F., Kallis, G. ve Martinez-Alier, J. (2010). "Crisis or Opportunity? Economic Degrowth for Social Equity and Ecological Sustainability". *Journal of Cleaner Production*, 18(6): 511-518.
- Schreurs, M. A. (2002). *Environmental Politics in Japan, Germany and the United States*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Schreurs, M. A. ve Tiberghien, Y. (2007). "Multi-level Reinforcement: Explaining European Union Leadership in Climate Change Mitigation". *Global Environmental Politics*, 7(4): 19-46.
- Schulze, K. ve Tosun, J. (2013). "External Dimensions of European Environmental Policy: An Analysis of Environmental Treaty Ratification by Third States". *European Journal of Political Research*, 52(5): 581-607.
- Scott, S. V. (2012). "The Securitization of Climate Change in World Politics: How Close have We Come and would Full Securitization Enhance the Efficacy of Global Climate Change Policy?". *Review of European Community & International Environmental Law*, 21(3): 220-230.
- Siddi, M. (2021). "A Green Revolution? A Tentative Assessment of the European Green Deal". *International Organisations Research Journal*, 16(3): 85-107.
- Sierp, A. (2020). "EU Memory Politics and Europe's Forgotten Colonial Past". *Interventions*, 22(6): 686-702.
- Simon F. (16 Nisan 2020). "Leaked: Full List of Delayed European Green Deal Initiatives". *Euractiv*. <https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/leaked-full-list-of-delayed-european-green-deal-initiatives/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Simon, F. (19 Mart 2020). "Green Deal Facing Delays Due to Coronavirus, EU Admits". *Euroactiv*. <https://www.euractiv.com/section/eet/news/green-deal-facing-delays-due-to-coronavirus-eu-admits/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Skoczek-Wojciechowska, M. (2023). *Between Securitisation and Europeanisation? The EU as an External Energy Factor in Ukraine and Georgia*. EU Diplomacy Paper, College of Europe.

- Smith, K. (2000). "The End of Civilian Power EU: A Welcome Demise or Cause for Concern?". *The International Spectator*, 35(2): 11-28.
- Smith, M. (2020). *Uluslararası Güvenlik*. Felix Kitap, Ankara.
- South African Government. (2013). "Joint Statement Issued at the Conclusion of the 15th BASIC Ministerial Meeting on Climate Change, Cape Town, South Africa". <https://www.gov.za/news/media-statements/joint-statement-issued-conclusion-15th-basic-ministerial-meeting-climate> (erişim tarihi: 17.04.2023).
- Special Eurobarometer 513. (2021). "Climate Change". <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2273> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Special Eurobarometer 517. (2021). "Future of Europe". <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2554> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Special Eurobarometer 527. (2022). "Fairness Perceptions of the Green Transition". <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2672> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Special Eurobarometer 538. (2023). "Climate Change". <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2954> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Special Eurobarometer 542. (2023). "EU Humanitarian Aid". <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2976> (erişim tarihi: 20.01.2024).
- Sperling, J. ve Webber, M. (2019). "The European Union: Security Governance and Collective Securitisation". *West European Politics*, 42(2): 228-260.
- Sperling, J. ve Webber, M. (2020). The European Union: Security Governance and Collective Securitisation. S. Lucarelli, J. Sperling ve M. Webber (Ed.), *Collective Securitisation and Security Governance in the European Union*. Routledge, New York, 2-34.
- Stepka, M. (2022). *Identifying Security Logics in the EU Policy Discourse: The "Migration Crisis" and the EU*. Springer Nature, Cham.
- Sula, İ. E. (2021). "Güvenlikleştirme Kuramında 'Söz Edim' ve 'Pratikler': Türkçe Güvenlikleştirme Yazınında 'Yöntem' Arayışı". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37): 85-118.
- Šulović, V. (2010). "Meaning of Security and Theory of Securitization". *Belgrade Centre for Security Policy*: 1-7.
- Tabak, H. (2014). Normlar ve Uluslararası İlişkiler: Türkçe Yazın İçin Geç Kalınmış Bir Araştırma Gündemi. İ. Demir, *Türkiye'nin Dış Politikası*. Dora Yayıncılık, Bursa, 19-46.

- Tabau, A. S. ve Maljean-Dubois, S. (2010). “Non-Compliance Mechanisms: Interaction between the Kyoto Protocol System and the European Union”. *European Journal of International Law*, 21(3): 749-763.
- Tastan, K. (2022). *The Challenge of Decarbonisation and EU-Turkey Trade Relations: A Long-Term Perspective (Rapor No. 66/2022)*. SWP Comments, Berlin.
- Taşdelen, S. ve Giray, F. (2020). “Yeni Güvenlik Yaklaşımlarının Savunma Harcamaları Üzerine Etkileri: G-7, BRICS Ülkeleri ile Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(34): 273-308.
- Teasdale, A. (2016). *The Fouchet Plan: De Gaulle’s Intergovernmental Design for Europe (Rapor No. 117/2016)*. LSE, Londra.
- Teevan, C., Medinilla, A. ve Sergejeff, K. (2021). *The Green Deal in EU Foreign and Development Policy (Briefing Note, 131)*. ECDPM, Maastricht.
- The Local. (25 Şubat 2022). “Italy may Reopen Coal Plants Amid Concerns about Energy Supply, PM says”. <https://www.thelocal.it/20220225/italy-may-reopen-coal-plants-amid-concernsabout-energy-supply-pm-says/> (erişim tarihi: 10.06.2024).
- Thomas, M. D. (2017). *The Securitization of Climate Change: Australian and United States’ Military Responses*. Springer, New York.
- Torney, D. ve Cross, M. A. K. D. (2018). Environmental and Climate Diplomacy: Building Coalitions Through Persuasion. C. Adelle, K. Biedenkopf, ve D. Torney (Ed.), *European Union External Environmental Policy: Rules, Regulation and Governance Beyond Borders*. Palgrave Macmillan, 39-58.
- Trombetta, M. J. (2019). “Securitization of Climate Change in China: Implications for Global Climate Governance”. *China Quarterly of International Strategic Studies*, 5(1): 97-116.
- Tryggestad, T. L. (2010). “The UN Peacebuilding Commission and Gender: A Case of Norm Reinforcement”. *International Peacekeeping*, 17(2): 159-171.
- Tunahan, H., Karataş, A., Garip, B. ve Atakan, G. (2023). “Avrupa Yeşil Mutabakatı 55’e Uyum: Türk Lojistik Sektörü Üzerine İnceleme”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 22(1): 225-255.
- Turan, M. (2021). *Avrupa Birliği Güvenlik Odaklı Göç Politikalarının İnsan Haklarına Etkisi: Frontex’in Operasyonları ve Yapısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Tusk, D. (2014). “A United Europe Can End Russia’s Energy Stranglehold”. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/91508464-c661-11e3-ba0e-00144feabdc0> (erişim tarihi: 23.03.2023).
- Uğur, E. (2019). “Pleven Planı’ndan Yeni Elysee Antlaşması’na Eski Bir Sevda: Avrupa Ordusu”. Anka Enstitüsü. <http://ankaenstitusu.com/pleven-planindan-yeni-elysee-antlasmasina-eski-bir-sevda-avrupa-ordusu/> (erişim tarihi: 20.01.2023).
- Uğurlu, D. (2024). *Enhancing Green Partnership Between Türkiye and European Union Through the European Green Deal*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ullman, R. H. (1983). “Redefining Security”. *International Security*, 8(1): 129-153.
- Ulukent, A. N. (2010). *Avrupa Birliği Çevre Politikaları ve Türkiye*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- UNEP. (2009). *Rethinking the Economic Recovery: A Global Green New Deal*. United Nations Environment Programme, Nairobi.
- Uyduranoğlu, A., Gevrek, Z. E. ve Acar, S. (2023). “Avrupa Yeşil Mutabakatı’na Uyum Çerçevesinde Türkiye’deki İşletmelerin Emisyon Ticaretine Verdikleri Desteği Etkileyen Faktörler”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 22(1): 257-289.
- Van Schaik, L. ve Schunz, S. (2012). “Explaining EU Activism and Impact in Global Climate Politics: Is the Union a Norm-or Interest-Driven Actor?”. *Journal of Common Market Studies*, 50(1): 169-186.
- Vidal, J. (2009). “Copenhagen Climate Summit in Disarray after 'Danish Text' Leak”. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/environment/2009/dec/08/copenhagen-climate-summit-disarray-danish-text> (erişim tarihi: 10.04.2023).
- VOA. (28 Ağustos 2022). “In Germany, the Stuttering Bid to Jumpstart Coal Plants”. <https://www.voanews.com/a/6719878.html> (erişim tarihi: 10.06.2024).
- Von Homeyer, I., Oberthur, S. ve Dupont, C. (2022). “Implementing the European Green Deal during the Evolving Energy Crisis”. *Journal of Common Market Studies*, 60: 125-136.
- Von Lucke, F., Diez, T., Aamodt, S. ve Ahrens, B. (2021). *The EU and Global Climate Justice: Normative Power Caught in Normative Battles*. Routledge, New York.
- Vural, Ç. (2017). *Hindistan Örneğinde İklim Değişikliği Politikalarının Çevresel Güvenlik Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- Waever, O. (1995). Securitization and Desecuritization. R. D. Lipschutz (Ed.), *On Security*. Columbia University Press, New York, 46-86.
- Waever, O. (2000). The EU as a Security Actor: Reflections from a Pessimistic Constructivist on Post-Sovereign Security Orders. M. Kelstrup ve M. C. Williams (Ed.), *International Relations Theory and the Politics of European Integration: Power, Security and Community*. Routledge, Londra, 250-294.
- Waever, O. (2003). "Securitisation: Taking stock of a Research Programme in Security Studies." Unpublished manuscript.
- Walt, S. M. (1991). "The Renaissance of Security Studies". *International Studies Quarterly*, 35(2): 211-239.
- Waltz, K. (1979). *Theory of International Politics*. McGraw-Hill, New York.
- Warner, J. ve Boas, I. (2019). "Securitization of Climate Change: How Invoking Global Dangers for Instrumental Ends Can Backfire". *Environment and Planning C: Politics and Space*, 37(8): 1471-1488.
- Weidner, H. ve Mez, L. (2008). "German Climate Change Policy: A Success Story with Some Flaws". *The Journal of Environment & Development*, 17(4): 356-378.
- Wendt, A. (1987). "The Agent-Structure Problem in International Relations Theory". *International Organization*, 41(3): 335-370.
- Wendt, A. (1992). "Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics". *International Organization*, 46(2): 391-425.
- Wendt, A. (1994). "Collective Identity Formation and the International State". *The American Political Science Review* 88(2): 384-396.
- Wendt, A. (1995). "Constructing International Politics". *International Security*, 20(1): 71-81.
- Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Wiener, A. (2007). "Contested Meanings of Norms: A Research Framework". *Comparative European Politics*, 5: 1-17.
- Williams, M. C. (2003). "Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics". *International Studies Quarterly*, 47(4): 526.
- Wolfers, A. (1952). "National Security as an Ambiguous Symbol". *Political Science Quarterly*, 67(4): 481-502.
- Wolff, G. B. (27 Kasım 2019). "Why Border Carbon Adjustment is Important for Europe's Green Deal". *Bruegel*. <https://www.bruegel.org/comment/why-border-carbon-adjustment-importanteuropes-green-deal> (erişim tarihi: 20.01.2023).

- Wu, F. (2012). "Sino-Indian Climate Cooperation: Implications for the International Climate Change Regime". *Journal of Contemporary China*, 21(77), 827-843.
- Wurzel, R. K. W. (2021). The Council, European Council and Member States. A. Jordan ve V. Gravey (Ed.), *Environmental Policy in the EU: Actors, Institutions and Processes*. Routledge, New York, 75-92.
- Wurzel, R. K. W. ve Connelly, J. (2011). Introduction: European Union Political Leadership in International Climate Change Politics. R. K. W. Wurzel ve J. Connelly (Ed.), *The European Union as a Leader in International Climate Change Politics*. Routledge, New York, 3-20.
- Wurzel, R. K. W., Liefferink, D. ve Connelly, J. (2017). Introduction: European Union Climate Leadership. R. K. W. Wurzel, J. Connelly ve D. Liefferink (Ed.), *The European Union in International Climate Change Politics: Still Taking a Lead?*. Routledge, Londra, 3-19.
- Wurzel, R. K. W., Liefferink, J. D. ve Di Lullo, M. (2019). "The European Council, Council and Member States: Changing Environmental Leadership Dynamics in the European Union". *Environmental Politics*, 28(2): 248-270.
- Yaman, K. ve Gül, M. (2018). "Kuruluşundan Günümüze Avrupa Birliği'nin Çevre Politikası". *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2(2): 198-217.
- Yiğittepe, L. (2017). "Avrupa Birliği'nde Güvenlik Politikaları". *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7): 12-27.
- Yiğittepe, L. (2022). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik: Kavramsal Analiz ve Teorik Yaklaşımlar* (2. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Zehfuss, M. (2004). *Constructivism in International Relations: The Politics of Reality* (2nd ed.). Cambridge University Press, Cambridge.
- Zuma, J. (2009). "Address by President of the Republic of South Africa, Dr Jacob Zuma, at the United Nations Climate Change conference, Copenhagen". Republic of South Africa. <https://www.gov.za/news/speeches/address-president-republic-south-africa-dr-jacob-zuma-united-nations-climate-change> (erişim tarihi: 17.10.2024).
- Zurlini, G. ve Müller, F. (2008). Environmental Security. E. Jørgensen ve D. Fath (Ed.), *Encyclopedia of Ecology*. Elsevier, Oxford, 1350-1356.
- Zwolski, K. ve Kaunert, C. (2011). "The EU and Climate Security: A Case of Successful Norm Entrepreneurship?". *European Security*, 20(1): 21-43.

EK 1 ÇALIŞMANIN VERİ SETİ

Belge Numarası	Belge Tarihi	Belge Sahibi	Belge Türü	Başlık
Belge 1	11 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The European Green Deal sets out how to make Europe the first climateneutral continent by 2050, boosting the economy, improving people's health and quality of life, caring for nature, and leaving no one behind
Belge 2	11 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Climate change: The EIB finances one of the largest solar plants in Spain
Belge 3	11 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Semester Autumn Package: Creating an economy that works for people and the planet
Belge 4	11 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	The European Green Deal: Questions & Answers
Belge 5	11 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Haberler	The European Green Deal – our new growth strategy: Op-ed by Commission President von der Leyen
Belge 6	11 Aralık 2019	Frans Timmermans	Konuşmalar	Closing statement by Frans Timmermans, Executive Vice-President of the European Commission
Belge 7	11 Aralık 2019	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen in the Plenary of the European Parliament at the debate on the European Green Deal
Belge 8	12 Aralık 2019	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Speech by Commissioner Kyriakides at the Food Waste Conference: "Time's up for Food Waste! Setting the EU Action Agenda Towards 2030"
Belge 9	13 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Haberler	Turning challenge into opportunity on the course to becoming the first climate-neutral continent

Belge 10	13 Aralık 2019	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Commissioner Kyriakides at the "smarter rules for safer food and plant health" conference
Belge 11	13 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Italy: EIB supports Acsm Agam multi-utility under Investment Plan for Europe
Belge 12	15 Aralık 2019	Frans Timmermans	Açıklamalar	Closing statement by the Finnish Presidency and the European Commission on behalf of the EU and its Member States at COP25
Belge 13	17 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	European Semester: The Autumn Package explained
Belge 14	17 Aralık 2019	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the press conference on the European Semester Autumn Package
Belge 15	18 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Sustainable finance: Commission welcomes deal on an EUwide classification system for sustainable investments (Taxonomy)
Belge 16	18 Aralık 2019	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen in the Plenary of the European Parliament at the debate on the conclusions of the European Council meeting of 12 and 13 December 2019
Belge 17	18 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: political agreement on an EU-wide classification system for sustainable investments (Taxonomy)
Belge 18	20 Aralık 2019	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius: speech at the Environment Council, 19th December 2019
Belge 19	20 Aralık 2019	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Autumn 2019 Standard Eurobarometer: immigration and climate change remain main concerns at EU level
Belge 20	8 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the London School of Economics on 'Old friends, new beginnings: building another future for the EU-UK partnership'
Belge 21	8 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen: Time for the EU and the UK to build a new future together

Belge 22	8 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at Die Welt Economic Summit
Belge 23	8 Ocak 2020	Ursula von der Leyen and Boris Johnson	Açıklamalar	Readout of the meeting between President Ursula von der Leyen and Prime Minister Boris Johnson
Belge 24	9 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission steps up protection of European intellectual property in global markets
Belge 25	9 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Italy, Investment Plan for Europe: EIB finances new trains of Naples Circumvesuviana network
Belge 26	9 Ocak 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Remarks by Michel Barnier at the European Commission Representation in Sweden
Belge 27	10 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with Andrej Plenković, Prime Minister of Croatia
Belge 28	13 Ocak 2020	Kadri Simson	Açıklamalar	Remarks by Commissioner Simson during the Atlantic Council panel on geopolitics and energy security
Belge 29	14 Ocak 2020	Paolo Gentiloni	Açıklamalar	Statement by Commissioner Gentiloni at the press conference on the European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism
Belge 30	14 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	A Strong Social Europe for Just Transitions
Belge 31	14 Ocak 2020	Frans Timmermans ve Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Plenary remarks by Executive Vice-Presidents Timmermans and Dombrovskis on the European Green Deal Investment Plan and the Just Transition Mechanism
Belge 32	14 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained
Belge 33	14 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism

Belge 34	14 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission presents first reflections on building a strong social Europe for just transitions
Belge 35	14 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	State aid: Commission invites comments on revised EU Emission Trading System State aid Guidelines
Belge 36	15 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Remarks by President von der Leyen at the joint press point with Leo Varadkar, Taoiseach of Ireland
Belge 37	15 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the dinner hosted by Leo Varadkar, Taoiseach of Ireland
Belge 38	16 Ocak 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	"Refreshing Transatlantic Relations": Keynote Address by Commissioner Phil Hogan at Centre for Strategic and International Studies (CSIS), Washington DC
Belge 39	17 Ocak 2020	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech by Commissioner Ferreira at the National Development Conference, Greece
Belge 40	20 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU humanitarian budget for 2020 to help people in over 80 countries
Belge 41	20 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB and BBVA provide €600m to support SMEs
Belge 42	20 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Opening speech by President von der Leyen at the World Economic Forum
Belge 43	21 Ocak 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Space: grasping opportunities and building synergies
Belge 44	21 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Social Dialogue: EVP's speech at the EUROCHAMBRES reception
Belge 45	22 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Keynote speech by President von der Leyen at the World Economic Forum
Belge 46	22 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	In Davos, von der Leyen calls for global cooperation based on fairness and respect

Belge 47	22 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Shaping the Conference on the Future of Europe – Questions and Answers
Belge 48	22 Ocak 2020	Thierry Breton	Konuşmalar	12th Annual Space Conference - Closing speech
Belge 49	22 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Shaping the Conference on the Future of Europe
Belge 50	22 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Africa-Europe Alliance: Four new financial guarantees worth €216 million signed under the EU External Investment Plan
Belge 51	23 Ocak 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Opening remarks from Commissioner Simson at the ITRE Committee - "The energy-related elements of the European Green Deal 2020 energy policy priorities"
Belge 52	23 Ocak 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Dubravka Šuica at the College Read-Out: Commission's proposal for the Conference on the Future of Europe
Belge 53	24 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Investment Plan: Commuters in Hungary to enjoy safer, more comfortable, and eco-friendly buses as EIB lends €47m to Volán
Belge 54	24 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the United Kingdom's withdrawal from the European Union on 31 January 2020
Belge 55	27 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	European Parliament: Opening statement at the Economic Dialogue by EVP Dombrovskis on the Autumn Fiscal Package of the 2020 European Semester
Belge 56	27 Ocak 2020	Michel Barnier	Konuşmalar	Speech by Michel Barnier at the William J. Clinton Leadership Institute
Belge 57	28 Ocak 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice President Timmermans' remarks at the Conference on the first European Climate Law
Belge 58	28 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission and International Monetary Fund strengthen cooperation to support sustainable development
Belge 59	28 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the Conference on implementing the European Green Deal: Financing the Transition
Belge 60	29 Ocak 2020	Virginijus	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius keynote speech at conference

		Sinkevičius		on "Sustainable Oceans for the future: a call for Green Blue Deal"
Belge 61	29 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Solvency II Review: keynote speech by EVP Dombrovskis
Belge 62	29 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission 2020 Work Programme: An ambitious roadmap for a Union that strives for more
Belge 63	29 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen in the Plenary of the European Parliament at the debate on the Withdrawal Agreement
Belge 64	30 Ocak 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	State aid and a green, digital future
Belge 65	30 Ocak 2020	Věra Jourová	Konuşmalar	Opening speech of Vice-President Věra Jourová at the conference "Disinfo Horizon: Responding to Future Threats"
Belge 66	31 Ocak 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	A new dawn for Europe: Joint op-ed by President von der Leyen, President Michel and President Sassoli
Belge 67	31 Ocak 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis in Rome at the conference 'Creating Growth Opportunities for Italian Companies and Savers'
Belge 68	31 Ocak 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Speech by Commissioner Kyriakides-Workshop on sustainable food
Belge 69	31 Ocak 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Joint press statement by President von der Leyen with President Sassoli and President Michel on the withdrawal of the United Kingdom from the European Union
Belge 70	3 Şubat 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Shaping a digital future for Europe
Belge 71	3 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions & Answers on the draft negotiating directives for a new partnership with the United Kingdom
Belge 72	4 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission and European Investment Fund launch €75 million BlueInvest Fund
Belge 73	4 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions & Answers: Europe's Beating Cancer Plan: Let's strive for more
Belge 74	4 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen focuses on prevention, research and equal access, launching consultations on Europe's Beating Cancer Plan
Belge 75	4 Şubat 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius Speech at BlueInvest Day, Brussels, 04 February
Belge 76	5 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission presents review of EU economic governance and launches debate on its future

Belge 77	6 Şubat 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	Keynote address by Commissioner Phil Hogan at the Centre for European Reform
Belge 78	6 Şubat 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at Sciences Po in Paris
Belge 79	10 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Rewarding excellence in sustainable development journalism: Apply today for the 2020 Lorenzo Natali Media Prize
Belge 80	11 Şubat 2020	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Plenary remarks by Commissioner Jutta Urpilainen on the Oral Question on the New Comprehensive EU-Africa strategy
Belge 81	11 Şubat 2020	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	European Parliament: Opening statement by EVP Dombrovskis on ECB annual report
Belge 82	12 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	February infringements package: key decisions
Belge 83	12 Şubat 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at a Hearings before the Committee on EU Affaires of Assemblée Nationale, Paris, February, 2020
Belge 84	12 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen in the Plenary of the European Parliament at the debate on the special meeting of the European Council of 20 February 2020 on the Multiannual Financial Framework
Belge 85	12 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen on EU long-term budget: our opportunity to make Europe fit for the future
Belge 86	13 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Winter 2020 Economic Forecast: Offsetting forces confirm subdued growth
Belge 87	13 Şubat 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Keynote Speech by Vice-President Maroš Šefčovič at the Munich European Conference during the European Dinner
Belge 88	14 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: Future ACP-EU Partnership

Belge 89	15 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Laudatio by President von der Leyen on the awarding of the 2020 Ewald von Kleist Prize to the United Nations at the Munich Security Conference
Belge 90	17 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU invests more than €100 million in new LIFE Programme projects to promote a green and climate-neutral Europe
Belge 91	17 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Q&A - LIFE Integrated Projects
Belge 92	19 Şubat 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the IFRS Foundation conference “Financial reporting: remaining relevant in a changing environment”
Belge 93	19 Şubat 2020	Janez Lenarčič	Konuşmalar	Video address by Commissioner for Crisis Management Janez Lenarčič at the Launch of the Global Humanitarian Overview (GHO)
Belge 94	19 Şubat 2020	Janez Lenarčič	Konuşmalar	Introductory speech by Commissioner Janez Lenarčič in front of DEVE Committee of the European Parliament
Belge 95	19 Şubat 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius keynote speech at European Shipping week, European Network of Maritime Clusters
Belge 96	19 Şubat 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	European Parliamentary Week: Speech on Sustainable Europe Investment Plan by EVP Dombrovskis
Belge 97	19 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Shaping Europe's digital future: Commission presents strategies for data and Artificial Intelligence
Belge 98	19 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Shaping Europe's digital future: op-ed by Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Belge 99	20 Şubat 2020	Adina Vălean	Konuşmalar	Speech by Commissioner Vălean at the TRAN Committee - European Parliament
Belge 100	20 Şubat 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech at the plenary session of the European Economic and Social Committee in Brussels
Belge 101	20 Şubat 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the annual reception of the European Bank for Reconstruction and Development
Belge 102	21 Şubat 2020	Adina Vălean	Konuşmalar	Closing Speech at the ESW2020 Flagship Conference

Belge 103	21 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel, following the Special European Council, 20-21 February 2020
Belge 104	25 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Future EU-UK Partnership: Question and Answers on the negotiating directives
Belge 105	26 Şubat 2020	Paolo Gentiloni	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Gentiloni at the press conference on the European Semester Winter Package
Belge 106	26 Şubat 2020	Michel Barnier	Konuşmalar	Speech by Michel Barnier to the students at ESCP Europe: Cooperation in the Age of Brexit
Belge 107	26 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	European Semester: The Winter Package explained
Belge 108	26 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Winter Package puts competitive sustainability at the heart of the European Semester
Belge 109	27 Şubat 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Altum and EIB join forces for energy efficiency investments in Latvia
Belge 110	27 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Opening statement by President von der Leyen at the 10th EU-AU Commission-to-Commission meeting plenary session
Belge 111	27 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with Moussa Faki, Chairperson of the African Union Commission, following the 10th EU-AU Commission-to-Commission meeting plenary session
Belge 112	29 Şubat 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	10th African Union Commission – European Commission Meeting - Joint Communique
Belge 113	2 Mart 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Keeping the EU competitive in a green and digital world
Belge 114	3 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission launches global coalition for biodiversity
Belge 115	3 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Protecting the environment – Eurobarometer survey
Belge 116	3 Mart 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Afore 4th FinTech and Regulation conference
Belge 117	3 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	New Eurobarometer Survey: Protecting the environment and climate is important for over 90% of European citizens

Belge 118	4 Mart 2020	Helena Dalli	Açıklamalar	Statement by Commissioner Dalli: "A Union of Equality"
Belge 119	4 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Committing to climate-neutrality by 2050: Commission proposes European Climate Law and consults on the European Climate Pact
Belge 120	4 Mart 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Press remarks by President von der Leyen on the occasion of the adoption of the European Climate Law
Belge 121	4 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers on the European Climate Law and Climate Pact
Belge 122	4 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Görüşme Özetleri	College read-out on the European Climate Law by Executive Vice-President Frans Timmermans
Belge 123	5 Mart 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Keynote speech by President von der Leyen at the BusinessEurope Day 2020
Belge 124	5 Mart 2020	Paolo Gentiloni	Konuşmalar	"Making Tax Work For All": Speech by Commissioner Paolo Gentiloni at the European Policy Centre on the Commission's priorities for EU taxation policy
Belge 125	5 Mart 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Technology with purpose
Belge 126	5 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Gender Equality Strategy: Striving for a Union of equality
Belge 127	6 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	A Union that strives for more: the first 100 days
Belge 128	6 Mart 2020	Helena Dalli	Açıklamalar	Statement by the European Commission ahead of International Women's Day 2020
Belge 129	7 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	"Move fast, build to last: Europe's new generation" - op-ed by Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Belge 130	9 Mart 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Remarks by President von der Leyen at the press conference on the first 100 days of her mandate
Belge 131	9 Mart 2020	Jutta Urpilainen ve Josep Borrell	Açıklamalar	Remarks by HR/VP Josep Borrell and Commissioner for International Partnerships Jutta Urpilainen at the press conference on the Joint Communication towards a Comprehensive Strategy with Africa
Belge 132	9 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve	Questions and Answers: Towards a Comprehensive Strategy with

			Yanıtlar	Africa
Belge 133	9 Mart 2020	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Urpilainen at the press conference on the Joint Communication towards a Comprehensive Strategy with Africa
Belge 134	9 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU paves the way for a stronger, more ambitious partnership with Africa
Belge 135	10 Mart 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Remarks on the MFF European Council in the European Parliament
Belge 136	10 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Making Europe's businesses future-ready: A new Industrial Strategy for a globally competitive, green and digital Europe
Belge 137	10 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions & Answers: European Industrial Strategy Package
Belge 138	11 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Changing how we produce and consume: New Circular Economy Action Plan shows the way to a climate-neutral, competitive economy of empowered consumers
Belge 139	11 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and Answers: A New Circular Economy Action Plan for a Cleaner and More Competitive Europe
Belge 140	12 Mart 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Official Opening of the Startup City Cluj-Napoca and Launch of the European Capital of Innovation Awards 2020
Belge 141	18 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Q&A: The Eastern Partnership policy beyond 2020
Belge 142	23 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The EU's outermost regions: strengthened partnership bears fruit
Belge 143	25 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Human Rights and Democracy: striving for dignity and equality around the world
Belge 144	25 Mart 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Q&A: The EU Action Plan for Human Rights and Democracy
Belge 145	1 Nisan 2020	Frans Timmermans	Açıklamalar	Statement by Frans Timmermans, Executive Vice-President for the European Green Deal, on the announcement to postpone the COP26
Belge 146	22 Nisan 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Introductory remarks by Frans Timmermans at the European Parliament's ENVI Committee meeting on 21st of April 2020

Belge 147	24 Nisan 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Bloomberg EU Policy Series 2020: 'Building Economic Resilience and Recovery'
Belge 148	24 Nisan 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Press statement by Michel Barnier following the second round of future relationship negotiations with the United Kingdom
Belge 149	28 Nisan 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU and Mexico conclude negotiations for new trade agreement
Belge 150	7 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission supports Member States in their transition to a climate-neutral economy
Belge 151	9 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Europe must emerge stronger from this crisis: Joint op-ed by President Sassoli, President Michel and President von der Leyen
Belge 152	11 Mayıs 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at Ocean Governance Stakeholder Forum
Belge 153	11 Mayıs 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Kyriakides during an exchange of views on COVID-19 with the European Parliament Committee on Agriculture and Rural Development
Belge 154	12 Mayıs 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at ENVI Committee
Belge 155	13 Mayıs 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the new MFF, own resources and the Recovery Plan
Belge 156	13 Mayıs 2020	Virginijus Sinkevičius	Açıklamalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius statement on the final adoption by the European Parliament of the Water Reuse Regulation
Belge 157	15 Mayıs 2020	Michel Barnier	Konuşmalar	Remarks by Michel Barnier following Round 3 of negotiations for a new partnership between the European Union and the United Kingdom
Belge 158	20 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commissioner Virginijus Sinkevičius statement at press conference on Biodiversity Strategy
Belge 159	20 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Reinforcing Europe's resilience: halting biodiversity loss and building a healthy and sustainable food system
Belge 160	20 Mayıs 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Remarks delivered by Commissioner Kyriakides at the Press Conference on the adoption of the Biodiversity Strategy and the

				Farm to Fork Strategy
Belge 161	20 Mayıs 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Remarks delivered by Commissioner Sinkevičius at the Press Conference on the adoption of the Biodiversity Strategy and the Farm to Fork Strategy
Belge 162	20 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: Farm to Fork Strategy - building a healthy and fully sustainable food system
Belge 163	20 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: EU Biodiversity Strategy for 2030 - Bringing nature back into our lives
Belge 164	20 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	European Semester: The Spring Package explained
Belge 165	26 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Joint press release: Japan-EU Leaders' meeting
Belge 166	27 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Investment Plan: first EIB support for solar energy project in Poland
Belge 167	27 Mayıs 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the EU Recovery package
Belge 168	27 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the MFF and Next Generation EU
Belge 169	28 Mayıs 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Simson during the Bruegel Webinar on (Em)Powering the Recovery
Belge 170	28 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission proposes a public loan facility to support green investments together with the European Investment Bank
Belge 171	28 Mayıs 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	EU budget for recovery: Questions and answers on the Just Transition Mechanism
Belge 172	28 Mayıs 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Opening Remarks by Executive Vice-President Frans Timmermans at the Press Conference on a Green and Just Recovery
Belge 173	29 Mayıs 2020	Thierry Breton	Konuşmalar	Introductory speech of Commissioner Breton-Space Council
Belge 174	2 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: the EU budget for external action in the next Multiannual Financial Framework
Belge 175	2 Haziran 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at Post-Covid Green Deal Technology Powered Recovery in Europe Webinar
Belge 176	2 Haziran 2020	Janez Lenarčič	Açıklamalar	Statement by Commissioner for Crisis Management Janez Lenarčič

				at the press conference on sectoral MFF 2021– 2027 proposal by the European Commission
Belge 177	2 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: resceU and Humanitarian Aid under the new MFF
Belge 178	4 Haziran 2020	Janusz Wojciechowski	Konuşmalar	Speech by Commissioner Wojciechowski the link between CAP reform and Green Deal, at the European Parliament
Belge 179	4 Haziran 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	EU-US: Speech by EVP Dombrovskis at the Town Hall virtual meeting with American Chamber of Commerce to the EU
Belge 180	5 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Forest fires: Commission adds planes to resceU fleet to prepare for summer
Belge 181	5 Haziran 2020	Michel Barnier	Konuşmalar	Statement by Michel Barnier following Round 4 of negotiations for a new partnership between the European Union and the United Kingdom
Belge 182	9 Haziran 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	Introductory statement by Commissioner Phil Hogan at informal meeting of EU Trade Ministers
Belge 183	9 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU backs Norrsken VC Fund for social and environmental investments
Belge 184	11 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	2020 Blue Economy Report: Blue sectors contribute to the recovery and pave way for EU Green Deal
Belge 185	15 Haziran 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Kyriakides at the EU Platform on Food Losses and Food Waste
Belge 186	16 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission kicks off major EU trade policy review
Belge 187	16 Haziran 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at the Committee of Regions ENVE Committee virtual meeting
Belge 188	16 Haziran 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius keynote speech at the “Plastic Recycling in Practice” conference organise by the Rhineland-Palatinate Region

Belge 189	16 Haziran 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Virginijus Sinkevičius speech at Virtual Ocean Dialogues – Friends of the Ocean
Belge 190	18 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Sustainable Finance: Commission welcomes the adoption by the European Parliament of the Taxonomy Regulation
Belge 191	19 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission reports on 2019 European elections: fostering European debates and securing free and fair elections
Belge 192	22 Haziran 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the EU Youth Energy Day
Belge 193	22 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Coronavirus response: EU Humanitarian Air Bridge supports Burkina Faso
Belge 194	22 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-China Summit: Defending EU interests and values in a complex and vital partnership
Belge 195	22 Haziran 2020	Paolo Gentiloni	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Gentiloni on EU progress towards the Sustainable Development Goals
Belge 196	22 Haziran 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel, following the EU-China Summit videoconference
Belge 197	23 Haziran 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Press remarks by Commissioner Sinkevičius following the meeting of environment ministers
Belge 198	23 Haziran 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the 2020 Awards Ceremony of EU Sustainable Energy Week (EUSEW)
Belge 199	23 Haziran 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the EU Sustainable Energy Week's high-level session with the IEA on the energy transition towards climate neutrality
Belge 200	23 Haziran 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Commissioner Simson at the Opening Ceremony of the EU Sustainable Energy Week (EUSEW)
Belge 201	24 Haziran 2020	Johannes Hahn	Açıklamalar	Commissioner Hahn's opening statement in the European Parliament BUDG Committee on the Draft Budget 2021
Belge 202	24 Haziran 2020	Johannes Hahn	Konuşmalar	Opening statement by Commissioner Hahn in the European Parliament BUDG Committee on the Draft EU Budget 2021
Belge 203	25 Haziran 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the 18th Annual European Financial Services Conference (Forum

				Europe)
Belge 204	25 Haziran 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the EU Sustainable Energy Week's session on Women in the Energy Transition
Belge 205	26 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Green recovery: EIB finances the largest solar project in Andalusia, Spain
Belge 206	26 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Investment Plan for Europe: EIB finances Austrian wind farms of Windkraft Simonsfeld
Belge 207	26 Haziran 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech at the European Policy Centre (EPC) online event on foresight, and more specifically on 'How to boost EU resilience in the Covid-crisis aftermath'
Belge 208	29 Haziran 2020	Frans Timmermans, Elisa Ferreira ve Kadri Simson	Konuşmalar	Speeches by EVP Timmermans, Commissioner Ferreira and Commissioner Simson at the Just Transition Platform Launch Event
Belge 209	29 Haziran 2020	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech by Commissioner Ferreira on the Just Transition Platform online launch event
Belge 210	30 Haziran 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Keynote speech by Vice-President Šuica at the General Assembly of Eurochild
Belge 211	30 Haziran 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Joint press release: Republic of Korea - EU Leaders' video conference meeting
Belge 212	1 Temmuz 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the EIB-ESM Capital Markets Seminar
Belge 213	1 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience
Belge 214	1 Temmuz 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	Extracts from Commissioner Phil Hogan's remarks at European-American Chamber of Commerce event on Transatlantic Leadership Post-Covid
Belge 215	2 Temmuz 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with Angela Merkel, Federal Chancellor of Germany, on the beginning of the German Presidency of the Council of the EU
Belge 216	2 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Next six months crucial for the EU, says von der Leyen at the start of the German Presidency of the Council of the EU

Belge 217	2 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	July infringements package: key decisions
Belge 218	6 Temmuz 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	Introductory remarks by Commissioner Phil Hogan at the European Parliament's INTA Committee meeting
Belge 219	7 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU, Canada and China co-host international meeting on climate cooperation and a sustainable economic recovery
Belge 220	7 Temmuz 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Opening Remarks by Frans Timmermans at virtual Ministerial meeting on Climate Action
Belge 221	8 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: An EU Strategy for Energy System Integration
Belge 222	8 Temmuz 2020	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner Urpilainen at the 2020 High-level Political Forum (HLPF) opening session titled “Launching the decade of action at a time of crisis: Keeping the focus on the SDGs while combatting COVID-19”
Belge 223	8 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Time to act together: Von der Leyen at the European Parliament July plenary
Belge 224	8 Temmuz 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the presentation of the programme of activities of the German Presidency of the Council of the EU
Belge 225	8 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission and World Bank Group agree to strengthen development Bank Group renewal cooperation
Belge 226	10 Temmuz 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the ECOFIN press conference
Belge 227	14 Temmuz 2020	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the Opening of the OECD-LAC Virtual Social Inclusion Ministerial Summit, Informality and Social Inclusion in the Times of COVID-19
Belge 228	15 Temmuz 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel, following the EU-India Summit videoconference
Belge 229	16 Temmuz 2020	Phil Hogan	Konuşmalar	Speech by Commissioner Phil Hogan at Wallonian Parliament
Belge 230	20 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Arctic policy: EU opens consultation on the future approach

Belge 231	23 Temmuz 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Press statement by Michel Barnier following Round 6 of the negotiations for a new partnership between the European Union and the United Kingdom
Belge 232	23 Temmuz 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the conclusions of the Special European Council meeting of 17-21 July 2020
Belge 233	28 Temmuz 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Ceremony for the beginning of the assembly of the ITER project
Belge 234	30 Temmuz 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Opening speech by Commissioner Mariya Gabriel at the UNAIDS HIEx Annual Event
Belge 235	30 Temmuz 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Opening Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the First meeting of the European Union and African Union Research and Innovation Ministers
Belge 236	30 Temmuz 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Opening speech by Commissioner Mariya Gabriel at the All-Atlantic Ocean Research Forum
Belge 237	31 Temmuz 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-Vietnam trade agreement enters into force
Belge 238	18 Ağustos 2020	Janez Lenarčič ve Josep Borrell	Açıklamalar	Statement by the High Representative/Vice-President Josep Borrell and Commissioner for Crisis Management Janez Lenarčič on World Humanitarian Day 2020
Belge 239	21 Ağustos 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Remarques de Michel Barnier suite au septième round de négociations sur un futur partenariat entre l'Union européenne et le Royaume-Uni
Belge 240	28 Ağustos 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Fishing opportunities in the Baltic Sea for 2021: improving long-term sustainability of stocks
Belge 241	1 Eylül 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Frans Timmermans on the European Green Deal as a growth strategy at the Bruegel Annual Meetings
Belge 242	2 Eylül 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Keynote Address by Michel Barnier at the Institute of International and European Affairs
Belge 243	3 Eylül 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Frans Timmermans in discussion panel at the Katowice European Economic Congress
Belge 244	4 Eylül 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Opening speech of Commissioner Mariya Gabriel at the High Level

				Conference Cities Design and Innovation, Umea
Belge 245	4 Eylül 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the International Scientific Conference of the Dynamic Project, Bulgaria
Belge 246	4 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Green Deal: Commission prepares new initiatives to boost the organic farming sector
Belge 247	4 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers - European Green Deal: Commission prepares new initiatives to boost the organic farming sector
Belge 248	7 Eylül 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Speech by Commissioner Várhelyi at the Forum on Western Balkans organised by Konrad Adenauer Stiftung: THE FUTURE OF ENLARGEMENT FROM A EUROPEAN PERSPECTIVE
Belge 249	8 Eylül 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the First World Solar Technology Summit
Belge 250	8 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Tackling pollution and climate change in Europe will improve health and well-being, especially for the most vulnerable
Belge 251	9 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: The first annual Strategic Foresight Report - towards a more resilient Europe
Belge 252	10 Eylül 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Olivér Várhelyi at the hearing on the EU Neighbourhood and Enlargement policies at the Committee on Foreign and EU Affairs of the Italian Chamber of Deputies Rome
Belge 253	10 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Urban waste water: 10th Report on Implementation
Belge 254	11 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Coronavirus global response: EU Humanitarian Air Bridge to Peru and €30.5 million for Latin America and the Caribbean
Belge 255	12 Eylül 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the informal ECOFIN press conference
Belge 256	14 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-China Leaders' Meeting: Upholding EU values and interests at the highest level
Belge 257	14 Eylül 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Chancellor Merkel, following the EU-China leaders' meeting via video conference
Belge 258	14 Eylül 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	EU Trade: Speech by EVP Dombrovskis at BusinessEurope event "EU-US: How to build a positive agenda"

Belge 259	15 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB supports affordable housing in the city of Szczecin
Belge 260	16 Eylül 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	State of the Union Address by President von der Leyen at the European Parliament Plenary
Belge 261	17 Eylül 2020	Frans Timmermans ve Kadri Simson	Konuşmalar	Opening remarks by EVP Timmermans and Commissioner Simson at the press conference on the 2030 climate target plan
Belge 262	17 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Green Deal Call: €1 billion investment to boost the green and digital transition
Belge 263	17 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	State of the Union: Questions & Answers on the 2030 Climate Target Plan
Belge 264	17 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: Commission presents next steps for €672.5 billion Recovery and Resilience Facility in 2021 Annual Sustainable Growth Strategy
Belge 265	18 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	State of the Union: Commission sets out new ambitious mission to lead on supercomputing
Belge 266	18 Eylül 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Margrethe Vestager on the Digital Package
Belge 267	20 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	Let's make change happen: op-ed article by Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Belge 268	21 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	State of the Union: Commission adopts revised EU Emission Trading System State aid Guidelines
Belge 269	22 Eylül 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech – “Dialogue on the Future of Europe: how to build a more effective and genuinely strong Union?”
Belge 270	22 Eylül 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech at EESC Annual meeting
Belge 271	22 Eylül 2020	Helena Dalli	Konuşmalar	Speech at Webinar organised by EP Intergroup on Children's Rights and the Anti-Racism and Diversity Intergroup
Belge 272	22 Eylül 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Virtual 11th Clean Energy Ministerial Meeting
Belge 273	22 Eylül 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	SPEECH BY COMMISSIONER SIMSON AT THE VIRTUAL 11TH CLEAN ENERGY MINISTERIAL MEETING
Belge 274	22 Eylül 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	The Green Deal and competition policy

Belge 275	28 Eylül 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech at German Presidency Online-Conference “Strengthening Older People's Rights in Times of Digitalisation – Lessons learned from Covid-19”
Belge 276	28 Eylül 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Keynote speech at the opening session on ‘Europe, Corona and Democracy – Dangers and Chances’, Salzburg Europe Summit
Belge 277	28 Eylül 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Opening speech at a Policy Lab on the Future of Europe organised by the Club de Madrid
Belge 278	29 Eylül 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech by Vice-President Šefčovič at the launch of the European Raw Materials Alliance
Belge 279	29 Eylül 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen on the Recovery Plan and Resilience at the Fundação Champalimaud
Belge 280	30 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	A new European Research Area: Commission sets new plan to support green and digital transition and EU recovery
Belge 281	30 Eylül 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Achieving a European Education Area by 2025 and resetting education and training for the digital age
Belge 282	1 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius opening speech at Informal ENVI Council
Belge 283	1 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius closing speech at Informal ENVI Council
Belge 284	1 Ekim 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Eurogas Annual Conference
Belge 285	2 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at Youth4Ocean Forum - Empowering European Youth to make a difference for the ocean
Belge 286	2 Ekim 2020	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	European Parliament: EVP Dombrovskis speech at the hearing for the Commissioner-Designate for Trade
Belge 287	2 Ekim 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech for the Communities for Future launch event
Belge 288	2 Ekim 2020	Michel Barnier	Açıklamalar	Statement by Michel Barnier following Round 9 of negotiations for a new partnership between the European Union and the United Kingdom
Belge 289	2 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at the first meeting of the Multi-stakeholder platform on protecting and restoring the world's forests
Belge 290	5 Ekim 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	A sustainable future for European industry

Belge 291	6 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Joint statement following the 22nd EU-Ukraine Summit
Belge 292	6 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Görüşme Özetleri	Readout of the college meeting and press conference by Commissioner Olivér Várhelyi on the Enlargement Package 2020 and the Economic and Investment Plan for the Western Balkans
Belge 293	6 Ekim 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech by Vice-President Maroš Šefčovič at the Joint debate on European Council meetings of 1-2 October and of 15-16 October 2020, European Parliament Plenary
Belge 294	6 Ekim 2020	Olivér Várhelyi	Açıklamalar	Press conference by Commissioner Olivér Várhelyi on the Enlargement Package 2020 and the Economic and Investment Plan for the Western Balkans
Belge 295	6 Ekim 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Olivér Várhelyi at the European Parliament AFET Committee – Presentation of the Economic and Investment plan for the Western Balkans and the 2020 Enlargement package
Belge 296	7 Ekim 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Empress Theophano Prize award ceremony
Belge 297	7 Ekim 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Address by Commissioner Olivér Várhelyi in the Parliament of North Macedonia
Belge 298	8 Ekim 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Wirtschaftsrat Deutschland, 18th Convention on Energy and Environmental Policy
Belge 299	8 Ekim 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President's Šuica's speech at Opening Session of the Nantes Innovation Forum
Belge 300	12 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at Outermost Regions 2020 Forum
Belge 301	12 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Kick-off of the Outermost Regions Forum with Commissioners Ferreira, Breton and Sinkevičius
Belge 302	13 Ekim 2020	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Opening remarks at the press conference following General Affairs Council in Luxembourg
Belge 303	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Main messages from the Tripartite Social Summit
Belge 304	14 Ekim 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Keynote speech to the 16th World Congress on public health

Belge 305	14 Ekim 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Press statement by President von der Leyen on the New European Bauhaus
Belge 306	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Reducing greenhouse gas emissions: Commission adopts EU Methane Strategy as part of European Green Deal
Belge 307	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU Cohesion policy: Commission announces the winners of the REGIOSTARS 2020 awards
Belge 308	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and answers: An EU Methane Strategy
Belge 309	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and Answers on the Renovation Wave
Belge 310	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and Answers on the State of the Energy Union report 2020
Belge 311	14 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Green Deal: Chemicals Strategy towards a toxic-free environment - Questions and Answers
Belge 312	14 Ekim 2020	Frans Timmermans ve Kadri Simson	Konuşmalar	Opening remarks by Executive Vice-President Timmermans and Commissioner Simson at the press conference Building a Climate Neutral Europe
Belge 313	15 Ekim 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Opening remarks by Commissioner Simson at the ITRE Committee
Belge 314	15 Ekim 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Speech by Commissioner McGuinness at the Launch of the Platform on Sustainable Finance
Belge 315	15 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Haberler	A New European Bauhaus: op-ed article by Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Belge 316	16 Ekim 2020	Janez Lenarčič ve Jutta Urpilainen	Açıklamalar	Statement on the International Food Day
Belge 317	19 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius opening speech at EU Green Week Lisbon
Belge 318	19 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	New State of Nature report points to persisting pressures on Europe's nature
Belge 319	19 Ekim 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the annual meeting of the U.S. National Academy of Medicine
Belge 320	19 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın	Italy: €1 billion for SMEs and mid-caps from EIB Group and Alba

			Bültenleri	Leasing
Belge 321	19 Ekim 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Konrad Adenauer Foundation: "The European Union and its way forward"
Belge 322	20 Ekim 2020	Elisa Ferreira	Konuşmalar	The contribution of Cohesion Policy to the twin transition - Annual Forum of the Baltic Sea Strategy
Belge 323	20 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB Group and Santander provide over €900 million to support Spanish SMEs affected by the COVID-19 crisis
Belge 324	20 Ekim 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote address to Ibec-CBI Joint Business Council webinar by Commissioner McGuinness
Belge 325	21 Ekim 2020	Janusz Wojciechowski	Konuşmalar	Introductory remarks by Commissioner Wojciechowski at the AGRIFISH press conference
Belge 326	21 Ekim 2020	Elisa Ferreira ve Kadri Simson	Konuşmalar	Renovation Wave - Speech event
Belge 327	22 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Poland: EIB and LBBW finance four wind farms near Poznan
Belge 328	22 Ekim 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the closing session of the EU Green Week 2020
Belge 329	22 Ekim 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Opening remarks by Commissioner Simson on the Energy Charter Treaty at the European Parliament Plenary
Belge 330	22 Ekim 2020	Thierry Breton	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner Breton at the European Conference on Public Procurement Berlin (virtual)
Belge 331	23 Ekim 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Frans Timmermans in Environment Council of 23rd October 2020
Belge 332	23 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Latest Eurobarometer survey (July-August): Economic situation is EU citizens' top concern in light of the coronavirus pandemic
Belge 333	26 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The EU supports nutrition and social protection in Malawi with €39 million
Belge 334	27 Ekim 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at the Environment Council
Belge 335	27 Ekim 2020	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner Kyriakides at the EU Health Summit 2020: Time for Action

Belge 336	29 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Joint press release: EU-Canada Leaders' Virtual Meeting
Belge 337	29 Ekim 2020	Adina Vălean	Konuşmalar	Addressing shipping Emission in the International Maritime Organization
Belge 338	29 Ekim 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Justin Trudeau, Prime Minister of Canada, following the EU-Canada Leaders' meeting via videoconference
Belge 339	29 Ekim 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Keynote Speech Budapest Climate Summit
Belge 340	30 Ekim 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner McGuinness at Climate Finance Day, Paris
Belge 341	30 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	October infringements package: key decisions
Belge 342	30 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission report: Europe's nature under threat as world suffers worst year on record for forest fires
Belge 343	30 Ekim 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Humanitarian Aid: EU provides €8.1 million for most vulnerable in South and South-East Asia
Belge 344	2 Kasım 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Speech by Commissioner McGuinness at DSW and BETTER FINANCE Conference, "CMU and the Green Deal - the Next Steps"
Belge 345	3 Kasım 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at Virtual European Recources Forum
Belge 346	3 Kasım 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice-President Frans Timmermans' opening remarks at the Circular Economy Stakeholder Conference
Belge 347	3 Kasım 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote Speech by Commissioner McGuinness at Climate Finance Week Ireland
Belge 348	4 Kasım 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at German Presidency Conference (online) "Climate change and the European water dimension –Enhancing resilience"
Belge 349	4 Kasım 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the European Banking Institute Policy Conference 2020
Belge 350	5 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB and Gmp join forces to promote investment in sustainable buildings in Madrid
Belge 351	6 Kasım 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Margrethe Vestager on State

				Aid at the event organised by the Berliner Gesprächskreis zum Europäischen Beihilfenrecht
Belge 352	6 Kasım 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Margrethe Vestager at the International Forum on Quality and Safety in Healthcare
Belge 353	7 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement of European Commission President Ursula von der Leyen on the result of the US presidential election
Belge 354	9 Kasım 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Introductory Remarks by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Foreign Affairs Council Trade Press Conference
Belge 355	9 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Berlin Conference 2020 "A new Culture of Common Responsibilities for a Europe Bottom-up"
Belge 356	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the enlightED 2020 conference on Higher Education : "facing new global challenges"
Belge 357	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the W@Life Sciences online event
Belge 358	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at "The 17th Science and Technology Ministers' Roundtable, " chaired by Mr. TAKEMOTO Naokazu, Japan's Minister of State for Science and Technology Policy
Belge 359	10 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Union for the Mediterranean Ministers highlight the importance of regional trade in economic recovery
Belge 360	10 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the EU Ambassadors' Conference 2020
Belge 361	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Açıklamalar	Joint Press Statement following the 5th EU-China High Level People-to-People dialogue
Belge 362	10 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU budget: European Commission welcomes agreement on €1.8 trillion package to help build greener, more digital and more resilient Europe
Belge 363	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Gabriel at the EU-CELAC Joint Initiative on Research and Innovation Senior officials meeting
Belge 364	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Webinar: Research

				and Innovation in the Black Sea: Empowering the next generation for a healthy, resilient and productive Black Sea
Belge 365	10 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Ministerial Mission Innovation on “Allinclusive Recovery for a stronger Europe”
Belge 366	11 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the agreement on the €1.8 trillion package to help build greener, more digital and more resilient Europe
Belge 367	11 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Startup Olé 2020 conference
Belge 368	11 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the DLD Europe Conference
Belge 369	11 Kasım 2020	Johannes Hahn	Konuşmalar	Opening remarks by Commissioner Hahn at the European Parliament's Plenary debate on the Multiannual Financial Framework, Rule of Law Conditionality Mechanism and the Recovery Fund for Europe
Belge 370	11 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: Building a European Health Union: Stronger crisis preparedness and response for Europe
Belge 371	11 Kasım 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	EU Ambassadors Conference: speech by EVP Dombrovskis "Between open economy and geoeconomics: Will Trade be enough to promote the EU Recovery Plan abroad?"
Belge 372	12 Kasım 2020	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	European Parliament: opening statement by EVP Dombrovskis at the Plenary debate Plenary debate “Sustainable Europe Investment Plan – How to finance the Green Deal”
Belge 373	12 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the PIRATE Summit 2020
Belge 374	12 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Health Summit of the European Youth Parliament
Belge 375	12 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Biodiversity launch event
Belge 376	12 Kasım 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Keynote Speech by Commissioner Olivér Várhelyi at UfM Trade and Investment Forum on “Creating Opportunities for Jobs in Times of Covid-19”

Belge 377	12 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU trade agreements: delivering for Europe's businesses
Belge 378	13 Kasım 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Keynote speech by Vice-President Šuica on “The Future of Europe: Democracy and Demography in times of the Corona crisis” at the EPP Women Conference on “The Future of Europe – Lessons to be learned from the Corona Crisis”
Belge 379	16 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the eTwinning Annual Conference
Belge 380	16 Kasım 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Margrethe Vestager at the State Aid High Level Forum of the Member States
Belge 381	16 Kasım 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at the Paris Peace Forum 12 November, 2020
Belge 382	16 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	LIFE programme: over €280 million in EU funding for environment, nature and climate action projects
Belge 383	16 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	LIFE programme: Short summaries of projects from the LIFE 2019 call for proposals
Belge 384	17 Kasım 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Video Message by Commissioner McGuinness for Gruppo di Iniziativa Italiana – European Economic Policy Forum
Belge 385	17 Kasım 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Smart Energy Europe (smartEn) Online Symposium
Belge 386	17 Kasım 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at Nordic-Baltic Sustainable Business Summit 2020
Belge 387	18 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the 2020 Women's Forum Global Meeting
Belge 388	19 Kasım 2020	Frans Timmermans ve Kadri Simson	Konuşmalar	Press remarks by Executive Vice-President Frans Timmermans and Commissioner Kadri Simson on the EU Offshore Renewable Strategy
Belge 389	19 Kasım 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Olivér Várhelyi at the AFET Committee discussion on Montenegro and Serbia
Belge 390	19 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Team Europe: The EU and France support green energy in Benin by funding a solar power plant
Belge 391	20 Kasım 2020	Valdis	Konuşmalar	European Economic and Social Committee: speech by EVP

		Dombrovskis		Dombrovskis at Section for Transport, Energy, Infrastructure and the Information Society
Belge 392	20 Kasım 2020	Adina Vălean	Konuşmalar	Keynote speech - Virtual Ministerial Conference "Inland Waterway Transport: Key to the Green Deal"
Belge 393	20 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel ahead of the G20 Summit
Belge 394	22 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	G20 Summit: G20 leaders united to address major global pandemic and economic challenges
Belge 395	23 Kasım 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Oil and Gas Methane Partnership (OGMP) 2.0 Virtual Launch Ceremony
Belge 396	24 Kasım 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech addressing the EP RUMRA and Smart Villages Intergroup
Belge 397	24 Kasım 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech on “Emigration, the demographic challenge, and policy responses in the region and beyond” at the “Young People, Migration, & the Demographic Challenge in the Western Balkans” Conference
Belge 398	25 Kasım 2020	Margaritis Schinas	Konuşmalar	Remarks by Vice-President Schinas at the press conference on the Pharmaceutical Strategy for Europe
Belge 399	25 Kasım 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Vestager at the Press Conference on the Data Governance Act and the Action Plan on Intellectual Property
Belge 400	25 Kasım 2020	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Margrethe Vestager on the Data Governance Act and the Action Plan on Intellectual Property
Belge 401	25 Kasım 2020	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech on "Territorial inclusion for a stronger resilient Europe" - on the occasion of the launch of the European Chair for Sustainable Development and Climate Transition at Sciences Po
Belge 402	25 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the preparation of the European Council meeting of 10-11 December
Belge 403	25 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Action Plan on Intellectual Property - Questions and Answers
Belge 404	26 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın	Joint press release: EU-Australia Leaders' Virtual Meeting

			Bültenleri	
Belge 405	26 Kasım 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner McGuinness at Dublin's Reset Summit 2020
Belge 406	26 Kasım 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice-President Frans Timmermans's lecture “The European Green Deal, a stepping stone toward a sustainable future” at Tsinghua University
Belge 407	26 Kasım 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Horizon Europe kick-off event in Copenhagen
Belge 408	28 Kasım 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the opening ceremony of the academic year of the Bocconi University
Belge 409	30 Kasım 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU greenhouse gas emissions fell in 2019 to the lowest level in three decades
Belge 410	1 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Webinar on the Long Term Vision for Rural Areas, organized by the Committee of the Regions and the RUMRA and Smart Villages Intergroup
Belge 411	1 Aralık 2020	Adina Vălean	Konuşmalar	Amsterdam Drone Week Hybrid Event 2020
Belge 412	1 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Guest Speaker – Employment Network Event – International Law & European Union Law Programme, Hague University
Belge 413	1 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Team Europe COVID-19 response: EU announces €20 million to support health systems in ASEAN
Belge 414	1 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Ukraine: EU report notes continued implementation of the reform agenda though challenges remain
Belge 415	1 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Conference of Parliamentary Committees for Union Affairs of Parliaments of the European Union
Belge 416	1 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Digital Summit of the German Federal Government
Belge 417	1 Aralık 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Ocean Energy Europe Conference
Belge 418	2 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Görüşme Özetleri	College read-out by HR/VP Josep Borrell on the New Transatlantic Agenda for Global Change
Belge 419	2 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-US: A new transatlantic agenda for global change

Belge 420	3 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Post-Cotonou: Negotiators reach a political deal on a new EU/Africa-Caribbean-Pacific Partnership Agreement
Belge 421	3 Aralık 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech at Inaugural BPI-IIF International Bank Regulation Forum, "Regulatory developments: response and responsibility"
Belge 422	3 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	December infringements package: key decisions
Belge 423	3 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: Reaching a political deal at chief negotiators' level on the EU's new Partnership Agreement with members of the OACPS
Belge 424	3 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen to the Global Forum of Local Governments on the New European Bauhaus
Belge 425	3 Aralık 2020	Ylva Johansson	Açıklamalar	Commissioner Johansson's video message to mark the one year anniversary of #vdLCommission
Belge 426	7 Aralık 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the 3rd Citizen Engagement and Deliberative Democracy festival
Belge 427	7 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech to the Croatian Parliament EU Affairs' Preliminary Debate on EU Affairs
Belge 428	7 Aralık 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	EU-Central Asia: speech by EVP Dombrovskis at the EU-Central Asia Dialogue on Partnership for Prosperity
Belge 429	7 Aralık 2020	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote address at the launch of the Climate Disclosure Standards Board report, 'The state of EU environmental disclosures in 2020'
Belge 430	8 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Union and African Union join forces to empower a new generation of African research talents
Belge 431	9 Aralık 2020	Frans Timmermans ve Adina Vălean	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice President Timmermans and Commissioner Vălean on the European Climate Pact and Sustainable and Smart Mobility Strategy
Belge 432	9 Aralık 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the launch of the "African Research Initiative for Scientific Excellence" (ARISE) Pilot Programme
Belge 433	9 Aralık 2020	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Speech by Commissioner Várhelyi on Enlargement and Neighbourhood Policy at the Committee of Regions' Plenary
Belge 434	9 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The European Climate Pact: empowering citizens to shape a greener Europe

Belge 435	9 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: Sustainable and Smart Mobility Strategy
Belge 436	10 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission welcomes political agreement on Horizon Europe, the next EU research and innovation programme
Belge 437	10 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Team Europe: EU and Germany join forces with the Government of Bangladesh to safeguard the livelihoods of workers in export-oriented industries
Belge 438	10 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the 3rd European Education Summit
Belge 439	10 Aralık 2020	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Gabriel at the 3rd Education Summit
Belge 440	10 Aralık 2020	Virginijus Sinkevičius	Açıklamalar	Commissioner Sinkevičius speech at the press conference on batteries proposal, 10 December 2020, Brussels
Belge 441	10 Aralık 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Sinkevičius on the Green Deal - Sustainable batteries for a circular and climate neutral economy
Belge 442	10 Aralık 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Basilicata sustainable energy conference - Europe's commitment to fairer and more inclusive development - video message
Belge 443	11 Aralık 2020	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice-President Frans Timmermans at the 8th Special Session of the African Ministerial Conference on the Environment
Belge 444	11 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech delivered at the 3rd Annual Citizen Engagement and Deliberative Democracy Festival
Belge 445	11 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Speech delivered at the 13th Bali Democracy Forum
Belge 446	12 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Climate Ambition Summit
Belge 447	14 Aralık 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Annual Baltic Energy Forum
Belge 448	14 Aralık 2020	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the informal video conference of energy ministers
Belge 449	14 Aralık 2020	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the EU-LAC informal ministerial conference
Belge 450	14 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB and Boni Holding AD agree €30 million loan under Investment Plan for Europe
Belge 451	15 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve	Questions and Answers: The revision of the TEN-E Regulation

			Yanıtlar	
Belge 452	15 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Press statement by President von der Leyen and NATO Secretary-General Jens Stoltenberg
Belge 453	15 Aralık 2020	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Speech at the International Ocean Governance Forum
Belge 454	16 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the 2020 EU Agricultural Outlook Conference
Belge 455	16 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The EU, Leonardo DiCaprio and Global Wildlife Conservation team-up to protect biodiversity
Belge 456	16 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the conclusions of the European Council meeting of 10-11 December 2020
Belge 457	16 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	European Solidarity Corps: giving Europe's young people a chance to make a change - Questions and Answers
Belge 458	17 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	VICE PRESIDENT FOR DEMOCRACY AND DEMOGRAPHY VIDEO MESSAGE – European Movement Spain Conference cycle: The "New Generation "of the European Union": Conference on the Future of Europe
Belge 459	17 Aralık 2020	Dubravka Šuica	Konuşmalar	German Presidency Conference on Demographic Changes and Equivalent Living Conditions: policy strategies in EU Member States
Belge 460	18 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission welcomes political agreement on future €79.5 billion for a new instrument to finance the EU external action and lead the global recovery through international partnerships
Belge 461	21 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU mobilises €82.5 million to strengthen cooperation with Africa in digital and space technology
Belge 462	22 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers on the adoption of the EU's long-term budget for 2021-2027
Belge 463	24 Aralık 2020	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Remarks by President Ursula von der Leyen at the press conference on the outcome of the EU-UK negotiations
Belge 464	24 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions & Answers: EU-UK Trade and Cooperation Agreement

Belge 465	24 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-UK Trade and Cooperation Agreement: protecting European interests, ensuring fair competition, and continued cooperation in areas of mutual interest
Belge 466	30 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Q&A: EU-China Comprehensive Agreement on Investment (CAI)
Belge 467	30 Aralık 2020	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU and China reach agreement in principle on investment
Belge 468	7 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen on the recent developments in the U.S.
Belge 469	11 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EIB helps Livie accelerate affordable housing construction in France
Belge 470	11 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the One Planet Summit
Belge 471	12 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Portugal: EIB and BPI provide EDP Renováveis with €112 million to construct and operate two wind farms with a total capacity of 125 MW
Belge 472	15 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission and Portuguese Presidency announce Social Summit in Porto
Belge 473	15 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	President von der Leyen: Portuguese Presidency comes at a decisive time for Europe
Belge 474	19 Ocak 2021	Paolo Gentiloni	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Gentiloni at the press conference on the fostering the openness, strength and resilience of Europe's economic and financial system
Belge 475	20 Ocak 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness' remarks at UN Roundtable on Extractive Industries and Sustainable Development in the UNECE region
Belge 476	20 Ocak 2021	Frans Timmermans ve Josep Borrell	Açıklamalar	Joint Statement by Executive Vice-President Frans Timmermans and High Representative/Vice-President Josep Borrell on the United States rejoining the Paris Agreement
Belge 477	20 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Sassoli and Prime Minister Costa on the EU's political priorities under the Portuguese Presidency

Belge 478	20 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the inauguration of the new President of the United States and the current political situation
Belge 479	21 Ocak 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Ms Mariya Gabriel delivers an opening speech at the 13th Space Conference
Belge 480	22 Ocak 2021	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Speech delivered by Commissioner Kyriakides for the CHES Annual Lecture organised by the European Policy Centre – “Protecting citizens' health -Lessons learned from COVID-19 and the way forward”
Belge 481	25 Ocak 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness' opening remarks at the ECON Committee Structured Dialogue
Belge 482	26 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Banque des Territoires, with the support of the European Investment Advisory Hub, launches “S'GREEN+” to help municipalities participating in its City Centre Action programme roll out their climate change adaptation projects
Belge 483	26 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU boosts humanitarian aid budget for 2021 as needs rise
Belge 484	26 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: Economic study on the cumulative effects of trade agreements on the EU agricultural sector
Belge 485	26 Ocak 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen at The Davos Agenda: We will work for new alliances for new solutions
Belge 486	26 Ocak 2021	Margrethe Vestager	Açıklamalar	Statement by Executive Vice President Vestager on approval of €2.9 billion public support by twelve Member States for a second pan-European research and innovation project along the entire battery value chain
Belge 487	26 Ocak 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Vilnius GreenTech Forum
Belge 488	26 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Special Address by President von der Leyen at the Davos Agenda Week
Belge 489	28 Ocak 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Keynote speech by President von der Leyen at the “Urban Future with a Purpose” Webinar
Belge 490	29 Ocak 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Ms Mariya Gabriel delivers an opening speech at the online launch event of the first release of the new Erasmus+ App

Belge 491	1 Şubat 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the German Marshall Fund: "A Renewed Transatlantic Agenda"
Belge 492	1 Şubat 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the EsadeGeo Annual Energy Meeting "Geopolitics of the Green Deal Month"
Belge 493	2 Şubat 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel on the Launch of Horizon Europe by the Portuguese Presidency
Belge 494	3 Şubat 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Opening speech by President von der Leyen at the ETUI-ETUC Conference: 'Towards a new socio-ecological contract'
Belge 495	3 Şubat 2021	Margaritis Schinas	Konuşmalar	Remarks by Vice-President Schinas at the press conference on Europe's Beating Cancer Plan
Belge 496	4 Şubat 2021	Margrethe Vestager	Konuşmalar	Competition Policy and the Green Deal
Belge 497	4 Şubat 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness keynote speech at EIOPA's 10th anniversary conference
Belge 498	4 Şubat 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Renew Europe event on the Eastern Partnership
Belge 499	6 Şubat 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Dubravka Šuica gives a keynote speech at the "Thinking Beyond Boundaries" Warwick Inaugural Law Summit
Belge 500	8 Şubat 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the DIGITALEUROPE Conference on the European Innovation Council and to present the Future Unicorn award at Masters of Digital 2021
Belge 501	8 Şubat 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	Statement by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the European Parliament plenary debate on the European Central Bank Annual Report 2020
Belge 502	9 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Southern Neighbourhood: EU proposes new Agenda for the Mediterranean
Belge 503	9 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Görüşme Özetleri	College readout by Commissioner Várhelyi on a renewed partnership with the Southern Neighbourhood
Belge 504	10 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: The Recovery and Resilience Facility
Belge 505	10 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission welcomes European Parliament's approval of Recovery and Resilience Facility

Belge 506	11 Şubat 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Policy Keynote by Commissioner McGuinness at the FT European Financial Forum
Belge 507	11 Şubat 2021	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner for Neighbourhood and Enlargement Olivér Várhelyi at the 7th Ministerial Meeting of the Southern Gas Corridor Advisory Council
Belge 508	12 Şubat 2021	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Várhelyi at AFET Committee to present the joint communication on the renewed partnership with the Southern Neighbourhood
Belge 509	12 Şubat 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Speech at the World Sustainable Development Summit
Belge 510	16 Şubat 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech at the European Senior's Union Videoconference, "Europe's future: demographic challenges and opportunities for a strong recovery"
Belge 511	17 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	A renewed multilateralism fit for the 21st century: the EU's agenda
Belge 512	17 Şubat 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness' keynote opening remarks at Atlantic Council event on 'Financial resilience, the future of secondary sanctions, and global response'
Belge 513	17 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	LIFE Programme: EU invests €121 million in environment, nature and climate action projects
Belge 514	17 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Annex: LIFE Integrated Projects
Belge 515	17 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	Interview of Commission President Ursula von der Leyen with Die Zeit
Belge 516	18 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	February infringements package: key decisions
Belge 517	18 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: An open, sustainable and assertive trade policy
Belge 518	18 Şubat 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the 10th High-Level Meeting of the EU Refining Forum
Belge 519	18 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission sets course for an open, sustainable and assertive EU trade policy
Belge 520	19 Şubat 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Special Edition 2021 of the Munich Security Conference

Belge 521	19 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen discusses a new Transatlantic agenda at 2021 Munich Security Conference
Belge 522	22 Şubat 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a speech at the European Affairs Committee in the Portuguese Parliament (virtual)
Belge 523	23 Şubat 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner McGuinness at the European Parliamentary Financial Services Forum Winter Conference, 'What Vision for Europe?'
Belge 524	23 Şubat 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner McGuinness at the European Parliamentary Financial Services Forum Winter Conference, 'What Vision for Europe?'
Belge 525	23 Şubat 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a speech for the "Cohesion Policy investment in digital education: the experience of e-schools in Croatia" event
Belge 526	23 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU to set up new European Partnerships and invest nearly €10 billion for the green and digital transition
Belge 527	23 Şubat 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Opening speech by President von der Leyen at the EU Industry Days 2021
Belge 528	24 Şubat 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice President Timmermans' remarks at the press conference on the new EU Climate Adaptation Strategy
Belge 529	24 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Building a Climate-Resilient Future - A new EU Strategy on Adaptation to Climate Change
Belge 530	24 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Protecting people working through platforms: Commission launches a first-stage consultation of the social partners
Belge 531	24 Şubat 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: New EU strategy on adaptation to climate change
Belge 532	24 Şubat 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis on the Trade Policy Review Communication at the European Parliament's International Trade Committee
Belge 533	26 Şubat 2021	Paolo Gentiloni	Konuşmalar	Speech by Commissioner Paolo Gentiloni at the European Fiscal Board Annual Conference
Belge 534	2 Mart 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Energie Cross Medial Conference

Belge 535	3 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Joining forces to protect biodiversity worldwide: Commission acts to engage more supporters
Belge 536	4 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: the European Pillar of Social Rights Action Plan
Belge 537	9 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen on the occasion of the visit of U.S. Special Presidential Envoy for Climate Kerry to the weekly meeting of the College of Commissioners
Belge 538	9 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-wide survey shows Europeans support the launch of the Conference on the Future of Europe
Belge 539	9 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Joint Statement following the visit of US Special Presidential Envoy for Climate John Kerry to the European Commission
Belge 540	10 Mart 2021	Josep Borrell	Konuşmalar	Humanitarian action: Remarks by High Representative/Vice-President Josep Borrell at the press conference on the new outlook for the EU's humanitarian action in light of COVID19
Belge 541	10 Mart 2021	Janez Lenarčič	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Janez Lenarčič about Commission's new outlook for EU's global humanitarian action challenged by COVID-19
Belge 542	10 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Conference on the Future of Europe: Engaging with citizens to build a more resilient Europe
Belge 543	10 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Humanitarian action: New outlook for EU's global aid delivery challenged by COVID-19
Belge 544	12 Mart 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Baltic EU Conversations 2021: Speech by EVP Valdis Dombrovskis at the conference "Is Europe Getting Better?"
Belge 545	12 Mart 2021	Margrethe Vestager	Konuşmalar	EuroCommerce Policy Talk Webinar
Belge 546	15 Mart 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Conference on Robotics
Belge 547	15 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Horizon Europe's first strategic plan 2021-2024: Commission sets research and innovation priorities for a sustainable future
Belge 548	15 Mart 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Informal Videoconference of Ministers responsible for Competitiveness (COMPET) - Research
Belge 549	16 Mart 2021	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech by Vice-President Maroš Šefčovič in the exchange of views

				on foresight with the European Parliament's AGRI Committee
Belge 550	16 Mart 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at Roundtable on the BDS with business school students Part of the #Designing Europe project
Belge 551	16 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Keynote speech by President von der Leyen at the Berlin Energy Transition Dialogue 2021
Belge 552	16 Mart 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote address by Commissioner McGuinness at FIA Boca International Futures Industry Conference
Belge 553	16 Mart 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote address by Commissioner McGuinness at FIA Boca International Futures Industry Conference
Belge 554	17 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Ship2B Ventures, EIF and Banco Sabadell back the largest impact venture capital fund for startups in Spain
Belge 555	19 Mart 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	Introductory remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at a meeting with Italian stakeholders
Belge 556	19 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission welcomes the endorsement of the new €79.5 billion NDICI-Global Europe instrument to support EU's external action
Belge 557	22 Mart 2021	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Kyriakides to the AGRIFISH Council on preparedness of phytosanitary measures to protect against plant pests threatening agriculture
Belge 558	22 Mart 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech at the Berlin Demography Forum
Belge 559	22 Mart 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the High-Level Plenary of the EU-AFD Ministerial Conference on Inequalities
Belge 560	22 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Safe and resilient forests: Commission works for wildfire prevention in Europe and globally
Belge 561	22 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	A Global Green Deal: op-ed article by Ursula von der Leyen, President of the European Commission, and Werner Hoyer, President of the European Investment Bank
Belge 562	23 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Nepal, Philippines and South East Asia: EU allocates €11 million for disaster preparedness and humanitarian aid
Belge 563	23 Mart 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice-President Frans Timmermans' remarks at the 5th Ministerial for Climate Action

Belge 564	24 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the AmCham EU Transatlantic Conference 2021 "Global leadership: A transatlantic opportunity"
Belge 565	24 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Press statement by President von der Leyen and U.S. Secretary of State Antony Blinken
Belge 566	24 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Opening of the High-Level Conference 'Investing in climate action: The Make-or-Break Decade', in cooperation with the EIB
Belge 567	24 Mart 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the EC-EIB seminar: Investing in Climate Action
Belge 568	24 Mart 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Dombrovskis at the 'Investing in Climate Action' event
Belge 569	24 Mart 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission proposes action to uphold child rights and support children in need
Belge 570	24 Mart 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness' keynote address at European Commission-EIB event, 'Investing in Climate Action'
Belge 571	24 Mart 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Commissioner McGuinness' keynote address at European Commission-EIB event, 'Investing in Climate Action'
Belge 572	24 Mart 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the European Parliament plenary debate on Report: New EU-Africa Strategy
Belge 573	25 Mart 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	European Economic and Social Committee: Opening statement by EVP Valdis Dombrovskis at Plenary session on Recovery and Resilience Facility and new trade policy
Belge 574	25 Mart 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Executive Vice-President Timmermans' Speech for the Eurogas Annual Meeting 2021
Belge 575	25 Mart 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the AmCham EU Transatlantic Conference "Global Leadership: A transatlantic opportunity"
Belge 576	25 Mart 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel, following the videoconference of the members of the European Council
Belge 577	30 Mart 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the Council of European Energy Regulators annual conference: European Green Deal and its

				initiatives for delivering the energy transition
Belge 578	31 Mart 2021	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Várhelyi at the Clingendael Institute Webinar 'Serbia on a wobbly road to EU Membership'
Belge 579	6 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen following the meeting with Turkish President Erdoğan
Belge 580	7 Nisan 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	COSAC: Opening statement by EVP Dombrovskis at the Conference of Parliamentary Committees for EU Affairs of the national parliaments of the EU
Belge 581	8 Nisan 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner Mariya Gabriel at the EU University & Culture Summit in Porto
Belge 582	8 Nisan 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Keynote speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Horizon Europe (HE) launching event
Belge 583	13 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Team Europe increased Official Development Assistance to €66.8 billion as the world's leading donor in 2020
Belge 584	13 Nisan 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica delivers a speech via videoconference at the JURI Committee Meeting of the European Parliament
Belge 585	14 Nisan 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the High-Level webinar with the Committee of the Regions on the territorial dimension of the New European Bauhaus
Belge 586	15 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Post-Cotonou negotiations on new EU/Africa-Caribbean-Pacific Partnership Agreement concluded
Belge 587	15 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the new EU/Africa-Caribbean-Pacific Partnership Agreement
Belge 588	15 Nisan 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the initialling ceremony of the EU/Africa-Caribbean-Pacific Partnership Agreement
Belge 589	19 Nisan 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Frans Timmermans at the EU Africa Business Forum: Introductory remarks at the High Level Green Talk on Accelerating the EU-Africa Partnership for Green Energy Transition in Africa
Belge 590	19 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Conference on the Future of Europe: launch of the multilingual digital platform
Belge 591	19 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	QUESTIONS AND ANSWERS ON THE MULTILINGUAL DIGITAL PLATFORM FOR THE CONFERENCE ON THE

				FUTURE OF EUROPE
Belge 592	20 Nisan 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Opening Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Launch of the Commission's Knowledge Centre on Earth Observation
Belge 593	20 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Road safety: 4,000 fewer people lost their lives on EU roads in 2020 as death rate falls to all-time low
Belge 594	20 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	New Commission Knowledge Centre on Earth Observation to further strengthen evidence-based policymaking
Belge 595	20 Nisan 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	"Making finance work for citizens": Commissioner McGuinness' lecture at Florence School of Banking and Finance
Belge 596	20 Nisan 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	"Making finance work for citizens": lecture at Florence School of Banking and Finance
Belge 597	20 Nisan 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech at The Global Symposium on Soil Biodiversity
Belge 598	20 Nisan 2021	Frans Timmermans	Açıklamalar	Statement before the U.S. House of Foreign Affairs Committee, Subcommittee on Europe, energy, the environment, and cyber on 'Restoration of the Transatlantic dialogue: the global fight against climate change'
Belge 599	21 Nisan 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the press conference on the Sustainable Finance Package
Belge 600	21 Nisan 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Opening speech by Commissioner Simson at the ATHEX 1st Energy Conference in the context of the "Energy Companies Week"
Belge 601	21 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Sustainable Finance and EU Taxonomy: Commission takes further steps to channel money towards sustainable activities
Belge 602	21 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission welcomes provisional agreement on the European Climate Law
Belge 603	21 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and Answers: Taxonomy Climate Delegated Act and Amendments to Delegated Acts on fiduciary duties, investment and insurance advice
Belge 604	21 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular Yanıtlar ve	Questions and Answers: Corporate Sustainability Reporting Directive proposal
Belge 605	21 Nisan 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Remarks by Commissioner McGuinness at the press conference on the Sustainable Finance Package

Belge 606	22 Nisan 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech at the Better Finance Conference, “Post-Brexit Capital Markets Union: How to make it work for People?”
Belge 607	22 Nisan 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica speech at the Calouste Gulbenkian Foundation event on the Conference on the Future of Europe and the role foundations can play in this discussion
Belge 608	22 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Global Leaders Summit hosted by U.S President Joe Biden on the occasion of Earth Day
Belge 609	22 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the New European Bauhaus Conference
Belge 610	22 Nisan 2021	Stella Kyriakides	Konuşmalar	"Global Health in the Age of Pandemics" - Speech by Commissioner Kyriakides to the Global Health Conference organised to the Portuguese Presidency
Belge 611	22 Nisan 2021	Stella Kyriakides	Konuşmalar	Speech by Commissioner Kyriakides to the Harvard Centre for European Studies
Belge 612	22 Nisan 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica delivers a speech on the Strategy on the Rights of the Child to the EPP Members of the 27 National Parliaments (online)
Belge 613	22 Nisan 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech at the Better Finance Conference
Belge 614	22 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: The Recovery and Resilience Facility
Belge 615	23 Nisan 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Press conference by Commissioner Virginijus Sinkevičius at the informal Environment Council
Belge 616	23 Nisan 2021	Mariya Gabriel ve Elisa Ferreira	Konuşmalar	Announcement of the New European Bauhaus Prize by Commissioners Gabriel and Ferreira
Belge 617	23 Nisan 2021	Virginijus Sinkevičius	Açıklamalar	Commissioner Sinkevičius press statement after ENV Council
Belge 618	23 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU allocates €149 million in humanitarian aid to the Greater Horn of Africa region
Belge 619	23 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Eurobarometer: Trust in the European Union has increased since last summer
Belge 620	23 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the New European Bauhaus Prize

			Yanıtlar	
Belge 621	26 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission welcomes the political agreement on the proposal for a Public Sector Loan Facility of the Just Transition Mechanism
Belge 622	26 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the conclusions of the European Council meeting of 25-26 March 2021 and the outcome of the high-level meeting between the EU and Turkey
Belge 623	27 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Nobel Prize Summit
Belge 624	27 Nisan 2021	Elisa Ferreira ve Kadri Simson	Konuşmalar	Opening session of the Just Transition Platform – Joint session with Commissioner Simson
Belge 625	27 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	A strengthened EU Civil Protection Mechanism endorsed by European Parliament
Belge 626	27 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Question and Answers: A strengthened EU Civil Protection Mechanism to better protect Europeans from large-scale emergencies
Belge 627	28 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Structural and Investment Funds: spending doubled in 2019-2020
Belge 628	29 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Eurobarometer: EU citizens strongly support cooperating with partner countries and youth to reduce poverty
Belge 629	29 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Biotechnologies: Commission seeks open debate on New Genomic Techniques as study shows potential for sustainable agriculture and need for new policy
Belge 630	29 Nisan 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Recovery and Resilience Facility: France submits official recovery and resilience plan
Belge 631	29 Nisan 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the New European Bauhaus Collective online conference 'Common Ground: Making the Renovation Wave a Cultural Project'
Belge 632	29 Nisan 2021	Elisa Ferreira	Konuşmalar	"Europe's Strength Lies in its Regions" - online keynote speech
Belge 633	30 Nisan 2021	Valdis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the

		Dombrovskis		BusinessEurope working meeting: EU and Mercosur Business committed to Sustainability
Belge 634	30 Nisan 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Frans Timmermans' statement at the Irish Climate Summit 2021
Belge 635	5 Mayıs 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the North Atlantic Council meeting on energy security
Belge 636	5 Mayıs 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the Portuguese Presidency Conference – Culture, Cohesion & Social Impact (by video message)
Belge 637	5 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the update of the 2020 Industrial Strategy
Belge 638	5 Mayıs 2021	Maroš Šefčovič	Konuşmalar	Speech by Vice-President Maroš Šefčovič at the High-Level Green Mining Conference organised by the Portuguese Presidency
Belge 639	6 Mayıs 2021	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Conference "EU Solidarity- No Child Left Behind"
Belge 640	6 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the State of the Union conference of the European University Institute
Belge 641	6 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at "Celebrating 10 000 grantees" by the European Research Council
Belge 642	7 Mayıs 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a speech for the event of the Foundation of the International Charlemagne Prize of Aachen (video recording)
Belge 643	7 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Porto Social Summit
Belge 644	7 Mayıs 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the EPICO conference "Making a leap forward: Mainstreaming Energy and Climate Innovation"
Belge 645	7 Mayıs 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Speech at the Institute of International and European Affairs: Finance for the future
Belge 646	8 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	"The EU stands with India in times of need": op-ed article by Ursula von der Leyen, President of the European Commission
Belge 647	8 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Prime Minister Costa following the informal meeting of EU Leaders and the EU-India leaders' meeting

Belge 648	8 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	President von der Leyen in Porto: from steps forward on strengthening Europe's social rights, to EU-India partnership
Belge 649	9 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the inaugural event of the Conference on the Future of Europe
Belge 650	10 Mayıs 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the 3rd Arctic Science Ministerial Meeting
Belge 651	11 Mayıs 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at IIEA Event - "EU Trade policy in a post-covid world"
Belge 652	12 Mayıs 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech for the Renew Europe Event in the EP: "Europe of the citizens: the Conference on the Future of Europe" (online)
Belge 653	12 Mayıs 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a speech on the Conference on the Future of Europe for the Committee on European Affairs of the Seimas (Parliament) of the Republic of Lithuania (online)
Belge 654	12 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on Zero Pollution Action Plan
Belge 655	12 Mayıs 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Remarks by Commissioner Virginijus Sinkevičius on the Zero Pollution Action Plan
Belge 656	17 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Green Deal: Developing a sustainable blue economy in the European Union
Belge 657	17 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Green Deal: Commission adopts strategic guidelines for sustainable and competitive EU aquaculture
Belge 658	17 Mayıs 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Opening remarks at the joint ECON-ENVI Meeting on the first Delegated Act for the EU Taxonomy
Belge 659	17 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Sustainable Blue Economy - Questions and Answers
Belge 660	17 Mayıs 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the UAS4EUROPE Networking Conference - "Universities of Applied Sciences – From breakthrough ideas to breakthrough innovation!"

Belge 661	18 Mayıs 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	Statement by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the press conference on the Communication on Business Taxation 21
Belge 662	18 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Europe's global approach to cooperation in research and innovation: strategic, open, and reciprocal
Belge 663	18 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers: The Global Approach to Research and Innovation
Belge 664	18 Mayıs 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the press conference on the Communication on Business Taxation 21
Belge 665	18 Mayıs 2021	Olivér Várhelyi	Konuşmalar	Speech by Commissioner Olivér Várhelyi at the EP plenary debate on “2019- 2020 Progress reports on Turkey”
Belge 666	19 Mayıs 2021	Janusz Wojciechowski	Konuşmalar	“DIE ZEIT” and “Agrarzeitung” event on CAP-reform and the Green Deal
Belge 667	20 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Keynote address by President von der Leyen at the International WDR Europaforum 2021
Belge 668	20 Mayıs 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Kadri Simson at the opening of the clean energy for EU island forum
Belge 669	22 Mayıs 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the ECOFIN press conference
Belge 670	26 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Conference on the Future of Europe: inaugural Plenary, Citizens' event in June
Belge 671	26 Mayıs 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the ITRE Committee meeting on Fit for 55
Belge 672	26 Mayıs 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at a public DEVE/FEMM Committee hearing on addressing inequalities in developing countries
Belge 673	26 Mayıs 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Frans Timmermans' remarks at Eurelectric Power Summit 2021
Belge 674	27 Mayıs 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Biodiversity: Commission progress report on EU action to protect pollinators highlights urgency of action

Belge 675	27 Mayıs 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote speech: European Financial Integration and Stability – annual joint EC and ECB conference 2021
Belge 676	27 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel following the EU-Japan Summit via videoconference
Belge 677	28 Mayıs 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech at an online conference: "Legacy of an ever closer Union in 2021-Perspectives of Democracy and Integration" organized by EUSTRAT Budapest and the Wilfried Martens Centre for European Studies
Belge 678	28 Mayıs 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica delivers a keynote speech on the Conference on the Future of Europe for the Vienna Youth Symposium
Belge 679	31 Mayıs 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the 2021 P4G Seoul Summit via videoconference
Belge 680	31 Mayıs 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at a webinar organised by The Institute of International and European Affairs (IIEA)
Belge 681	1 Haziran 2021	Věra Jourová	Konuşmalar	Speech at the Solidarity Centre in Gdansk on the memorial of Pawel Adamowicz
Belge 682	1 Haziran 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius speech for opening ceremony of Green Week
Belge 683	1 Haziran 2021	Virginijus Sinkevičius	Konuşmalar	Commissioner Sinkevičius Opening Speech in the EU Green Week High-level Opening Ceremony
Belge 684	1 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Zero Pollution: Vast majority of Europe's bathing waters meet the highest quality standards
Belge 685	1 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	France: EIB and Euralis sign €44 million loan agreement to finance research in new seed varieties

Belge 686	1 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech: “Citizen participation in Change Processes” for an event on the Chilean Constitutional Process (online)
Belge 687	1 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the EU Green Week 2021 conference
Belge 688	2 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission and Breakthrough Energy Catalyst announce new partnership to support investments in clean technologies for low-carbon industries
Belge 689	2 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Commission welcomes political agreement on new €14.2 billion Pre-Accession Assistance Instrument (IPA III)
Belge 690	2 Haziran 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the press conference on the European Semester Spring Package
Belge 691	4 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech at an event titled: “EU Policies on Demography” Presentation of the Annual Report of the Italian Association for Population Studies (online)
Belge 692	4 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers – New EU copyright rules
Belge 693	4 Haziran 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the 10th InnoGrid event ‘Living the Transition’
Belge 694	7 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica delivers a keynote speech via videoconference for the Civil Society Convention Kick-off event of the Conference on the Future of Europe
Belge 695	8 Haziran 2021	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech: "From the Bauhaus to the new house: post-Covid landscapes" - Ordem dos Arquitectos
Belge 696	8 Haziran 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the European Parliament plenary debate on Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument 2021-2027 – Global Europe
Belge 697	8 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	2020 EU Budget: Performance report highlights swift and global EU response to the coronavirus crisis while supporting key EU priorities
Belge 698	8 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın	EU budget 2022: Speeding up Europe's recovery and progressing

			Bültenleri	towards a green, digital and resilient future
Belge 699	8 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the European Parliament's scrutiny on the ongoing assessment by the Commission and the Council of the national recovery and resilience plans
Belge 700	8 Haziran 2021	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech at the Irish Institute for International & European Affairs
Belge 701	9 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU external action budget: European Commission welcomes the final adoption of the EU's new long-term external action budget for 2021-2027
Belge 702	9 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	İhlal Kararları	June infringements package: key decisions
Belge 703	9 Haziran 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	Closing remarks by Executive Vice-President Dombrovskis at the European Parliament plenary debate on the conclusions of the European Council on 24 and 25 May 2021
Belge 704	9 Haziran 2021	Thierry Breton	Konuşmalar	Ideas for an Innovative and Sovereign Europe
Belge 705	9 Haziran 2021	Valdis Dombrovskis	Açıklamalar	Opening statement by Executive Vice-President Dombrovskis at the European Parliament plenary debate on the preparation of the G7 summit of 11-13 June and the EU-US Summit
Belge 706	9 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the conclusions of the special meeting of the European Council of 24- 25 May 2021 and preparation of the G7 Summit of 11-13 June 2021 and the EU-U.S. Summit
Belge 707	10 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel ahead of the G7 Summit
Belge 708	10 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Central America and Mexico: EU reaffirms support with €18.5 million in humanitarian and development aid
Belge 709	11 Haziran 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Speech by Executive Vice-President Valdis Dombrovskis at the Eurocommerce Policy Talk, titled "The EU's trade policy and its contribution to recovery"
Belge 710	11 Haziran 2021	Margrethe Vestager	Konuşmalar	A digital Single Market that serves businesses and people
Belge 711	11 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a keynote speech on “the Conference on the Future of Europe: opportunities for every citizen and region” “Heading for new horizons”, for the 25th Europa-Forum Wachau,

				Göttweig Abbey in Lower Austria
Belge 712	11 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	G7 Summit: President von der Leyen outlines key EU priorities
Belge 713	14 Haziran 2021	Olivér Várhelyi	Açıklamalar	Message by Commissioner Várhelyi for a Signing Ceremony of the Memorandum of Understanding on the Center of Excellence in Green Transition for the Western Balkans
Belge 714	14 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	European Development Days 2021: driving the global debate on green action ahead of Kunming and Glasgow Summits
Belge 715	14 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen at the EU-Canada Summit: Deepening our partnership, to the benefit of economies and citizens
Belge 716	15 Haziran 2021	Johannes Hahn	Konuşmalar	Press statement by Commissioner Hahn on the first NextGenerationEU issuance
Belge 717	15 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the European Development Days
Belge 718	15 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel following the EU-US Summit
Belge 719	15 Haziran 2021	Jutta Urpilainen	Konuşmalar	Speech by Commissioner Urpilainen at the First NDICI-Global Europe Geopolitical Dialogue with the European Parliament
Belge 720	15 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	NextGenerationEU: European Commission raises €20 billion in first transaction to support Europe's recovery
Belge 721	15 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Justin Trudeau, Prime Minister of Canada, following the EU-Canada Summit
Belge 722	15 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Haberler	Von der Leyen: A new chapter opens in the EU-US relations
Belge 723	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	NextGenerationEU: Questions and answers on the Recovery and Resilience Facility
Belge 724	16 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Konuşmalar	Speech by President von der Leyen at the Ocean Race Summit Europe
Belge 725	16 Haziran 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the College of Europe high-level conference "The Great Transition: How to get to carbon zero 2050?"
Belge 726	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Commission to invest €14.7 billion from Horizon Europe for a healthier, greener and more digital Europe

Belge 727	16 Haziran 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the College of Europe high-level conference
Belge 728	16 Haziran 2021	Valdis Dombrovskis	Konuşmalar	Recovery of economy: Speech by EVP Dombrovskis at meeting with Executive Board of Eurocities
Belge 729	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	NextGenerationEU: European Commission endorses Spain's €69.5 billion recovery and resilience plan
Belge 730	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Commission endorses Spain's €69.5 billion recovery and resilience plan
Belge 731	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Commission endorses Portugal's €16.6 billion recovery and resilience plan
Belge 732	16 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	EU-Russia relations: Commission and High Representative propose the way forward
Belge 733	17 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Commission endorses Denmark's €1.5 billion recovery and resilience plan
Belge 734	17 Haziran 2021	Dubravka şuica	Konuşmalar	Vice-President şuica delivers a speech via videoconference on “The future City: A Smart, sustainable and Long-Term Vision to address demography challenges”, for the Forum Europe Conference on “The Future City”
Belge 735	17 Haziran 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Remarks at UN High-Level Dialogue on Desertification, Land Degradation and Drought
Belge 736	18 Haziran 2021	Dubravka şuica	Konuşmalar	Vice-President şuica speech and concluding remarks at “The Youth and the Conference on the Future of Europe” event in Lisbon, Portugal
Belge 737	18 Haziran 2021	Dubravka şuica	Konuşmalar	Vice-President şuica speech “the Conference on the Future of Europe: opportunities for every citizen” at the Lisbon European Citizens Event in Lisbon, Portugal
Belge 738	18 Haziran 2021	Maroš řefřoviř	Konuşmalar	Keynote speech by Vice-President Maroš řefřoviř on "EU-UK relations after Brexit" at the Mario Soares Promotion Closing Ceremony, College of Europe
Belge 739	21 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	NextGenerationEU: European Commission endorses Slovakia's recovery and resilience plan
Belge 740	21 Haziran 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Speech (video message) to Forum “Connecting the vital energies of

				the country”
Belge 741	22 Haziran 2021	Margrethe Vestager	Konuşmalar	First International Congress “Regeneration of Industrial Cities”
Belge 742	22 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	NextGenerationEU: European Commission endorses Italy's €191.5 billion recovery and resilience plan
Belge 743	22 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	NextGenerationEU: European Commission endorses Latvia's €1.8 billion recovery and resilience plan
Belge 744	22 Haziran 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Speech to the 5th European Climate Change Adaptation Conference: “What next for climate resilience?”
Belge 745	22 Haziran 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	Keynote address at CityWeek 2021: 'The EU's financial services strategy'
Belge 746	22 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Commission endorses Latvia's €1.8 billion recovery and resilience plan
Belge 747	22 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: European Commission endorses Germany's recovery and resilience plan
Belge 748	22 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	The European Union and the Republic of Kenya launch strategic dialogue and engage towards implementing the East African Community Economic Partnership Agreement
Belge 749	23 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen with António Guterres, Secretary-General of the United Nations
Belge 750	23 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Statement by President von der Leyen on France's recovery and resilience plan
Belge 751	23 Haziran 2021	Mariya Gabriel	Konuşmalar	Speech by Commissioner Mariya Gabriel at the European R&I Days 2021
Belge 752	24 Haziran 2021	Kadri Simson	Konuşmalar	Speech by Commissioner Simson at the UN High Level Dialogue on Energy – Thematic Forum on Enabling SDGs through Inclusive, just Energy Transitions
Belge 753	24 Haziran 2021	Ursula von der Leyen ve Frans Timmermans	Konuşmalar	Remarks at European Parliament plenary on the adoption of the climate law
Belge 754	25 Haziran 2021	Frans Timmermans	Konuşmalar	Remarks following the conclusion of the political agreement on the Common Agriculture Policy
Belge 755	25 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice-President Šuica delivers a speech via videoconference in an

				exchange on the Conference on the Future of Europe with European Confederation of Independent Trade Unions (CESI) members on the occasion of the CESI Board Meeting
Belge 756	25 Haziran 2021	Ursula von der Leyen	Açıklamalar	Opening remarks by President von der Leyen at the joint press conference with President Michel and Prime Minister Costa following the meeting of the European Council of 25 June 2021
Belge 757	28 Haziran 2021	Virginijus Sinkevičius	Açıklamalar	Commissioner Sinkevičius;' press statement after the AGRIFISH Council on 28 June 2021
Belge 758	28 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and answers: the new EU strategic framework on health and safety at work
Belge 759	29 Haziran 2021	Mairead McGuinness	Konuşmalar	EuroCommerce Policy Talk on 'Finance and investment: driving green recovery and investment'
Belge 760	30 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica speaks at the first Africa-Europe Foundation (AEF) Forum in a panel entitled: "Cities: A New Narrative for a Stronger Africa-Europe Partnership" (online)
Belge 761	30 Haziran 2021	Dubravka Šuica	Konuşmalar	Vice President Šuica delivers introductory remarks at the World Forum for Democracy Event titled: "Can Democracy Save the Environment?" (online)
Belge 762	30 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Basın Bültenleri	Long-term vision for rural areas: for stronger, connected, resilient, prosperous EU rural areas
Belge 763	30 Haziran 2021	Avrupa Komisyonu	Sorular ve Yanıtlar	Questions and Answers on the Long-Term Vision for Rural Areas
Belge 764	30 Haziran 2021	Elisa Ferreira	Konuşmalar	Speech at the Conference on Catching Up Regions - Slovakia 29 June 2021

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Özge ÇETİNER
EĞİTİM DURUMU	
Lisans	Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü (2011-2016)
Yüksek Lisans	Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (2016-2018)
Tez Konusu	Göçün Güvenlikleştirilmesi: Suriye Krizi ve Avrupa Birliği
Doktora	Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (2019-2025)
Tez Konusu	Avrupa Birliği İklim Politikalarının Güvenlik Boyutu ve Avrupa Yeşil Mutabakatı
Yabancı Dil	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
2016-...	Çağ Üniversitesi, Araştırma Görevlisi (Mersin)
YAYINLAR	
Makaleler	
Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (2025). "Ontological Security with its Widening and Deepening Boundaries: An Evaluation through a Bibliometric Analysis and Systematic Literature Review Lens". <i>All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace</i> , 14(2).	
Çetiner, Ö. ve Oğuz, S. (2024). "Avrupa Birliği Ülkelerine Yönelik Göçte İtici ve Çekici Faktörler Üzerine Kavramsal Bir Model Önerisi". <i>Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 64: 369-379.	
Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (2024). "NATO's Securitization of Climate Change in the Arctic". <i>Güvenlik Stratejileri Dergisi</i> , 20(47): 83-98.	
Çetiner, Ö. (2024). "Avrupa Yeşil Mutabakatı Konusundaki Akademik Çalışmaların Görsel Haritalama Tekniği ile Bibliyometrik Analizi". <i>Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi</i> , 25(1): 275-295.	
İzol, R. ve Çetiner, Ö. (2021). "Avrupa Komşuluk Politikası Çerçevesinde Arap Baharı Yaklaşımlarının İncelenmesi: Almanya ve Fransa Örneği". <i>Journal of Strategic</i>	

Research in Social Science, 7(1): 57-74.

Ilğıt, A. ve Çetiner, Ö. (2019). “Suriye Krizi Döneminde Avrupa’ya Yönelik Göçlerin Güvenikleştirilmesi: Avrupa Birliği Kurumlarının Söylemleri Kapsamında Bir İnceleme”. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 18(2): 493-533.

Kitap Bölümleri

Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (2024). NATO’nun Operasyonel Kimliği Çerçevesinde İklim Değişikliği ile Mücadeledeki Rolü. H. Arıkan ve A. Gök (Ed.), *Güvenliği Yeniden Okumak: Güvenlik Çalışmalarında Kavramlar, Aktörler ve Uluslararası Örgütler*. Yetkin Yayınevi, Ankara.

Çetiner, Ö. (2022). Yeni Bir Güvenlik Paktı: AUKUS. H. Aktaş, R. İzol ve C. Daban (Ed.), *Küresel Dünyada Uluslararası Örgütler ve Güvenlik Algısı*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Çetiner, Ö. (2020). Güney Çin Denizi Jeopolitiği ve Çin’in Bölgedeki Konumu. H. Aktaş, T. Oğuzlu ve C. Daban (Ed.), *Küresel Dünyada Jeopolitik Sorunlar İşgal, İlhak ve Çatışmalar*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Bildiriler

Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (2-5 Mart 2025). NATO’s Quest for Nuclear Deterrence from Ontological Security and Securitization Perspectives. ISA, Şikago, ABD.

Çetiner, Ö. (25-26 Aralık 2024). Avrupa Birliği’nin İklim Politikası ve Norm Katmanlaşması Süreci. XI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi. İstanbul, Türkiye.

Çetiner, Ö. (3-4 Aralık 2024). Evaluating the Role of Higher Education Institutions in the European Union’s Climate Leadership, 2nd UNITAR Research Conference. Brüksel, Belçika.

Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (24-26 Temmuz 2024). NATO’s Quest for Ontological Security in the Arctic, The Seventh Global Conference of the World International Studies Committee- International Relations in a World of Flux: Understanding Continuity, Change and Contestation. Varşova, Polonya.

Balkan-Şahin, S. ve Çetiner, Ö. (23-24 Kasım 2023). The NATO’s Securitization of Climate Change in the Arctic. 1st United Nations Institute for Training and Research (UNITAR) Research Conference, Bonn, Almanya.

Çetiner, Ö. (2018). Göç ve Güvenlik Ekseninde Avrupa Birliği. Siyasi İlimler Türk Derneği 16. Ulusal Lisansüstü Sosyal Bilimler Konferansı, 7 Aralık 2018, Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Gaziantep, Türkiye.

Çetiner, Ö. (2016). *Koruma Sorumluluğu Kapsamında Libya İç Savaşı Örneği*. Siyasi

İlimler Türk Derneği XIV. Lisansüstü Konferansı, 5 Kasım 2016, Çukurova Üniversitesi. Adana, Türkiye.

